

χρειάζεται ιδιαίτερα η προσοχή... ΕΚΟΠΟ-

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ Σάββατο 3/6/06.

ΓΡΑΜ

Σώστε τον εθνικό κήπο

Είχα πολύ καιρό να περάσω από τον εθνικό κήπο. Καλύτερα να μην περνούσα. Πέρασα προχθές και έφριξα. Πλήρης εγκατάλειψις. Βρώμα και δυσωδία. Παντού σκουπίδια. Ξεκαρβαλωμένοι πάγκοι, καθίσματα. Τα δρομάκια που κάποτε ήταν πεντακάθαρα και μοσχοβολούσαν από χίλιες δύο ευωδιές, τώρα, γεμάτα αγριόχορτα, απορρίμματα, παρουσιάζουν ένα θέαμα αποκρουστικό. Γιατί τέτοια εγκατάλειψις; Δεν περίμενα, μετά τόσα χρόνια να αντικρίσω τέτοια χάλια. Η Αθήνα, μια μεγαλούπολις εκατομμυρίων ανθρώπων, να έχει εθνικό κήπο σε τόσο ελεεινή κατάσταση! Αίσχος! Τόσοι δήμαρχοι, ο Δημ. Αβραμόπουλος, η Ντόρα Μπακογιάννη κ.ά., με τα εντυπωσιακά χριστουγεννιάτικα δέντρα, τα τόσα στολίδια, τα κουκλόσπιτα και άλλα πολλά και τόσο ακριβά και φανταχτερά, δεν βρήκαν τα χρήματα να ζωντανέψουν, να ευπρεπίσουν αυτόν τον μοναδικό κήπο της πρωτεύουσας, μάλιστα δίπλα στο Κοινοβούλιο, η μόνη πράσινη, δροσερή οάση μέσα στο καμίνι της καθημερινής μεγαλούπολης! Κρίμα και πάλι κρίμα.

Για ευρωβιζιονικές φιέστες, θλιβερά συμπτώματα ενός νοσηρού μιμιτισμού, λεφτά υπάρχουν άφθονα. Για τον εθνικό μας κήπο δεν υπάρχει ούτε ένα ποσό για το απαραί-

τητο προσωπικό κήπων και δενδροστοιχιών. Πριν από κάποιες δεκαετίες, όταν η Ελλάδα δεν ήταν στην περιβόητη Ευρωπαϊκή Ένωση, φτωχή χώρα, με ένα λαό να παλεύει για να ζήσει στοιχειωδώς ανθρώπινα υπήρχαν λεφτά για τον εθνικό κήπο. Γιατί υπήρχαν άνθρωποι με φιλότιμο, με μεράκι, με αγάπη. Θυμάμαι τις ώρες που περνούσαμε κάθε μέρα στον κήπο με τους συμφοιτητές μου. Χαιρόμασταν το ωραίο περιβάλλον με τις περιποιημένες αλέες με δέντρα καλοκλαδεμένα, με παγκάκια καθαρά. Περιδιαβάζαμε τα ήσυχα, καθαρά δρομάκια του κήπου. Συναντούσαμε στο σερίανι μας κάποιον κηπουρό να δουλεύει σκυμμένος.

Τώρα, ερήμωση, εγκατάλειψη. Ο εθνικός κήπος είναι πια νεκρός. Λυπάμαι αυτά τα ζώα που απέμειναν. Βρώμικα, με χώρους σωστούς σκουπιδοτόπους. Θα παρακαλούσα κάποια φιλοζωική εταιρεία ή σύλλογο να ενδιαφερθούν γι' αυτά τα άτυχα πλάσματα. Δεν θα ξαναπατήσω στον κήπο. Ντρέπομαι. Ντρέπομαι για λογαριασμό όλων! Των δημάρχων, των υπουργείων, της πολιτείας! Σώστε τον κήπο! Κάντε κάτι. Κάντε ένα ρεπορτάζ. Μπορεί να γίνει κάτι.

ΣΥΜΕΩΝ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Συνταξιούχος εκπαιδευτικός

Ανω Ηλιούπολη, Αττικής 4

ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ: Παράδίδεται επιτέλους στον Δήμο Αθηναίων που βήμα βήμα λύνει τα προβλήματα και υλοποιεί τα σχέδιά του

Ο πνεύμονας της Αθήνας αποκτά

της ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΠΑΠΑΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ

Τον Ιούνιο του 2003 όταν ανακοινώθηκε από την κυβέρνηση Κ. Σημίτη ότι η ιδιοκτησία και η διαχείριση του Εθνικού Κήπου περνά στον Δήμο Αθήνας, η δήμαρχος Ντόρα Μπακογιάννη χαρακτήρισε την στιγμή «ιστορική για την Αθήνα».

Είκοσι δύο μήνες μετά την εξαγγελία του τότε πρωθυπουργού και ο Κήπος δεν έχει περάσει -ουσιαστικά- ακόμα στα χέρια του δήμου, αφού ο σχετικός νόμος (3274 άρθ. 25) σύμφωνα με τον οποίο για τα επόμενα 90 χρόνια ο Εθνικός Κήπος παραχωρείται στον Δήμο Αθηναίων, ψηφίστηκε μόλις τον περασμένο Οκτώβριο.

Αυτή τη στιγμή ο Κήπος βρίσκεται στα χέρια τριμελούς επιτροπής εκκαθαριστών (ορίζονται με κοινή υπουργική απόφαση των υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Γεωργίας και Εσωτερικών), οι οποίοι τον ανέλαβαν τον περασμένο Δεκέμβριο και αναμένεται -αν όλα πάνε καλά- να τον παραδώσουν στον δήμο το επόμενο δεκατενθήμερο.

Σήμερα το Δημοτικό Συμβούλιο της Αθήνας θα ανακοινώσει τη συγκρότηση ενός οργάνου (νομικό πρόσωπο που θα έχει την επωνυμία «Δήμος Αθήνας Εθνικός Κήπος») το οποίο θα αναλάβει τη διοίκηση και διαχείριση του Κήπου και σύμφωνα με πληροφορίες τα ένδεκα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου θα είναι πολύ γνωστοί Αθηναίοι.

Για τα προβλήματα του Κήπου από τότε που τυπικά πέρασε στον Δήμο της Αθήνας, αλλά και για τα σχέδια και τους στόχους, μίλησε στην «Ε» ο Θόδωρος Μπεχράκης, πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου της Αθήνας και μέχρι το φθινόπωρο του 2004, πρόεδρος του νομικού προσώπου διαχείρισης του Κήπου, που τότε υπαγόταν στην περιφέρεια Αττικής.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετώπισε ο δήμος όταν ανέλαβε τον Κήπο είναι ότι τον βρήκαν σε κατάσταση ξήρανσης. Το νερό που ερχόταν από το παλιό υδραγωγείο του Αγίου Θωμά στο Γουδί, λόγω βλάβης στο δίκτυο φυσικής ροής και άρδευσης του Κήπου ύστερα από έργα που γίνονταν στην περιοχή για την κατασκευή πάρκινγκ, είχε σταματήσει να έρχεται.

Στις 8/6/2004 ο κ. Μπεχράκης κατέθεσε μηνυτήρια αναφορά κατά παντός υπευθύνου για το θέμα που είχε ανακύψει και αμέσως άρχισε τις διαδικασίες για να βρει νερό. Ενας αγωγός της ΕΥΔΑΠ που κατέβαινε από την Ηρώδου Αττικού και έξι γεωτρήσεις που ανοίχθηκαν μέσα στον Κήπο έδωσαν τη λύση που αναζητούσε και έτσι, σήμερα πλέον ο Κήπος έχει νερό και απ'ότι φαίνεται έχει ξεπεράσει οριστικά το πρόβλημα της ξηρασίας.

Ο Κήπος σε λίγες μέρες περνά και ουσιαστικά στα χέρια του δήμου, το νέο νομικό πρόσωπο

αναλαμβάνει καθήκοντα, αλλά τα προβλήματα που υπάρχουν είναι πολλά και πρέπει γρήγορα να επιλυθούν. Τα κατονόμασε ο κ. Μπεχράκης, αναφέροντας ταυτόχρονα και τις προτάσεις του, που θα τις γνωστοποιήσει και στο νέο διοικητικό συμβούλιο που θα αναλάβει τη διαχείριση του Κήπου.

«Τα δυο μεγαλύτερα προβλήματα του Κήπου, το νερό και η καθαριότητα, λύθηκαν. Το αμέσως επόμενο πρόβλημα που πρέπει άμεσα να αντιμετωπιστεί είναι ο φυτικός πλούτος του Κήπου. Εδώ και 25 χρόνια χάνει συνεχώς σε φυτικό πλούτο. Έχει υπολογιστεί ότι κάθε χρόνο χάνονται περίπου δέκα μεγάλα



Τα αγριοκάτσικα είναι από τα ελάχιστα ζώα που έχουν απομείνει στον ζωολογικό κήπο

δένδρα. Το πρόβλημα είναι τεράστιο αν σκεφτεί κανείς ότι όλα αυτά τα χρόνια δεν έχει φυτευτεί ποτέ κανένα καινούργιο δένδρο. Θάμνοι πολλοί, δένδρα κανένα. Οι γεωπόνοι που έχουν κάνει τη μελέτη λένε ότι άμεσα πρέπει να φυτευτούν 250 δένδρα», υποστηρίζει ο κ. Μπεχράκης και επισημαίνει και τα υπόλοιπα προβλήματα:

Η επισκευή με σύγχρονα υλικά όλων των λιμνών που βρίσκονται μέσα στον Κήπο (σ.σ. πολλές από αυτές όχι μόνο δεν λειτουργούν, αλλά παρουσιάζουν και άσχημη εικόνα) με στόχο την άμεση λειτουργία τους. «Από τη στιγμή που λύσαμε το πρόβλημα του νερού, οι μικρές

και μεγάλες λίμνες πρέπει να λειτουργήσουν όλες, γιατί το νερό είναι μέσα στην ταυτότητα του Κήπου. Όταν περπατάς σε αυτόν πρέπει ν' ακούς και να βλέπεις νερό», τονίζει ο κ. Μπεχράκης.

Και εκδηλώσεις

Η δημιουργία μιας σύγχρονης ηλεκτρολογικής εγκατάστασης σε αντικατάσταση της αρχαίας που υπάρχει.

Η ανάδειξη των αρχαιοτήτων που έχει μέσα ο Κήπος. Σπουδαία κομμάτια τα οποία, όπως λέει ο κ. Μπεχράκης, πριν από ένα χρόνο τα βρήκαν μέσα στις τσουκνίδες και τα καθάρισαν για να είναι έτοιμα για τους επι-



Μία από τις πολλές λίμνες που βρίσκονται στον κήπο, αλλά δυστυχώς δεν λειτουργεί

σκεπτες των Ολυμπιακών Αγώνων. Αυτά λοιπόν και αφού γίνει μια ειδική μελέτη σε συνεργασία με το υπουργείο Πολιτισμού, πρέπει να προβληθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Η αντικατάσταση του αμμοχάλικου που υπάρχει στους διαδρόμους του Κήπου, που βέβαια η δαπάνη του είναι πολύ μεγάλη, αλλά σταδιακά πρέπει να γίνει.

Η δημιουργία ενός πλέγματος πολιτιστικών εκδηλώσεων στους χώρους του Κήπου. Το πρώτο τεστ έγινε κατά τη διάρκεια των

Ολυμπιακών Αγώνων και ο κόσμος αντέδρασε πολύ θετικά. «Μπορούμε να φέρουμε τους Αθηναίους μέσα στον Κήπο με αφορμή διάφορα πολιτιστικά δρώμενα τα οποία να είναι απολύτως συμβατά με την ταυτότητα και το χαρακτήρα του Κήπου, γιατί οι Αθηναίοι τον αγαπούν και αγωνιούν για την ιστορία του», υποστηρίζει ο κ. Μπεχράκης.

Η προβολή της παιδικής βιβλιοθήκης που λειτουργεί στον Κήπο, αφού υπάρχει υποδομή

για την αν...
Η προβ...
υπάρχουν...
τα οποία...
δημιουργ...
στορία του...
τή τη στιγμ...
χαρτογρά...
θα είναι...
δισκέτα...
κάθε δένδ...
Η ολοκλ...
θειών που...
για να χα...
Παγκόσμ...
μαστε σε...
αριθμεία

158 στρέμματα με 7.000 δέντρα και 40.000 θάμνους

Στην αρχαιότητα ήταν ένα μικρός δάσος της παραθαλάσσιας περιοχής του Ιλισού. Εκεί συχνά πήγαινε για περίπατο ο Σωκράτης φιλοσοφώντας με τους μαθητές του.

Σήμερα, τα 158 στρέμματα με τα περίπου 7.000 δένδρα και τους 40.000 θάμνους είναι η μεγαλύτερη όαση πρασίνου στο κέντρο της Αθήνας.

Ο λόγος για τον Εθνικό Κήπο, που οφείλει την ύπαρξή του στον Βαυαρό αρχιτέκτονα Fr. Gartner, ο οποίος όταν σχεδίασε τα ανάκτορα του βασιλιά Οθωνα (τη σημερινή Βουλή) καθόρισε ότι αυτή η περιοχή θα είναι ο κήπος που θα τα περιβάλλει.

Οι εργασίες για τη διαμόρφωσή του ξεκίνησαν το 1836 κάτω από το άρτυρο βλέμμα της βασί-

λισσας Αμαλίας και το 1838 διαμαρφώθηκαν τα πρώτα 30 στρέμματά του. Ο Βαυαρός γεωπόνος Σμάρατ ήρθε στην Αθήνα και ανέλαβε τις πρώτες φυτευτικές εργασίες. Δεκαπέντε χιλιάδες φυτά μεταφέρθηκαν από τη Γένοβα, την Εύβοια και το Σούνιο και φυτεύτηκαν στους χώρους του.

Το 1854 τη διευθύνσή του ανέλαβε ο γεωπόνος Friedrich Schmidt, ο οποίος υπήρξε βοηθός του Σμάρατ και ο οποίος παρέμεινε σε αυτή τη θέση 30 χρόνια.

Το 1860 έγινε νέος καθορισμός των ορίων του κήπου περίπου στα σημερινά επίπεδα και έως το 1923 ήταν αποκλειστικά ιδιωτικό βασιλικό πάρκο. Τότε χαρακτηρίστηκε κρατικός-δημόσιος και έκτοτε παραμένει ανοικτός από την α-

νατολή μέχρι τη δύση του ηλίου για το κοινό.

Το 1927 με ειδικό υπουργικό διάταγμα από τον τότε υπουργό Γεωργίας Αλ. Παπαναστασίου ο κήπος ονομάστηκε Εθνικός Κήπος.

Μέχρι το 1997 ανήκε στο υπουργείο Γεωργίας, έκτοτε πέρασε στην Περιφέρεια Αττικής.

Το φθινόπωρο του 2004 με την ψήφιση νόμου ο Κήπος πέρασε πλέον στο δήμο της Αθήνας για τα επόμενα 90 χρόνια.

Στη διάρκεια της ζωής του απειλήθηκε πολλές φορές με πλήρη καταστροφή και αφανισμό είτε από ανθρώπινη επέμβαση είτε από τα στοιχεία της φύσης:

Το 1850 κινδύνευσε από παγετό, ο οποίος κατέστρεψε πολλά δένδρα. Το 1852 μια καταιγίδα

προκάλεσε πολλές καταστροφές στον Κήπο και έμεινε γνωστή ως η «καταιγίδα της κολώνας», διότι κατά τη διάρκεια της έπεσε μια κολώνα του ναού του Ολυμπίου Διός. Στις 4 Απριλίου του 1931 δένδρα και φυτά καταστράφηκαν από το βάρος του χιονιού. Το 1934 ο υπερβολικά ψυχρός χειμώνας κατέστρεψε τα περισσότερα εσπεριδοειδή και τους καλλωπιστικούς θάμνους. Σημαντικές καταστροφές υπέστη στη διάρκεια της γερμανικής κατοχής (1941-1944). Το 1978 μια ανεμόθυελλα με ταχύτητα 130 χιλιόμετρα την ώρα έσπασε και ξερίζωσε δένδρα ηλικίας πάνω από 100 χρόνων, τα οποία με τη σειρά τους έπεσαν πάνω σε θάμνους και τους κατέστρεψαν.

...ποιοί τα σχέδιά του για αναβάθμιση και «άνοιγμα» στους πολίτες

ΟΚΤΑ Νέο πρόσωπο



...αλλά δυστυχώς δεν λειτουργούν



Ανάσα χαράς για τα παιδιά η παιδική χαρά του Εθνικού Κήπου, στην οποία όμως δεν υπάρχει φύλακας, με αποτέλεσμα γονείς και παιδιά να αισθάνονται ανασφαλείς

UNESCO γιατί πρέπει ν' αντλήσουμε πόρους και να συνεχίσουμε τις προσπάθειες να τον εντάξουμε σε ευρωπαϊκά προγράμματα».

Η επανεξέταση του θέματος της φύλαξης του Κήπου. Από τον Ιανουάριο τη φύλαξη έχει αναλάβει η δημοτική αστυνομία, αφού η σύμβαση της ιδιωτικής αστυνομίας έληξε στις 31/12/2004 και δεν ανανεώθηκε. Ήδη στην παιδική χαρά, που βρίσκεται στον Κήπο και που πραγματικά είναι μια δάση για τα παιδιά της Αθήνας, δεν υπάρχει φύλακας. Μάλιστα γονείς παιδιών κατήγγειλαν το γεγονός στην «Ε» λέγοντας ότι στον χώρο αυτό που προορίζεται αποκλειστικά για τα παιδιά μπαίνει και βγαίνει όποιος θέλει, με α-

ποτέλεσμα να αισθάνονται ανασφάλεια. Ο κ. Μπεχράκης υποστήριξε ότι η απουσία του φύλακα από τη παιδική χαρά δεν οφείλεται σε έλλειψη προσωπικού, αλλά σε παράλειψη.

Στα σχέδιά τους είναι εξάλλου να δημιουργηθεί και μια μικρή ομάδα από αστυνομικούς του δήμου που να βοηθούν τους επισκέπτες να μη χάνονται μέσα στον Κήπο.

Εξωραϊση του χώρου όπου βρίσκονται τα ελάχιστα ζώα που έχουν απομείνει πια στο ζωολογικό κήπο (αγριοκάτσικα, στρουθοκάμηλος, παγώνια, πάπιες) έτσι ώστε αυτά τα λίγα ζώα να επιβιώνουν σε κατάλληλες συνθήκες γιατί είναι καλό για τα παιδιά-επισκέπτες του Κήπου.

papastat@enet.gr

Η Ελλάδα «Ξέχασε» τη σύμβαση του Ααρχους

Του ΒΑΣΙΛΗ Κ. ΔΩΡΟΒΙΝΗ*

Στις 17 Φεβρουαρίου η Ευρωπαϊκή Ένωση, ως αυτόνομη οντότητα, κύρωσε τη Σύμβαση του Ααρχους για την πρόσβαση στην πληροφόρηση, για τη συμμετοχή των πολιτών στην προετοιμασία αποφάσεων και για την πρόσβασή τους στη Δικαιοσύνη σε θέματα περιβάλλοντος. Η σύμβαση αυτή είχε υπογραφεί στην πόλη Ααρχους της Δανίας τον Ιούνιο του 1998, με την έμπνευση περιβαλλοντικών οργανώσεων και την πρωτοβουλία της Κοινωνικής και Οικονομικής Επιτροπής του ΟΗΕ. Είχε υπογραφεί από 35 χώρες και από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ την 30ή Οκτωβρίου 2001 τέθηκε σε ισχύ, αφού είχε ήδη κυρωθεί από 16 χώρες.

Η «Ε» είχε δημοσιεύσει σχετικό άρθρο μου ανάλυσης στις 15-1-2001, ενώ στις 28-5-03 η Ελληνική Εταιρεία και το Ευρωπαϊκό Γραφείο Περιβάλλοντος οργάνωσαν ημερίδα στην Αθήνα για τη σημασία της σύμβασης και τη δυναμική συμβολή της στον περαιτέρω εκδημοκρατισμό των κρατών σε θέματα περιβάλλοντος. Ενα ογκώδες τεύχος με τις εισηγήσεις και τον διάλογο στην ημερίδα αυτή εκδόθηκε πριν από έναν ακριβώς χρόνο, στάλθηκε σε όλες τις περιβαλλοντικές οργανώσεις, σε σχετικούς με το περιβάλλον φορείς, αλλά και σε κυβερνητικούς φορείς. Στο πρόσφατο συνέδριο της Hēlco έκαμα επικαιροποιημένη ανακοίνωση για το θέμα, ενώ η Ελληνική Εταιρεία συνέταξε και απέστειλε σχετικά έγγραφα στους πρώην και τους νυν υπουργούς ΠΕΧΩΔΕ και Εξωτερικών, επισημαίνοντας την ανάγκη να κυρώσει και η χώρα μας τη σύμβαση. Σημειώνω ότι η δημοσίευσή από την «Ε» του άρθρου μου εκείνου είχε συμπέσει με την οργάνωση σχετικής ημερίδας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και η τότε υφυπουργός κ. Ρ. Ζήση, αναφερόμενη και στο άρθρο μου, είχε υποσχεθεί την προώθησή της κύρωσης. Μετά δύο χρόνια, χαιρετίζοντας την πρωτοβουλία της Ελληνικής Εταιρείας, απέφυγε να κάμει λόγο για κύρωση της σύμβασης και μίλησε γενικά και αόριστα. Σήμερα, στην Ελληνική Εταιρεία αναμένουμε επί μήνες απάντηση από τους συναρμόδιους υπουργούς, ενώ προσωπικότητες, όπως η κ. Νίκη Γουλανδρή, μας έχουν διαβεβαιώσει για την αμέριστη υποστήριξή τους.

Η Σύμβαση του Ααρχους είχε υπογραφεί και από τις χώρες του ασιατικού κορμού της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, από τις ΗΠΑ, τον Καναδά και το Ισραήλ. Σήμερα, στον ευρύ κύκλο των ευρωπαϊκών χωρών μόνο η Γερμανία, η Σουηδία (αλλά σε αυτήν ήδη ισχύουν «ανοιχτοί» κανόνες παιχνιδιού για το περιβάλλον και τη συμμετοχή των πολιτών), η Ελλάδα, η Ιρλανδία, η Σλοβακία και το Λουξεμβούργο δεν έχουν ακόμη κυρώσει τη σύμβαση, ενώ η κύρωσή της από την Ευρωπαϊκή Ένωση δεν σημαίνει την αυτόματη ισχύ της στο εσωτερικό των έξι χωρών που δεν την έχουν κυρώσει.

Σήμερα, η Σύμβαση του Ααρχους χαρακτηρίζεται, όχι μόνον από τους ειδικούς και τους περιβαλλοντιστές, αλλά και από φορείς του ευρέος κοινού, ως η πιο προχωρημένη σύμβαση, σε παγκόσμιο επίπεδο, για τα περιβαλλοντικά δικαιώματα των πολιτών. Στόχος της είναι η μεγαλύτερη διαφάνεια πραγμάτων και η απολογιστικότητα, σε επίπεδο κυβερνητικών σωμάτων και οργανισμών, με την εγγύηση που παρέχει στο δημόσιο χώρο, ώστε να εξασφαλίζεται η πρόσβαση των πολιτών στην περιβαλλοντική πληροφόρηση, επίσης η πρόσβασή τους στη Δικαιοσύνη για θέματα περιβάλλοντος, αλλά και η συμμετοχή τους σε κάθε διαδικασία που αφορά τη ρύθμιση περιβαλλοντικών θεμάτων. Πρακτική συνέπεια στις χώρες όπου κυρώθηκε ήταν, πρόσθετα, η επέκταση νομοθετικών ρυθμίσεων που να εξασφαλίζουν τα δικαιώματα των πολιτών στη συνδιαμόρφωση ενός υγιούς περιβαλλοντικού μέλλοντος.

Η χώρα μας οφείλει, πια, να τερματίσει την επί επτά χρόνια εκκρεμότητα και να προχωρήσει στην κύρωση της σύμβασης. Θα πρέπει όμως και να συγχαρούμε τη Βουλή των Ελλήνων και ιδιαίτερα τη σημερινή προέδρό της κ. Ψαρούδα-Μπενάκη, διότι αυτές τις μέρες προχώρησαν – για πρώτη φορά στην ιστορία του Κοινοβουλίου μας, συντασσόμενοι έτσι προς τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, στη σύσταση Μόνιμης Κοινοβουλευτικής Επιτροπής για θέματα Περιβάλλοντος (σχετική απόφαση δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 49, Α', της 25ης Φεβρουαρίου). Το γεγονός αυτό θα πρέπει να τύχει της δέουσας προβολής στα ΜΜΕ, που και αυτά θα πρέπει να συνηγορήσουν στην κύρωση της Σύμβασης του Ααρχους, ώστε να πληρωθεί ένα σημαντικό κενό δημοκρατίας στην Ελλάδα.

* Δικηγόρος, πολιτικός επιστήμονας και ιστορικός, ειδικευμένος σε θέματα περιβάλλοντος και πολεοδομίας, αντιπρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Υπέρ περιβάλλοντος η σύμβαση, που κυρώθηκε από την Ευρ. Ένωση αλλά όχι από τη χώρα μας

Η Σφίγγα της Αιγύπτου: Όλη η αλήθεια

Το αίνιγμα της μυστηριώδους Σφίγγας προσπαθεί να λύσει μια ομάδα επιστημόνων στο εξαιρετικό ντοκιμαντέρ του Discovery Channel, στις 29 Μαρτίου και μόνο στη Nova.

[Κάντε την περιέργειά σας γνώση. Βάλτε Nova.]

Discovery
CHANNEL

τώρα πλήρης εξοπλισμός
μόνο
€149
Ισχύει με 12μηνη σύμβαση

NOVA
ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΕΙΝΑΙ ΣΤΟ ΧΕΡΙ ΣΟΥ
210 660 2000

ATHENS VO

ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ

Του Ανδρέα Ράπτη, σελ.16

Τα περιστέρια
της Αγ. Κωνσταντίνου
Του Σταμάτη Κραουνάκη, σελ.9

Ράπκο Μλάντιτς
Ένα καλά κρυμμένο
μυστικό
Του Αχιλλέα Πεκλάρη, σελ.12

Σώστε την Αριστοτέλους
SOS για την ιστορική
πλατεία
Του Σπύρου Βούγια, σελ.13

Πρωτομαγιά στην Αθήνα
Της Έλσας Γαβριήλ, σελ.20



Εθνικός Κήπος

το φυσικό mall της πόλης

Σε απευθείας σύνδεση με τη φύση, το καλύτερο ότεκνι της Αθήνας ήταν, είναι και θα είναι τα απανταχού γρασιδία της. Password: για μας κελαηδούν τα πουλιά!

Κείμενο-φωτό Του ΑΝΔΡΕΑ ΡΑΠΤΗ

Έντε λα μαγκέ ντε βοτανίκ Ο Εθνικός Κήπος είναι κατά βάση βοτανικός κήπος, ωστόσο, έχει και εκπρόσωπους της πανίδας. Η αλήθεια είναι πως όσα χρόνια κι αν έχεις απομνημονεύσει από το Ζωολογικό (καταχρηστική ονομασία) Κήπο το σφίξιμο είναι πάντα ίδιο: κάτι σοβατιάματα, κάτι εγγυοβελτιωτικά, κάτι ποπ ταϊστρες δεν κουκουλώνουν το δράμα που επικρατεί. Τα παλαιότερα κλουβιά των βαρέων θηλαστικών (τίγρεις, λιοντάρια) ζέχνουν εγκατάλειψη και απουσία, οι στρουθοκάμηλοι και τα παγώνια βρίσκονται ένα βήμα πριν ανοίξουν τάβλι με τις γάτες, ενώ τα κριάρια και οι αϊγαγροί τρώνε γαριδάκια και υποκαθιστούν τους μονίμως απόντες χιμπιτζίδες.

Ω, γλυκύ μου φρέαρ Βαδίζοντας με νανοβήματα, ακίνητο στιλ σχεδόν, προς το βάθος του κήπου, στο προς την Ηρώδου Αττικού τμήμα, βρίσκεσαι σε ένα «ημιυπόγειο» φρέαρ εκτάσεως 510 τ.μ. Εδώ είναι το ρωμαϊκό μωσαϊκό δάπεδο από το αίθριο μιας ρωμαϊκής έπαυλης -οίκου μεγάλου δημοσίου ρωμαϊκού κτιριακού συγκροτήματος (βρέθηκε επίσης πυκνότατο δίκτυο αγωγών φρεάτων και φρεατίων). Το κτίριο είχε θεμελιωθεί πάνω σε εκτεταμένο νεκροταφείο των υστεροελληνιστικών χρόνων, από το οποίο ανασκάφησαν ακόμη 35 τάφοι. Καλά, δεν υπάρχει περίπτωση να θυμάσαι αυτές τις πληροφορίες όταν είσαι εκεί -η ραστώνη της φύσης ίσα που θα σου επιτρέψει να διαβάσεις την επιγραφή *Imp Caesar Taelii... something* (προτού γείρεις στα γαργαλιστικά γρασιδιά).

Και σε κερδίζουν κήποι κρεμαστοί Για την αρχαιότητα η συζήτηση λοιπόν, όταν ο Κήπος ήταν μέρος της παραποτάμιας περιοχής του Ιλισού και τα αρχαία μνημεινάδικα κατήγγελλαν με αποστοφή τον Σωκράτη που επισκεπτόταν τον κήπο για περίπατο, φιλοσοφώντας με τους μαθητές του (ουδέν μμπούζο -νομίζω;). Η ιστορία του κήπου, με κριτήρια οριοθέτησης του χώρου, ξεκινάει το 1836 όταν ο Βαυαρός αρχιτέκτονας Φον Γκέρνερ σχεδίασε πάνω στο λόφο της Αναλαμπής (γνωστή και ως Μπουμπουνίστρα, μούρτζα) τα ανάκτορα του Όθωνα (σέρβιρεται ως Βουλή πλέον) και καθόρισε την έκταση του Βασιλικού Κήπου που θα τα περιέβαλε. Ο ρυθμός του Κήπου είναι αγγλικός ρομαντικός, προσαρμοσμένος στις ελληνικές συνθήκες, με γερμανικό zeitgeist και γαλλική κόμμωση (εξηγείται παρακάτω το *menage a trois*).

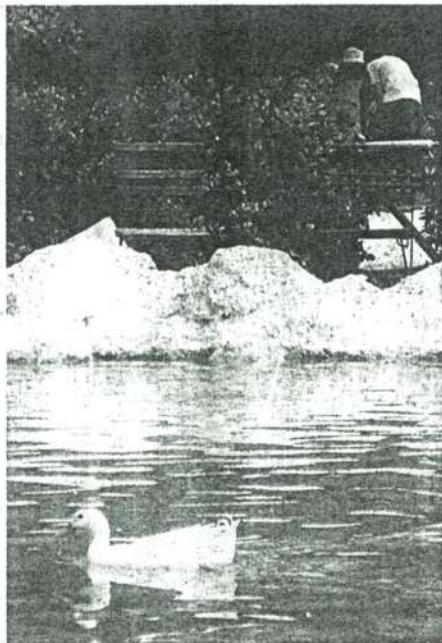
Οι επίμονοι κηπουροί Ναι, λοιπόν, τις πρώτες φυτευτικές εργασίες οργάνωσε και επέβλεψε ο Βαυαρός γεωπόνος Σμάρατ, τον οποίο είχε στείλει από το Μόναχο ο πατέρας του Όθωνα, ο βασιλιάς της Βαυαρίας Λουδοβίκος, μετά από παράκληση της Αμαλίας. Τα πρώτα 15.000 καλλωπιστικά φυτά μεταφέρθηκαν το 1839 από τη Γένοβα. Για το όνορό του πράγματος φυτεύτηκε και ελληνικά

χλωρίδα, την οποία μετέφερε από το Σούνιο και την Εύβοια έτερος γεωπόνος ονόματι Σμιτ. Όταν ο Κήπος άρχισε να πιάει τόπο παρουσιάστηκε η ανάγκη ενός ειδικού με γνώσεις αρχιτεκτονικής κήπων: ο Γάλλος κηποτέχνης Μπαρό έβαλε την αρίστη πινελιά του πάνω στο γερμανικό μοντέλο. Το 1923, με νομοθετικό διάταγμα, χαρακτηρίστηκε «εθνικός δημόσιος κήπος» με ελεύθερη είσοδο. Εκτοτε μένει ανοικτός καθημερινώς από την ανατολή μέχρι τη δύση του ηλίου...

Θα περάσετε στον κήπο για ένα αναψυκτικό; Οι διαδρομές από τη Λεωφόρο Βασιλίσσης Σοφίας προς την Ηρώδου Αττικού και από το Ζάππειο προς τη Βουλή είναι καθημερινή «ρουτίνα» για περπατητές που ζουν, φερειπείν, στο Παγκράτι. Μια πρόχειρη καταμέτρηση με το επαγωγικό μάτι μαρτυρά καθημερινά 2 με 3 χιλιάδες άτομα να διασχίζουν/αράζουν/επισκέπτονται τον ευοσμικό Κήπο. Αυτή η συνήθεια και ο βουβός συγχρωτισμός πασών των φυλών δημιουργούν μια ευγενή αύρα στα μονοπάτια, μια σχεδόν συνωμοσιακή αλληλοεκτίμηση, υπό τους καταπραϊντικούς ήχους οκνηρών πτηνών. Το δε καφεενεδάκι δίπλα από το φρουραρχείο των ευζώνων (Ηρώδου Αττικού) θεωρείται πλέον το πιο διαδεδομένο «καλά κρυμμένο μυστικό της πόλης»: η μετεωρολογική του ανισορροπία κλιματίζει τις ζεστές αττικές μέρες και η φήμη του νεοραϊδοπαζαρου στο περγολένιο δρομάκι αυξάνει τους μοναχικούς καφεπότες.

Χλωροφύλλα για πάντα Παγεται, γηραιά και ξερασιές θέριαν με τα χρόνια ένα μεγάλο μέρος της πρώτης δενδροφύτευσης. Μέχρι το καλοκαίρι προβλέπεται η αντικατάσταση της κατεστραμμένης χλωρίδας με ένα αισιόδοξα μεγαλειώδη σχέδιο για να ακουστεί φρέσκο, το ευδιάσπτο τραγούδι τους: καζουαρίνες, ευκάλυπτοι (Αυστραλίας), φοίνικες (Κανάρια Νησιά), λαϊάνες, αειλανθοί, γλισσίνες (Κίνας), πικροδάφνες, μυρτιές, χαρουπιές, κουτσουπιές, γιουσιτίσιες, ευκάλυπτοι, λεύκες, ακακίες, φοίνικες, λιγούστρες, βιμπούρνες, νεραντζιόνες, ψευδοπριερίες, αγγελικές, ουσισγκτώνες (οι εντυπωσιακές ψηλές «φοινικοπέλες» στην είσοδο της Βαο. Σοφίας).

Πράσσειν άλογα Μέχρι πριν από μερικά χρόνια, ο Εθνικός Κήπος ανήκε στο Υπουργείο Γεωργίας, τώρα εντάσσεται στην Περιφέρεια Αττικής (ποτέ δεν ξέρεις όμως, κάποιος κρατικός λειτουργός θα βρεθεί τρις να το αρνηθεί μέχρι τη δημοσίευση του ρεπορτάζ). Για όποιον φυσιοδίφη ενδιαφέρεται για ενδελεχή μελέτη της κουτσουπιάς και της γιουσιτίσιας άσχημα μαντάτα: το Βοτανολογικό Μουσείο (210 7211.178) παραμένει κλειστό «με αόριστο χρονοδιάγραμμα εργασιών-επισκευών». Προς δασκάλους: η Παιδική Βιβλιοθήκη είναι εκεί και διαθέτει δύο αναγνωστήρια, μία αίθου-



• «Εθνικός Κήπος: μια πραγματική οάση στο Κέντρο της Αθήνας. Ιδιαίτερα μικρός σε έκταση σε σχέση με τους κήπους που υπάρχουν σε άλλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, αλλά από πλευράς βλάστησης και φυσικής ομορφιάς δεν έχει τίποτα να ζηλέψει. Και φυσικά δεν έχει να ζηλέψει τίποτα όσον αφορά την ιστορία του».

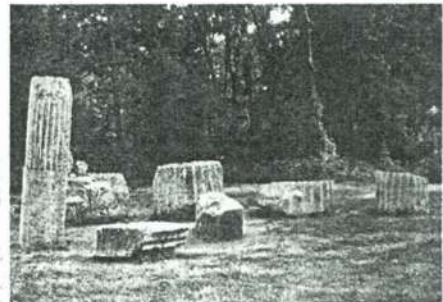
Απόσπασμα από προ-ολυμπιακό τουριστικό φυλλάδιο με ευάερες προθέσεις και διαμπερές περιεχόμενο.

• «Ως έκφραση της άμεσης συγγένειας μεταξύ πολιτισμού και φύσης και ως μέρος ψυχαγωγίας, περιουσιακής ή ανάπαυσης, ο κήπος αποκτά κοσμική σημασία μιας εξιδανικευμένης εικόνας του κόσμου: ένας «παράδεισος», υπό την ετυμολογική έννοια του όρου, και επιπλέον μια μαρτυρία ενός πολιτισμού, ενός ήφους και μιας εποχής...».

Κατά λέξη μεταφρασμένο απόσπασμα από το άρθρο 5 της «Χάρτας της Φλωρεντίας» που εξέδωσε ο Διεθνής Οργανισμός για τη Διατήρηση του Χαρακτήρα των Ιστορικών Κήπων (ICOMOS-IFLA).

• «Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 είναι η μεγάλη ευκαιρία για την αναβάθμιση του περιβάλλοντος και την ανάπλαση των χώρων πρασίνου στην Αθήνα και το Λεκανοπέδιο της Αττικής. Θα φυτευτούν περίπου 300 χιλιάδες νέα δέντρα, περισσότεροι από ένα εκατομμύριο θάμνοι και 11 εκατομμύρια δενδρύλλια και θα δοθεί μια νέα πνοή σε όλη την Αθήνα».

Έτερο απόσπασμα από προ-ολυμπιακή διακήρυξη «δένει» υπέροχα με την πρόσφατη έρευνα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος: το ποσοστό αστικού πρασίνου ανά Αθηναίο μειώθηκε δραστικά τα τελευταία έξι χρόνια (2,01 τ.μ. ανά κάτοικο από 2,58 τ.μ. το 2000). Όλοι στον Κήπο, φίλοι μου, όλοι στον Κήπο...



σα παραμυθιού και μία αίθουσα μουσικής και προβολών (210 3236.503).

Η Λούσι στον ουρανό με τα διαμάντια Και κάτι ψιλομυστικό: η ολοκαινούρια παιδική χαρά μοιάζει βουτηγμένη σε μαρμίτα. Φανταχτερά χρώματα, ψυχεδελικές κούνιες, τραμπάλες από το 2046, παιχνίδια νέας γενιάς και η Αλίκη στην τσουλθήρα των θαυμάτων. Συνοπτικά, ένα χρηστικό εικαστικό κομψοτέχνημα, φυτεμένο στην καρδιά του κήπου, για αναζωπύρωση ψυχής παιδιών και ημών. Trivial info: το ρεπορτάζ θέλει τον εικαστικό και μουσικό των Αέρα Πατέρας της ομάδας «ash-in-art» Τζίμη Ευθυμίου να είναι ο ιδιών γους της ultra pop κατασκευής, με δεκάδες εποικοδομητικές διανυκτερεύσεις στο χώρο μαζί με το construction team του.

Λευτεριά στον Ε. Κήπο Ο διδακτισμός δεν (θα έπρεπε να) υπάρχει στη φαρέτρα των επιχειρημάτων. Αλλά να πας διότι οι δημόσιοι χώροι και κυρίως τα πάρκα είναι το τελευταίο καταφύγιο του Αθηναίου, χωρίς το θόλο του ασφυκτικού μάρκετινγκ, των επιχειρηματικών υπερκερδών και του εξυψινα λανσarisμένου προϊόντος. Στο φυσικό mall της πόλης οι αλές, οι νεραντζιόνες και τα τιβίσματα είναι δωρεάν. Ατημέλητος ο κήπος, δεκτός. Αλλά σέψου φύση, δέντρα, εσύ, οι άνθρωποι σου, ο ουρανός, η πόα. Γιατί δηλαδή τόσα εκατομμύρια άνθρωποι βουτάνε καθημερινά στα οξυγόνα του Retiro στη Μαδρίτη, του Central Park στη Νέα Υόρκη, των English Gardens στο Μόναχο και στα χιλιάδες πάρκα της υφής; Η ζωή είναι εκεί έξω και η ονειροπόληση μια τίμια πρακτική ενασχόληση. ☺

Ο Εθνικός Κήπος αναγεννιάται

Για πρώτη φορά από τη δημιουργία του γίνονται εκτεταμένες δενδροφυτεύσεις

Της
ΕΦΗΣ ΧΑΤΖΗΔΑΝΝΙΑΟΥ

Κέδροι ξεριζωμένοι από αέριδες, κυπαρίσσια, φοίνικες, που κάπνισαν από τις βαρυχειμωνιές, νεραντζιές και πλατάνια που ξεράθηκαν πριν από πολλά χρόνια βρίσκουν ξανά τη θέση τους στον Εθνικό Κήπο. Το μεγαλύτερο έργο ανάπλασης του Εθνικού Κήπου, που κοσμήει εδώ και 170 χρόνια την πόλη, βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη από τον Δήμο της Αθήνας και αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Απρίλιο του 2006, όταν θα έχουν φυτευτεί περισσότερα από 1.000 δένδρα πολλών ποικιλιών.

Ο Κήπος, αυτή η οάση πρασίνου στην καρδιά της πόλης, που φτάνει τα 158 στρέμματα και φιλοξενεί περίπου 7.000 δένδρα και θαμνοειδή όλων των ειδών, αφού παραμελήθηκε για χρόνια (σε διάρκεια εκκρεμότητας ήταν τα προβλήματα φύλαξης και καθαρισμού), αφού «δίψασε» (έμεινε χωρίς νερό από την άνοιξη μέχρι το φθινόπωρο του 2004), «καίκε» από τον ξηρασία του 2002, τώρα αλλάζει όψη!

Ηδη έχουν αρχίσει οι απαραίτητες προετοιμασίες για τον καθαρισμό όλων εκκρινών των σημείων όπου θα τοποθετηθούν τα καινούργια δένδρα. Κλαδεύονται τα υπάρχοντα δένδρα, φεύγουν τα ξερά και τα καμένα και σε 10 ημέρες θα αρχίσει η φύτευση. Την ετοιμότητα του έργου έχει ο δημοτικός σύμβουλος κ. Θεόδωρος Μπεκράκης και το έργο ολοκλήρωσαν οι γεωπόνοι του Εθνικού Κήπου κ. Κατερίνα Αγοραστού, Αγγελική Παρασκευασούλου και Γιώργος Γρίβας.

Νέα όψη

Στόχος του προγράμματος, λέει στην «Κ» η κ. Αγοραστού, είναι η ανανέωση στους υπάρχοντες νεραντζιές, που αποτελούν ιστορικές συστάδες του Κήπου. Αλλά και η συμπλήρωση των δενδροστοιχιών που είναι και αυτές χαρακτηριστικές για τον Κήπο (πρόκειται για τη δενδροστοιχία με φοίνικες στην είσοδο επί της οδού Αμαλίας και η δενδροστοιχία με κουτσουπιές από την κεντρική λίμνη έως την είσοδο της Βασ. Σοφίας).



Με πυρετώδεις ρυθμούς το προσωπικό του Δήμου Αθηναίων προετοιμάζει τους χώρους όπου θα γίνουν οι νέες φυτεύσεις. Στόχος είναι να μην αλλοιωθεί ο χαρακτήρας του Κήπου, αλλά να πυκνώσουν, να ανανεωθούν οι καταπονημένες από τις βαρυχειμωνιές και την εγκατάλειψη συστάδες δέντρων.



Οι νεραντζιές, που έχουν σήμερα εγκαταλειφθεί (κάτω), είναι από τα πιο χαρακτηριστικά «στοιχεία» του Κήπου. Επάνω, βλέπουμε πώς θα μεταμορφωθούν μετά την ανάπλαση.



Εκατόν εβδομήντα χρόνια ιστορίας

Ο Εθνικός Κήπος δημιουργήθηκε ως Βασιλικός Κήπος το 1836 επί Οθωμανικής ορακής έκτασης 30 στρεμμάτων, πίσω από το τότε Ανάκτορο. Οι εργασίες οριοθέτησης, επικαμώσεως και διαμόρφωσης κράτησαν μέχρι το 1839. Τότε ξεκίνησαν και οι εργασίες δενδροφύτευσης. Με απόφαση των βασιλέων, 15.000 καλλωπιστικά φυτά έρχονται από τη Γένοβα της Ιταλίας με πλοία στο λιμάνι του Πειραιά προκειμένου να διακοσμήσουν τους βασιλικούς κήπους και να προφυλάσσονται τα μονοπάτια τους. Το 1854 η βασιλική φύτευση έχει ολοκληρωθεί, αλλά κανείς εκτός από τους βασιλείς και τους εκλεκτούς καλεσμένους τους δεν μπορεί να απολαύσει το νέο απόκτημα των Αθηνών. Ο Κήπος

σήμερα επεκτείνεται για να φτάσει στη σημερινή του έκταση των 158 στρεμμάτων και μόλις το 1927 με Νομοθετικό Διάταγμα παύει να λεγεται Βασιλικός και ονομάζεται πλέον Εθνικός Κήπος και ανοίγει τις πόρτες του στο ευρύ κοινό. Τότε ιδρύεται η Επιτροπή Δημοσίων Κήπων και Δενδροστοιχιών που είναι και η αρμόδια για τη λειτουργία του Κήπου. Μέχρι το 2005, αρμόδια για τη λειτουργία του Κήπου ήταν η Περιφέρεια Αττικής. Από τότε περνά στα χέρια του Δήμου της Αθήνας. «Μία από τις σοβαρότερες παρεμβάσεις που έγιναν τα τελευταία χρόνια», λέει η κ. Αγοραστού, «ήταν η διεύθυνση του μεγάλου προβλήματος της ύ-

δρευσης. Ο Κήπος από την περίοδο της δημιουργίας του υδρευόταν από μια φυσική πηγή που βρισκόταν στο Γουδί. Από εκεί, με έναν κλειστό αγωγό, το νερό έφτανε στο κέντρο της πόλης και έτσι ποτίζονταν τα 158 στρέμματα. Ομως η κατασκευή παρκινγκ δίπλα στο Νοσοκομείο Παιδών δημιουργεί μεγάλο πρόβλημα στον αγωγό, με αποτέλεσμα να παύσει η κανονική ροή του. Με πολλή προσπάθεια το πρόβλημα αποκαταστάθηκε το φθινόπωρο του 2004, ενώ τέσσερις γεωτρήσεις εξασφάλισαν 200 κυβικά νερού 24ωρο. Μαζί με τα 1.200 κυβικά νερού που έρχονται ανεμευπόιστα πλέον από το Γουδί, ο Κήπος δεν αντιμετωπίζει σήμερα κανένα πρόβλημα ύδρευσης.

ΚΑΘΗΜ.
ΚΥΡ
19/2/06

Αριστεία σε επιχειρήσεις με κοινωνική προσφορά

— Πόσο επίκαιρο είναι το σύνθημα «Δεν κοστίζει, αξίζει».

«Πολύ, ειδικά στις μέρες μας. Από την εποχή της Αρχαίας Ελλάδας, η εξασφάλιση του "καλλίστου ονόματος" ήταν επιδίωξη εκείνων που κατείχαν δεσπόζουσα θέση στην κοινωνία. "Και στην πιο

απάνθρωπη εποχή έχουμε χρέος να φροντίσουμε να ακούγεται η φωνή του ανθρωπισμού" είχε πει ο Γάλλος διαφωτιστής Ζαν Ζακ Ρουσό».

— Σε τι στοχεύετε; «Να δοθεί αξία σε ξεχασμένες έννοιες, όπως η προσφορά, η αλληλεγγύη, η κοινωνική συνείδηση, η ηθική συμπεριφορά. Επιχειρούμε μια ματιά στον κόσμο, γεμάτη αλήθεια και ελπίδα, επιχειρούμε να αφήσουμε τη σφραγίδα της ανθρωπιάς, να χτίσουμε γέφυρες για την εξάλειψη των διαφορών και τη μείωση των ανισοτήτων».

— Όπως είχε δηλώσει ο πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής Αριστείων 2001 Μανόλης Σερφάντης, η πρώτη διοργάνωση των Αριστείων απαιτούσε τη μέγιστη προσπάθεια όλων και στέφθηκε με επιτυχία. «Το αποτέλεσμα μας δικαιώσε αρχίζοντας από την αρχή, με 52 αξιόλογες ενέργειες-συμμετοχές και μέχρι το τέλος, με την επιτυχία της βραδιάς της Απονομής των Αριστείων και των Επαιώνων στη Λυρική Σκηνή. Ελπίζουμε ότι ολοένα περισσότερες επιχειρήσεις θα οραματισθούν, θα αποφασίσουν και θα υλοποιήσουν προγράμματα κοινωνικής προσφοράς».

— Κάποτε ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Jacques Delors ζήτησε από



ΘΕΛΕΙ ΚΑΙ ΡΩΤΗΜΑ

...ΔΙΟΤΙ, τα «Αριστεία Κοινωνικής Προσφοράς 2003» στοχεύουν στη δημιουργία νέων κατευθύνσεων, που θα εξασφαλίσουν, εκτός από την κάλυψη αναγκών της σύγχρονης κοινωνίας, και νέους τρόπους συνέργειας με τους πολίτες-καταναλωτές. Διότι ο Σύνδεσμος Διαφημιζομένων Ελλάδος, που τα προωθήζει, συντελεί στην προώθηση των ενεργειών για το κοινωνικό παράλληλο με το επιχειρηματικό έργο των επιχειρήσεων. Για τη φετινή διοργάνωση των Αριστείων μιλάμε με τον Αντώνη Γκορτζή, μέχρι πρότινος πρόεδρο της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Διαφημιζομένων και επανεκλεγέντα πρόεδρο του Συνδέσμου.

Τις επιχειρήσεις δοθήθεια για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. «Είναι γνωστό ότι η εταιρική κοινωνική ευθύνη έχει ήδη πάρει δεσπόζουσα θέση ανάμεσα στις επιδιώξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έχει εκφραστεί μέσα από διάφορες ενέργειες, όπως η Πράσινη Βίβλος για την προώθηση πλαισίου Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (Βρυξέλλες 20/4/2001) μετά από σχετική πρόταση της επιτροπής κ. Άννας Διαμαντοπούλου και από τη δημιουργία των δικτύων για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη σε όλες τις χώρες-μέλη».

— Ποιο είναι το έπαθλο; «Ενα φύλλο - απλό, απεριττό, λιτό. Δείγμα αναγνώρισης και τιμής της προσφοράς. Η απλότητά του δυναμώνει το μήνυμά του και προτρέπει στη συνέχεια της προσπάθειας».

Γ.Α.Κ.



Στο πράσινο καταφύγιο της πόλης, ο ρυθμός αποκομίζεται καθημερινά, αλλά ο κίνδυνος του «χτύπου» ελλοχεύει. Το βέβαιο είναι ότι με τέτοιες οδηγίες στις πινακίδες δεν νιώθουμε και τόσο έντονο το εθνικό «ρίγος». Την αμεριμνησία των περπατητών κανείς δεν τη σκέφτεται;

Εθνικός... σουρεαλισμός

Τι είναι η πατρίδα μας; Μην είν' οι κάμποι; Μην είναι τα άσπρα ψηλά βουνά; Αναρωτιόμασταν, διά στόματος Ιωάννη Πολέμη, στο Δημοτικό. «...Όπου κι αν ταξιδέψω η Ελλάδα με πληγώνει» διαβάσαμε, όταν με γλώσσαμε λίγο, την προσέγγιση του Γιώργου Σεφέρη.

Ε, λοιπόν, αρκεί μια βόλτα στον Εθνικό μας Κήπο για να συνειδητοποιήσουμε ότι πατρίδα μας είναι η χώρα του υπαρκτού σουρεαλισμού. Γιατί πού αλλού μπορεί κανείς να βρει τέτοια προειδοποιητική πινακίδα για ενδεχόμενους κινδύνους και μάλιστα και εις την αγγλικήν; Τι λέει; «Προσοχή. Αγαπητοί επισκέπτες κατά την είσοδό σας

στον Εθνικό Κήπο θα πρέπει να γνωρίζετε ότι υπάρχει πιθανότητα απρόβλεπτης πτώσης δένδρων». Κάτι τέτοιο είναι που σε γεμίζουν εθνική υπερηφάνεια. Και σε κάνουν να ταυτίζεσαι με αυτούς τους ανιψιότατους Γαλάτες που -κατά το γνωστό κόμικς- φοβόντουσαν μην τους πέσει ο ουρανός στο κεφάλι. Μας διασκέδασε όχι μόνο η μέριμνα της πολιτείας για το καλό μας αλλά και μια ακόμη πινακίδα πρότυπης ιδιωτικής εταιρείας ασφάλειας, σεκιουριτι κατά το ελληνικότερο, η οποία έχει αναλάβει την 24ωρη φύλαξη του Κήπου (γι' αυτό το λόγο πιάνστηκαν στα πράσα οι φονείς των αδελφών του πάγκου...). Αλλά

το πιο διασκεδαστικό απ' όλα είναι το γεγονός ότι οι πόρτες του Κήπου που οδηγούν στο Ζάππειο είναι κλειστές και αυτό, καγκελόφραχτα αποκλεισμένο. Και μάλιστα, στην πατρίδα μας, μας εξηγούν κιόλας: «Ελληνική Δημοκρατία, Επιτροπή Δημόσιων Κήπων και Δενδροστοιχιών (Εθνικός Κήπος) ΝΠΔΔ. Ανακοίνωση. Οι πόρτες του Εθνικού Κήπου από την πλευρά του Ζαππείου θα παραμείνουν κλειστές κατόπιν εντολής της Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Αττικής για λόγους ασφαλείας από 3/1/2003 έως και 30/6/2003. Εκ της Διευθύνσεως»...

Ι.Σ.

Της Σμύρνης αρχόντισσες...

Η κόνα-Ζαμφώ (Σαμφώ, το βαφτιστικό της) ήταν η πρώτη νοικοκυρά στο μαχαλά. Η παράγκα της, στο απάνω σοκάκι, άστραφτε στην πάστρα, στο κεντικό και στη δαντέλα, κι όλο κάτι άχνιζε στον τέντζερν ή φουρφούριζε στο τηγάνι. Ευωδιά το σπιτικό της. Γι' αυτήν πρωτάκουσα τη λέξη χρυσοχέρα. Περιζήτητη για τα φοινίκια και τους κουραμπιέδες τα Χριστούγεννα, για τα κουλουράκια το Πάσχα, σκάρωνε και κάτι ανθρωπάκια με ζυμάρη για μας, τα παιδιά. «Είναι και αγόρια μωρή! Μην τους πέσει!». Μας έκανε κι ένα χτυπητό αυγό που ξεχείλιζε το φλιτζάνι, «Ζεστό, από της κότας τον κόλλο!», να καρδαμώσουμε. Αλλήθωρη (καγιάρα την έλεγαν οι μεγάλοι), μ' αυτή την άλλη θεωρία, την άπιστη ταξίδευε τις διηγήσεις της στα νιάτα της και τον καημό της στη Σμύρνη...

Για την αφήγηση της Αγγέλας Παπάζογλου πρωτάκουσα, πριν από λίγα χρόνια, όταν την έκανε βιβλίο, σε ελάχιστα πολυγραφημένα αντίτυπα,

ο γιος της, Γιώργης. Δημοσιεύτηκαν, τότε, και κάποια ψήγματα στον Τύπο. Θυμάμαι αμυδρά μια εικόνα: Στον πανικό από το διωγμό, με τους τσέτες του Νουρεντίν να ζυγώνουν διψασμένοι για αίμα και τη Σμύρνη να καίγεται, την Αγγέλα να τακτοποιεί τα φρεσκοπλυμένα στρωσίδια στο ντουλάπι «Για να μην έρθουν αυτοί και μας πουν ανοικοκυρεμένους!»...

Δεν μπόρεσα να ξεφυλλίσω αυτή την αφήγηση, ούτε να δω, αργότερα, την κατά κοινή ομολογία εξαιρετική, θεατρική απόδοσή της από την Άννα Βαγενά. Γι' αυτό, με ιδιαίτερη συγκίνηση πληροφορήθηκα ότι τα ελάχιστα πολυγραφημένα αντίτυπα του Γιώργη Παπάζογλου, με μέριμνα του πολιτιστικού-κοινωνικού σωματείου «Ταμείον Θράκης» της Ξάνθης (τηλ. 25410-62622) έγιναν βιβλίο... κανονικό: «Ονειράτα της άκατης και της καμένης Σμύρνης. Αγγέλα Παπάζογλου. Τα χαίρια μας εδώ», που παρουσιάζεται απόψε στις 8.00, Σίνα 16. Θα είμαι, παρ'εμε την κόνα-Ζαμφώ κι ενός παιδιού τη μνήμη... ΠΙΕΤΡΟΣ ΜΑΝΤΑΙΟΣ

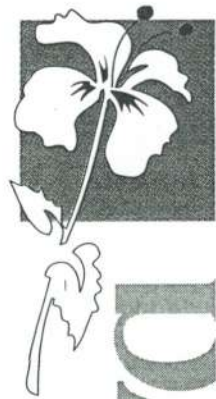
ΤΡΙΤΗ 18 ΜΑΡΤΙΟΥ
Ανατολή: 6.33 Δύση: 18.35
Παναγιώτης Κυρίλλου Ιεροσολύμων, Τροφίμου, Ευκαρπίωνος, Μυρίων μαρτ.

Σήμερα κυκλοφορούν όσα λήγουν σε 0,24,6,8

Αποθέματα νερού σε εκατ. κυβικά
ΧΩΣ 1.062,01 ΠΕΡΥΣΙ 515,50 1985 1.197,82



Με την «Ε» on line στο Internet. Συνδεθείτε με την ηλεκτρονική διεύθυνση (www.enet.gr), για να είστε συνδεδεμένοι πάντα με τα γεγονότα



ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ

epol@enet.gr

Είπαν δεν είχαν

Γιάννος Παπαντωνίου

Υπουργός Αμυνας, για τις αρνητικές δημοσκοπήσεις του ΠΑΣΟΚ

«Κ.Ε.»



«Αν το ΠΑΣΟΚ δεν ανανεωθεί και σε ιδέες και σε πρόσωπα, δύσκολα θα δημιουργήσει δυνάμεις νίκης στις επόμενες εκλογές».

Ο σόλος γέρασε.

Βαγγέλης Αποστόλου

Πρώην βουλευτής Ευβοίας «Κυριακάτικη Αυγή»

«Βρισκόμαστε στο μέσο του χρόνου υλοποίησης του Γ' ΚΠΣ και τα βασικά προγράμματα της περιφέρειας βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της ενημέρωσης».

Αγρόν... ηγόρασαν οι κρατούντες.

Εθνικός Κήνος και φύλακες

Χαλ/Κκ/96-6-5

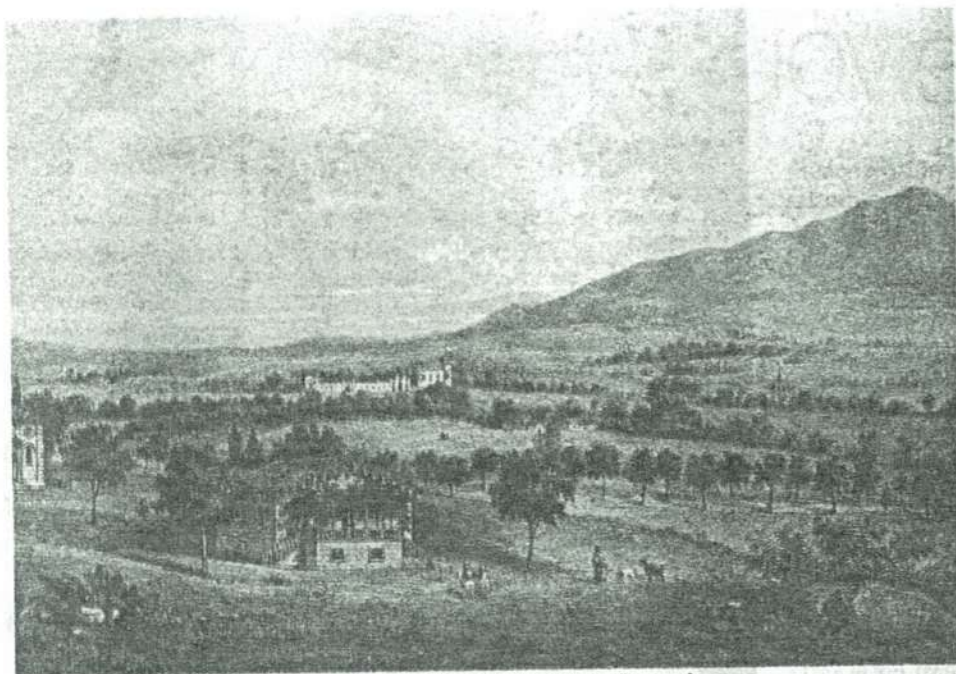
ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΒΙΑ, Δημοσιογράφος
Επιφάνης 17-19, Αθήνα

παράνομες σταθμεύσεις, όχι να σταθμεύει παράνομως
η ίδια και να περνάει τον χρόνο υπηρέτας υπό οκιά,
και μάλιστα μετά μυσικής και τσιγγάρου. Ο Κήνος
χρειάζεται τους δικούς του, ειδικευμένους ανθρώπους.
Η Δημοτική Αστυνομία, που νάνθαίνει ευνουριστά
κωπιά να είναι και αποτελεσματική αναλόγως, είναι για
άλλα και για άλλου. Μια και επιμορφώθηκαν, όπως, τον
ιστορικό πνεύμονα της Αθήνας σε ζένα χέρια, οι υπε-
θυνοί δεν κάνουν οι ίδιοι ένα πέρασμα από κει κωπιά
κάμρες, φανφάρες και πυροτεχνήματα, έτσι, αμφι-
διαστικά, από άλλη περίεργη, Αθηναίοι είναι και αυ-
τοί, να παρουν μια ιδέα τι γίνεται;

Μαζί με την έλλειψη νερού, που όσο προχωρεί το κα-
λοκαίρι, αρχίζει να γίνεται αισθητή στον Εθνικό Κή-
νο, παρά τις δημόσιες διαβεβαιώσεις του κ. Μπεχράκη
ότι «το πρόβλημα του νερού έχει λυθεί», προστίθεται
τόρα και το πρόβλημα ανάρμοστος συμπεριφοράς των
φυλάκων του. Τον εισερχόμενο από την οδό Ηρώδου
Αττικού, απέναντι από το Προεδρικό Μέγαρο, τον υπο-
δέχεται μυστική σκυλαδική από το τρανζίστορ του φυ-
λάκα. Οποιοσ τολμήσει να κάνει παρατήρηση, καθυβρι-
ζεται. Το αυτοκίνητο του εν λόγω κυρίου είναι παρκαρι-
σμένο μέσα στον Κήνο, σε ένα από τα δρομάκια που σε
πλαίους και αφέλις καιρούς σχεδίασαν σπουδαίοι ζένοι
κμπότεχες. Κύριο έργο της Δημοτικής Αστυνομίας
πας λένε ότι είναι να περιφρουρεί την πόλη από τις

61222

191-193, Τηλ.: 210 6728696, ROLCAR A.E., Βουλιαγμένης 14, Τηλ.: 210 9
NIBAV O.E., Άεωφ. 62 Μαρτύρων 78, Τηλ.: 2810 254457 • ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Τηλ.: 2310 508000 • ΙΩΑΝΝΙΝΑ: ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΡΙΑΡΧΗΣ, 5ο χλμ. Ε.Ο.Ιω
Εισόδος Καλαμάτας, 241 00 Καλαμάτα, Τηλ.: 27210 99677, Fax: 27210 9520
• ΑΑΜΙΑ: Σ. & Ι. ΠΑΠΑΔΟΠΙΑΝΝΗΣ ΕΠΕ, 1ο χλμ. Ν.Ε.Ο. Αρτίας-Αθήνας,
Αρτίας, Τηλ.: 2410 555545, Fax: 2410 555562, • ΕΑΝΘΗ: ΜΑΡΙΑ Ε. ΚΟΝΤ
ΑΧΑΪΑΣ Α.Ε., Ν. Ε. Ο. Πατρών - Αθηνών 51, Τηλ.: 2610 433750 • ΧΑΛ
Τηλ.: 22210 45280, Fax: 22210 45283 • ΧΑΝΙΑ: Γ. ΦΠΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗΣ & ΣΙΑ



«Ο Πύργος της Βασιλίσσης», λιθογραφία του Μαρίνου Βρετού από το βιβλίο «Athènes modernes» (Παρίσι, 1861)



Ο Βασιλικός Κήπος των Αθηνών, λιθογραφία του Μαρίνου Βρετού από το βιβλίο «Athènes modernes» (Παρίσι, 1861)

«Το πράσινο με τέρπει...»

Η βασίλισσα Αμαλία και οι αθηναϊκοί κήποι της

Amalie, 1818-1875, Herzogin von Oldenburg - Koenigin von Griechenland

Εκδόσεις Isensee Verlag, Oldenburg, 2004, σελ. 195, τιμή 20 ευρώ

Του ΓΙΑΝΝΗ Μ. ΜΙΧΑΗΛ

«Έχουμε εδώ καθετί που θα μπορούσαμε να επιθυμήσουμε, θάλασσα, αρχαιότητες, έναν ατελείωτο αριθμό από εξαιρετικά τοπία. Μόνο τα δένδρα λείπουν και για αυτά καταβάλλω κάθε δυνατή προσπάθεια»
Η Αμαλία προς τον πατέρα της, 1848

Μια σημαντική και με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Ελλάδα έκθεση γίνεται αυτή τη στιγμή (28/8-24.10.2004) στο ωραίο εξοχικό μπαρόκ παλάτι της Ράστεντε, 7 χλμ. από τη βορειογερμανική πόλη Ολντενμπουργκ, στις ακτές της Βόρειας Θάλασσας. Το Ολντενμπουργκ αποτελούσε ως το 1918 ένα από τα πολυπληθή μεγάλα δουκάτα της Γερμανίας με αξιόλογη πνευματική κίνηση. Η έκθεση, η οποία φέρει τον τίτλο «Αμαλία, 1818-1875, Δούκισσα του Ολντενμπουργκ - Βασίλισσα της Ελλάδας», έρχεται ως συνέχεια των σημαντικών αυτών εκδηλώσεων με τις εξαιρετικές εκδόσεις τους οι οποίες προσεγγίζουν τη ζωή γερμανικών προσωπικοτήτων που έχουν άμεση σχέση με τις απαρχές του νεότερου ελληνικού κράτους κατά τον 19ο αιώνα. Όπως φέρ' ειπείν οι εκθέσεις «Μόναχο - Αθήνα», (Αθήνα και Μόναχο, 2002), όπου ανιχνεύθηκαν οι πολυποίκιλες ιστορικές και καλλιτεχνικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των δύο πόλεων, ως εξεχόντων προπυργίων του κλασικισμού, ή «Από την Αθήνα στην Μπάμπεργκ» (Μπάμπεργκ, 2002), όπου έζησαν μετά την αποχώρησή τους από την Ελλάδα και πέθαναν ο Όθων και η Αμαλία, ή η μεγαλοπρεπής παρουσίαση του

έργου του κορυφαίου αρχιτέκτονα του ευρωπαϊκού κλασικισμού Λέο φον Κλέντσε (Μόναχο, 1885), ο οποίος αναθεώρησε το εφαρμοσθέν πολεοδομικό σχέδιο της Αθήνας αλλά και κόσμησε τη βαυαρική πρωτεύουσα με σπουδαία αρχιτεκτονήματα.

Λησμονημένη γυναίκα

Οι προαναφερθείσες εκθέσεις συγκεντρώνονται στη Βαυαρία, την πατρίδα του Όθωνα αλλά και του πατέρα του Λουδοβίκου Α'. Γενικότερα οι ελληνογερμανικοί δεσμοί καλλιεργούνται ιδιαίτερα στο Μόναχο, καθώς ο «πρώτος φιλέλληνας» Λουδοβίκος φιλοδόξησε να μεταβάλει τη βαυαρική πρωτεύουσα σε μια «Αθήνα επί του ποταμού Ιζάρ». Κυριαρχεί λοιπόν η ζωή και το έργο του Όθωνα, ενώ η σύζυγός του έχει περάσει στη λησμονιά. Εξάλλου, ποιος θυμάται τη ζωή και κυρίως το έργο της Αμαλίας ακόμη και στην Αθήνα; Τι σημαίνει το όνομα αυτό για τον σημερινό Αθηναίο; Ίσως την ομώνυμη οδό στο Σύνταγμα, μπροστά στον αγαπημένο Εθνικό Κήπο της Αμαλίας, ή την επίσης ομώνυμη φορεσιά των κυριών που εκτίθεται δίπλα στην παραδοσιακή φουστάνελα σε πολλά μουσεία. Αντίθετα, αγνοούνται άλλες πτυχές του βίου της, όπως η πολιτιστική, η κοινωνική ή η πολιτική και κατά κύριο λόγο η αγάπη της για το φυσικό ελληνικό περιβάλλον και για τους μεγάλους αθηναϊκούς κήπους που αποτελούν δημιουργήματά της.

Αλλά και στην ιδιαίτερη πατρίδα της έχει λησμονηθεί η Αμαλία, η οποία 18 μόλις ετών παντρεύτηκε και ξενιτεύτηκε. Σημειώνεται ότι η νεαρή βασίλισσα είχε περάσει ένα μεγάλο μέρος της παιδικής της ηλικίας στο εξοχικό παλάτι της Ράστεντε. Το ίδιο παρατηρείται και στη βιβλιογραφία, όπου οι ειδικές αναφορές στην Αμαλία σπανίζουν, εφόσον όλα περιστρέφονται κυρίως γύρω από τον σύζυγό της. Μόλις το 1997 κυκλοφορεί μια πλήρης βιογραφική παρουσίαση της προσωπικότητάς της. Ετσι η τωρινή έκθεση στο πα-



Η βασίλισσα Αμαλία, έργο του Joseph Stieler (1836-1837), από το βιβλίο «Das neue Hellas» των εκδόσεων Hirmer

λάτι Ράστεντε αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον για μια συνολική αποτίμηση της ζωής και του έργου της, ακόμη δε περισσότερο που τα εκθέματα (εκτός από τις απεικονίσεις και αντικείμενα, ενδυμασίες κ.ά.) δεν προέρχονται από τις γνωστές συλλογές του Μονάχου και της Αθήνας αλλά από αρκετές τοπικές και ως σήμερα άγνωστες πηγές. Η Αμαλία διατηρούσε πυκνή αλληλογραφία με πολλούς συγγενείς και φίλους της στον γερμανικό Βορρά. Εκεί φυλάσσονται όλες αυτές οι πολύτιμες γραπτές μαρτυρίες, οι οποίες βεβαίως έχουν ξεχωριστή σημασία για την Ελλάδα.

Στην αρχή η Αμαλία στέλνει ατελείωτες περιγραφές από την Αθήνα και από τα συνεχή ταξίδια της στην επαρχία, αργότερα δε για τις ακατάβλητες προσπάθειές της για το αθηναϊκό πράσινο. Στα ταξίδια της η Αμαλία καταγράφει λεπτομερώς, εκτός από τα διαδραματιζόμενα, την ελληνική φύση: λουλούδια, θάμνους, δένδρα, δάση, τοπία. Τα βιώματά της η Αμαλία θα τα μετουσιώσει στο μεγάλο της όραμα, που είναι η δενδροφύτευση και η κηποτεχνική ολοκλήρωση της άνυδρης Αθήνας. Στον πολυεπιστημονικό συνοδευτικό τόμο της έκθεσης έχει συνεργαστεί μια πλειάδα ειδικών επιστημόνων, μεταξύ των οποίων και οι διακεκριμένοι Έλληνες ερευνητές Αλέξανδρος Παπαγεωργίου-Βε-

νέτας και Αλέξανδρος Μποφίλιας. Τα κείμενα ερευνούν ενδελεχώς τις διάφορες πτυχές του βίου και των καθόλου ευκαταφρόνητων δραστηριοτήτων της Αμαλίας, είναι δε εμπλουτισμένα με 250 εικόνες (σχέδια, χάρτες, ζωγραφίες, διάφορα έγγραφα, καταλόγοι φυτεύσεων κ.ά.). Μερικά από αυτά τα στοιχεία είναι γνωστά, πλην όμως ανέκδοτα. Το μεγαλύτερο μέρος προέρχεται από τον 19ο αιώνα, δεν λείπουν όμως και οι σύγχρονες απεικονίσεις. Συγχρόνως όλα αυτά τα στοιχεία προσφέρουν ένα ζωντανό πανόραμα του αθηναϊκού και γενικότερα του ελληνικού περιγύρου των τριών δεκαετιών κατά τις οποίες έζησε η Αμαλία στην Ελλάδα.

Τρεις οάσεις

Από τα πολλά χρήσιμα στοιχεία ως αναφερθεί χαρακτηριστικά η εκτενής παρουσία του ελληνικού έργου του ζωγράφου Ερνστ Βίλερς από το Ολντενμπουργκ. Όταν η δούκισσα Αμαλία παντρεύεται τον βασιλέα Όθωνα στην πρωτεύουσα του δουκάτου, οι κάτοικοι μαθαίνουν για πρώτη φορά την ύπαρξη της Ελλάδας και εντυπωσιάζονται από τους γάμους, στους οποίους έχουν προσέλθει από την εξωτική αυτή χώρα διάφοροι αρεϊμάνιοι φουστανελοφόροι. Στη νέα Ελλάδα έχουν ήδη μεταβεί, κυρίως από το Μόναχο, διάφοροι περιηγητές, ζωγράφοι, γλύπτες, αρχιτέκτονες, όχι όμως και από το Ολντενμπουργκ. Ετσι οι μεγάλοι δούκες, μμιούμενοι τον βαυαρικό βασιλιά, στέλνουν επανειλημμένως στην Ελλάδα με έξοδά τους τον τοπικό ζωγράφο Ερνστ Βίλερς (1802-1880), ο οποίος αποτυπώνει με τον χρωστήρα του τα «ηρωικά τοπία» στην Αττική, στη Βοιωτία ή στη Φωκίδα, για να αφιερωθεί στην τελευταία φάση της ζωής του αποκλειστικά στα ελληνικά θέματα. Κυρίως χάρη σε αυτά τα έργα ο Βίλερς κατακτά το αξίωμα του αυλικού ζωγράφου του μεγάλου δουκάτου. Όλοι οι «ελληνικοί» πίνακές του απεικονίζονται και επεξηγούνται με πληρότητα στον τόμο της έκθεσης. Στο τέλος ακολουθεί μια ενδελεχής εξειδικευμένη βι-

βλιογραφία με 302 τίτλους των ετών 1832-1862, ενώ στα διάφορα άρθρα παρατίθεται πληθώρα άλλων πηγών τεκμηρίωσης.

Τα σημαντικότερα περιεχόμενα του τόμου αφορούν τη μεγάλη προσπάθεια της Αμαλίας να πλουτίσει τη νεαρή πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους με δένδρα και με χώρους πρασίνου. Χωρίς να παραβλέπονται οι άλλες πολυσχδείς δραστηριότητές της (μην ξεχνάμε ότι η Αμαλία αντικαθιστούσε τον Όθωνα στη διακυβέρνηση του κράτους κατά τη διάρκεια των απουσιών του στο εξωτερικό), η κύρια ενασχόλησή της παρέμενε η φροντίδα για το πράσινο και σε αυτήν αναφέρονται πολλά από τα άρθρα των συγγραφέων. Οι φροντίδες της Αμαλίας για το περιβάλλον συγκεντρώνονται σε τρία μείζονα έργα. Πρώτον, στον Βασιλικό και μετέπειτα Εθνικό Κήπο πίσω από τα Ανάκτορα, για τη σύλληψη και την πραγματοποίηση των οποίων μερίμνησαν ο Λουδοβίκος Α' και ο αρχιτέκτονας του Φρίντριχ φον Γκέρντερ. Δεύτερον, στο υποδειγματικό αγρόκτημα «Επτάλοφος», μαζί με το όχι πολύ γνωστό στους Αθηναίους κτίριο «Πύργος της Βασιλίσσης» στα τότε Κάτω Λιόσια (σήμερα ανήκει στον Δήμο Πύλου). Τέλος, στις φροντίδες της Αμαλίας συγκαταλέγεται ο Πρώτος Βοτανικός Κήπος της Αθήνας, στο αγρόκτημα όπου βρισκόταν το κονάκι του τυράννου της Αθήνας κατά το τέλος της Τουρκοκρατίας Χασεκί, μετέπειτα Γεωπονική Σχολή και πρόσφατα Γεωπονικό Πανεπιστήμιο. Η περιοχή διατηρεί το συνετημένο τοπωνύμιό της: Βοτανικός. Οι τρεις εκτάσεις παραμένουν σήμερα πολύτιμοι χώροι πρασίνου του αθηναϊκού πολεοδομικού συγκροτήματος και ήταν τότε οι ωραιότεροι πνεύμονες πρασίνου της πρωτεύουσας. Ελεγε για τον Βασιλικό τότε Κήπο ο περιβόητος Εντμοντ Αμπού, θαμνωμένος από τη χάρη του: «Η βασίλισσα διατηρεί, χωρίς αμφιβολία, τον ωραιότερο κήπο του Βασιλείου. Αν θα ζήλευε κανείς κάτι στο μικρό Βασίλειο της Ελλάδας, δεν θα ήταν άλλο από την οργάνωση του μεγάλου αυτού κήπου».

Ο κ. Γιάννης Μ. Μιχαήλ είναι αρχιτέκτων - πολεοδόμος, αντιπρόεδρος του Συμβουλίου Θεσμικού Πλαισίου της Ελληνικής Εταιρείας για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

τού του χειμάρρου ευτέλειας. Τα τηλεοπτικά δελτία, όπως και οι εφημερίδες, δεν «βγαίνουν»... μόνο τους ούτε απευθείας από τις ιδιοκτησίες τους. Το τελικό προϊόν είναι και ευθύνη όλων εμάς που εργαζόμαστε σ' αυτά. Ευθύνη και καθρέφτης μας.

...και τους παραπάνω από τους πλευρές για το ότι η ιδιωτική (εμπορική) τηλεόραση υποβάθμισε στα δελτία της τη μεγάλη αντιπολεμική διαδήλωση του περασμένου Σαββάτου και προτίμησε να προβάλει ως «πρώτα» άλλα θέματα, όπως η επίσκεψη του «Τέως» στην Αθήνα; Ιδιωτική είναι αυ-

λευσερι
θύνεται
προϊόντ
που ονε
Τίποτ
πρώτα
ματικόν

Καθημερινή 18/2/03

Ο Εθνικός μας Κήπος

Η γνωριμία μου, με συχνές επισκέψεις, χρονολογείται πάνω από τρία τέταρτα του αιώνα: δύο βήματα άλλωστε από τη «γενέτειρα», τη γνήσια τότε γραφική, την πολυύμνητη Πλάκα (αρβανίτικα: η Παλιά, όπως και η αντίστοιχη της Κηφισιάς). Μοναδικό καταπράσινο στολίδι, όαση μέσα στο αυχμηρό άστυ, ευλογημένη με το —(αδριάνειας ίσως προέλευσης)— άφθονο νερό της Μπουμπουνίστρας, με το δικό της μικροκλίμα ευεργετικής ευκρασίας.

Εμεινε αλώβητος και θαλερός στα πικρά χρόνια της κατοχής, όταν ξυλεύτηκαν άγρια πολλά τριγύρω βουνά. Παρά τις μεταβολές στο επίθετό του, που ακολουθούσαν τις καθεστωτικές αλλαγές της χώρας (βασιλικός / εθνικός), διατήρησε τη σοφή διαρρύθμισή του, —(αντίθετα με ό,τι κάναμε εμείς αργότερα με το συγκριτικά ανήσκιωτο Αλσος του Αρεως)—, την οποία οι Βαυαροί είχαν προσαρμόσει στις ανάγκες αντιμετώπισης των κλιματολογικών συνθηκών του ξηρού αθηναϊκού Λεκα(μ)νοπεδίου: πυκνή φύτευση υψηλών και αιωνόβιων δέντρων, στενά και ελικοειδή δρομάκια που εξασφάλιζαν αναπάντεχη δροσιά τους καλοκαιρινούς μήνες. Εκτός από το βοτανικό του Μουσείο, που ελάχιστοι γνωρίζουν, η αναγραφή σε πινακίδες πάνω στον κορμό των δέντρων του σχετικού ονόματος, έκανε συνάμα τον περιπάτο επαγωγό πρώτο μάθημα φυτολογίας.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια απaráδεκτη αλλαγή αυτής της φυσιολογίας του Κήπου. Η πυκνή περιμετρική βλάστηση δίπλα στα κιγκλιδώματα, όπως και περίξ των εγκαταστάσεων της Φρουράς των Ευζώνων, καθώς και εγγύς

του Κοινοβουλίου, έχει κυριολεκτικά αποδεκατιστεί και ο διερχόμενος από τους τριγύρω δρόμους βλέπει σε βάθος το αποψιλωμένο τοπίο. Δεν ξέρω αν ίσως λόγοι ασφαλείας, δεν βρήκαν άλλη, λιγότερο επώδυνη λύση: ποια είναι όμως η δικαιολογία της κοπής τόσων δέντρων στο εσωτερικό του Κήπου, χωρίς αντικατάσταση με άλλα της ίδιας κατηγορίας. Φοβούμαι δε ότι κάτι πινακίδες που επιστούν γενικά και αόριστα την προσοχή των επισκεπτών για τον κίνδυνο πτώσης κλάδων (και τι θα μπορούσαν άραγε να κάνουν οι δύστυχοι για να προφυλαχτούν;) αποβλέπουν στην προληπτική κάλυψη ευθυνών έναντι της συντελούμενης δεινδροκτονίας, την ώρα μάλιστα που πάνω από τα κεφάλια μας συρρικνώνεται δραματικά η προστατευτική ασπίδα του όζοντος.

Το βλαβερό έργο συμπληρώνεται με την άσκοπη διάνοξη καινούργιων δρόμων και τη διαπλάτυνση των υφισταμένων, εις βάρος πάντοτε του πρασίνου. Ποιοι άραγε αποφάσισαν όλα αυτά τα «αναπτυξιακά», κατά τη συνήθη εργολαβική νοοτροπία, έργα που καταστρέφουν ανεπανόρθωτα τη φυσιογνωμία ενός μοναδικού φυσικού κάλλους μνημείου της άχαρης πόλης μας.

Όλη αυτή η τρομακτική δραστηριότητα συνοδεύεται από την επέλαση πληθώρας τροχοφόρων που έχουν ενσκήψει στο άλλοτε ειδυλλιακό καταφύγιο των ταλαιπωρών Αθηναίων.

Εντύπωση, πάντως, προξενεί, η εν όψει των τεκταινομένων, παγερή αδιαφορία των σύγχρονων κατοίκων αυτής της άφης πόλης. Εξεστί Νεοαθηναίος ιδιωτεύειν;

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΧΡΥΣΑΝΘΟΥ
Κηφισιά

ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Τα δοξασμένα φανταράκια των MOMA

Αυτές τις μέρες, ακούγονται σ' όλη τη χώρα επαινετικά λόγια, για τα έργα οδοποιίας που έγιναν από το MOMA, για 30 και πλέον χρόνια, κυρίως στις ορεινές περιοχές. Τα παλαιότερα χρόνια, τα στρατευμένα παιδιά του ελληνικού λαού, με τους έντιμους αξιωματικούς του στρατού μας, συνέβαλαν αξιόλογα με τα έργα τους στην εν γένει ανάπτυξη της πατρίδας μας.

Οι ανά την Ελλάδα συμπολίτες μας θυμήθηκαν, πρόσφατα, τη μεγάλη και οικονομική προσφορά των MOMA, σε αντίθεση με τις πολλές, στις μέρες μας, κακοτεχνίες των σύγχρονων έργων των μεγάλων δρόμων: παρά τα καλύτερα υλικά και τον σύγχρονο εξοπλισμό των κατασκευαστικών εταιρειών και τα οποία κοστίζουν υπέρογκα ποσά (συνήθως τριπλάσιες οι υπερβές της των προϋπολογισμών).

Επιτέλους, ποιοι φταίνε για όλη αυτή την κατάσταση; Τι κάνουν οι εποπτεύοντες του κράτους, τα τελευταία χρόνια;

Μήπως φταίνε τα νέα «εκσυγχρονιστικά» συστήματα ανάθεσης της κατασκευής των έργων από το ΥΠΕΧΩΔΕ και οι πολυσυζητημένες διαπλοκές;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΕΛΕΥΘ. ΠΑΥΛΙΔΗΣ
πρώην διευθυντής της Εθνικής Τραπέζης

Η Διάπλasis των Παίδων

Παρακολουθώ, με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, τις δημοσιεύσεις της «Κ», τον τελευταίο καιρό, για τη Διάπλasis των Παίδων. Βέβαια, ως ιστορικός και μελετητής της Λογοτεχνίας για παιδιά και νέους, γνωρίζω το θέμα και, έχω αρθρογραφήσει, κατά καιρούς γι' αυτό, ενώ σε βιβλία μου θεωρητικά έχω επισημάνει το ρόλο της Διαπλάσεως στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή (1896-1941).

Θα παρακαλούσα όμως την «Κ» να ξεκινήσει η ίδια μια προσπάθεια ώστε, ει δυνατόν, σε καλεπούς —πολιτιστικά— καιρούς, να εκδοθεί και πάλι η Διάπλasis ή άλλο περιοδικό, με άλλον τίτλο. Το περιοδικό δε αυτό να βασίζεται στην ανάπτυξη της συντροφικότητας των σύγχρονων παιδιών και στόχο την υπεράσπιση κάποιων αξιών —ο Σολωμός, νομίζω, τις καλούσε Μεγάλες Ουσίες— και δεν αναφέ-

ρομαι διόλου στις κακοποιημένες (από τη Δικτατορία) «Πατρίς — Θρησκεία — Οικγένεια»! Πάντα υπάρχουν μεγάλες Αξίες να υπεραστούμε.

Νομίζω πως, η ίδια η «Κ» έχει τη δύναμη να ξεκινήσει μια προσπάθεια! Ή στω να πιέσει το υπουργείο Παιδείας προς την κατεύθυνση αυτή. Επειδή η καλώς εφημερίδα διαθέτει τους σπουδαιούς πνευματικούς ανθρώπους, τόσο ΜΜΕ, να υποστηρίξουν τη ιδέα.

Ισως έτσι ξεφύγουμε —επιτέλους— από την απλή νεοσταλγία, μουσειακού πλεόκαρκτη, και περάσουμε στην «πολιτιστική αντεπθεση», αντιμετωπίζοντας με πολιτισμό τη γενικευμένη ευτέλεια!

Ελπίζω να μην με πικροβολήσετε! Μια πρόταση έκανα.

ΑΝΤ. ΔΕΛΛΗΝ
Ζωγράφου

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΙΣΙΣΤΡΑΤΕΙΟ ΥΔΡΑΓΩΓΕΙΟ

Κύριε Διευθυντά,

Θα προτιμούσα να μην είχα αναγκασθεί να γράψω αυτές τις γραμμές, γιατί ήθελα να εξακολουθήσω να πιστεύω ότι τα κείμενα που δημοσιεύονται στο έντυπό σας είναι προϊόν εμπειριστατωμένης έρευνας και, ως εκ τούτου, υπεύθυνα και αξιόπιστα. Δυστυχώς, όμως, διέψευσε την εντύπωση που είχα το κείμενο «Μπόμπολας ή Πεισιστράτος» στο τεύχος 41 του Σεπτεμβρίου 2004.

Ο συνεργάτης σας, που υπογράφει το άρθρο με τα αρχικά Γ.Ν., παρά τον πλούτο των ιστορικών γνώσεων που αναδίδει το κείμενο, αγνόησε μία θεμελιώδη επιταγή των ευκλεών προγόνων μας: «πριν αν αμφοίν μύθον ακούσης, ουκ αν δικάσαιοι». Και προχώρησε στη διατύπωση κρίσεων και επικρίσεων μετά από μονομερή πληροφόρηση (ή παραβλέποντας εσκεμμένα την αντίθετη άποψη). Δεν θα ήταν δε και τόσο δύσκολο να εντοπίσει και να έρθει σε επαφή είτε με την εταιρεία μας είτε με τους υπεύθυνους της κατασκευής του έργου κάποιος, ο οποίος κατόρθωσε να προσδιορίσει σε ένα σημείο την ακριβή θέση του Πεισιστράτειου υδραγωγείου, την οποία αγνοούσαν ακόμα και αρχαιολόγοι, καθώς, όπως και ο ίδιος αναφέρει «δεν ήταν και δεν είναι ακόμα γνωστή η ακριβής πορεία του». Με άλλα λόγια, προτίμησε να διατυπώσει διάφορες ανεργάσιμες απόψεις και αβάσιμες μορφές, τις οποίες φρόντισαν να μεταφέρουν και σε άλλα έντυπα απληροφόρητοι καλοθελητές. «Fama crescit eundo» (η φήμη μεγαλώνει όσο διαδίδεται) έχει γράψει ο Βιργίλιος, ενώ κάποιος πολύ μεταγενέστερος ακατονόμαστος «μαιτρ» της προπαγάνδας έχει πει: «λέγε, λέγε, κάτι θα μείνει στο τέλος».

Βέβαια, ο συνεργάτης σας φροντίζει να καλύψει τα νώτα του με διάφορες εκφράσεις που αμβλύνουν τον κατηγορηματικό χαρακτήρα των διατυπώσεών του. Έτσι, στο σημείο όπου τελειώς αβάσιμα ισχυρίζεται ότι «το δημόσιο συμμετέχει στη δαπάνη του έργου με ποσοστό 60% περίπου», προφανώς για να αμβιοβητήσει την συγχρηματοδότηση του έργου, προσθέτει: «όπως τουλάχιστον αναφερόταν σε ανηρτημένη πινακίδα στον τόπο του έργου, η οποία δεν υπάρχει πλέον». Η αλήθεια, όμως, είναι ότι το Δημόσιο καλύπτει μόλις το 30% της δαπάνης. Το 70% καλύπτεται από κεφάλαια (ίδια και δανειακά) της εταιρίας.

Επί της ουσίας του θέματος τώρα. Καταρχάς, η κατασκευή ενός υπόγειου χώρου, για στάθμευση ή για οποιαδήποτε άλλη χρήση, δεν συνεπάγεται αναπόφευκτα την εξαφάνιση του πρασίνου στην επιφάνεια, όπως αποδεικνύει περίτρανα η διαμόρφωση του οικοπέδου, όπου για χρόνια έχασκε η τρύπα της πάλαι ποτέ «πράσινης πολυκατοικίας» στη διασταύρωση της οδού Ριζάρη με τη λεωφόρο Βασ. Κωνσταντίνου. Είναι θέμα επιλογών και κόστους, κυρίως για το Δημόσιο που καθορίζει τους κανόνες του παιχνιδιού.

Στη συνέχεια ακολουθεί μία σειρά από ανακρίβειες. «Σ' αυτή τη βαθιά εκοκαφή στο Νοσοκομείο Παίδων φαίνεται ότι καταστράφηκε το τμήμα του Πεισιστράτειου υδραγωγείου και διακόπηκε η παροχή του νερού στον Εθνικό Κήπο. Οι σημερινοί υπεύθυνοι του Κήπου υποχρέωσαν την κοινοπραξία να προμηθεύει, με βυτία, στον Εθνικό Κήπο την αναγκαία ποσότητα νερού μέχρι την αποκατάσταση της βλάβης. Όμως η κοινοπραξία ούτε την επαρκή ποσότητα νερού προμηθεύει, ούτε αποκατέστησε το υδραγωγείο μέχρι σήμερα...». «Φαίνεται» λοιπόν ότι καταστράφηκε τμήμα του υδραγωγείου, για να κρατάμε και μια «πιοινή».

Στο σημείο αυτό οφείλεται να σειρά διευκρινίσεων. Η πρώτη αφορά το γεγονός ότι πολύ πριν ξεκινήσουν οι οποιοδήποτε εργασίες είχε ζητηθεί η παρακολούθησή τους από την Γ' Εφορία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Αθηνών, η οποία είχε απαντήσει ότι η συγκεκριμένη πλατεία «ανήκει σε περιοχή όπου δεν απαιτείται ο εκ των προτέρων αρχαιολογικός έλεγχος», αναγνώριζε, δηλαδή, ότι δεν αναμενόταν η αποκάλυψη αρχαιολογικών ευρημάτων. Η δεύτερη είναι ότι κατά τη διάρκεια των εργασιών

δεν βρέθηκε ούτε καν ένα λιθαράκι που να πρόδιδε τη διέλευση κάτω από την πλατεία του υδραγωγείου. Συνεπώς, δεν υπήρξε θέμα να αποκατασταθεί ούτε βλάβη ούτε υδραγωγείο.

Η δεύτερη αφορά την εξιστόρηση των γεγονότων. Όταν ξεκίνησαν οι εκοκαφές στην πλατεία, κανείς δεν είχε πληροφορηθεί την κοινοπραξία ότι το Πεισιστράτειο Υδραγωγείο, που διερχόταν κάπου εκεί κοντά, υδροδοτούσε σήμερα τον Εθνικό Κήπο. Για να εκτελεστούν οι εργασίες σε βάθος απαιτήθηκε άντληση των υπογείων υδάτων, εξαιτίας της οποίας προκλήθηκε πτώση της στάθμης του υδροφόρου ορίζοντα στην ευρύτερη περιοχή. Αυτή η πτώση της στάθμης και όχι κάποια καταστροφή του υδραγωγείου μείωσε την εισροή νερών στον αγωγό που τα οδηγεί τον Εθνικό Κήπο. Παρόλο που το πρόβλημα εμφανίστηκε τον Ιούνιο του 2003, η κοινοπραξία το πληροφορήθηκε μόλις τον Οκτώβριο, ενδεχομένως επειδή κανένας δεν ήταν σε θέση να εξακριβώσει την αιτία. Αμέσως δε έθεσε σε εφαρμογή τη διαδικασία υδροδότησης του Εθνικού Κήπου με βυτία, σε συνεννόηση με τους αρμόδιους και όχι επειδή «υποχρεώθηκε». Η διαδικασία αυτή συνεχίστηκε μέχρι και το τέλος Σεπτεμβρίου του 2004, οπότε σταμάτησαν οι συνεχείς αντλήσεις και, όπως αναμενόταν, ο υδροφόρος ορίζοντας επανήλθε στη φυσιολογική του στάθμη, με αποτέλεσμα να αυξηθεί η παροχή νερού στον Κήπο. Άλλωστε, η σημερινή μας επιστολή καθυστέρησε για να προηγηθεί η επαλήθευση της πρόβλεψης. Όσο δε διάστημα διαρκούσε η υδροδότηση του Κήπου με βυτία, η κοινοπραξία δεν επικαλέστηκε καμία δικαιολογία για να τη διακόψει, όπως υποβολιμαία αφήνει ανοικτό το ενδεχόμενο ο συνεργάτης σας.

Όσο για την παροχέτευση των νερών που αντλούνται σε κατάντη φρεάτια και συγκεκριμένα στο Φρεάτιο του Αγίου Θωμά, απ' όπου διέρχεται το υδραγωγείο, δεν είχε προγραμματισθεί, επειδή ήταν αδύνατο, με βάση τα διαθέσιμα δεδομένα, να προβλεφθεί το πρόβλημα που θα δημιουργούσε μία προσωρινή άντληση υπογείων νερών. Μάλιστα, περί τα τέλη του Ιουλίου υποβλήθηκε μελέτη για την κατασκευή αγωγού παροχέτευσης μέχρι εκεί όλων των ποσοτήτων νερού που θα παραστεί ανάγκη να αντληθούν στο μέλλον, η οποία δεν έχει εγκριθεί μέχρι τώρα.

Πέρα από αυτά, στο ερώτημα αν: «Λύνουν το πρόβλημα 2-3 χιλιάδες χώροι στάθμευσης στο κέντρο της Αθήνας για τα εκατομμύρια των αυτοκινήτων της πρωτεύουσας;» η απάντηση είναι «Ναι! Και με το παραπάνω!» αν πρόκειται για 2-3 χιλιάδες χώρους στάθμευσης (δηλαδή πάνω από 1 εκατομμύριο θέσεις στάθμευσης)! Αν, όμως, πρόκειται για 2-3 χιλιάδες θέσεις στάθμευσης, η απάντηση είναι «όχι», αλλά από κάπου πρέπει να ξεκινήσει κανείς. Πρόσθετα, οι 600 θέσεις του συγκεκριμένου σταθμού λύνουν το πρόβλημα των γύρω Νοσοκομείων και αυτό είναι κάτι.

Τέλος, ως προς τα ακροτελεύτια ερωτήματα του άρθρου, ας μας επιτραπεί να διαβεβαιώσουμε ότι και υποχρέωση υπήρχε να ειδοποιηθεί η Αρχαιολογική Υπηρεσία σε περίπτωση ανεύρεσης αρχαιοτήτων (αλλά δεν βρέθηκε ούτε δείγμα) και μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων με περιβαλλοντικούς όρους υπήρχε (αλλά το πρόβλημα δεν είχε επισημανθεί). Είναι δε προφανές ότι η βασική αιτία του προβλήματος είναι η μη επισημάνσή του πριν από την έναρξη των εργασιών και όχι η απροθυμία οποιασδήποτε πλευράς -και ιδιαίτερα της δικής μας- να πάρει τα αναγκαία μέτρα για την αντιμετώπισή του, όπως υπονοεί το δημοσίευμα.

Μήπως, τελικά, το ερώτημα «Μπόμπολας ή Πεισιστράτος» με το οποίο προσπαθεί να προσωποποιήσει το θέμα ο συνεργάτης σας, πρέπει να αντιστραφεί σε «Ρόβολας (στις ολισθηρές κατωφέρεις της παραπληροφόρησης) ή Ιθυστράτος (στον ίδιο δρόμο της υπεύθυνης πληροφόρησης);».

Με εκτίμηση

Λεάνδρος Σκλάβης - Γενικός Διευθυντής
ΑΘΗΝΑΪΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ Α.Ε.

Γεύσεις μελανόμορφες*

Ενός κακού μύρια έπονται. Η κατρακύλα, άπαξ και αρχίσει, δεν έχει σταματημό: είναι όπως τα μη επανορθώσιμα (καθ' ότι μη αντιστρέψιμα) φαινόμενα που μελετάει και αναδεικνύει η οικολογία. Κάπως έτσι και ο Δαίμων της διολισθαίνει επικινδύνως: διηγήματα χτες, βιβλιοκριτικές σήμερα, πραγματικό θεματικό και υφολογικό ξεχείλωμα! Προσοχή όμως: το υπό παρουσίαση βιβλίο του από αρχαιοτάτων χρόνων γνωστού Ρωμαίου Απίκιου, ΕΧΕΙ σχέση με την οικολογία. Καταγίνεται με τη σύγχρονη διατροφή, και μάλιστα σε μια σειρά φιλικά προς το περιβάλλον, καθ' ότι σύντομα, κλειστά. Ένα είδος συρραφής ωραίων κατοικίδιων κουτσουλιών.

Για την ακρίβεια, ο συγγραφέας προσεγγίζει πάμπολλα ζητήματα που προβληματίζουν (ή πάντως θα ΩΦΕΙΛΑΝ να προβληματίζουν) την οικολογική αριστερά: ιδίως δε τις τάσεις εκείνες οι οποίες, έχοντας απαγκιστρωθεί από τον παντοδύναμο αριστερό πουριτανισμό, δεν θεωρούν το καλό φαί και ποτό ως ευδαιμονίζοντα αμαρτήματα (ή, ακόμα χειρότερα, παρεκκλίσεις). Στο βιβλίο γίνεται λοιπόν λόγος για τρελές αγελάδες, κοτόπουλα με διοξίνες, υδραργυρούχο τόνο, γενετικώς τροποποιημένα καλαμπόκια: ο Απίκιος νοσταλγεί, όπως όλοι μας, την εποχή της διατροφικής μας αθωότητας, που έχει παρέλθει. (Και καθώς ετοιμάζομαι να κοιτάρω και το απαραίτητο «ανεπιστρεπτό», εδώ στο Ρεθυμνιώτικο μπαλκονάκι μου, κατά διαβολική σύμπτωση, μούρχεται από κάποια κουζίνα μια υπέροχη μωριά ντομάτας, κρεμμυδιού και πιπεριάς).

Ο συγγραφέας αναλύει το φαινόμενο της σύγχρονης «ταχυοκατοφαγίας», δανειζόμενος την έκφραση του Γιώργου Σαββίδη, καλοφαγά ανθρώπου των γραμμάτων. Αναφέρεται στην υλική βάση (θερμοκρασία και χρόνος παρασκευής) αλλά και στο εποικοδόμημα (ιδεολογία του καλού γεύματος, η σημασία της παρέας, η μελαγχολία του να τρως μόνος). Μιλάει, εμμέσως πλην σαφώς, για τον καλοφαγόμενο Βορρά, τις ασθένειες της παχυσαρκίας και τον εφιάλη του πολιτικής ορθού light, εν αντιθέσει με τον λιμοκτονούντα Νότο. Κλείνει το μάτι στο φεμινιστικό



κίνημα, τονίζοντας το αναφαίρετο δικαίωμα κάθε νοικοκυράς να καίει το φαγητό (ίσως μάλιστα έτσι νοστιμεύοντάς το). Καυτηριάζει όμως (πλην του φαγητού), κάθε είδους εθνικισμό, ειδικότερα δε τον γαστρονομικό-ο οποίος ευδοκμεί ιδιαίτερα στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια: πόσο «ελληνικό» πιάτο, αναρωτιέται, είναι άραγε το κοτόπουλο μιλανέζε, που αναφέρεται στον Τολεμεντέ; Μήπως το κοινωνικό-ταξικό στοιχείο δεν έχει βαρύνουσα σημασία στα ζητήματα αυτά, έτσι που συχνά να προέχει του εθνικού; Επιδίδεται σε μελλοντολογίες και υποθέσεις, απ' αφορμή τις λεπτές μεμβράνες μήλου που σερβίρονται στα αεροπλάνα σε πλαστικό περιτύλιγμα (έτη φωτός μακριά από το «Έλλη να ένα μήλο!»). Αντιδιαστέλλει τη δημοκρατικότητα του στομαχιού, που όλα τα αλέθει μετατρέποντάς τα σε ενέργεια/ζωή, με το ονομιόμο του λεπτεπίλεπτου ουρανίσκου, που αναζητά ραφινάτες γεύσεις και αρώματα ίνα ευφρανθεί. Χλευάζει τις εν Ελλάδι διατροφικές μόδες και τα κυρίως εστιατόρια, δίχως ωστόσο να αναφέρει επιδρομές όπως τα σουσι, οι αστακομακαρονάδες και το ξύδι μπαλσάμικο, που σε κατατρέχουν πλέον όπου βρεθείς κι όπου σταθείς.

Παρελαύνουν, τέλος, μέσα στις σελίδες, γη-

ραιά γκαρσόνια που έχουν γίνει ένα με την επίπλωση των εστιατορίων, καθώς και ηλικιωμένοι Παρισινοί πελάτες που καταβροχθίζουν πιάτα βαριά, αταίριαστα για την ηλικία τους, που ωστόσο συνάδουν πλήρως με την γαλατική γαστρονομική τους κουλτούρα και παράδοση. Το βιβλίο κλείνει με μια σειρά από ευρηματικά και διασκεδαστικότητας λογοπαίγνια και ατάκες (ευστόχως επονομαζόμενα «Εδώδιμα αποικιακά»). Και ευλόγως: διότι πέρα από πρόσωπα, μουσικές, ιδέες, απόψεις, νοσταλγίες και πάσης φύσεως ευδαιμονισμούς, οι ΛΕΞΕΙΣ είναι αυτές που προέχουν στο βιβλίο αυτό, αναμετρούμενες με τα πράγματα - και δη με τις αισθήσεις. Το μελάνι περικύνει ως σάλτσα τις πέννες του τίτλου, ονοματίζει τον εκδοτικό οίκο, μας περιλούει με σκέψεις και αισθήσεις, οπλίζει την οξυδερκή πέννα του γράφοντος, για να ξαναβουτήξει τελικά στη θάλασσα και, ως πραγματικό μελάνι σουπιάς, να θολώσει τα νερά και τις έκδηλες αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στον Απίκιο και τον συγγραφέα, μουσικολόγο, εδεσματολόγο Γιάννη Ευσταθιάδη.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ

(*) ΑΠΙΚΙΟΣ: ΠΕΝΕΣ ΣΕ ΜΕΛΑΝΙ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΕΛΑΝΙ, ΑΘΗΝΑ

ΚΡΙΣΤΟΦΕΡ ΦΛΕΗΒΙΝ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ WORLDWATCH

* Προδημοσίευση από την εισαγωγή του Κρίστοφερ Φλέηβιν, προέδρου του Ινστιτούτου Worldwatch, στην Κατάσταση του Κόσμου 2005.

► πίδα εργαζόμενοι από κοινού για την επίτευξη ορισμένων πολύ σημαντικών στόχων όπως η λιγότερο ενεργοβόρος οικονομία, η περισσότερο δίκαιη κοινωνία στην οποία θα αναγνωρίζεται η ίση θέση της γυναίκας και, τέλος, ο σταθερός και παραγωγικός φυσικός κόσμος. Οι συγγραφείς μας αποδεικνύουν ότι απαιτείται μια ισχυρή πο-

λιτική ασφαλείας, η οποία οφείλει να συνδυάζει τις παραδοσιακές στρατηγικές όπως ο αφοπλισμός, η ειρήνευση και η πρόληψη των συγκρούσεων, με τις προσπάθειες για την αποκατάσταση των οικοσυστημάτων και για την ικανοποίηση των αναγκών στον τομέα της υγείας και της παιδείας.

ΣΧΟΛΙΟ ΣΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ Κου ΣΚΛΑΒΗ

Το καθένα από τα πάρκα της Αθήνας έχει την ιστορία του. Συνήθως δεν είναι προϊόν πολεοδομικού σχεδιασμού. Για να παραμείνουν ως αδόμητοι χώροι χρειάστηκαν άπειρες δίκες, αποζημιώσεις και απαλλοτριώσεις. Αποτέλεσαν σημείο σκληρής διαμάχης μεταξύ του δημοσίου συμφέροντος και της ατομικής ιδιοκτησίας. Πρόσφατα είδαμε τον πόλεμο μεταξύ διαφόρων real estate και του δημοσίου συμφέροντος στην καθιέρωση νέων χρήσεων σε ελεύθερους αδόμητους χώρους που προκύπτουν ή και σε υφιστάμενους κοινόχρηστους χώρους πρασίνου. Είδαμε επίσης, την ευαισθησία και την αντίδραση του κοινού σε διάφορες άστοχες αναπλάσεις πλατειών, πάρκων και αλωών και στις απόπειρες εμπορευματοποίησής τους. Γύρω από κάθε πάρκο για πρώτη φορά συστήθηκαν σωματεία ή εκδηλώθηκαν πρωτοβουλίες και δικαστικές προσφυγές για τις αλλαγές που επιχειρήθηκαν. Είδαμε επίσης την εσκεμμένη εγκατάλειψή τους.

Πρώτη και μεγαλύτερη δυσκολία για τη δημιουργία ενός πάρκου είναι ο καθορισμός και η οριοθέτησή τους ως κοινόχρηστων χώρων πρασίνου. Γι' αυτό στην Αθήνα έχουμε αυτό το πενιχρό ποσοστό πρασίνου, του 2 ή 2,5 τ.μ. ανά κάτοικο, αλλά και άλλες σοβαρές ελλείψεις κοινόχρηστων χώρων. Δεύτερη δυσκολία είναι η εγκατάσταση του πρασίνου, η οποία απαιτεί χρόνο για την ανάπτυξή του και ιδιαίτερα του ψηλού πρασίνου με δενδρώδη βλάστηση, που τόσο ανάγκη έχουμε στην θερμόπληκτη Αθήνα. Γι' αυτούς τους λόγους έχει απαγορευθεί κάθε αλλαγή χρήσης στους κοινόχρηστους χώρους πρασίνου. Ο Νόμος 2052/92 έδωσε τη δυνατότητα κατασκευής υπόγειων χώρων στάθμευσης σε κοινόχρηστους χώρους, με την προϋπόθεση ότι δεν αναιρείται και δεν παρακωλύεται ουσιωδώς η προϋπάρχουσα κοινή χρήση του χώρου. Στην περίπτωση των κοινόχρηστων χώρων που έχουν εγκατεστημένο πράσινο, υπάρχει ένα ζήτημα έκπτωσης της ποιότητας και της λειτουργικότητας του πρασίνου, σε σχέση με αυτό που ενδεχομένως προϋπήρχε ή σε σχέση με το πράσινο που θα μπορούσε να εγκατασταθεί. Δεν είναι εύστοχο το παράδειγμα του σταθμού αυτοκινήτων στην οδό Ριζάρη όπου δεν υπήρχε εγκατεστημένο πράσινο. Ο κανόνας στις περιπτώσεις αυτές είναι: το μεγαλύτερο ποσοστό της επιφάνειας που δημιουργείται να καλύπτεται από σκληρές επιστρώσεις και σε ό,τι απομένει να φυτεύεται γκαζόν και αραιοί θάμνοι. Ας φέρουμε στο μυαλό μας την εικόνα της πλατείας Δημαρχείου, της πλατείας Κλαυθμώνος (το ανατολικό ήμισυ), της Ομόνοιας, την κάλυψη της οδού Μουστοξύδη με το parking των Δικαστηρίων.

Ήταν ένα σοκ η εικόνα που είδα στο παρκάκι του Νοσοκομείου Παίδων, με όλα τα δένδρα και τους θάμνους υλοτομημένα, ανεξάρτητα από την σκοπιμότητα κατασκευής του υπόγειου σταθμού αυτοκινήτων. Η αναρτημένη πινακίδα εξηγούσε τι επρόκειτο να γίνει, με ποιο προϋπολογισμό, κλπ. Θυμάμαι καλά το ποσοστό συμμετοχής του δημοσίου (60%) και μου έκανε εντύπωση πως με τέτοιο ύψος συμμετοχής του δημοσίου μπορεί να αποκαλείται το έργο «αυτοχρηματοδοτούμενο». Όταν προέκυψε το θέμα διακοπής του νερού στον Εθνικό Κήπο επισκέφθηκα δυο-τρεις φορές το χώρο και αναζήτησα την πινακίδα που είδα αρχικά, με πρόθεση να την φωτογραφίσω. Δεν υπήρχε όμως. Αν αυτή η πινακίδα έγραφε «έργο συγχρηματοδοτούμενο» δε θα μου έκανε εντύπωση το ποσοστό συμμετοχής του δημοσίου. Μου έκανε επίσης εντύπωση η απομάκρυνση της πινακίδας με τα στοιχεία του έργου πριν την ολοκλήρωσή του.

Εφόσον το έργο προωθείται από τις κεντρικές υπηρεσίες του ΥΠΕΧΩΔΕ θα έπρεπε η περιβαλλοντική άδεια και οι σχετικοί όροι να είχαν εκδοθεί από την αρμόδια κεντρική υπηρεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ (την



ΕΥΠΕ). Στη ΚΥΑ περιβαλλοντικών όρων θα συνέπραττε, ως συναρμόδιο, και το Υπουργείο Γεωργίας, το οποίο μέχρι πρότινος είχε την εποπτεία της αρμόδιας για την διαχείριση του Εθνικού Κήπου «Επιτροπής κήπων και Δενδροστοιχιών» και πιθανότατα να επεσήμανε το ενδεχόμενο καταστροφής του αρχαίου υδραγωγείου, από το οποίο επί χρόνια υδροδοτείται ο Εθνικός Κήπος. Η περιβαλλοντική άδεια όμως εκδόθηκε από τη Νομαρχία. Μάταια την αναζήτησα στην ΕΥΠΕ και στην Δ/νση ΠΕΧΩ της Περιφέρειας. Από τη Νομαρχία δεν πήρα σαφή απάντηση για την ύπαρξη Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και Περιβαλλοντικών Όρων. Άλλωστε, η «Επιτροπή Κήπων και Δενδροστοιχιών», που γνώριζε την ύπαρξη και την πορεία του Υδραγωγείου, αναζήτησε την αιτία διακοπής του νερού στα φρεάτια της πλατείας Αγίου Θωμά, έστω και με κάποια καθυστέρηση, δεδομένου ότι η διακοπή του νερού έγινε σταδιακά και παράλληλα με την εξέλιξη των εκσκαφών στο παρκάκι του Νοσοκομείου Παίδων.

Τι ακριβώς συνάντησε η βαθεία εκσκαφή στο Νοσοκομείο Παίδων το γνωρίζει δυστυχώς μόνο η κατασκευάστρια εταιρία. Αλλά και μόνο η ποσότητα του νερού που συνάντησε στην εκσκαφή η κατασκευάστρια κοινοπραξία θα έπρεπε να εμβάλλει τη σκέψη ότι «κάτι τρέχει». Η πληροφορία που είχα μέχρι πρόσφατα είναι ότι το νερό επανήλθε μεν στον Εθνικό Κήπο, αλλά στην ποσότητα των 800-900 κ.μ. ημερησίως και όχι στην προηγούμενη παροχή των 1270 κ.μ. ημερησίως.

Υπολογίζω ότι με τους τέσσερις υπόγειους σταθμούς αυτοκινήτων POSI(P)ARK θα δημιουργηθούν 2-3 χιλιάδες χώροι στάθμευσης και μαζί με τους χώρους στάθμευσης άλλων παρόμοιων υπόγειων σταθμών θα υπάρχουν 5-6 χιλιάδες χώροι στάθμευσης. Είναι προφανές ότι δεν λύνουν το πρόβλημα και ότι είναι επικερδείς. Αν λοιπόν, αυτοί οι χώροι είναι μόνον η αρχή, τι να υποθέσουμε; Ότι σε επόμενη φάση θα ανασκάψουμε το Πεδίο του Άρεως και τον Εθνικό Κήπο;

Γ. Ν.

Για την πολιτική στάθμευσης

Θα ήθελα να διαβεβαιώσω τον συντάκτη και τους αναγνώστες του άρθρου “παρεξηγήσεις και αποσαφηνίσεις για τις θέσεις στάθμευσης στις πολυκατοικίες” (Δαίμων της οικολογίας - τεύχος 48) ότι οι απόψεις που αναπτύχθηκαν στο άρθρο μου “τα λάθη στην πολιτική στάθμευσης”, σχετικά με την αναγκαιότητα επιβάρυνσης του αυτοκινήτου (και των μηχανών), και όχι της κατοικίας, για την εξασφάλιση θέσης στάθμευσης, πράγματι εντελώς συμπτωματικά συμπορεύονται με τα συμφέροντα των κατασκευαστών. Όπως εντελώς συμπτωματικά και οι αντίθετες απόψεις (που εκφράζονται στις προτάσεις του ελληνικού κοινωνικού φόρουμ) σχετικά με την αναγκαιότητα επιβάρυνσης της κατοικίας, και όχι

του αυτοκινήτου (και των μηχανών), για την εξασφάλιση θέσης στάθμευσης, καθώς και της συνέχισης και ενίσχυσης της πολιτικής επιδοτήσεων υποδομών μηχανοκίνητης κυκλοφορίας, συμπορεύονται με τα συμφέροντα των εισαγωγέων και κατασκευαστών αυτοκινήτων και του πετρελαϊκού λόμπι.

Η στάθμευση δεν αποτελεί ανάγκη της πόλης ή των κατοίκων της, αλλά ανάγκη του αυτοκινήτου. Οι κάτοικοι της πόλης έχουν ανάγκη, όχι από θέσεις στάθμευσης, αλλά από μετακινήσεις - οι οποίες μάλιστα σε μία βιώσιμη πόλη είναι ελαχιστοποιημένες. Στις βιώσιμες πόλεις όμως, οι ανάγκες για μετακίνηση δεν καλύπτονται από αυτοκίνητα ή μοτοοικίτες, αλλά από καλές συνθήκες πεζή μετακίνησης, ποδήλατα και (όπου

λόγω της απόστασης είναι απαραίτητο) μέσα συλλογικής μεταφοράς. Αυτά δεν είναι ανεφάρμοστες θεωρίες, αλλά έχουν ήδη αρχίσει να υλοποιούνται σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις (π.χ. Ζυρίχη, Κοπεγχάγη, Άμστερνταμ κλπ, αλλά και στο Παρίσι τελευταία), και προβλέπεται να είναι το κυρίαρχο μοντέλο στο μέλλον. Για να ξεφύγουμε από το αδιέξοδο στο οποίο έχουμε περιέλθει, θα πρέπει να ξεφύγουμε και από τις απόψεις και τις “προφάνειες” που μας έχουν οδηγήσει μέχρις εδώ. Η μοιρολατρική άποψη ότι είμαστε Βαλκάνια και δεν μπορεί να γίνει ουσιαστικά τίποτε υποτιμά, κατά τη γνώμη μου, την ευθυκρισία και τις ευαισθησίες του ελληνικού λαού. Και σίγουρα δεν προσιδιάζει σε κινήματα που αγωνίζονται για μια καλύτερη κοινωνία, έχουν όραμα, και δεν σχεδιάζουν κοιτάζοντας στο παρελθόν, εγκλωβισμένα στη μιζέρια του σήμερα.

Κ. ΤΣΟΥΡΛΑΚΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ: ΑΣ ΜΗΝ ΑΠΛΟΥΣΤΕΥΟΥΜΕ ΤΟ ΔΙΑΛΟΓΟ Σ' ΕΝΑ ΣΥΝΘΕΤΟ ΘΕΜΑ

Είναι γεγονός ότι μπορεί να θεωρηθεί προβληματική η εκτίμηση για συμπόρευση μιας πολιτικής θέσης με τα συμφέροντα των εργαζομένων και να προκαλέσει μια εξ ίσου προβληματική απάντηση. Δυστυχώς όμως τα πυρά επεκτάθηκαν πέραν του διαλόγου δύο αρθρογράφων και τα σκάγια έπεσαν και στις πολιτικές θέσεις που διατύπωσε το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ στο θέμα της πολιτικής στάθμευσης. Ας διακρίνουμε λοιπόν τα δύο πράγματα.

1. Το προσωπικό μου σχόλιο στο Δαίμονα αφορά τον πολιτικό συλλογισμό περί «εσωτερικοποίησης του περιβαλλοντικού κόστους» και υποδεικνύει απλά μια διάσταση που ξεφεύγει από τις αναλύσεις του Κ. Τσουρλάκη: ότι η εμπορευματοποιημένη παραγωγή κατοικίας, και ιδίως η βασισμένη στις υψηλές πυκνότητες των περιοχών πολυκατοικιών, παράγει αφ' ενός εργαλαβικό κέρδος (ιδιαίτερα υψηλό στην ελληνική πραγματικότητα) και αφ' ετέρου περιβαλλοντικό κόστος ως προς τον αστικό ιστό ο οποίος επιβαρύνεται με την προσέλκυση των ΙΧ αυτοκινήτων που ακολουθούν τόσο τις εμπορικές χρήσεις όσο και την κατοικία. Η εσωτερικοποίηση λοιπόν αυτού του περιβαλλοντικού κόστους δεν μπορεί παρά να συνοδεύει την εργαλαβική επένδυση. Φυσικά αυτό δε σημαίνει ότι απαλλάσσεται ο κάτοχος του αυτοκινήτου, ο οποίος είναι υποχρεωμένος να αγοράσει ή να ενοικιάσει τη θέση στάθμευσης, ούτε ότι επιβαρύνεται ο μη κάτοχος αυτοκινήτου, ο οποίος απλά δεν συμμετέχει σ' αυτό γιατί δεν την αγοράζει. Και αν τέλος πάντων αγοράσει υποχρεωτικά μια θέση στάθμευσης που συνοδεύει το ακίνητό του (όπως αγοράζει κατοικία με κουζίνα αυτός που δεν μαγειρεύει) απλά την νοικιάζει μέχρι να ...αποκτήσει αυτοκίνητο, αυ-

τός ή οι κληρονόμοι του... Αγοράζει δηλαδή μια κατοικία σ' ένα πολεοδομικό περιβάλλον που παρέχει την αναγκαία τεχνική υποδομή για να είναι ποιοτικό όπως πχ αυτός που δεν έχει παιδιά επιβαρύνεται μέσω της φορολογίας με το κόστος σχολείων στην περιοχή του.

Η αναγκαιότητα ύπαρξης θέσεων στάθμευσης - είτε μέσω ειδικών κτιρίων είτε στις οικοδομές άλλων χρήσεων - είναι αδιαμφισβήτητη, ακόμα και με βάση το συλλογισμό ότι αυτό θα πρέπει να επιβαρύνει την αυτοκινητοβιομηχανία. Διαφορετικά θ' ανεχόμαστε ότι ο δημόσιος κοινόχρηστος χώρος ανήκει εξ ίσου στο πεζό όσο και στο αυτοκίνητο που δικαιούται να τον καταλαμβάνει δωρεάν και ανενόχλητα.

2. Εδώ λοιπόν ερχόμαστε στις πολιτικές προτάσεις που κατέθεσε το ΕΚΦ για την πολιτική στάθμευσης, οι οποίες -σε αντίθεση με το προσωπικό μου σχόλιο- χαρακτηρίζονται από μια πληρότητα και εκκινώντας σαφώς από την αυτόνομη θέση για ενίσχυση των δημόσιων συγκοινωνιών, λαμβάνουν υπόψη όλες τις πολεοδομικές διαστάσεις του ζητήματος, αναφέρονται στην Ελλάδα του 2005 και δημιουργούν το πλαίσιο πολλαπλών διεκδικήσεων προς την τοπική και κρατική πολιτική εξουσία για μια ολοκληρωμένη πολιτική πολεοδομικού σχεδιασμού και διαχείρισης του χώρου σε σχέση με το θέμα μετακινήσεις /αυτοκίνητο. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται ακόμα και ενίσχυση της πολεοδομικής πολιτικής με την υιοθέτηση χωρικών και περιβαλλοντικών κριτηρίων στο προσανατολισμό των δημόσιων πόρων που διατίθενται μέσω της πολιτικής κινήτρων προς τους επενδυτές. Τέλος απευθύνεται στον «μέσο Έλληνα» τον οποίο καλεί ν' αλλάξει νοοτροπία και να αποδεχθεί ότι θα επιβαρύνεται με

το κόστος στάθμευσης (είτε πληρώνοντας το παρκόμετρο αν θέλει να πάει στο κέντρο με το ΙΧ του, είτε αγοράζοντας ή νοικιάζοντας μια θέση στάθμευσης στην περιοχή κατοικίας του) μέχρις ότου εμπιστευτεί αποκλειστικά τα δημόσια μέσα μεταφοράς και απαλλαγεί από το ΙΧ... Μήπως θάπρεπε να του προτείνουμε να μετακομίσει στη Ζυρίχη;

Αν ο Κ. Τσουρλάκης κατάλαβε από τις θέσεις του ΕΚΦ για τη στάθμευση, ότι γνώμονάς της είναι η «αναγκαιότητα επιβάρυνσης της κατοικίας και όχι του αυτοκινήτου», θα έλεγα ότι υποτιμά τον διάλογο, δημιουργώντας φανταστικό αντίπαλο.

3. Όσον αφορά το δικό μου σχόλιο για τα Βαλκάνια, είναι εύκολο να το παραπέμψει κανείς σε ηττοπάθεια. Εγώ θα έλεγα ότι πρόκειται απλά για μια σαφή γνώση της πραγματικότητας στη οποία κάθε πολιτική πρόταση απευθύνεται, και μια άρνηση της άκριτης μεταφοράς μοντέλων από την Σουηδία ή την Ιαπωνία, εν είδει πανάκειας. Αν, για παράδειγμα, υιοθετηθεί και εδώ η υποχρέωση εξασφάλισης θέσης στάθμευσης προ της αγοράς ενός αυτοκινήτου, (πρόταση δυνητικά συμπληρωματική παρά αντιθετική στις θέσεις του ΕΚΦ) δεν θα ήταν μια μορφή επιδότησης στην κατασκευή κτιρίων στάθμευσης αφού θα δημιουργούσε αύξηση της ζήτησης; Είναι αυτό λόγος ν' αρνηθεί κανείς ένα μέτρο που ήδη επιβλήθηκε, δηλαδή την υποχρέωση να υπάρχουν οι αναγκαίες θέσεις στάθμευσης στα νέα κτίρια; Αν τέλος εκτιμήσει κανείς ότι η ρύθμιση αυτή στην Ιαπωνία δημιουργεί το πλαίσιο για την πώληση νέων αυτοκινήτων, επειδή ευνοεί την ανάπτυξη κτιρίων στάθμευσης, είναι λόγος αυτός για να μη γίνει αποδεκτή; Δυστυχώς ή ευτυχώς τα πράγματα δεν είναι άσπρο/μαύρο...

ΜΑΡΩ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ: Παραδίδεται επιτέλους στον Δήμο Αθηναίων που βήμα βήμα λύνει τα προβλήματα και υλοποιεί τα σχέδιά του για αναβάθμιση και «άνοιγμα» στους πολίτες

Ο πνεύμονας της Αθήνας αποκτά νέο πρόσωπο

Της ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΠΑΠΑΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ

Τον Ιούνιο του 2003 όταν ανακοινώθηκε από την κυβέρνηση Κ. Σημίτη ότι η ιδιοκτησία και η διαχείριση του Εθνικού Κήπου περνά στον Δήμο της Αθήνας, η δήμαρχος Ντόρα Μπακογιάννη χαρακτήρισε την συγνή «ιστορική για την Αθήνα».

Είκοσι δύο μήνες μετά την εξαγγελία του τότε πρωθυπουργού και ο Κήπος δεν έχει περάσει -ουσιαστικά- ακόμη στα χέρια του δήμου, αφού ο σχετικός νόμος (3274 άρθ. 25) σύμφωνα με τον οποίο για τα επόμενα 90 χρόνια ο Εθνικός Κήπος παραχωρείται στον Δήμο Αθηναίων, ψηφίστηκε μόλις τον περασμένο Οκτώβριο.

Αυτή τη στιγμή ο Κήπος βρίσκεται στα χέρια τριμελών επιτροπής εκκαθαριστών (ορίζονται με κοινή υπουργική απόφαση των υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Γεωργίας και Εσωτερικών), οι οποίοι τον ανέλαβαν τον περασμένο Δεκέμβριο και αναμένεται -αν όλα πάνε καλά- να τον παραδώσουν στον δήμο το επόμενο δεκαπενθήμερο. Σήμερα το Δημοτικό Συμβούλιο της Αθήνας θα ανακοινώσει τη συγχρότηση ενός οργάνου (νομικό πρόσωπο που θα έχει την επωνυμία «Δήμος Αθήνας Εθνικός Κήπος») το οποίο θα αναλάβει τη διοίκηση και διαχείριση του Κήπου και σύμφωνα με πληροφορίες τα ένδεκα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου θα είναι πολύ γνωστοί Αθηναίοι.

Για τα προβλήματα του Κήπου από τότε που τυπικά πέρασε στον Δήμο της Αθήνας, αλλά και για τα σχέδια και τους στόχους, μίλησε στην «Ε» ο Θόδωρος Μπεχράκης, πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου της Αθήνας και μέχρι το φθινόπωρο του 2004, πρόεδρος του νομικού προσώπου διαχείρισης του Κήπου, που τότε υπαγόταν στην περιφέρεια Αττικής.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετώπισε ο δήμος όταν ανεπίσημα πήρε τον Κήπο είναι ότι τον βρήκαν σε κατάσταση ξήρανσης. Το νερό που ερχόταν από το παλιό υδραγωγείο του Αγίου Θωμά στο Γουδί, λόγω βλάβης στο δίκτυο φυσικής ροής και άρδευσης του Κήπου, που ύστερα από έργα που γίνονταν στην περιοχή για την κατασκευή πάρκινγκ, είχε σταματήσει να ερχεται.

Στις 8/6/2004 ο κ. Μπεχράκης κατέθεσε μηνυτήρια αναφορά κατά παντός υπευθύνου για το θέμα που είχε ανακύψει και αμέσως άρχισε τις διαδικασίες για να βρει νερό. Ένας αγώνας της ΕΥΔΑΠ που κατέβαινε από την Ηρώδου Αττικού και έξι γεωτρήσεις που ανοίχτηκαν μέσα στον Κήπο έδωσαν τη λύση που αναζητούσε και έτσι σήμερα πλέον ο Κήπος έχει νερό και απ'ό,τι φαίνεται έχει ξεπεραστεί οριστικά το πρόβλημα της ξήρασης.

Ο Κήπος σε λίγες μέρες περνά και ουσιαστικά στα χέρια του δήμου, το νέο νόμικό πρόσωπο

αναλαμβάνει καθήκοντα, αλλά τα προβλήματα που υπάρχουν είναι πολλά και πρέπει γρήγορα να επιλυθούν. Τα κατονώμασε ο κ. Μπεχράκης, αναφέροντας ταυτόχρονα και τις προτάσεις του, που θα τις γνωστοποιήσει και στο νέο διοικητικό συμβούλιο που θα αναλάβει τη διαχείριση του Κήπου.

«Τα δυο μεγαλύτερα προβλήματα του Κήπου, το νερό και η καθαριότητα, λύθηκαν. Το αμέσως επόμενο πρόβλημα που πρέπει άμεσα να αντιμετωπιστεί είναι ο φυτικός πλούτος του Κήπου. Εδώ και 25 χρόνια χάνει συνεχώς σε φυτικό πλούτο. Έχει υπολογιστεί ότι κάθε χρόνο χάνονται περίπου δέκα μεγάλα



Τα αγριοκάτσικα είναι από τα ελάχιστα ζώα που έχουν απομείνει στον ζωολογικό κήπο

δένδρα. Το πρόβλημα είναι τεράστιο αν σκεφτεί κανείς ότι όλα αυτά τα χρόνια δεν έχει φυτευτεί ποτέ κανένα καινούργιο δένδρο. Θάμνοι πολλοί, δένδρα κανένα. Οι γεωπόνοι που έχουν κάνει τη μελέτη λένε ότι άμεσα πρέπει να φτευντούν 250 δένδρα», υποστηρίζει ο κ. Μπεχράκης και επισημαίνει και τα υπόλοιπα προβλήματα.

Η επουθενή με σύγχρονα υλικά όλων των λιμνών που βρίσκεται μέσα στον Κήπο (σ.σ. πολλές από αυτές όχι μόνο δεν λειτουργούν, αλλά παρουσιάζουν και άσχημη εικόνα) με στόχο την άμεση λειτουργία τους. «Από τη στιγμή που λύσαμε τα προβλήματα του νερού, οι μικρές

και μεγάλες λίμνες πρέπει να λειτουργήσουν όλες, γιατί το νερό είναι μέσα στην ταυτότητα του Κήπου. Όταν περπατάς σε αυτόν πρέπει ν' ακούς και να βλέπεις νερό», τονίζει ο κ. Μπεχράκης.

Και εκδηλώσεις

Η δημιουργία μιας σύγχρονης ηλεκτρολογικής εγκατάστασης σε αντικατάσταση της αρχαίας που υπάρχει.

Η ανάδειξη των αρχαιοτήτων που έχει μέσα ο Κήπος. Σπουδαία κομμάτια τα οποία, όπως λέει ο κ. Μπεχράκης, πριν από ένα χρόνο τα βρήκαν μέσα στις τσουντίνες και τα καθάρισαν για να είναι έτοιμα για τους επι-



Μία από τις πολλές λίμνες που βρίσκονται στον κήπο, αλλά δυστυχώς δεν λειτουργούν

σκεπτες των Ολυμπιακών Αγώνων. Αυτά λοιπόν και αφού γίνει μια ειδική μελέτη σε συνεργασία με το υπουργείο Πολιτισμού, πρέπει να προβληθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Η αντικατάσταση του αμμοχάλικου που υπάρχει στους διαδρόμους του Κήπου, που βέβαια η δαπάνη του είναι πολύ μεγάλη, αλλά σταδιακά πρέπει να γίνει.

Η ολοκλήρωση ενός πλέγματος πολιτιστικών εκδηλώσεων στους χώρους του Κήπου. Το πρώτο τεστ έγινε κατά τη διάρκεια των

Ολυμπιακών Αγώνων και ο κόσμος αντέδρασε πολύ θετικά. «Μπορούμε να φέρουμε τους Αθηναίους μέσα στον Κήπο με αφορμή διάφορα πολιτικά δρώμενα τα οποία να είναι απολύτως συμβατά με την ταυτότητα και το χαρακτήρα του Κήπου, γιατί οι Αθηναίοι τον αγαπούν και αγωνιούν για την ιστορία του», υποστηρίζει ο κ. Μπεχράκης.

Η προβολή της παιδικής βιβλιοθήκης που λειτουργεί στον Κήπο, αφού υπάρχει υποδομή

για την ανάπτυξή της.

Η προβολή των δένδρων που υπάρχουν μέσα στον Κήπο και τα οποία δεν ξέρει ο κόσμος. Η δημιουργία εντύπων για την ιστορία του κάθε δένδρου. «Αυτή τη στιγμή ολοκληρώνεται μια χαρτογράφηση του Κήπου που θα είναι μοναδική. Θα έχεις μια διακέτα και θα ξέρεις το είδος κάθε δένδρου».

Η ολοκλήρωση των προσπαθειών που ήδη έχουν ξεκινήσει για να χαρακτηριστεί ο Κήπος Παγκόσμιο Μνημείο. «Βρισκόμαστε σε αλληλογραφία με την αρμόδια επιτροπή της



Ανάσα χαράς για τα παιδιά η παιδική χαρά του Εθνικού Κήπου, στην οποία όμως δεν υπάρχει φύλακας, με αποτέλεσμα γονείς και παιδιά να αισθάνονται ανασφαλείς

UNESCO γιατί πρέπει ν' αντλήσουμε πόρους και να συνεχίσουμε τις προσπάθειες να τον εντάξουμε σε ευρωπαϊκά προγράμματα».

Η επανεξέταση του θέματος της φύλαξης του Κήπου. Από τον Ιανουάριο η φύλαξη έχει αναλάβει η δημοτική αστυνομία, αφού η σύμβαση της ιδιωτικής αστυνομίας έληξε στις 31/12/2004 και δεν ανανεώθηκε. Ήδη στην παιδική χαρά, που βρίσκεται στον Κήπο και που πραγματικά είναι μια οάση για τα παιδιά της Αθήνας, δεν υπάρχει φύλακας. Μάλιστα γονείς παιδιών κατηγορούν το γεγονός στην «Ε» λέγοντας ότι στον χώρο αυτό που προσρίζεται αποκλειστικά για τα παιδιά μπαίνει και βγαίνει όποιος θέλει, με α-

ποτέλεσμα να αισθάνονται ανασφάλεια. Ο κ. Μπεχράκης υποστηρίζει ότι η απουσία του φύλακα από τη παιδική χαρά δεν οφείλεται σε έλλειψη προσωπικού, αλλά σε παράληψη.

Στα σχέδιά τους είναι εξάλλου να δημιουργηθεί και μια μικρή ομάδα από αστυνομικούς του δήμου που να βοηθούν τους επισκέπτες να μη χάνονται μέσα στον Κήπο.

Εξωραϊστική του χώρου όπου βρίσκονται τα ελάχιστα ζώα που έχουν απομείνει πια στο ζωολογικό κήπο (αγριοκάτσικα, στρουθοκάμηλος, παγώνια, πά-

πιες) έτσι ώστε αυτά τα λίγα ζώα να επιβιώνουν σε καλές συνθήκες γιατί είναι καλό για τα παιδιά-επισκέπτες του Κήπου.

papastat@net.gr

Η Ελλάδα «Ξέχασε» τη σύμβαση του Ααρχους

Του ΒΑΣΙΛΗ Κ. ΔΩΡΟΒΙΝΗ*

Στις 17 Φεβρουαρίου η Ευρωπαϊκή Ένωση, ως αυτόνομη οντότητα, κύρωσε τη Σύμβαση του Ααρχους για την πρόσβαση στην πληροφόρηση, για τη συμμετοχή των πολιτών στην προετοιμασία αποφάσεων και για την πρόσβαση τους στη Δικαιοσύνη σε θέματα περιβάλλοντος. Η σύμβαση αυτή είχε υπογραφεί στην πόλη Ααρχους της Δανίας τον Ιούνιο του 1998, με την έμπνευση περιβαλλοντικών οργανώσεων και την πρωτοβουλία της Κοινωνικής και Οικονομικής Επιτροπής του ΟΗΕ. Είχε υπογραφεί από 35 χώρες και από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ την 30ή Οκτωβρίου 2001 τέθηκε σε ισχύ, αφού είχε ήδη κυρωθεί από 16 χώρες.

Η «Ε» είχε δημοσιεύσει σχετικό άρθρο μου ανάλυσης στις 15-1-2001, ενώ στις 28-5-03 η Ελληνική Εταιρεία και το Ευρωπαϊκό Γραφείο Περιβάλλοντος οργάνωσαν ημερίδα στην Αθήνα για τη σημασία της σύμβασης και τη δυναμική συμβολή της στον περαιτέρω εκδημοκρατισμό των κρατών σε θέματα περιβάλλοντος. Ενα σγκώδες τεύχος με τις εισηγήσεις και τον διάλογο στην ημερίδα αυτή εκδόθηκε πριν από έναν ακριβώς χρόνο, στάλθηκε σε όλες τις περιβαλλοντικές οργανώσεις, σε σχετικούς με το περιβάλλον φορείς, αλλά και σε κυβερνητικούς φορείς. Στο πρόσφατο συνέδριο της Ηελεο έκαμα επικαιροποιημένη ανακοίνωση για το θέμα, ενώ η Ελληνική Εταιρεία συνέταξε και απέστειλε σχετικά έγγραφα στους πρώην και τους νυν υπουργούς ΠΕΧΩΔΕ και Εξωτερικών, επισημαίνοντας την ανάγκη να κυρώσει και η χώρα μας τη σύμβαση. Σημειώνω ότι η δημοσίευσή από την «Ε» του άρθρου μου εκείνου είχε συμπεριλάβει την οργάνωση σχετικής ημερίδας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και η τότε υφυπουργός κ. Ρ. Ζήση, αναφερόμενη και στο άρθρο μου, είχε υποσχεθεί την προώθηση της κύρωσης. Μετά δύο χρόνια, χαιρετίζοντας την πρωτοβουλία της Ελληνικής Εταιρείας, απέφυγε να κόψει λόγο για κύρωση της σύμβασης και μίλησε γενικά και αόριστα. Σήμερα, στην Ελληνική Εταιρεία αναμένουμε επί μήνες απάντηση από τους συναρμόδιους υπουργούς, ενώ προσωπικότητες, όπως η κ. Νίκη Γουλανδρή, μας έχουν διαβεβαιώσει για την αμερίστη υποστήριξή τους.

Η Σύμβαση του Ααρχους είχε υπογραφεί και από τις χώρες του ασιατικού κορμού της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, από τις ΗΠΑ, τον Καναδά και το Ισραήλ. Σήμερα, στον ευρύ κύκλο των ευρωπαϊκών χωρών μόνο η Γερμα-

νία, η Σουηδία (αλλά σε αυτήν ήδη ισχύουν «ανοιχτοί» κανόνες παιχνιδιού για το περιβάλλον και τη συμμετοχή των πολιτών), η Ελλάδα, η Ιρλανδία, η Σλοβακία και το Λουξεμβούργο δεν έχουν ακόμη κυρώσει τη σύμβαση, ενώ η κύρωσή της από την Ευρωπαϊκή Ένωση δεν σημαίνει την αυτόματη ισχύ της στο εσωτερικό των έξι χωρών που δεν την έχουν κυρώσει.

Σήμερα, η Σύμβαση του Ααρχους χαρακτηρίζεται, όχι μόνον από τους ειδικούς και τους περιβαλλοντιστές, αλλά και από φορείς του ευρέος κοινού, ως η πιο προχωρημένη σύμβαση, σε παγκόσμιο επίπεδο, για τα περιβαλλοντικά δικαιώματα των πολιτών. Στόχος της είναι η μεγαλύτερη διαφάνεια πράγμα-

Υπέρ περιβάλλοντος η σύμβαση, που κυρώθηκε από την Ευρ. Ένωση αλλά όχι από τη χώρα μας

των και η απολογιστικότητα, σε επίπεδο κυβερνητικών σωμάτων και οργανισμών, με την εγγύηση που παρέχει στο δημόσιο χώρο, ώστε να εξασφαλίζεται η πρόσβαση των πολιτών στην περιβαλλοντική πληροφόρηση, επίσης η πρόσβασή τους στη Δικαιοσύνη για θέματα περιβάλλοντος, αλλά και η συμμετοχή τους σε κάθε διαδικασία που αφορά τη ρύθμιση περι-

βαλλοντικών θεμάτων. Πρακτική συνέπεια στις χώρες όπου κυρώθηκε ήταν, πρόσθετα, η επέκταση νομοθετικών ρυθμίσεων που να εξασφαλίζουν τα δικαιώματα των πολιτών στη συνδιαμόρφωση ενός υγιούς περιβαλλοντικού μέλλοντος.

Η χώρα μας οφείλει, πια, να τερματίσει την επί επτά χρόνια εκκρεμότητα και να προχωρήσει στην κύρωση της σύμβασης. Θα πρέπει όμως να θυμόμαστε τη Βουλή των Ελλήνων και ιδιαίτερα τη σημερινή προεδρό της κ. Φαρούδα-Μπενάκη, διότι αυτές τις μέρες προχώρησαν - για πρώτη φορά στην ιστορία του Κοινοβουλίου μας, συντασσόμενοι έτσι προς τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, στη σύσταση Μόνιμης Κοινοβουλευτικής Επιτροπής για θέματα Περιβάλλοντος (σχετική απόφαση δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 49, Α', της 25ης Φεβρουαρίου). Το γεγονός αυτό θα πρέπει να τύχει της δέουσας προβολής στα ΜΜΕ, που και αυτά θα πρέπει να συνηγορήσουν στην κύρωση της Σύμβασης του Ααρχους, ώστε να πληρωθεί ένα σημαντικό κενό δημοκρατίας στην Ελλάδα.

* Δικηγόρος, πολιτικός επιστήμονας και ιστορικός, ειδικευμένος σε θέματα περιβάλλοντος και πολεοδομίας, αντιπρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

158 στρέμματα με 7.000 δέντρα και 40.000 θάμνους

Στην αρχαιότητα ήταν ένα μικρό δάσος της παραποτάμιας περιοχής του Ιλισού. Εκεί συχνά πήγαινε για περίπατο ο Σωκράτης φιλοσοφώντας με τους μαθητές του.

Σήμερα, τα 158 στρέμματα με τα περίπου 7.000 δένδρα και τους 40.000 θάμνους είναι η μεγαλύτερη οάση πρασίνου στο κέντρο της Αθήνας.

Ο λόγος για τον Εθνικό Κήπο, που οφείλει την ύπαρξή του στον Βασιλό αρχιτέκτονα Fr. Gartner, ο οποίος όταν σχεδίασε τα ανάκτορα του βασιλιά Όθωνα (τη σημερινή Βουλή) καθόρισε ότι αυτή η περιοχή θα είναι ο κήπος που θα τα περιβάλλει.

Οι εργασίες για τη διαμόρφωσή του ξεκίνησαν το 1836 κάτω από το άγρυπνο βλέμμα της βασι-

λισσας Αμαλίας και το 1838 διαμαρφώθηκαν τα πρώτα 30 στρέμμάτα του. Ο Βασιλιάς γεωπόνος Σμάρατ ήρθε στην Αθήνα και ανέλαβε τις πρώτες φυτευνικές εργασίες. Δεκαπέντε χιλιάδες φυτά μεταφέρθηκαν από τη Γένοβα, την Εύβοια και το Σούνιο και φυτεύτηκαν στους χώρους του.

Το 1854 τη διεύθυνσή του ανέλαβε ο γεωπόνος Friedrich Schmidt, ο οποίος υπήρξε βοηθός του Σμάρατ και ο οποίος παρέμεινε σε αυτή τη θέση 30 χρόνια.

Το 1860 έγινε νέος καθορισμός των ορίων του κήπου περίπου στα σημερινά επίπεδα και έως το 1923 ήταν αποκλειστικά ιδιωτικό βασιλικό πάρκο. Τότε χαρακτηρίστηκε κρατικός-δημόσιος και έκτοτε παραμένει ανοικτός από την α-

νατολή μέχρι τη δύση του ηλίου για το κοινό.

Το 1927 με ειδικό υπουργικό διάταγμα από τον τότε υπουργό Γεωργίας Αλ. Παπαναστασίου ο κήπος ονομάστηκε Εθνικός Κήπος.

Μέχρι το 1997 ανήκε στο υπουργείο Γεωργίας, έκτοτε πέρασε στην Περιφέρεια Αττικής. Το φθινόπωρο του 2004 με την ψήφιση νόμου ο Κήπος πέρασε πλέον στο δήμο της Αθήνας για τα επόμενα 90 χρόνια.

Στη διάρκεια της ζωής του απειλήθηκε πολλές φορές με πλήρη καταστροφή και αφανισμό είτε από ανθρώπινη επέμβαση είτε από τα στοιχεία της φύσης:

Το 1850 κινδύνευσε από παγετό, ο οποίος κατέστρεψε πολλά δένδρα. Το 1852 μια καταιγίδα

προκάλεσε πολλές καταστροφές στον Κήπο και έμεινε γνωστή ως η «καταιγίδα της κολόνας», διότι κατά τη διάρκεια της έπεσε μια κολόνα του ναού του Ολυμπίου Διός. Στις 4 Απριλίου του 1931 δένδρα και φυτά καταστράφηκαν από το βάρος του χιονιού. Το 1934 ο υπερβολικά ψυχρός χειμώνας κατέστρεψε τα περισσότερα εσπεριδοειδή και τους καλλωπιστικούς θάμνους.

Σημαντικές καταστροφές υπέστη στη διάρκεια της γερμανικής κατοχής (1941-1944). Το 1978 μια ανεμοθύελλα με ταχύτητα 130 χιλιόμετρα την ώρα έσπασε και ξεριζώσε δένδρα ηλικίας πάνω από 100 χρόνων, τα οποία με τη σειρά τους έπεσαν πάνω σε θάμνους και τους κατέστρεψαν.

Η Σφίγγα της Αιγύπτου: Όλη η αλήθεια

Το αίνιγμα της μυστηριώδους Σφίγγας προσπαθεί να λύσει μια ομάδα επιστημόνων στο εξαιρετικό ντοκιμαντέρ του Discovery Channel, στις 29 Μαρτίου και μόνο στη Nova.

[Κάντε την περιέργειά σας γνώση. Βάλτε Nova.]

τώρα πλήρως εξοπλισμένος μόνο **€149** (ακόμα με 12μηνιαία σύμβαση)

NOVA
ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΕΙΝΑΙ ΣΤΟ ΧΕΡΙ ΣΟΥ
210 660 2000

1,5 ΕΚΑΤ. ΕΥΡΩ καλείται να πληρώσει το Δημόσιο σε συγγενείς θυμάτων

Αποζημίωση για την Ρικομέξ

Το δρόμο για την αποζημίωση από το Ελληνικό Δημόσιο των οικογενειών των θυμάτων της Ρικομέξ άνοιξε με σχετικές αποφάσεις του το Διοικητικό Πρωτοδικείο της Αθήνας.

Το Δικαστήριο εξέδωσε τέσσερις αποφάσεις με τις οποίες υποχρεώνεται το Ελληνικό Δημόσιο να αποζημιώσει με το συνολικό ποσό του 1.568.000 ευρώ συγγενείς θυμάτων της κατάρρευσης του εργοστασίου της Ρικομέξ στο σεισμό του 1999.

Ετσι δικαίωμα διεκδίκησης αποζημίωσης θεμελιώνεται και για τους συγγενείς των υπόλοι-

πων θυμάτων (39 νεκροί συνολικά), οι οποίοι δεν κατάφεραν να δικαιωθούν σε ό,τι αφορά τις αστικές ευθύνες των υπευθύνων του εργοστασίου που έχουν ήδη κηρύξει πτώχευση.

Το Διοικητικό Πρωτοδικείο εξέδωσε τις αποφάσεις του με βάση τα πορίσματα της Επιτροπής του ΥΠΕΧΩΔΕ που διέγινωσε παράνομες πράξεις και παραλείψεις της Πολεοδομικής Υπηρεσίας κατά την έκδοση των οικοδομικών αδειών από το 1976 έως το 1979 και κατά την υλοποίησή τους.

Όπως ειδικότερα επισημαίνεται στο σκεπτικό των αποφάσεων:

★ Κατά την έκδοση των αδειών είχε εμφανισθεί οικόπεδο υπερδιπλάσιας έκτασης από το

πραγματικό. Οι στατικές και αντισεισμικές μελέτες ήταν ελλιπείς και εντοπίστηκε πλήθος παραβιάσεων περί ρυμοτομίας και πολεοδομίας. Δεν διενεργήθηκαν οι προβλεπόμενοι υποχρεωτικοί έλεγχοι κατά την ανέγερση του κτιρίου, το οποίο ήταν κτισμένο πάνω σε ρέμα στο οποίο είχαν γίνει παράνομες επιχωματώσεις.

Οι προαναφερόμενες παράνομες πράξεις της Πολεοδομικής Υπηρεσίας, τονίζεται στο σκεπτικό της απόφασης, προκάλεσαν αιτιωδώς την κατάρρευση του εργοστασίου. Επιπλέον το δικαστήριο έκρινε ότι η ευθύνη της Πολεοδομίας είναι ανεξάρτητη από την ευθύνη του υπεύθυνου μηχανικού.

Με αφορμή την έκδοση αυτών των αποφάσε-

ων ο πληρεξούσιος δικηγόρος των αιτούντων, Νίκ. Καραμέτος, επισημαίνει:

«Είναι η πρώτη φορά μετά από πολυετείς και ψυχοφθόρους δικαστικούς αγώνες των συγγενών των θυμάτων κατά των υπευθύνων της Ρικομέξ που επιτυγχάνεται η ουσιαστική τους δικαίωση σε βάρος του Ελληνικού Δημοσίου και γεννιέται βάσιμη ελπίδα ότι επιτέλους μετά την έκδοση τελεσίδικων αποφάσεων οι συγγενείς θα λάβουν αποζημιώσεις για το τραγικό συμβάν. Η Ρικομέξ όπως είναι γνωστό κηρύχθηκε ήδη σε πτώχευση και κατά συνέπεια ελαχιστοποιήθηκε η πιθανότητα ικανοποίησής τους από την εταιρεία».

Κ. ΚΑΤ.



Μια διάσημη δημοσιοσχεσίτισσα



Ο πρώην άντρας της, γνωστός μεγαλοδικηγόρος



Η ψυχίατρος της, διακεκριμένη επιστήμων, κυνική και ανομιμ



Η άερνη και γκλάμουρους κολλητή της



Μια μελαγχρινή καλλονή που καταρρίπτει το μύθο της χαζής ξανθιάς

Ριότσο Κολωνάκι

ΚΑΘΕ ΤΡΙΤΗ ΣΤΙΣ 22.00

alpha

Η Παρθένα Φουντουκίδου για τα δημοσιεύματα σχετικά με την προσφυγή της

Η πρώην βουλευτής της Ν.Δ. Παρθένα Θεοδωρίδου-Φουντουκίδου, με επιστολή της, απαντά στα δημοσιεύματα που αναφέρονται στην προσφυγή της που εκδικάζεται από το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο για τον υπολογισμό των λευκών στην κατανομή των εδρών. Αναλυτικά υποστηρίζει:

«Προσέφυγα τον Μάρτιο του 2004 ενώπιον του ΑΕΔ ασκώντας συνταγματικό μου δικαίωμα και κινούμενη μέχρι σήμερα εντός του πλαισίου του νόμου, ακριβώς γιατί **εμπιστεύομαι τη Δικαιοσύνη**.

Ανταπαρήλθα κατευθυνόμενα δημοσιεύματα γιατί δεν φοβάμαι τον επηρεασμό της Δικαιοσύνης. Οι μεθοδεύσεις όμως και οι πρακτικές όσων πιστεύουν ότι μπορούν να την επηρεάσουν και να την εκφοβίσουν, είτε στέλνοντας μηνύματα συμπαράστασης υπέρ της μίας άποψης είτε **“απειλητικά”** κατά της άλλης, ιδιαίτερα όσων, πιστεύοντας ότι έχει ληφθεί δυσάρεστη κατ’ αυτούς απόφαση, επιχειρούν να ανατρέψουν, με τρομάζουν.

Με τρομάζουν και με υποχρεώνουν να ανταδράσω όχι μόνο ως πολίτης του οποίου τα δικαιώματα επιχειρείται να στραγγαλιστούν, αλλά και ως πολιτικός που δεν έχει δικαίωμα να σιωπήσει στην επιχευόμενη δημόσια και απροκάλυπτη προσπάθεια επηρεασμού των δικαστών του ΑΕΔ και την πρωτοφανή και παράνομη άσκηση πίεσης για έκδοση απόφασης σύμφωνα με τις απόψεις τους.

Από τους διαδικόντες μέχρι τον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ, από τέως υπουργούς και μερίδα δημοσιογραφικού τους δυναμικού, έχουν επιστρατευτεί στην προσπάθεια αυτή. Θλίβομαι γι’ αυτό.

Είμαι συλλειπτουργός της Δικαιοσύνης και διδάχθηκα ότι **όσο εκκρεμεί μια υπόθεση δεν επιτρέπονται αναφορές και κρίσεις που συγκλίνουν στη διαμόρφωση ευνοϊκής κρίσης**. Αυτό το αποδεικνύω έμπρακτα με τη μέχρι τώρα σιωπή μου, η οποία ενδεχόμενα έχει παρεξηγηθεί ως αδυναμία. Τα νομικά και πολιτικά μου επιχειρήματα επί της ουσίας των ισχυρισμών μου επιφυλάσσομαι να τα αναπτύξω μετά την έκδοση της απόφασης, και μάλιστα υποστηριζόμενα από έγκριτους νομομαθείς και σοβαρούς πολιτικούς.

Θεωρώ όμως βαρύτατη προσβολή στο κύρος των θεσμών και της Δικαιοσύνης να **προαναγγέλλονται, κατ’ ουσία να υποδεικνύονται** και δη διά του Τύπου μεθοδεύσεις με τη μορφή διαρροών του Τύπου “να αρρωστήσει” κάποιος από τους δικαστές, να αντικατασταθεί από άλλον, ο οποίος να μη στηρίζει την άποψη για τον συνυπολογισμό των λευκών στο σύνολο των εγκύρων.

Εμείνα έκπληκτη από το πόσο αδιάστατοι γίνονται κάποιοι και επιτρέψτε μου να πω –επικίνδυνο– για το δημόσιο βίο και την εύρυθμη λειτουργία και το κύρος των θεσμών ώστε να προτρέπονται δικαστές είτε σε αρνησιδικία είτε σε αλλαγή ειλημμένης απόφασης.

Με τόσο έντονο προσκήνιο εύλογα αναρωτιέται ο πολίτης τι μπορεί να μετέρχονται οι συγκεκριμένοι άνθρωποι στο παρασκήνιο. Το πώς πληροφορίες που διαρρέονται σκοπίμως χρησιμοποιούνται ώστε να προκληθεί τόσοος θόρυβος γύρω από τις δικές τους μόνο απόψεις δεν είναι πρόκληση μόνο για τη Δικαιοσύνη, αλλά και για τους πολίτες που αξιώνουν, και με το δίκιο τους, από τους πολιτικούς σοβαρή και υπεύθυνη ενασχόληση με τα πράγματα μεγάλα και οξυτάτα κοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν.

Θα ήταν ευκαίριο, εάν αυτό γινόταν με τον ίδιο ακριβώς φανατισμό που μερικοί πολιτικοί υπηρετούν προσωπικές και μικροκομματικές σκοπιμότητες».

ΝΕΑ ΤΡΟΜΟ-ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ μπορούν με την αοριστία τους να οδηγήσουν σε ποινικοποίηση του φρονήματος

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΕΡΒΑ

Νέα, επικίνδυνα για τις ατομικές και πολιτικές ελευθερίες τρομο-αδικήματα μπαίνουν σύντομα στην καθημερινή μας ζωή: όσοι δημόσια προκαλούν σε τέλεση τρομοκρατικού εγκλήματος θα διώκονται ποινικά, όμως η αοριστία του συγκεκριμένου αδικήματος μπορεί να οδηγήσει σε ποινικοποίηση του φρονήματος και να επιφέρει σοβαρά πλήγματα στην ελευθερία του Τύπου.

Με βαριές ποινές απειλούνται, επίσης, εκείνοι που στρατολογούν και εκπαιδεύουν τρομοκράτες για μελλοντικά εγκλήματα, τα οποία δεν έχουν διαπραχθεί αλλά οι διωκτικές αρχές πιθανολογούν ότι κάποτε θα τελεστούν!

Το Συμβούλιο της Ευρώπης (συμμετέχουν 45 χώρες με συνολικό πληθυσμό 600.000.000 κατοίκων) ολοκλήρωσε την επεξεργασία νέας σύμβασης για την «πρόληψη πράξεων τρομοκρατίας», η οποία προωθείται για τελική έγκριση. Με αυτήν όλοι οι ύποπτοι για τη διάπραξη των παραπάνω αδικημάτων θα εκδίδονται υποχρεωτικά, καθώς αποκλείεται πλέον εξ ορισμού να θεωρηθεί ότι τα εγκλήματά τους είχαν πολιτικά κίνητρα.

Στη λίστα των νέων αδικημάτων δεν αποκλείεται να προστεθεί και άλλο αντοτελέσ αδικήμα που προωθεί τον γενικευμένο «χαφιεδισμό», επιτρέποντας τη δίωξη πολιτών που δεν συνεργάζονται με τις Αρχές και δεν αναφέρουν αυτοβούλως σε αυτές οποιαδήποτε πληροφορία υποπίπτει στην αντίληψή τους για πράξεις τρομοκρατίας.

Η επίμαχη διάταξη υπήρχε στο αρχικό κείμενο, όμως αποσύρθηκε προσωρινά μετά την έντονη αντίδραση θεσμικών φορέων του Συμβουλίου της Ευρώπης (όπως ο υπεύθυνος επίτροπος για τα ανθρώπινα δικαιώματα, Αλβάρο Ζιλ-Ρόμπλες). Την οριστική απόφαση καλείται τώρα να πάρει το συμβούλιο των υπουργών.

Είναι η πρώτη φορά στο ευρωπαϊκό ποινικό σύστημα που επιχειρείται μια τόσο μαζική και αυθαίρετη «ενοχοποίηση» της σκέψης, της ελεύθερης έκφρασης, των κοινωνικών και φιλικών σχέσεων, αλλά και των προπαγανδιστικών πράξεων με-

λωντικών αδικημάτων στο όνομα της αντιτρομοκρατικής «προληπτικής πολιτικής».

Με τις διατάξεις της νέας σύμβασης, στην οποία κατέληξαν τα 45 κράτη, ποινικοποιούνται:

1 Η «δημόσια πρόκληση σε τέλεση τρομοκρατικού αδικήματος», όταν γίνεται παράνομα και σκόπιμα.

• Αφορά τη διάδοση ή τη με κάθε άλλο τρόπο διάθεση μηνύματος στο κοινό, με πρόθεση να προκαλέσει τη διάπραξη τρομοκρατικού αδικήματος, ιδίως όπου τέτοια συμπεριφορά, ανεξαρτήτως εάν έμμεσα συνηγορεί υπέρ των τρομοκρατικών εγκλημάτων, προκαλεί κίνδυνο για διάπραξη ενός ή περισσότερων τέτοιων εγκλημάτων.

• Πρόκειται για εναλλακτική διατύπωση του αδικήματος της «δικαιολόγησης ή παραινέσης σε πράξεις τρομοκρατίας», το οποίο είχε απασχολήσει έντονα την επιτροπή νομικών του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, λόγω της ασάφειας του ορισμού του και των σοβαρών κινδύνων που εγκυμονούσε η νομική του αυτή αοριστία για την ελευθερία έκφρασης των πολιτών.

• Σύμφωνα με έρευνα που προηγήθηκε, μόλις τρεις χώρες (Δανία, Γαλλία και Ισπανία) έχουν στη νομοθεσία τους το συγκεκριμένο αδικήμα, ενώ ένας μεγάλος αριθμός ευρωπαϊκών χωρών τόνισε ότι η ποινικοποίηση του συγκεκριμένου αδικήματος περιορίζει την ελευθερία της έκφρασης.

• Στην απάντηση της Ελλάδας αναφέρονται τα τρία άρθρα του Ποινικού Κώδικα (183-185) που τιμωρούν (με μέγιστη ποινή τριών ετών) όσους παρακινούν σε ανυπα-

κόη απέναντι στους νόμους ή στη διάπραξη κακουργημάτων ή εγκωμιάζουν εγκλήματα. Η εφαρμογή των διατάξεων αυ-

τών αφορά συνήθως δημοσιογραφικά άρθρα και επηρεάζει την ελευθερία του Τύπου, με αποτέλεσμα οι καταδίκες να είναι σπάνιες.

• Αλλά και η νέα διατύπωση στο σχέδιο της σύμβασης είναι προβληματική αφού τιμωρείται και η έμμεση δικαιολόγηση τρομοκρατικών πράξεων, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει στην αυθαίρετη ποινικοποίηση του φρονήματος ή της τεκμαιρόμενης, από τις διωκτικές αρχές ή τις ανε-

Νέο πακέτο αντιτρομοκρατικών μέτρων*

Σχέδιο Σύμβασης Συμβουλίου της Ευρώπης (45 χώρες)

Μέτρα της Ε.Ε. των «25»

- 1) Αδικήμα η δημόσια πρόκληση σε τέλεση τρομοκρατικών πράξεων.
- 2) Τιμωρείται η στρατολόγηση μελών και η εκπαίδευση σε χρήση όπλων, εκρηκτικών κ.ά.
- 3) Τα αδικήματα αφορούν και μελλοντικές πράξεις που αναμένεται να... τελεστούν.
- 4) Υποχρέωση έκδοσης υπόπτων και διενέργειας έρευνας.
- 5) Κατάργηση της έννοιας του πολιτικού εγκλήματος και της διασύνδεσης των αδικημάτων αυτών με πολιτικά κίνητρα.
- 6) «Παίζεται» η τιμωρία πολιτών που δεν καταδίδουν στις Αρχές υπόπτους ή δεν καταθέτουν αμέσως ό,τι γνωρίζουν για τρομοκρατικές πράξεις.

- 1) Χρήση πληροφοριών των μυστικών υπηρεσιών στα δικαστήρια για καταδίκη υπόπτων.
- 2) Μεθοδεύεται η συλλογή και ανταλλαγή στοιχείων και προσωπικών δεδομένων μεταξύ υπηρεσιών, χωρίς δικαστική έγκριση.
- 3) Δημιουργείται ηλεκτρονικό αρχείο καταδικαστικών αποφάσεων και ποινικών δώξεων (Ευρωπαϊκό Ποινικό Μητρώο).
- 4) Ευρωπαϊκό ένταλμα αποδεικτικών μέσων: διενέργεια ερευνών, κατασχέσεων κ.ά. με απόφαση οποιουδήποτε Ευρωπαίου εισαγγελέα.
- 5) Βιομετρικά δεδομένα και αποτυπώματα σε ευρωπαϊκά διαβατήρια, ταυτότητες, άδειες εισόδου για αλλοδαπούς.
- 6) Παρακρατούνται, από 1 έως 3 χρόνια, τα δεδομένα τηλεπικοινωνιών και Διαδικτύου για τις ανάγκες της αστυνομικής έρευνας.

* Υπό την αιγίδα των ΗΠΑ και του G8

ξέλεγκτες μυστικές υπηρεσίες, μελλοντικής δράσης πολιτικών αντιπάλων.

2 Η στρατολόγηση για τρομοκρατικές πράξεις.

Ως αδικήμα νοείται η φορητή πίεση-πλησίασμα σε άλλο άτομο, με σκοπό να διαπράξει ή να συμμετάσχει στη διάπραξη τρομοκρατικού εγκλήματος ή για να προσχωρήσει σε ένωση ή ομάδα με σκοπό την τέλεση παρόμοιων αδικημάτων.

3 Η εκπαίδευση τρομοκρατών.

Τιμωρείται όποιος παρέχει οδηγίες για την κατασκευή και χρήση εκρηκτικών, όπλων ή άλλων βλαβερών και επικίνδυνων ουσιών καθώς και άλλων μεθόδων και τεχνικών, γνωρίζοντας ότι οι ικανότητες αυτές έχουν σκοπό να χρησιμοποιηθούν στην τέλεση τρομοκρατικών ενεργειών.

4 Προπαγανδιστικές πράξεις.

Προβλέπεται ότι για τη στοιχειοθέτηση των παραπάνω αδικημάτων δεν είναι απαραίτητο να έχει τελεστεί πραγματικά μια τρομοκρατική ενέργεια.

5 Επικουρικά-συμμετοχικά αδικήματα.

Διώκεται ποινικά η συνδρομία στα παραπάνω αδικήματα, η οργάνωση, η διεύθυνση ομάδας και η συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση με πα-

ρόμοιους σκοπούς. Για τον σκοπό αυτόν προβλέπεται και η απόδοση ποινικών ευθυνών σε νομικά πρόσωπα που εμπλέκονται στα αδικήματα της σύμβασης.

6 Έκδοση υπόπτων-μη πολιτικό έγκλημα.

• Μόλις παρασχεθεί η σχετική πληροφορία, το κράτος στο οποίο βρίσκεται ο ύποπτος οφείλει να διενεργήσει ανάκριση και να εξασφαλίσει την παρουσία του (π.χ. προσωρινή κράτηση), με σκοπό να τον εκδώσει ή να τον δικάσει.

• Για διευκόλυνση της διαδικασίας έκδοσης τα συγκεκριμένα αδικήματα δεν θεωρούνται πολιτικά, ούτε αδικήματα που συνδέονται με πολιτικά εγκλήματα ή εμπνέονται από πολιτικά κίνητρα. Επομένως, καμία χώρα δεν μπορεί να αρνηθεί την έκδοση υπόπτου, επικαλούμενη τα πιθανά πολιτικά κίνητρα της δράσης του!

7 Προστασία, αποζημίωση και υποστήριξη θυμάτων.

Κάθε κράτος υποχρεούται να λάβει τα αναγκαία μέτρα για την προστασία των θυμάτων τρομοκρατίας, την οικονομική βοήθεια και αποζημίωση των ιδίων και των οικογενειών τους.

Το σχέδιο της νέας ευρωπαϊκής σύμβασης για την πρόληψη της τρομοκρατίας,

όπως επισημαίνουν Ευρωπαίοι νομικοί, μέλη ΜΚΟ για τα ανθρώπινα δικαιώματα (Statewatch), υιοθετεί σε μεγάλο βαθμό τις αμερικανικές νομικές απόψεις στα ζητήματα αυτά.

Είναι χαρακτηριστικό ότι μόλις πριν από λίγους μήνες, κάτω από την «πίεση» των ΗΠΑ και των συνεργατών τους στη σύνοδο των G8 (7 πλουσιότερες χώρες και Ρωσία), είχε αποσταλεί σε όλα τα κράτη-μέλη αναλυτικό ερωτηματολόγιο της Ε.Ε. σχετικά με την επάρκεια της αντιτρομοκρατικής τους νομοθεσίας και την ανάγκη καθιέρωσης πρόσθετων νομοθετικών μέτρων.

Το σημαντικότερο και πιο επικίνδυνο μέτρο που προωθούν οι «αντιτρομοκρατικοί νταβατζήδες» είναι η δυνατότητα δικαστικής χρήσης «πληροφοριών» οι οποίες προέρχονται από ανώνυμες πηγές μυστικών υπηρεσιών και «αόρατους» πράκτορες. Οι «ανώνυμες» αυτές μαρτυρίες προορίζονται να αποτελέσουν αξιόπιστο αποδεικτικό στοιχείο στα δικαστήρια για την καταδίκη εκείνων που οι διωκτικές αρχές θεωρούν «υπόπτους» αλλά δεν έχουν ακόμη σε βάρος

τους άλλες, νόμιμες αποδείξεις!

Στο απαράδεκτο ερωτηματολόγιο απάντησαν μέχρι στιγμής 11 από τα 25 κράτη-μέλη, ανάμεσά τους και η Ελλάδα, η οποία χαρακτήρισε «αμερικανικού στυλ» τα προτεινόμενα μέτρα και δήλωσε ότι δεν πείστηκε για την αναγκαιότητά τους. Εξέφρασε επίσης απορία για το πώς θα προστατευθούν στο δικαστήριο οι πράκτορες μυστικών υπηρεσιών και οι «πληροφορίες» τους, ενώ έκανε «ρελάνς» υπενθυμίζοντας θέματα ταμπού για τις ΗΠΑ, όπως η θανατική ποινή και η προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Όμως, παρά τις επιμέρους αντιδράσεις, τα βασικότερα αστυνομικού τύπου μέτρα που προωθούνται συνολικά στην Ε.Ε. και θα αποτελούν σε λίγους μήνες πραγματικότητα είναι:

• Η επέκταση της χρήσης των ειδικών ανακριτικών τεχνικών (υποκλοπών, ηλεκτρονικών παρακολουθήσεων, μυστικών πρακτόρων, ανακριτικών διεισδύσεων, ανταμοιβών για πληροφορίες) σε ένα ευρύ πεδίο «υπόπτων», στους οποίους συμπεριλαμβάνονται μεταξύ άλλων: οι πρόσφυγες που απευλάνονται, όσοι ταξιδεύουν σε «απαγορευμένες περιοχές» (π.χ. Μέση Ανατολή) καθώς και όσοι συμμετέχουν ενεργά σε κινήματα κατά της παγκοσμιοποίησης, τα οποία η Europol αλλά και η ΕΛ.ΑΣ. φανταίνεται ότι θεωρούν «φτυώρια τρομοκρατών»!

• Η ελεύθερη συλλογή και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αστυνομικών υπηρεσιών και των διωκτικών αρχών, χωρίς τη χρονοβόρα μεσολάβηση και τις εγγυήσεις της δικαστικής αρχής.

• Η δημιουργία μηχανισμού καταγραφής των καταδικαστικών αποφάσεων σε ενιαίο ευρωπαϊκό ηλεκτρονικό ποινικό μητρώο.

• Η κατακράτηση των δεδομένων των επικοινωνιών (τηλεφωνίας και Διαδικτύου) για τις ανάγκες της αστυνομίας, από 1 έως 3 χρόνια.

• Η έκδοση βιομετρικών διαβατηρίων, αστυνομικών ταυτοτήτων και θεωρήσεων εισόδου, τόσο για τους πολίτες της Ε.Ε. όσο και για τους νόμιμους μεταναστες.

• Η εφαρμογή του ευρωπαϊκού εντάλματος αποδεικτικών μέσων που θα επιτρέψει τη διενέργεια ερευνών, κατασχέσεων και τη λήψη μαρτυρικών καταθέσεων με απόφαση οποιασδήποτε ευρωπαϊκής δικαστικής αρχής.

Βαριές ποινές για εγκλήματα που πιθανολογείται ότι θα... τελεστούν

ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ

Ο Εθνικός Κήπος, έργο της Βασίλισσας Αμαλίας, λίγα μόλις χρόνια μετά τη δημιουργία του στάθηκε επάξια δίπλα στα αντίστοιχα Ευρωπαϊκά πάρκα. Το εγχείρημα δεν ήταν εύκολο στο φτωχό νεοσύστατο κράτος και στο γυμνό, σχεδόν, από βλάστηση αθηναϊκό τοπίο που είχε αποψιλωθεί σε μεγάλο βαθμό στα χρόνια της πολιορκίας. Η ευτυχής κατάληξη οφείλεται στο πείσμα της Αμαλίας και στην πειθαρχημένη εργασία των κηπουρών της.



ΕΛΠΙΔΑ ΓΙΑ ΤΟ ΑΛΛΟΤΙΝΟ ΚΑΜΑΡΙ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Ο Εθνικός Κήπος μέσα στο χρόνο, πέρασε από πολλές περιπέτειες και η διαχείριση του πέρασε από πολλά χέρια. Από το 1927-1997 είναι υπό την εποπτεία του Υπουργείου Γεωργίας, το 1997 περνάει στην αρμοδιότητα της Περιφέρειας Αττικής και τελικά τον Οκτώβριο του 2004 ψηφίζεται ο νόμος που παραχωρεί τον Εθνικό Κήπο για 90 χρόνια στον Δήμο Αθηναίων.

Η παραχώρηση του Κήπου στον Δήμο Αθηναίων πρέπει να αποτελέσει ένα νέο ξεκίνημα, γιατί η εικόνα που παρουσιάζει σήμερα είναι βαθύτατα μελαγχολική. Η περίοδος που ο κήπος έπλαθε το δικό του μύθο, έχει συνδεθεί με τα παλιά καλά χρόνια. Και το πολιτιστικό μνημείο που

πρόσφερε έναν χώρο ομορφιάς και δημιουργίας στα νιάτα και τις ώριμες ηλικίες των Αθηναίων, εμφανίζει μια εικόνα εγκατάλειψης που προκαλεί θλίψη και οργή συγχρόνως. Τα ίχνη των περιπετειών που

από μπετόν για να μας θυμίζουν και την <<εναρμόνιση>> με την εικόνα της σύγχρονης μπετονουπόλεως, που συνιστά η πρωτεύουσα του Ελληνικού Κράτους

Ο βασιλικός κήπος που

ων, διεισδύουν σε αρχαία τείχη και τάφους. Τα δέντρα έχουν λιγοστεύσει, η βλάστηση έχει μαραθεί, οι μελωδικές φωνές των πουλιών έχουν σχεδόν παύσει να ακούγονται και ακόμη και το νερό, που ζωντάνευε

Τα ελικοειδή δρομάκια, που εκφράζουν εκλεπτυσμένο κηποτεχνικό στυλ του 19ου αιώνα, δεν έγιναν για να μπαίνουν βυτιοφόρα και φορτηγά, ούτε αυτοκίνητα ασφαλείας υψηλών προσώπων.

Ο κήπος είχε άλλοτε προσωπικό ογδόντα ατόμων αποτελούμενο από γεωπόνους, κηπουρούς, ειδικευμένους εργάτες και φύλακες με στολή και σφυρίχτρες, που καλούσαν αυστηρά στην τάξη, στην παραμικρή παράβαση. Σήμερα, τις εποχικές εργασίες τις έχουν αναλάβει εργολάβοι, ωρομίσθιοι με βενζινοπρίονα κλαδεύουν τα δέντρα που φύτεψαν μεγάλοι Ευρωπαίοι κηποτεχνες και τα αφεντικά πληρώνονται ανάλογα με τον όγκο ξερών κλαδιών που απομακρύνο-

Ωρομίσθιοι με βενζινοπρίονα κλαδεύουν τα δέντρα που φύτεψαν μεγάλοι Ευρωπαίοι κηποτεχνες και τα αφεντικά πληρώνονται ανάλογα με τον όγκο ξερών κλαδιών που απομακρύνονται!

πέρασε ο Εθνικός Κήπος τις τελευταίες δεκαετίες, όταν οι διάφορες κρατικές αρχές που ήταν αρμόδιες για την ανάπτυξη του, δεν έδειξαν την ευαισθησία που απαιτούσαν οι καιροί, προβάλλονται ανάγλυφα στη σημερινή του όψη. Πλίνθοι και κέραμοι ατάκτως ερριμμένα εναλλάσσονται με πλάκες

ονομάστηκε το 1927 Εθνικός με πρωτοβουλία του Αλέξανδρου Παπαναστασίου, είναι φυτεμένος στα κρυσπεδα της αρχαίας Αθήνας. Η περιοχή είναι ευαίσθητη, τολμάει να πει κανείς ιερή. Οι ρίζες των δένδρων στην υπόγεια διὰδρομή τους συναντούν ερείπια, μπερδεύονται με θραύσματα αγγεί-

φυτά και δέντρα, μοιάζει να έχει στερεύσει.

Κάθε ένα από τα παλαιά δέντρα χρειάζεται ειδικούς και επιστημονική αντιμετώπιση. Ο κήπος χρειάζεται αποτελεσματική φροντίδα όχι μόνο ως κύριος πνεύμονας της πόλης, αλλά και ως ιστορικός χώρος και φυσικό μνημείο.

νται! Αποτέλεσμα η αποψίλωση είναι ορατή δια γυμνού οφθαλμού.

Αυτή την όψη η Ντόρα Μπακογιάννη μπορεί και επιβάλλεται να την αλλάξει. Αλλά χρειάζεται να ασχοληθεί συστηματικά η ίδια και να δώσει τον τόνο να αποκατασταθεί με τον καιρό το μοναδικό στολίδι της πρωτεύουσας, όχι βέβαια με την δημιουργία νέων αναψυκτηρίων, που θα συρρικνώσουν ακόμη περισσότερο τον περιορισμένο χώρο του κήπου. Αλλά, με την ενίσχυση της βλαστήσεως και της δεντροφυτεύσεως και την εφαρμογή ολοκληρωμένων σχεδίων για μία καινούργια διαμόρφωση του κήπου.

Είναι βέβαιο ότι η σημερινή Δήμαρχος, Κα Μπακογιάννη, θέλει να δώσει στον Εθνικό Κήπο την παλιά του αίγλη. Δεν θα είναι όμως Δήμαρχος για 90 χρόνια. Ο κίνδυνος κάθε Δήμαρχος να πραγματοποιεί έργα δικής του εμπνεύσεως για να αφήσει τη «σφραγίδα» του, παραμονεύει. Γι' αυτό, τώρα πρέπει να ξεκα-



θαριστεί η εννοιολογική διαφορά ανάμεσα στην πονηρή λέξη «ανάπλαση» και την αποκατάσταση. Για τον κήπο είναι γνωστές πάμπολλες λεπτομέρειες. Ποια δέντρα είχε, ποια φυτά και σε ποιο σημείο. Η βιβλιογραφία είναι μεγάλη. Υπάρχουν φωτογραφίες πολλές, σχέδια που φυλάσσονται σε ελληνικά και ξένα μουσεία, ακόμη και εκείνος ο «πρώτος χάρτης» με τον οποίο κυκλοφορούσε ανά χειράς η Αμαλία και φύτευε το περιβόλι της βρίσκεται στο συρτάρι Αθηναίου Συλλέκτη.

Αισιόδοξη προοπτική για το μέλλον του κήπου συνιστά η ανάθεση της προεδρίας του Δ. Σ. του νέου διαχειριστικού φορέα «Δήμος Αθηναίων-Εθνικός Κήπος» στον κ. Γιάννη Κωστόπουλο, πρόεδρο του Δ. Σ. της ALPHA BANK. Ο κ. Κωστόπουλος, με μεγάλη εμπειρία σε διοικητικά θέματα, έδωσε με την λέξη πειθαρχία το στίγμα της νέας εποχής: «Χρειάζεται πειθαρχημένη εργασία, ώστε ο Κήπος να αποκατασταθεί στην αρχική του μορφή. Στις ά-

μεσες προτεραιότητες είναι η πρόσληψη φυλάκων, η εκπαίδευση των γεωπόνων σε αντίστοιχους ιστορικούς κήπους του εξωτερικού και η επάνδρωση με ειδικευμένο προσωπικό που θα πονέει τον Κήπο».

Ας πάμε λίγο πίσω στα χρόνια, να δούμε πώς δημιουργήθηκε ο Εθνικός Κήπος. Όταν το 1834 η Αθήνα ορίστηκε πρωτεύουσα, έπρεπε να διαμορφωθεί, καθώς δεν ήταν παρά ένας σωρός ερειπίων, χωρίς δρόμους, χωρίς κήπους αναψυχής. Το 1836 καθορίζεται η αρχική μορφή και έκταση του Βασιλικού Κήπου από τον Βαυαρό αρχιτέκτονα Φρ. Γκόρντερ, ο οποίος σχεδίασε επίσης τα ανάκτορα του Όθωνα (σημερινή Βουλή).

Η πρώτη που ενδιαφέρθηκε για το πράσινο ήταν η Βασίλισσα Αμαλία. Ο Βασιλικός Κήπος, έργο δικό της, θα δημιουργηθεί κοντά στην περιοχή του Ιλισσού, εκεί που βρίσκονταν στην αρχαιότητα οι κήποι του Λυκείου, προσφιλής τόποςσχόλης και περισυλλογής των αρχαίων Αθηναίων. Η



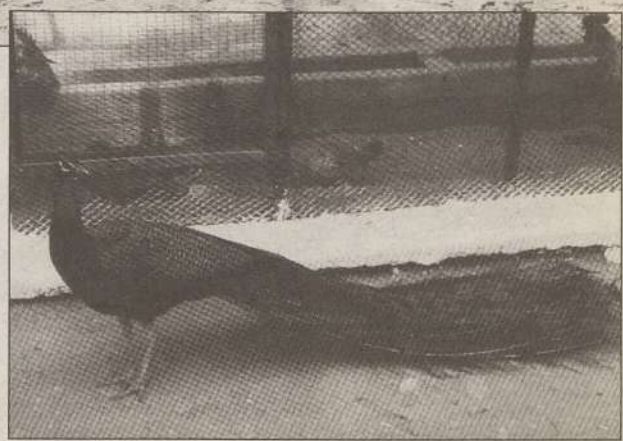
περιοχή ήταν βραχώδης και άγονη και χρειάστηκε πολλούς κόπους για να μετατραπεί σε κήπο. Στη φύτευση και καλλιέργειά του βοήθησε αρχικά ο Βαυαρός γεωπόνος Σμάρατ και στην συνέχεια ο Γάλλος κηποτέχνης Φρανσουά Λουί Μπαρώ και ο Βαυαρός κηπουρός Φρειδερίκος Σμίτ. Σύμβουλοι της Αμαλίας ήταν επίσης οι διάσημοι βοτανολόγοι της εποχής Κάρολος Φράαλ και Θεόδωρος Ορφανίδης.

Ως χαρακτηριστικό δέντρο του κήπου διάλεγε τον φοίνικα, οι οποίοι μεταφέ-

κήπου είχε απλωθεί τόσο, ώστε της έστελναν φυτά από διάφορα μέρη της υψηλίου, Λίβανο, Αίγυπτο, Σουδάν, Ταϊτή, Αγγλία.

Ο κήπος ήταν απρόσιτος ως το 1854, οπότε αποφασίσθηκε να ανοίγει κάποιες ώρες για το κοινό, όταν δεν έκαναν τον περίπατο τους οι βασιλείς. Το 1923 χαρακτηρίζεται κρατικός δημόσιος χώρος και έκτοτε παραμένει ανοικτός για τους επισκέπτες του από την ανατολή μέχρι τη δύση του ηλίου.

Το 1931 και 1934 δριμύ ψύχος και χιονοπτώσεις



λικά δίκτυα και αποχετεύσεις. Τις τραγικές μέρες των Δεκεμβριανών έγινε νεκροταφείο και ο ίσκιος των νεκρών άπλωσε για καιρό στην περιοχή το πέπλο του θανάτου. Τα χρόνια πέρα-

ται η Παιδική Βιβλιοθήκη που λειτουργεί Τρίτη-Σάββατο, 9π.μ.-14:30 και ο κήπος αποκτά το καφενείο του.

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 1981 στον κήπο καταγράφηκαν 7.000 δέντρα, 40.000 θάμνοι και άλλα φυτά που ανήκαν σε 519 είδη και ποικιλίες. Στις λίμνες κοντά στην είσοδο της Λ. Βασιλίσσης Σοφίας κολυμπούν κυπρίνοι και νεροχελώνες ενώ την Άνοιξη ανθίζουν νούφαρα. Ο Εθνικός Κήπος είναι μία όαση μέσα στην τσιμεντένια μεγαλούπολη για τα πουλιά της Αθήνας. Οι πιο γνωστοί φτερωτοί ένοικοι του είναι η δεκαστούρα, ο κοκκινολαίμης, ο κότσυφας, ο σπίνος κ.α.

Το πράσινο της Αθήνας είναι ελάχιστο και τυχαία τοποθετημένο. Ο Εθνικός κήπος αποτελεί έναν πνεύμονα πρασίνου στο κέντρο της πόλης γι' αυτό είναι επιτακτική ανάγκη να τον αποκαταστήσουμε, αποδεικνύοντας πως δεν είμαστε μόνο μαστροχαλαστές της παράδοσης, αλλά μπορούμε να ξαναφτιάξουμε έναν ιστορικό χώρο με ακρίβεια, σεβασμό και επίγνωση της αξίας του και να ξαναδώσουμε στην Αθήνα τη «δροσερή καρδιά» της.



ρονταν στην Αθήνα από διάφορα μέρη του Ελληνικού Κράτους και από το εξωτερικό. Η Αμαλία επέβλεπε προσωπικά τις κηπουρικές εργασίες και αγόραζε φυτά από παντού. Ύστερα από ένα διάστημα η φήμη του

προκαλούν μεγάλες καταστροφές στη βλάστηση. Η περίοδος της Κατοχής (1941-1944) υπήρξε καταστροφική για τον Κήπο: εγκατάλειψη, καταστροφή μεγάλου αριθμού φυτών, σοβαρές ζημιές σε υδραυ-

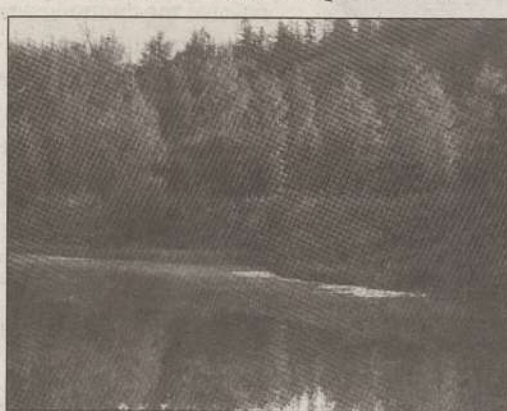
σαν όμως και οι σκηνές φρίκης ξεχάστηκαν. Ο κήπος ξανάνοιξε από την ανατολή ως τη δύση του ηλίου. Το 1984 αρχίζει τη λειτουργία του το Βοτανικό Μουσείο, εδώ και χρόνια όμως παραμένει κλειστό, ιδρύε-

Η υπεράντληση «νεκρώνει» τον ποταμό Νέστο

Δορυφορικά συστήματα παρατηρούν τη ροή του νερού στον ποταμό Νέστο, και αποδεικνύουν ότι η ποσότητα του νερού μειώνεται, ενώ το Δέλτα του ποταμού υποφέρει από την συνεχή υπεράντληση.

Στο ελληνικό έδαφος η ποσότητα του νερού από τον ποταμό Νέστο καταναλώνεται σε μια σειρά ανταγωνιστικές χρήσεις, όπως η άρδευση, η παραγωγή ενέργειας μέσω των φραγμάτων της ΔΕΗ, οι αστικές χρήσεις κ.λπ., και για πρώτη φορά τον τελευταίο χρόνο όλα αυτά καταγράφονται από τα γνωστά Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών (GIS).

Συμπεράσματα: Τα πρώτα συμπεράσματα της έρευνας που συνεχίζεται από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης δείχνουν ότι χάνεται μεγάλο μέρος του νερού από τον Νέστο, το οποίο δεν αναπληρώνεται και έτσι επιβάλλεται ένας σχεδιασμός για την διαχείριση του νερού από την χώρα μας. Η εργασία, αν και βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη, παρουσιάστηκε στις 7/4 από τον καθηγητή της Πολυτεχνικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσ-



σαλονίκης κ. Γιάννη Μυλόπουλο, και την Μηχανικό Περιβάλλοντος κ. Ελένη Καμπράκου, στο 5ο Εθνικό Συνέδριο της Ελληνικής Επιτροπής Διαχείρισης Υδατικών Πόρων που έγινε στην Ξάνθη, με θέμα: "Ολοκληρωμένη Διαχείριση Υδατικών Πόρων για βάση την λεκάνη απορροής".

Εδώ και καιρό, τα δορυφορικά συστήματα (GIS) που μεταφέρουν στοιχεία σε μια βάση δεδομένων, παρακολουθούν την κατάσταση στη λε-

κάνη απορροής του Νέστου και μπορούν να βοηθήσουν στην εναρμόνιση τοπικών δράσεων μεταξύ των δυο χωρών, αλλά και με άλλες χώρες της ΕΕ. Η ανάλυση των πρώτων δεδομένων που έστειλαν τα GIS δείχνει πως υπάρχουν πολλές ανταγωνιστικές χρήσεις του νερού, ιδιαίτερα στο νότιο τμήμα της λεκάνης απορροής του Νέστου, που καταναλώνουν μεγάλο μέρος του στο ελληνικό έδαφος και έτσι γίνεται επιτακτική η ανάγκη μελέτης και διαχείρισης του υπόγειου υδατικού δυναμικού στη λεκάνη.

"Η χρήση των δορυφορικών συστημάτων είναι πολύτιμη, γιατί μπορούμε να έχουμε ακριβή εικόνα του τι στην πραγματικότητα και όχι να υποθέτουμε. Ειδικά στην περίπτωση του Νέστου, τα προβλήματα είναι πολλά και σημαντικό ρόλο θα παίξει η συνέχιση της υδροδιπλωματίας", δήλωσε ο κ. Μυλόπουλος.

Το ελληνικό φάρμακο σιγά, σιγά χάνεται από την αγορά, σκευάσματα αποσύρονται και επανεισάγονται με πολλαπλάσια τιμή, φάρμακα μπλοκάρουν από τον ανταγωνισμό, διαπιστώνονται κατευθυνόμενες υπερσυνταγογραφίες με συγκεκριμένα σκευάσματα, ενώ και οι μέθοδοι τεχνικών αυξήσεων και ελλείψεων φαίνεται να είναι καθημερινό φαινόμενο.

Πρωταγωνιστικό και κύριο ρόλο, φυσικά και υπευθυνότητα, για αυτήν την απαράδεκτη κατάσταση διατηρεί και ο Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων, ο οποίος βαρύνεται με αρκετές σχετικές κατηγορίες, όπως τις μεγάλες χρονικές καθυστερήσεις της έγκρισης κυκλοφορίας νέων φαρμάκων, την κακή διενέργεια ελέγχων και παρακολούθηση της αγοράς καθώς και την προβληματική αντιμετώπιση των αιτήσεων που αφορούν σε ελληνικά φάρμακα. Από την άλλη είναι αλήθεια ότι τα 9.000 φαρμακεία, γυμναστήρια, βιομηχα-

νίες και εταιρείες παραγωγής και διάθεσης καλλυντικών και συμπληρωμάτων διατροφής, καλούνται να ελέγξουν μόλις 8 στελέχη του ΕΟΦ. Πάντως στον τομέα της έγκρισης που χορηγεί ο ΕΟΦ για την κυκλοφορία νέων φαρμάκων, οι σχετικές αιτήσεις που εξετάζονται βρίσκονται ακόμη στον Οκτώβριο του 2003, δείχνοντας έτσι ανάγλυφα το μέγεθος του προβλήματος που υπάρχει.

Όπως αναφέρει ο πρόεδρος του ΕΟΦ Δημήτρης Βαγιωνάς, στις προθέσεις του είναι να προχωρήσει σε μέτρα ώστε να σταματήσει το παρεμπόριο των φαρμάκων, να εισαχθούν διαδικασίες-εξπρές για την έγκριση νέων σκευασμάτων, να δοθεί προβάδισμα στο ελληνικό φάρμακο, να απελευθερωθεί η λίστα εγκεκριμένων και να θεσπιστεί αυστηρός έλεγχος των συμπληρωμάτων διατροφής προτού αυτά να κυκλοφορούν στην αγορά.

Επί σειρά ετών οι καταγγελίες δίνουν και παίρνουν: φάρμακα αποσύρονται από την αγορά και στη συνέχεια εισάγονται ξανά στη χώρα με άνοδο της τιμής έως και 1300%, πολυεθνικές δεν φέρνουν τα σκευάσματά τους για να μην πωλούνται φθηνά στην χώρα μας, γιατροί προτείνουν «ειδικά» φάρμακα που εισάγονται με άλλες διαδικασίες και χορηγούνται από τα νοσοκομεία, φαρμακαποθήκες κάνουν αθρόες εξαγωγές και πολλά άλλα σχετικά που διαμορφώνουν το ζοφερό σημερινό τοπίο του κυκλώματος του φαρμάκου.

Η σημερινή κατάσταση θα αλλάξει, διαβεβαιώνει ο πρόεδρος του ΕΟΦ, επισημαίνοντας ότι είναι πλέον επιβεβλημένη η παρέμβαση στη λειτουργία του Οργανισμού, καθώς τα προβλήματα που υπάρχουν στη στελέχωσή του, την ανάγκη οργάνωσής του καθώς και την επιτάχυνση των διαδικασιών και, κυρίως, την στενή παρακολούθηση της αγοράς.

Τραυματίστηκε από... τράγους

Επίθεση από τράγους δέχτηκε ο πρώην πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Νισύρου Τριαντάφυλλος Τριανταφύλλου 60 χρονών, και συγκεκριμένα τραυματίστηκε στην πλάτη και στα γόνατα στις 16/3. Ο κ. Τριανταφύλλου μεταφέρθηκε σε νοσοκομείο της Θεσσαλονίκης, όπου παραμένει για νοσηλεία. Δεκάδες αδέσποτα ζώα, κυρίως αιγοπρόβατα, κυκλοφορούν στους δρόμους της Νισύρου, προκαλώντας υλικές ζημιές αλλά και απειλώντας την ασφάλεια των κατοίκων. Ανάλογα προβλήματα αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι και άλλων νησιών της Δωδεκανήσου, αφού πάνω από 50 αγωγές αποζημίωσης σε βάρος αγνώστων η κτηνοτρόφων έχουν κατατεθεί την τελευταία διετία για ζημιές σε αυτοκίνητα ή στην αγροτική παραγωγή από αδέσποτα ζώα.

Η νόσος των τρελών αγελάδων χτύπησε άνθρωπο στην Ολλανδία

Το πρώτο κρούσμα της νόσου Κρόιτσεφελντ-Πάγκομπ στην Ολλανδία ανακοινώθηκε στις 20/4. Πρόκειται για άνδρα, στον οποίο η νόσος εκδηλώθηκε κατά πάσα πιθανότητα από κατανάλωση μολυσμένου κρέατος. Τα διατροφικά σκάνδαλα είναι πλέον μια από τις κυριότερες αιτίες ανησυχίας του σύγχρονου ανθρώπου.

Κάθε μισή ώρα, 170 παιδιά στον κόσμο πεθαίνουν από κάποιο τροφιμογενές νόσημα, όπως τόνισε ο μικροβιολόγος κ. Βασίλης Δανιηλίδης, στο 20ο Βορειοελλαδικό Ιατρικό Συνέδριο, που έγινε την 1η Απριλίου στη Θεσσαλονίκη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, εντείνει τους ελέγχους της και παίρνει τα απαραίτητα μέτρα, και ο αρμόδιος επίτροπος για θέματα Υγείας και Προστασίας του Καταναλωτή κ. Μάρκος Κυπριανού φαίνεται πως επαγρυπνά για την ασφάλεια των Ευρωπαίων καταναλωτών και μέσω της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εκδίδει τις ανάλογες οδηγίες προς τις χώρες - μέλη, οι οποίες βέβαια, καλούνται να τις εφαρμόσουν και να τις ενσωματώσουν στο εθνικό τους δίκτυο, προκειμένου να προστατευθεί η ζωή, η υγεία και η ασφάλεια των πολιτών τους.

Παγκόσμιος κίνδυνος η ηχορύπανση

1 3.000.000 άνθρωποι εκτίθενται κάθε 15' στον κόσμο σε δυνατούς θορύβους, με άσχημες συνέπειες τόσο για την ακοή όσο και για το νευρικό τους σύστημα. Η έρευνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για την κατάσταση που επικρατεί στις μεγαλουπόλεις από την άποψη των υψηλών decibel, που κάνουν τη ζωή των κατοίκων ανυπόφορη. Η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη, είναι φυσικά από τις πιο ηχορρυπασμένες πόλεις, πράγμα που επιδρά δυσμενώς στην σωματική και ψυχική υγεία των κατοίκων τους.

ΦΡΕΝΟ ΣΤΟ ΟΡΥΧΕΙΟ ΤΗΣ ΔΕΗ ΣΤΗΝ ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑ ΑΠΟ ΤΟ Σ.Τ.Ε.

Μείζον θέμα για την ομαλή ηλεκτροδότηση της χώρας φαίνεται να δημιουργεί απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας για διακοπή της λειτουργίας του ορυχείου της ΔΕΗ που τροφοδοτεί τον ΑΗΣ Πτολεμαΐδας. Πρόκειται για το ορυχείο της Μαυροπηγής, η λειτουργία του οποίου ξεκίνησε το 2001, παρά τις αντιδράσεις των κατοίκων του ομώνυμου οικισμού και του Δήμου της Πτολεμαΐδας, οι οποίοι και προσέφυγαν στο ΣτΕ με ολομέλεια του Συμβουλίου, με την υπ' αριθμόν 998/2005 απόφασή της έκρινε παράνομη την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων του ορυχείου, βάζοντας φρένο στην λειτουργία του.

Η απόφαση αυτή απειλεί να ανατρέψει ολόκληρο τον σχεδιασμό της ΔΕΗ για διασφάλιση επάρκειας του συστήματος το καλοκαίρι του 2005. Πιθανή παύση της λειτουργίας του ορυχείου της Μαυροπηγής, σημαίνει ότι αυτομάτως τίθεται εκτός λειτουργίας



για ο ΑΗΣ Πτολεμαΐδας, ισχύος 625 MW, που αποτελεί μονάδα βάσης του συστήματος. Το σενάριο αυτό δεν θέλουν να το σκέπτονται στην ΔΕΗ, η διοίκηση της οποίας εμφανίστηκε αμήχανη μετά την σχετική απόφαση. "Δεν μας έχει γνωστοποιηθεί η απόφαση και δεν γνωρίζουμε το σκεπτικό της. Σε κάθε περίπτωση, η ΔΕΗ θα πράξει ό,τι είναι απαραίτητο για την απρόσκοπτη λειτουργία του ορυχείου, αφού τροφοδοτεί βασική μονάδα του συστήματος, που συνδέεται με την ο-

μαλή τροφοδοσία της χώρας", δήλωσε ο διευθύνων σύμβουλος της επιχείρησης κ. Δ. Μανιατάκης.

"Δεν μπορεί να σταματήσει η λειτουργία του Ορυχείου", δηλώνει και ο επικεφαλής της Γενικής Διεύθυνσης Ορυχείων κ. Κ. Καβουρίδης, και συμπληρώνει: "Θα λάβουμε όλα τα μέτρα που προβλέπει η νομοθεσία, ώστε να συνεχισθεί η λειτουργία του Ορυχείου". Αναφερόμενος στο ιστορικό της υπόθεσης, ο κ. Καβουρίδης, επισημαίνει ότι η έναρξη λειτουργίας του Ορυχείου

καθυστέρησε αρκετά λόγω των αντιδράσεων των κατοίκων της Μαυροπηγής, οι οποίοι είχαν απαιτήσει από την ΔΕΗ την μετεγκατάσταση του οικισμού, και την απορρόφηση από την ΔΕΗ μεγάλου αριθμού εργαζομένων. Η ΔΕΗ, σύμφωνα με τον ίδιο, απέρριψε από την πρώτη στιγμή το αίτημα της μετεγκατάστασης και ακολούθησε όλες τις περιβαλλοντικές προδιαγραφές για την εκμετάλλευση του κοιτάσματος, θέτοντας όριο απόστασης 500 μέτρα από τον οικισμό, έναντι 250 μέ-

τρων που προβλέπει ο σχετικός κανονισμός, με την δέσμευση ότι σε μια δεκαετία, οπότε η εκμετάλλευση θα μεταφερόταν στα όρια του οικισμού, θα επανεξεταστεί το θέμα.

Η ΔΕΗ φυσικά θέτει ως προτεραιότητα την παραγωγή της απαιτούμενης ενέργειας και την εξυπηρέτηση του κοινού από την άποψη της κατανάλωσης, οι κάτοικοι όμως της Πτο-

λεμαΐδας και των γύρω περιοχών έχουν δίκιο να διαμαρτύρονται για την ρύπανση και την υποβάθμιση της περιοχής τους, αφού αυτό έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην υγεία τους. Μια περιοχή δεν μπορεί να "θυσιάζεται", και οι κάτοικοί της επίσης, στον βωμό απλώς της οικονομικής ανάπτυξης. Το ΣτΕ απέδειξε για μια ακόμα φορά ότι παίρνει... πάγια τακτική φιλοπεριβαλλοντικές αποφάσεις και αυτό είναι παρήγορο, αφού οι πολίτες έχουν κάποιο φορέα να καταφύγουν όταν νοιώθουν ότι αδικούνται και ότι παραβιάζονται τα δικαιώματά τους.

Στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για 400.000 τόνους τοξικά απόβλητα

Με μια ακόμη παραπομπή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο απειλείται η Ελλάδα, αυτή τη φορά για τη διακίνηση παρانونώς 400.000 τόνων τοξικών αποβλήτων. Τα απόβλητα, που διακινούνται σε ολόκληρη τη χώρα, αποτελούν πραγματική βόμβα στα θεμέλια της δημόσιας υγείας.

Ο επίτροπος Περιβάλλοντος Σταύρος Δήμας υπήρξε αποκαλυπτικός κατά την ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο Στρασβούργο. Όπως αποκάλυψε:

— Το 1999 οι ποσότητες επικίνδυνων αποβλήτων στην Ελλάδα ανέρχονταν σε 376.000 τόνους, το 2000 ανήλθαν στους 391.000 και στα αυτά επίπεδα παραμένουν μέχρι το 2003. Μετά το 2003 δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία.

— Περί το 60% αυτών των ποσοτήτων παραμένει αποθηκευμένο σε προσωρινούς χώρους και δεν υπάρχει μέριμνα για την οριστική κατάληξή του. Ωστόσο η τύχη και του υπόλοιπου 40% αγνοείται, αφού δεν είναι γνωστός ο τρόπος και χώρος διάθεσής της ποσότητας αποβλήτων αυτής.

— Σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία αν τα επικίνδυνα απόβλητα παραμένουν αποθηκευμένα περισσότερο από ένα χρόνο, τότε ο χώρος στον οποίο βρίσκονται θα πρέπει να χαρακτηριστεί χωματερή και φυσικά να πληρεί όλες τις σχετικές προϋποθέσεις που προβλέπει η νομοθεσία. Κάτι τέτοιο βεβαίως δεν συμβαίνει στην περίπτωση αυτή, οπότε η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει κινήσει ήδη της σχετικές διαδικασίες για την επιβολή κυρώσεων κατά της Ελλάδας.

Η χώρα μας έχει ήδη καταδικαστεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο (19 Ιουνίου 2002) γιατί δεν ανταποκρίθηκε στην υποχρέωσή της να αποστείλει πληροφορίες για κάθε μονάδα ή επιχείρηση που ασχολείται με τη διάθεση και ανάκτηση επικίνδυνων αποβλήτων.

Γ.Γ. του ΟΟΣΑ: Εργασθείτε μέχρι... να πεθάνετε!

Ο κ. Ντόναλντ Τζόνσον είναι γενικός γραμματέας του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), Οργανισμού που του έχουμε συνδέσει με δυσάρεστες επεμβάσεις στα οικονομικά μας ζητήματα, αφού συνήθως ζητά λιτότητα, αυστηρότερα μέτρα και... σφίξιμο της ζώνης. Ο κ. Τζόνσον, λοιπόν, βρέθηκε μετά τα μέσα Απριλίου στην χώρα μας, και μάλιστα στις 20/4 πήγε στη Βουλή, όπου μίλησε στην Επιτροπή Οικονομικών. Όσα είπε εκεί ο ανώτερος αξιωματούχος του Οργανισμού δεν είναι απλώς τρομακτικά, αλλά αποτελούν χαρακτηριστικό δείγμα σκέψης και νοοτροπίας των «καθαράιμων» υποστηρικτών της ελεύθερης αγοράς, μερικοί από τους οποίους υπάρχουν και στη χώρα μας. Είπε λοιπόν ο Γ.Γ. του ΟΟΣΑ ότι θα πρέπει να αυξηθούν οι εργαζόμενοι, επισημαίνοντας πως στις σύγχρονες κοινωνίες δεν χρειάζεται να κάνουν οι εργαζόμενοι κουραστική σωματική εργασία (μήπως, άραγε, κατά τη γνώμη του κ. Τζόνσον, δεν κουράζει η πνευματική

εργασία, ή το στήσιμο μπροστά στην οθόνη του υπολογιστή, με όλη την ακτινοβολία της, επί πολλές ώρες;).

Για να γίνει πιο πειστικός, ο Γενικός Γραμματέας ανέφερε το παράδειγμα του Μεξικού, όπου οι άνθρωποι εργάζονται μέχρι... την στιγμή που θα πεθάνουν. Είπε ακόμη και άλλα ανατριχιαστικά ο κ. Τζόνσον. Επικαλέσθηκε, για παράδειγμα, την έκθεση ενός Γάλλου, ο οποίος είχε προτείνει να αφαιρείται από τους ηλικιωμένους το δικαίωμα ψήφου, ώστε να μην υπάρχει πολιτικό κόστος για τις κυβερνήσεις, οι οποίες θα μπορούσαν ελεύθερα να αποφασίζουν για αλλαγές στο ασφαλιστικό καθεστώς! Ας ελπίσουμε, βέβαια, πως στη χώρα μας, δεν υπάρχουν πολιτικοί που να σκέπτονται έτσι, γιατί ακόμη και οι πέτρες θα σηκώνονταν εναντίον τους!

Για να μείνουμε στο παράδειγμα του Μεξικού, που τόσο ενθουσίασε τον παράγοντα του ΟΟΣΑ, προς μια τέτοια λογική κινούνται και αρκετοί πολιτικοί στη χώρα μας, οι οποίοι, μη φθάνοντας σε τόσο

ακραίες προτάσεις, οραματίζονται την εργασία μέχρι τα βαθιά γεράματα. Ας θυμηθούμε εδώ τον κ. Μπιστοτάκη ο οποίος πρότεινε να επιμηκυνθεί επί 2 χρόνια, προαιρετικά, το όριο συνταξιοδότησης με bonus για όσους μείνουν στην δουλειά τους στον δημόσιο τομέα (στον ιδιωτικό τομέα αυτό το μέτρο μπορεί να εφαρμοστεί ήδη) μετά από τις οποίες η κυβέρνηση, μέσω του υπουργού κ. Παναγιωτόπουλο, δήλωσε ότι ανοίγει την συζήτηση για το Ασφαλιστικό! Και αυτό, όταν τα όρια ηλικίας στη χώρα μας είναι ήδη αρκετά υψηλά, και σίγουρα όχι χαμηλότερα από τον μέσο όρο των χωρών-μελών της ΕΕ και όταν οι μελέτες δείχνουν πως κάθε αύξηση ορίου ηλικίας δεν σημαίνει ανάλογη βελτίωση για το ασφαλιστικό σύστημα. Κατάργηση θώρου και 35ώρου, υπερωρίες χωρίς πρόσθετη αμοιβή, ίσως κατάργηση εφάπαξ. Αν ήθισουμε μέχρι τα 65 μας, θα δούμε πως θα είναι τότε οι νόμοι για το ασφαλιστικό. Το σίγουρο είναι ότι θα έχουν αλλάξει προς το χειρότερο για τους εργαζομένους.



Αργός Τύπου
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ ΤΥΠΟΥ

από το 1911

Γκίνν 4, 152 33
Χαλάνδρι, Αθήνα
Τηλ.: 210 6817570
Fax: 210 6822464

e-mail address:
argostypou@otenet.gr

www.argostypou.gr

ΒΗΜΑ

ΕΝΤΥΠΟ

26 ΣΕΠ. 2004

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ

Ιστορία



«Ο Πύργος της Βασιλίσσης», λιθογραφία του Μαρίνου Βρετού από το βιβλίο «Athènes modernes» (Παρίσι, 1861)



Ο Βασιλικός Κήπος των Αθηνών, λιθογραφία του Μαρίνου Βρετού από το βιβλίο «Athènes modernes» (Παρίσι, 1861)

«Το πράσινο με τέρπει...»

Η βασίλισσα Αμαλία και οι αθηναϊκοί κήποι της

Amalie, 1818-1875, Herzogin von Oldenburg - Koenigin von Griechenland

Εκδόσεις Isensee Verlag, Oldenburg, 2004, σελ. 195, τιμή 20 ευρώ

Του ΓΙΑΝΝΗ Μ. ΜΙΧΑΗΛ

«Έχουμε εδώ καθετί που θα μπορούσαμε να επιθυμήσουμε, θάλασσα, αρχαιότητες, έναν ατελείωτο αριθμό από εξαιρετικά τοπία. Μόνο τα δένδρα λείπουν και για αυτά καταβάλλω κάθε δυνατή προσπάθεια»

Η Αμαλία προς τον πατέρα της, 1848

Μια σημαντική και με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Ελλάδα έκθεση γίνεται αυτή τη στιγμή (28/8-24.10.2004) στο ωραίο εξοχικό μπαρόκ παλάτι της Ράστεντε, 7 χλμ. από τη βορειο-γερμανική πόλη Ολντενμπουργκ, στις ακτές της Βόρειας Θάλασσας. Το Ολντενμπουργκ αποτελούσε ως το 1918 ένα από τα πολυπληθή μεγάλα δουκάτα της Γερμανίας με αξιόλογη πνευματική κίνηση. Η έκθεση, η οποία φέρει τον τίτλο «Αμαλία, 1818-1875, Δούκισσα του Ολντενμπουργκ - Βασίλισσα της Ελλάδας», έρχεται ως συνέχεια των σημαντικών αυτών εκδηλώσεων με τις εξαιρετικές εκδόσεις τους οι οποίες προσεγγίζουν τη ζωή γερμανικών προσώπων που έχουν άμεση σχέση με τις απαρχές του νεότερου ελληνικού κράτους κατά τον 19ο αιώνα. Όπως φέρ' ειπείν οι εκθέσεις «Μόναχο - Αθήνα», (Αθήνα και Μόναχο, 2002), όπου ανιχνεύθηκαν οι πολυποίκιλες ιστορικές και καλλιτεχνικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των δύο πόλεων, ως εξεχόντων προπυργίων του κλασικισμού, ή «Από την Αθήνα στην Μπάμπεργκ» (Μπάμπεργκ, 2002), όπου έζησαν μετά την αποχώρησή τους από την Ελλάδα και πέθαναν ο Οθων και η Αμαλία, ή η μεγαλοπρεπής παρουσίαση του

έργου του κορυφαίου αρχιτέκτονα του ευρωπαϊκού κλασικισμού Λέο φον Κλέντσε (Μόναχο, 1985), ο οποίος αναθεώρησε το εφαρμόσθην πολεοδομικό σχέδιο της Αθήνας αλλά και κόσμησε τη βαυαρική πρωτεύουσα με σπουδαία αρχιτεκτονήματα.

Λησμονημένη γυναίκα

Οι προαναφερθείσες εκθέσεις συγκεντρώνονται στη Βαυαρία, την πατρίδα του Οθωνα αλλά και του πατέρα του Λουδοβίκου Α'. Γενιόκοι οι ελληνογερμανικοί δεσμοί καλλιεργούνται ιδιαίτερα στο Μόναχο, καθώς ο «πρώτος φιλέλλην» Λουδοβίκος φιλοδόξησε να μεταβάλει τη βαυαρική πρωτεύουσα σε μια «Αθήνα επί του ποταμού Ιζαρ». Κυριαρχεί λοιπόν η ζωή και το έργο του Οθωνα, ενώ η σύζυγός του έχει περάσει στη λησμονιά. Εξάλλου, ποιος θυμάται τη ζωή και κυρίως το έργο της Αμαλίας ακόμη και στην Αθήνα; Τι σημαίνει το όνομα αυτό για τον σημερινό Αθηναίο; Ίσως την ομώνυμη οδό στο Σύνταγμα, μπροστά στον αγαπημένο Εθνικό Κήπο της Αμαλίας, ή την επίσης ομώνυμη φορεσιά των κυριών που εκτίθεται δίπλα στην παραδοσιακή φουστάνελα σε πολλά μουσεία. Αντίθετα, αγνοούνται άλλες πτυχές του βίου της, όπως η πολιτιστική, η κοινωνική ή η πολιτική και κατά κύριο λόγο η αγάπη της για το φυσικό ελληνικό περιβάλλον και για τους μεγάλους αθηναϊκούς κήπους που αποτελούν δημιουργήματά της.

Αλλά και στην ιδιαίτερη πατρίδα της έχει λησμονηθεί η Αμαλία, η οποία 18 μόλις ετών παντρεύτηκε και ξενιτεύτηκε. Σημειώνεται ότι η νεαρή βασίλισσα είχε περάσει ένα μεγάλο μέρος της παιδικής της ηλικίας στο εξοχικό παλάτι της Ράστεντε. Το ίδιο παρατηρείται και στη βιβλιογραφία, όπου οι ειδικές αναφορές στην Αμαλία σπανίζουν, εφόσον όλα περιστρέφονται κυρίως γύρω από τον σύζυγό της. Μόλις το 1997 κυκλοφορεί μια πλήρης βιογραφική παρουσίαση της προσωπικότητάς της. Ετσι η τωρινή έκθεση στο πα-



Η βασίλισσα Αμαλία, έργο του Joseph Stieler (1836-1837), από το βιβλίο «Das neue Hellas» των εκδόσεων Hirmer

λάτι Ράστεντε αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον για μια συνολική αποτίμηση της ζωής και του έργου της, ακόμη δε περισσότερο που τα εκθέματα (εκτός από τις απεικονίσεις και αντικείμενα, ενδυμασίες κ.ά.) δεν προέρχονται από τις γνωστές συλλογές του Μονάχου και της Αθήνας αλλά από αρκετές τοπικές και ως σήμερα άγνωστες πηγές. Η Αμαλία διατηρούσε πυκνή αλληλογραφία με πολλούς συγγενείς και φίλους της στον γερμανικό Βορρά. Εκεί φυλάσσονται όλες αυτές οι πολύτιμες γραπτές μαρτυρίες, οι οποίες βεβαίως έχουν ξεχωριστή σημασία για την Ελλάδα.

Στην αρχή η Αμαλία στέλνει ατελείωτες περιγραφές από την Αθήνα και από τα συνεχή ταξίδια της στην επαρχία, αργότερα δε για τις ακατάβλητες προσπάθειές της για το αθηναϊκό πράσινο. Στα ταξίδια της η Αμαλία καταγράφει λεπτομερώς, εκτός από τα διαδραματιζόμενα, την ελληνική φύση: λουλούδια, θάμνους, δένδρα, δάση, τοπία. Τα βιώματά της η Αμαλία θα τα μετουσιώσει στο μεγάλο της όραμα, που είναι η δεινροφύτευση και η κηποτεχνική ολοκλήρωση της άνυδρης Αθήνας. Στον πολυεπιστημονικό συνοδευτικό τόμο της έκθεσης έχει συνεργαστεί μια πλειάδα ειδικών επιστημόνων, μεταξύ των οποίων και οι διακεκριμένοι Έλληνες ερευνητές Αλέξανδρος Παπαγεωργίου-Βε-

νέτας και Αλέξανδρος Μποφίλιας. Τα κείμενα ερευνούν ενδελεχώς τις διάφορες πτυχές του βίου και των καθόλου ευκαταφρόνητων δραστηριοτήτων της Αμαλίας, είναι δε εμπλουτισμένα με 250 εικόνες (σχέδια, χάρτες, ζωγραφιές, διάφορα έγγραφα, καταλόγοι φυτεύσεων κ.ά.). Μερικά από αυτά τα στοιχεία είναι γνωστά, πλην όμως ανέκδοτα. Το μεγαλύτερο μέρος προέρχεται από τον 19ο αιώνα, δεν λείπουν όμως και οι σύγχρονες απεικονίσεις. Συγχρόνως όλα αυτά τα στοιχεία προσφέρουν ένα ζωντανό πανόραμα του αθηναϊκού και γενικότερα του ελληνικού περιγύρου των τριών δεκαετιών κατά τις οποίες έζησε η Αμαλία στην Ελλάδα.

Τρεις οάσεις

Από τα πολλά χρήσιμα στοιχεία ως αναφερθεί χαρακτηριστικά η εκτενής παρουσία του ελληνικού έργου του ζωγράφου Ερνστ Βίλερς από το Ολντενμπουργκ. Όταν η δούκισσα Αμαλία παντρεύεται τον βασιλέα Οθωνα στην πρωτεύουσα του δουκάτου, οι κάτοικοι μαθαίνουν για πρώτη φορά την ύπαρξη της Ελλάδας και εντυπωσιάζονται από τους γάμους, στους οποίους έχουν προσέλθει από την εξωτική αυτή χώρα διάφοροι αρεϊμάνιοι φουστανελοφόροι. Στη νέα Ελλάδα έχουν ήδη μεταβεί, κυρίως από το Μόναχο, διάφοροι περιηγητές, ζωγράφοι, γλύπτες, αρχιτέκτονες, όχι όμως και από το Ολντενμπουργκ. Ετσι οι μεγάλοι δούκες, μιμούμενοι τον βαυαρικό βασιλιά, στέλνουν επανειλημμένως στην Ελλάδα με έξοδά τους τον τοπικό ζωγράφο Ερνστ Βίλερς (1802-1880), ο οποίος αποτυπώνει με τον χρωστήρα του τα «ηρωικά τοπία» στην Αττική, στη Βοιωτία ή στη Φωκίδα, για να αφιερωθεί στην τελευταία φάση της ζωής του αποκλειστικά στα ελληνικά θέματα. Κυρίως χάρη σε αυτά τα έργα ο Βίλερς κατακτά το αξίωμα του αυλικού ζωγράφου του μεγάλου δουκάτου. Όλοι οι «ελληνικοί» πίνακές του απεικονίζονται και επεξηγούνται με πληρότητα στον τόμο της έκθεσης. Στο τέλος ακολουθεί μια ενδελεχής εξειδικευμένη βι-

βλιογραφία με 302 τίτλους των ετών 1832-1862, ενώ στα διάφορα άρθρα παρατίθεται πληθώρα άλλων πηγών τεκμηρίωσης.

Τα σημαντικότερα περιεχόμενα του τόμου αφορούν τη μεγάλη προσπάθεια της Αμαλίας να πλουτίσει τη νεαρή πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους με δένδρα και με χώρους πρασίνου. Χωρίς να παραβλέπονται οι άλλες πολυσχίδες δραστηριότητές της (μην ξεχνάμε ότι η Αμαλία αντικαθιστούσε τον Οθωνα στη διακυβέρνηση του κράτους κατά τη διάρκεια των απουσιών του στο εξωτερικό), η κύρια ενασχόλησή της παρέμενε η φροντίδα για το πράσινο και σε αυτήν αναφέρονται πολλά από τα άρθρα των συγγραφέων. Οι φροντίδες της Αμαλίας για το περιβάλλον συγκεντρώνονται σε τρία μείζονα έργα. Πρώτον, στον Βασιλικό και μετέπειτα Εθνικό Κήπο πίσω από τα Ανάκτορα, για τη σύλληψη και την πραγματοποίηση των οποίων μερίμνησαν ο Λουδοβίκος Α' και ο αρχιτέκτονας του Φρίντριχ φον Γκέρνερ. Δεύτερον, στο υποδειγματικό αγρόκτημα «Επτάλοφος», μαζί με το όχι πολύ γνωστό στους Αθηναίους κτίριο «Πύργος της Βασιλίσσης» στα τότε Κάτω Λιόσια (σήμερα ανήκει στον Δήμο Ιλίου). Τέλος, στις φροντίδες της Αμαλίας συγκαταλέγεται ο Πρώτος Βοτανικός Κήπος της Αθήνας, στο αγρόκτημα όπου βρισκόταν το κοινοτικό αθηναϊκό πολεοδομικό συγκροτήματος και ήταν τότε οι ωραιότεροι πνεύμονες πρασίνου της πρωτεύουσας. Ελεγε για τον Βασιλικό τότε Κήπο ο περιβόητος Εντμοντ Αμπου, θαμνωμένος από τη χάρη του: «Η βασίλισσα διατηρεί, χωρίς αμφιβολία, τον ωραιότερο κήπο του Βασιλείου. Αν θα ζήλευε κανείς κάτι στο μικρό Βασίλειο της Ελλάδας, δεν θα ήταν άλλο από την οργάνωση του μεγάλου αυτού κήπου».

Ο κ. Γιάννης Μ. Μιχαήλ είναι αρχιτέκτων - πολεοδόμος, αντιπρόεδρος του Συμβουλίου Θεσμικού Πλαισίου της Ελληνικής Εταιρείας για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Tristesse beau visage

Η Φρανσουάζ Σαγκάν, συγγραφέας του «Καλημέρα θλίψη», η τελευταία των υπαρξιστών, απεβίωσε την Παρασκευή

Υπάρχει αυτή η κοινότοπη φράση με την οποία αρχίζουν πολλές νεκρολογίες: «έφυγε πλήρης ημερών». Για τη Φρανσουάζ Σαγκάν δεν ξέρω αν υπάρχει πληρότητα χρόνου. Ήταν 69 ετών. Εφυγε πάντως «πλήρης». Γεμάτη από ζωή. Εκανε ζωή ροκ σταρ. Στο Σεν Τροπέ οδηγούσε το κάμπριο σαν δαιμονισμένη. Εκανε κατάχρηση στα πάντα – στο αλκοόλ, στην κοκαΐνη, στα τσιγάρα. Τα εισοδήματά της έμοιαζαν ατελείωτα – ξόδεψε τα περισσότερα στο καζίνο προτού κατηγορηθεί για φοροδιαφυγή. Ειπώθηκε ότι πήρε μίζα από την εταιρεία πετρελαίων Elf για να μεσολαβήσει στον Φρανσουά Μιτερράν για κάποια ευνοϊκή μεταχείριση. Το τρελοκόριτσο της δεκαετίας του '50 κράτησε όλη την τρέλα του ως την τελευταία στιγμή. Μ' αυτά και μ' αυτά, πάντα ο Τύπος έγραφε περισσότερο για εκείνη παρά για το έργο της. Σε μισόν αιώνα εξέδωσε περί τα 50 βιβλία – στην πλειονότητά τους μυθιστορήματα. Τα θέματά της «σοβαρά». Η αναμνηστική τους «ελαφριά». Η δημοτικότητα στα ύψη. Έγινε διάσημη από την παρθενική της νουβέλα, το εμβληματικό «Καλημέρα θλίψη», η οποία πουλήθηκε σε εκατομμύρια αντίτυπα το 1954 όταν κυκλοφόρησε (ενδεικτικά, η μετάφραση που κυκλοφόρησε στις ΗΠΑ ξεπέρασε τον πρώτο χρόνο το ένα εκατομμύριο).

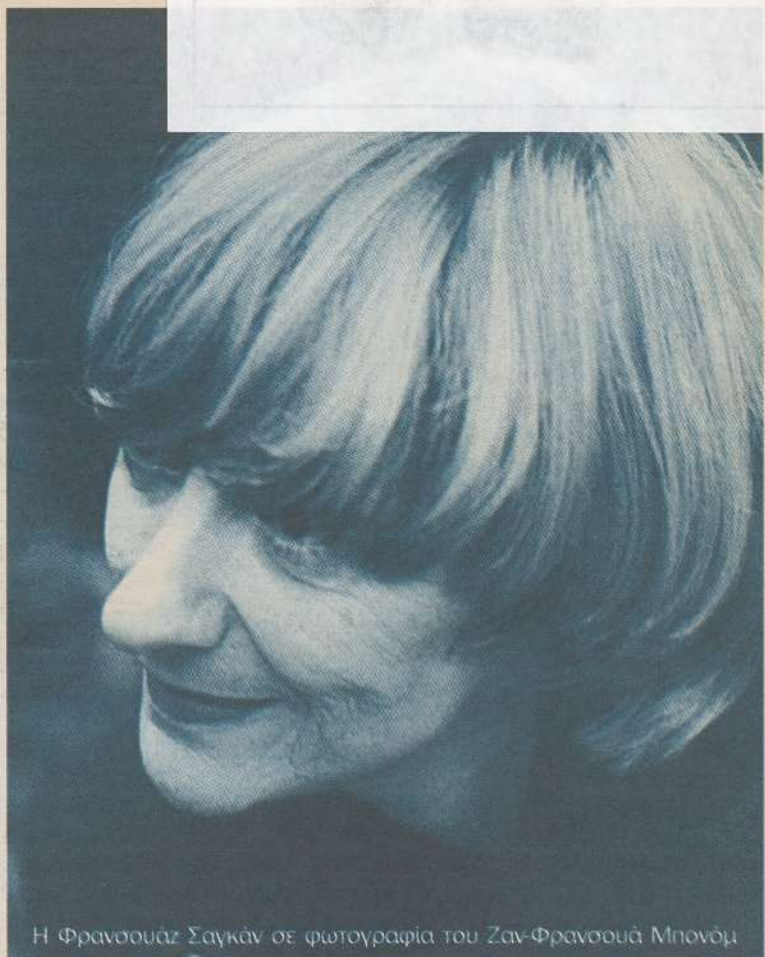
Η Φρανσουάζ Σαγκάν είχε ταξιδέψει στην Ελλάδα στα μέσα της δεκαετίας του '80. Είχε έλθει για να παρουσιάσει στο Γαλλικό Ινστιτούτο το «Αίμα ακουαρέλας», που είχε τότε κυκλοφορήσει από τις εκδόσεις Ζαχαρόπουλος. Είχε ανεβεί στη σκηνή του αμφιθεάτρου με τον σκύλο της. Τόσο άνετη, τόσο κοσμογυρισμένη, τόσο ετοιμόλογη. Την επομένη υπέγραφε αντίτυπα του βιβλίου της στο πατάρι του Κάουφμαν. Πόσο μεγάλη η διαφορά! Τόσο ντροπαλή, τόσο διάφανη. Το είχε δηλώσει άλλωστε σε συνεντεύξεις της. Πίσω από την κοσμική γυναίκα κρυβόταν ένα μοναχικό κορίτσι: έγραφε για να αποδιώξει τη μοναξιά της. Στα τελευταία χρόνια της η μοναξιά της έχασε το κοσμικό λούστρο: ο περίγυρος την εγκατέλειψε. Εχασε το σπίτι της, καταδικάστηκε σε έναν χρόνο φυλάκισης, αρρώστησε. Ευτυχώς ανάμεσα στις πολυπληθείς παρέες υπήρξαν και οι ελάχιστοι φίλοι. Τα τελευταία τρία χρόνια τη φιλοξενούσαν σε διαμέρισμα της avenue Foch. Όσο για τα χρεωστούμενα, βρέθηκαν ορισμένοι επιφανείς να δηλώσουν ότι «χρωστά πολλά χρήματα στο γαλλικό κράτος, αλλά η Γαλλία της χρωστά πολύ περισσότερα».

Η Φρανσουάζ Σαγκάν γεννήθηκε το 1935 στο Καζάρκ με το όνομα Φρανσουάζ Κουαρέ. Στην εφηβεία της εκδιώχθηκε από το καθολικό σχολείο στο οποίο φοιτούσε.

Όταν ήρθε η ώρα για το απολυτήριο προτίμησε τα ξενύχτια στο Σεν Ζερμέν ντε Πρε, όπου έπιασε φιλίες με τη Ζυλιέτ Γκρεκό, τον Ζαν Πολ Σαρτρ. Σε ηλικία 18 ετών έγραψε το «Καλημέρα θλίψη» μέσα σε επτά εβδομάδες. Κατέθεσε το χειρόγραφο στον Ρενέ Ζυλιάρ με τον τίτλο της «δανεικό» από στίχους του Πολ Ελύάρ (από την ίδια στροφή είναι δάνειος και ο δικός μας τίτλος). Η εμπορική επιτυχία του βιβλίου δεν μπορεί να συγκριθεί με κανενός άλλου στη Γαλλία του 20ού αιώνα. Η μικρή Φρανσουάζ αρχίζει να χτίζει τον μύθο της: αγοράζει μια Τζάγκουαρ XK, την τρακάρει και νοσηλεύεται τραυματισμένη. Μόλις βγαίνει από το νοσοκομείο αγοράζει μια Αστον Μάρτιν.

Το θέμα του πρώτου βιβλίου ήταν επαναστατικό για την εποχή του – με την ηρωίδα να ζηλεύει τις ερωμένες του πατέρα της. Η γραφή ανάλαφρη, κοφτή, διαινή. Ο χειρισμός του θέματος εξίσου προκλητικός για την εποχή: η Σαγκάν επιδεικνύει έναν αμοραλισμό για τον οποίο θα τη λατρεύει η γενιά της και θα την καταραστεί το συντηρητικό σινάφι ακαδημαϊκών και συγγραφέων. Πρώτος και καλύτερος ο Φρανσουά Μοριάκ, που δεν μπόρεσε ποτέ να συχωρήσει στο «χαριτωμένο 18χρονο τερατάκι» ότι του πήρε το βραβείο των Κριτικών (τη σημαντικότερη διάκριση τότε) μέσα από τα χέρια του. Εκτοτε ακολούθησε πάντα την ίδια τακτική στα βιβλία της: σοβαρά θέματα, ενίοτε τραγικά, γραμμένα ώστε ο αναγνώστης να μπορεί να γελάσει ή έστω να χαμογελάσει.

ΛΟΡΗ ΚΕΖΑ



Η Φρανσουάζ Σαγκάν σε φωτογραφία του Ζαν-Φρανσουά Μποντόμ

Βιβλία της Φρανσουάζ Σαγκάν στα ελληνικά:

- *Καλημέρα θλίψη*, εκδόσεις Ζαχαρόπουλος
- *Ο απατηλός καθρέφτης*, εκδόσεις Λιβάνη
- *Ενα κάποιο χαμόγελο*, εκδόσεις Ζαχαρόπουλος
- *Περαστική θλίψη*, εκδόσεις Ζαχαρόπουλος
- *Σας αρέσει ο Μπραμς*, εκδόσεις Ζαχαρόπουλος
- *Και με όλη μου την αγάπη*, εκδόσεις Ολκός
- *Τα θαυμάσια σύννεφα*, εκδόσεις Ζαχαρόπουλος
- *Φυγή χωρίς επιστροφή*, εκδόσεις Λιβάνη
- *Ενα χαμένο προφίλ*, εκδόσεις Ζαχαρόπουλος
- *Αίμα ακουαρέλας*, εκδόσεις Ζαχαρόπουλος
- *Υποταγή*, εκδόσεις Ζαχαρόπουλος



Λογοτεχνική γεωγραφία



ΒΕΡΟΛΙΝΟ

Αυλαία του 20ού αιώνα

ΑΝ Η αρχιτεκτονική διόρθωνε τα λάθη της Ιστορίας, από το παρελθόν δεν θα είχε απομείνει τίποτε. Ο Χίτλερ βέβαια πίστευε πως η αρχιτεκτονική απομνημονώνει την Ιστορία αλλά έπεται του πολέμου. Στο Βερολίνο, πριν από τέσσερα χρόνια, περπατώντας με τον σέρβο συγγραφέα και εκδότη Βλαντισλάβ Μπάγιατς εκεί όπου ως το 1989

υψωνόταν το Τείχος, κοιτάμε τα νέα πολυώροφα κτίρια που ξεφυτρώνουν παντού.

«Μια νέα Φραγκφούρτη σε δύο φορές μεγαλύτερη κλίμακα» αποφαίνεται ο Μπάγιατς. «Εδώ τώρα δεν χωράει ούτε Μπρεχτ ούτε Ντέμπλιν. Και η πλατεία σε τίποτε δεν θυμίζει το Μπερλίν Αλεξάντερπλάτς. Το μόνο

που βλέπεις πλέον είναι γυάλινες μυρμηγκοφωλιές πάνω σε εικονικά ερείπια».

Ο ΚΟΣΜΟΣ όμως του Μπρεχτ τουλάχιστον βρίσκεται παντού: στα μπαρ, στα εστιατόρια, στο θρυλικό Μπερλίνερ Ανσάμπλ, όπου την προηγούμενη είχαμε παρακολουθήσει μια θαυμάσια παντομίμα. Και αν υπάρχει το Μπερλίνερ Ανσάμπλ, υπάρχει και ο Μαξ Ράινχαρτ, που στο ίδιο, αποκαλούμενο τότε Νέο Θέατρο, στις αρχές του προηγούμενου αιώνα, είχε ανεβάσει Γκόρκι, Σαίξπηρ και Αριστοφάνη – παραστάσεις που άφησαν εποχή και για πολλούς δεν ξεπεράστηκαν. Υπάρχουν ακόμη τα 16 θαυμάσια μουσεία, όπως και η ανάμνηση, το μουσείο και το άρωμα του Μπαουχάους, το μουσείο της Περγκάμου, οι γκαλερί, τα βιβλιοπωλεία, οι ιστορίες των συγγραφέων από όλον τον κόσμο που πέρασαν από εδώ στα χρόνια του Ψυχρού Πολέμου, η σκιά του Τουρκένιφ, που ήρθε στην πόλη να σπουδάσει τη φιλοσοφία του Χέγκελ, ο Αουρμπαχ, ο Μπένγιαμιν, που με νοσταλγία και άλλη τόση δυσθυμία μιλά για τα παιδικά του χρόνια στο Βερολίνο. Γιατί

να μην προσθέσουμε και τον Λέσινγκ, τρεις αιώνες νωρίτερα; Αν η πόλη είναι σώμα και μεταφορά, όπως τη βλέπουν τόσοι και τόσοι την σήμερα, τότε και οι νεκροί έχουν θέση στη δημοκρατία των ζώων.

ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ μια μητρόπολη, αν δεν ήταν σπουδαία, να δώσει έναν από τους τρεις κορυφαίους ποιητές της πόλης στον αιώνα που μας άφησε; Καβάφης, Μπρεχτ, Ωντεν, ή: Αλεξάνδρεια, Βερολίνο, Νέα Υόρκη. Ο Μπρεχτ ζήτησε επιείκεια από τις μέλλουσες γενιές, ο Ντέμπλιν συμπάθεια για τον ήρωά του Χανς Μπίμπερκοφ – οι Βερολινέζοι τι ζητούν άραγε; Οι περισσότεροι δυτικογερμανοί συγγραφείς δεν ζουν εδώ, και από αυτούς λίγοι αγαπούν την πόλη. Ο Γκύντερ Γκρας αντιτάχθηκε ανοιχτά στην επάνοψη της χώρας και το Βερολίνο για χρόνια ήταν το μεγάλο σκιάχτρο που υψωνόταν πάνω από το μεταπολεμικό αίσθημα ενοχής των Γερμανών, ενώ κάτω από τα ερείπια του χιτλερικού μπουνκερ είχε ταφεί το πτώμα του Φάουστους.

ΑΠΙΕΝΑΠΙ από το Πανεπιστήμιο

Χούμπολντ απλώνεται μια πλατεία που φιλοξενεί τώρα την υπαίθρια έκθεση βιβλίου. Εκεί, το 1933 η χιτλερική νεολαία έκαψε ανάμεσα σε άλλα και τα βιβλία του Αϊνστάιν, του Τόμας και του Χάινριχ Μαν, του Στέφαν Τσβάιχ, του Απτον Σίνκλερ και του Τζακ Λόντον.

ΤΗΝ ΕΠΙΟΜΕΝΗ επισκέφθηκα με έναν φίλο το Ολυμπιακό Στάδιο της πόλης, που έμεινε άθικτο από τους βομβαρδισμούς των Συμμάχων κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ήθελα να δω τα γλυπτά του Αρνο Μπρέκερ – αποκαλούμενου και Μιχαήλ Αγγέλου του Χίτλερ – και του Γιόζεφ Τόρακ. Ο πρώτος θέλησε από την αρχαιοελληνική γλυπτική να δημιουργήσει τους «κοσμικούς» θεούς των νέων Τευτώνων, ο δεύτερος να τους

δώσει διαστάσεις υπερμεγεθυσμένης αιγυπτιακής Σφίγγας. Τα γλυπτά θα υπάρχουν και στους αγώνες του Παγκοσμίου Κυπέλλου Ποδοσφαίρου το 2006 στο ανακαινισμένο πλέον στάδιο, που σήμερα είναι η έδρα της Χέρτα Βερολίνου.

Ο ΜΠΡΕΚΕΡ πέθανε το 1991 σε ηλικία 91 ετών. Ο Τόρακ πολλά χρόνια νωρίτερα, το 1952, και θάφτηκε στο Σάλτσμπουργκ (όπου υπάρχει δρόμος που φέρει το όνομά του), με το φερέτρό του σκεπασμένο από τη γερμανική και την αυστριακή σημαία. Και οι δύο υπήρξαν μέλη του ναζιστικού κόμματος, φίλοι και προστατευόμενοι του Χίτλερ. Σήμερα δεν τους θυμάται σχεδόν κανείς. Δικαιοσύνη, θα έλεγε ο ποιητής.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

Μπέρτολτ Μπρεχτ:	Το ρομάντσο της πεντάρας (εκδόσεις Οδυσσεύς)
Μπέρτολτ Μπρεχτ:	Ποιήματα Α+Β (εκδόσεις Θεμέλιο)
Αλφρεντ Ντέμπλιν:	Μπερλίν Αλεξάντερπλάτς (εκδόσεις Οδυσσεύς)
Κρίστα Βολφ:	Κασσάνδρα (εκδόσεις Λιβάνη)
Ερικ Αουερμπαχ:	Μίμους (εκδόσεις ΜΙΕΤ)
Ian Kershaw:	Χίτλερ Α+Β (εκδόσεις Scripta)
Walter Benjamin	A Berlin Chronicle (στο Walter Benjamin, Selected Writings, vol. II, Harvard University Press)

Κ-bot, το πιο νέο πρόσωπο της ρομποτικής

Χαμογελά και μιμείται τις ανθρώπινες εκφράσεις

ΝΤΕΝΒΕΡ, ΗΠΑ. Ο Κ-bot είναι ίσως η πλέον προηγμένη ρομποτική κεφαλή που κατασκευάστηκε ποτέ. Δημιουργοί της είναι ο πρώην υπάλληλος της εταιρείας Disney, Ντέιβιντ Χάνσον, που εργάζεται σήμερα για το Πανεπιστήμιο του Τέξας στο Ντάλας. Το κεφάλι του ανδρείδους διαθέτει κάμερες πίσω από τα μάτια, με την ικανότητα να ακολουθούν τις κινήσεις σας, καθώς και συστήματα ηλεκτρονικών υπολογιστών τελευταίας γενιάς, που μπορούν να μιμηθούν τις εκφράσεις του ανθρώπινου προσώπου, κινώντας τμήματα του πολυμερικού δέρματος του ρομπότ. Ο Κ-bot χαμογελά, συνοφρυώνεται και κλείνει τα μάτια.

Εκπληξη το χαμηλό κόστος

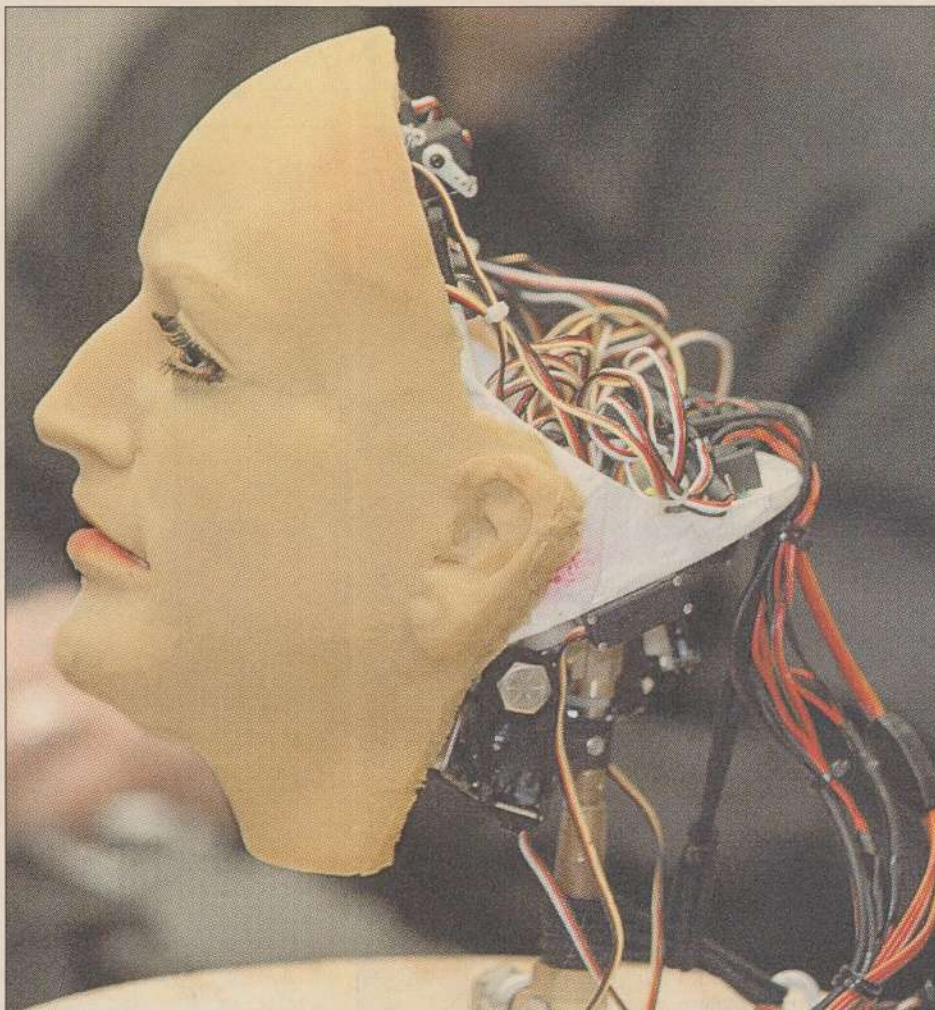
Οι 24 ηλεκτρονικοί του μινι αντιδρούν σε κλάσματα του δευτερολέπτου, για να ακολουθήσουν τις κινήσεις του ανθρώπινου προσώπου. Το κεφάλι, που ζυγίζει δύο κιλά, παρουσιάστηκε χθες στο διεθνές συνέδριο της αμερικανικής οργάνωσης AAAS, που έχει ως αποστολή την προώθηση της μάθησης και της επιστημονικής έρευνας. Οι μετέχοντες στη μεγάλη κύρους συνάντηση είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν για τις τελευταίες εξελίξεις στον χώρο της ρομποτικής, η οποία μοιάζει να στρέφεται και να υιοθετεί μοντέλα από τον χώρο της βιολογίας. «Αυτή είναι η μορφή της

κοινωνικής ρομποτικής. Το ανθρώπινο πρόσωπο είναι το καλύτερο πεδίο μελέτης και παράδειγμα για την εδραίωση της σχέσης μεταξύ ανθρώπου και υπολογιστή. Ετσι θα επικοινωνούμε με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές του αύριο», εξηγεί ο Χάνσον, ο οποίος ελπίζει να εξασφαλίσει το διδακτορικό του με το μηχανήμα που εφηύρε.

Εκπλήξη προκαλεί επίσης το χαμηλό κόστος του προηγμένου μηχανήματος. Το σύνολο των ανταλλακτικών της ρομποτικής κεφαλής δεν ξεπερνά σε κόστος τα 400 ευρώ, ενώ ο δημιουργός του πιστεύει ότι το κόστος αυτό μπορεί να περιοριστεί ακόμη περισσότερο. «Στόχος μου είναι τα ρομποτικά κεφάλια να κατασκευάζονται μαζικά. Τα κεφάλια μου θα γίνουν δημοφιλή σε επιστημονικά εργαστήρια, μόλις καταφέρω να τα περιορίσω περαιτέρω σε μέγεθος και βάρος», λέει ο Χάνσον. Ο εφευρέτης εκτιμά ότι μόλις πετύχει αυτόν τον στόχο, η ανάπτυξη της ρομποτικής κεφαλής θα επισπευθεί σημαντικά.

Θα δοκιμασθούν νέες τεχνολογίες

Η πρωτότυπη μονάδα θα γίνει έτσι πλατόφωρμα, πάνω στην οποία θα δοκιμασθούν νέες τεχνολογίες, όπως οι συνθετικοί μύς. «Θα μπορούσαμε να εξοπλίσουμε εργαστήρια σε όλο τον κόσμο με το ρομποτικό κεφάλι,



Τις κινήσεις του ανθρώπινου προσώπου ευελπιστεί να μιμηθεί με ακρίβεια το πρωτότυπο σύστημα προσομοίωσης μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή, που παρουσιάστηκε χθες σε διεθνές συνέδριο του Ντένβερ στο Κολοράντο των ΗΠΑ.

λι, ώστε να αποκτήσουν όλα κοινό σημείο αναφοράς, ως προς την τεχνητή νοημοσύνη, που θα μπορούσε να ενσωματωθεί σε ρομπότ κίνησης και επεξεργαστές ομιλίας. Θα μπορούσαμε τότε να συνδυάσουμε όλες τις εκδοχές της τεχνητής νοημοσύνης σε ενιαίο

ρομπότ προσομοίωσης των ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Το βασικότερο, όμως, είναι να πετύχουμε ένα αληθοφανές πρόσωπο, γιατί αλλιώς δεν καταφέρνουμε τίποτα», καταλήγει ο Χάνσον.

BBC

«Κόλαση» σε νυχτερινό κέντρο με 21 θύματα

ΣΙΚΑΓΟ. Τουλάχιστον 21 άτομα σκοτώθηκαν, στην πλειοψηφία τους ποδοπατήθηκαν και πέθαναν από ασφυξία, και δεκάδες άλλα τραυματίστηκαν σε νυχτερινό κέντρο του Σικάγο, όταν επικείμενη να διαφύγουν από το κλαμπ μετά τη ρίψη δακρυγόνου, που είχε στόχο τη διάλυση ενός καβγά. Αυτόπτες μάρτυρες ανέφεραν ότι δύο γυναίκες άρchiαν να τσακωνούνται και οι υπεύθυνοι ασφαλείας χρησιμοποίησαν μία χημική ουσία, ενδεχομένως δακρυγόνο, για να διαλύσουν το πλήθος. Πανικόβλητοι οι πελάτες έσπευσαν προς τις εξόδους για να γλιτώσουν από τους καπνούς, αλλά τους ζητήθηκε να εξέλθουν μέσω μιας απότομης σκάλας, αν και υπήρχε τουλάχιστον μία πλαϊνή έξοδος. Εκείνη τη στιγμή, δηλαδή στις τρεις τα



Θρήνος χθες στο Σικάγο για τα νέα παιδιά που χάθηκαν στο κλαμπ.

ήξερο και κατόρθωσε να εγκαταλείψει άμεσα το κέντρο. «Όλοι κατέρρεαν. Ανθρώποι έκλαιγαν, δεν μπορούσαν να αναπνεύσουν. Δύο γυναίκες δίπλα μου πέθαναν. Ένας τύπος, που βρισκόταν από κάτω μου, λιποθύμησε», ήταν η διήγηση ενός νεαρού πελάτη, του Ρέτζι Κλαρκ. Ο Λαμόντ Τζέιμς Τζούνιορ ανέφερε ότι παγιδεύθηκε για λίγο από τα στοιβαγμένα πτώματα, που βρέθηκαν μπροστά του, αλλά κατάφερε να διαφύγει. Κατήγγειλε, εξάλλου, ότι η πλαϊνή έξοδος κινδύνου ήταν κλειστή. Η πυροσβεστική δήλωσε ότι τέσσερα άτομα έχασαν τη ζωή τους επί τόπου και πολλοί περισσότεροι διακομίσθηκαν σε νοσοκομεία με καρδιακά και αναπνευστικά προβλήματα. Ο τελικός απολογισμός δεν ήταν γνωστός μέχρι αργά χθες το βράδυ. Το κλαμπ βρίσκεται σε μία δημοφιλή μαύρη συνοικία στο κέντρο του Σικάγο, απέναντι από τα γραφεία της εφημερίδας Chicago Defender.

Γίνονταν συχνά βίαια επεισόδια

Το κλαμπ ήταν κατ'άμεστο στις τρεις ταξημέρωμα, επειδή η επόμενη ημέρα ήταν εθνική αργία. Ο Ντέρικ Μόσλεϊ, ένας ακτιβιστής, που ζει στην περιοχή, αποκάλυψε πως οι αρχές της πόλης ανησυχούσαν για τα βίαια επεισόδια μέσα ή γύρω από το συγκεκριμένο κέντρο. Ο αιδεσιμότατος Τζέιμς Τζάκσον, από τους πρώτους που επισκέφθηκαν τον τόπο της τραγωδίας, ανέφερε ότι επρόκειτο περί ατυχήματος.

Ρότερς

Μελέτη απεικόνισης του εγκεφάλου ερευνά την ευφυΐα

Της **ERICA GOODE**
THE NEW YORK TIMES

Επί δεκαετίες, οι επιστήμονες δεν μπορούσαν να καταλήξουν στον ορισμό της ευφυΐας. Είναι, άραγε, μία γενικευμένη ικανότητα, ή η δυνατότητα που έχει κανείς να διαπρέπει σε συγκεκριμένους τομείς διανοητικής, κοινωνικής ή συναισθηματικής λειτουργίας. Ένα από τα πιο καυτά θέματα που απασχόλησε τους επιστήμονες είναι κατά πόσο το IQ, το τεστ μέτρησης της ευφυΐας, είναι αξιόπιστο. Νέα απεικονιστική μελέτη των εγκεφαλι-

κών λειτουργιών προσφέρει μία πρώτη ματιά στον τρόπο με τον οποίο οι διαφορές στην ικανότητα σκέψης και επίλυσης προβλημάτων μεταφράζονται σε διαφορές πυροδότησης των εγκεφαλικών νευρώνων.

Διαπιστώθηκε ότι όσοι συγκέντρωσαν υψηλή βαθμολογία στο τεστ νοημοσύνης Raven's Advance Progressive Matrices είχαν αυξημένη δραστηριότητα σε ορισμένες περιοχές του εγκεφάλου, ενώ πραγματοποιούσαν άσκηση της μνήμης. Αυτό το τεστ ευφυΐας μετρά ένα είδος εξυπνάδας, που σύμφωνα

με τους ειδικούς επηρεάζεται από την κληρονομικότητα. Επίσης, διαπιστώθηκε ότι τα αποτελέσματα στο συγκεκριμένο τεστ αντιστοιχούν με αυτά του τεστ IQ και άλλων αναλόγων εξετάσεων.

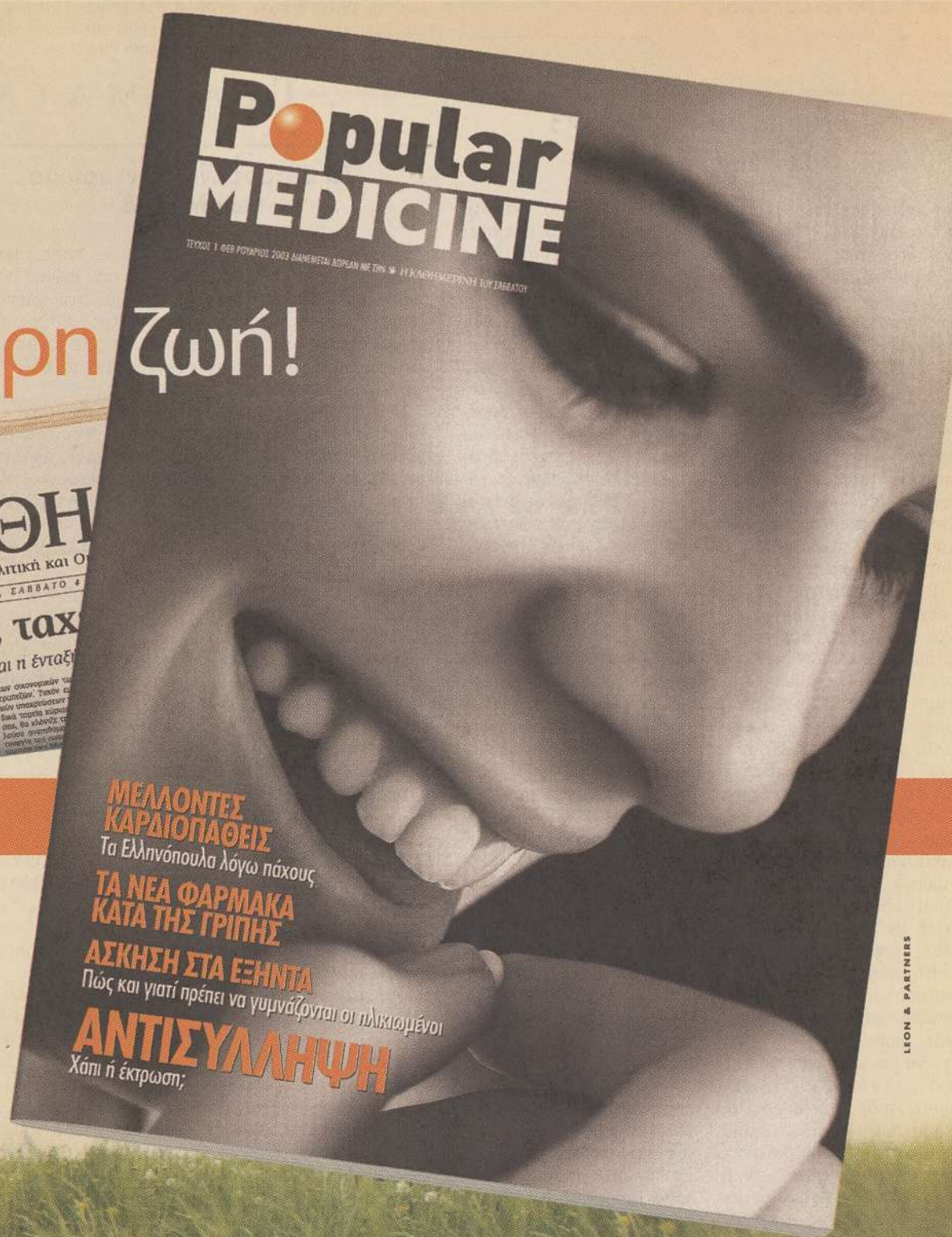
«Είναι η πρώτη μελέτη απεικόνισης της εγκεφαλικής δραστηριότητας, που ερευνά τις διαφορές μεταξύ ατόμων στον συγκεκριμένο τύπο ευφυΐας, που αποτελούν βασική διάσταση της διαφοράς του ενός από τον άλλο», αναφέρουν οι ερευνητές, που εργάστηκαν υπό την καθοδήγηση του δρ Τζέρεμι Ρ. Γκρέι, ερευνητή του τμήματος ψυ-

χολογίας του πανεπιστημίου Ουάσιγκτον στο Σεν Λούις. Η εργασία τους θα δημοσιευθεί στο τεύχος Μαρτίου του Nature Neuroscience. Για τη μελέτη, εξάλλου, συνεργάστηκαν και οι Κρίστοφερ Φ. Σάμπρις του πανεπιστημίου Χάρβαρντ και ο Τοντ Μπρέιβερ του πανεπιστημίου Ουάσιγκτον.

Ο δρ Γκρέι υποστηρίζει ότι οι διαφορές στο αποτέλεσμα της εξέτασης νοημοσύνης αντικατοπτρίζονται στις διαφορές εγκεφαλικής δραστηριότητας στον πλευρικό προμετωπιαίο φλοιό, που αφορά στη μνήμη και τον σχεδιασμό των

ενεργειών προς την επίτευξη στόχου. Όσοι τα κατάφεραν καλύτερα στα τεστ ευφυΐας είχαν αυξημένη εγκεφαλική δραστηριότητα σε αρκετές άλλες περιοχές, όπως την παρεγκεφαλίδα. Ο συγκεκριμένος τύπος ευφυΐας αναφέρεται στην ικανότητα του ατόμου να διατηρεί εστιασμένη την προσοχή και τις νέες πληροφορίες που αποκτά, χωρίς να διαταράσσεται από εξωτερικά ερεθίσματα. Η αυξημένη εγκεφαλική δραστηριότητα ίσως αντιπροσωπεύει άλλες διανοητικές ικανότητες, όπως η αποστολή των λανθασμένων απαντήσεων.

Όλες οι απαντήσεις στις καθημερινές αναζητήσεις για μια καλύτερη ζωή!



Popular Medicine. Νιώστε καλύτερα!

Από αυτό το Σάββατο και κάθε μήνα με την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ.



Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ



Δεν πρόκειται για ένα ακόμη από τα σουρεαλιστικά γλυπτά που διακοσμούν διάφορες γωνιές του Εθνικού Κήπου, αλλά για ένα ταλαιπωρο παγκάκι που μάλλον δεν έχει βρει ακόμη τη θέση του



Οι ζημιές είναι εμφανείς σε αρκετές από τις υποδομές στον λόφο του Στρέφη, όπως στο εικονιζόμενο μικρό περίπτερο που βρίσκεται στην είσοδο του πάρκου

Αθήνα, η ευρωπαϊκή πρωτεύουσα με τα

Εζψε τον πυρετό της ανάπλασης και της ολυμπιακής προετοιμασίας επί σειρά ετών αλλά ως σήμερα η Αθήνα παραμένει η ευρωπαϊκή πρωτεύουσα με τα λιγότερα και πιο κακοσυντηρημένα πάρκα. Ακόμη χειρότερα, μόνο 2,5 τ.μ. πρασίνου αναλογούν σε κάθε κάτοικο της, κι ως στρώθηκαν τους τελευταίους μήνες με έτοιμο γκαζόν και εποχικά φυτά οι περιβάλλοντες χώροι σε στά-

δια και άλλες εγκαταστάσεις, κι ως δημιουργήθηκαν τόσα παρτέρια και νησίδες. Οι εργασίες ανάπλασης των αθηναϊκών πάρκων εν όψει της διοργάνωσης των Αγώνων ήταν στην καλύτερη περίπτωση ελλιπείς, επιφανειακές και ατελείωτες. Μια βόλτα στα πάρκα της πόλης είναι αρκετή για να σας πείσει ότι η Αθήνα το 2004 ακόμη δεν διαθέτει ένα πάρκο ευρωπαϊκών προδιαγραφών,

μέσα στο οποίο οι κάτοικοι αυτής της πόλης θα μπορούν να ξεκουραστούν, να ξαναβρούν την επαφή τους με το φυσικό περιβάλλον ή απλώς να κάνουν τον περιπάτο τους. Σε όλα τα πάρκα της Αθήνας συναντά κανείς την ίδια εικόνα: μπορεί τα περισσότερα από αυτά να έχουν καθαριστεί και να μην υποδέχονται τους επισκέπτες με σκουρούς σκουπιδιών, όπως συνέβαινε ως πριν

Ελλιπείς, επιφανειακές και αναποτελεσματικές οι εργασίες ανάπλασης —

■ Εθνικός Κήπος

Ο Εθνικός Κήπος με νέο νόμο που θα κατατεθεί τις επόμενες ημέρες στη Βουλή θα περάσει στην αρμοδιότητα του Δήμου Αθηναίων. Το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο Κήπος τον τελευταίο χρόνο αφορά την ανεπαρκή ύδρευση. Ενώ ως πριν από έναν χρόνο είχε παροχή νερού 1.000-1.200 κυβικά μέτρα το 24ωρο, τον τελευταίο καιρό ποσιζόταν από δύο-τρία βητιά τα οποία μετέφεραν 60 κυβικά την ημέρα. Ήταν ολοφάνερο ότι κανένας δεν είχε εκτιμήσει τις επιπτώσεις που θα είχε αυτό. Μια «μεσοπρόθεσμη» λύση δόθηκε όταν σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών ολοκληρώθηκαν πέντε γεωτρήσεις στις οποίες βρέθηκε νερό δυνατότητας παροχής 300 κυβικών ημερησίως. Η τελική λύση όμως είναι η επαναφορά των παλαιών δεδομένων, δηλαδή της παροχής από το πηγάδι του Αγίου Θωμά στο Γουδί.

Το πρόβλημα όμως από την έλλειψη νερού στον Κήπο δεν αφορά μόνο την επιβίωση των δένδρων και των φυτών αλλά και την αλλοίωση της ατμόσφαιρας γαλήνης που προσδίδει στο περιβάλλον του ο κελάρυστος ήχος του νερού στα ρυάκια. Πράγματι είναι θλιβερό να βλέπει κανείς τόσο τα ταλαιπωρημένα φυτά όσο και τους μικρούς καταρράκτες και τα σιντριβάνια που εξακολουθούν να «σιωπούν».

Τους τελευταίους δύο μήνες εργάζονται 30 άτομα στον τομέα της καθαριότητας με μηχανήματα αλλά και απορριμματοφόρα. Καθαρίστηκε επίσης ο χώρος των μικρών ζώων που φιλοξενούνται, ενώ υπάρχει μελέτη για μια νέα εγκατάσταση. Πρόβλημα υπάρχει και με το αμμοχάλκο με το οποίο σκεπαστήκαν τα μονοπάτια και το οποίο δημιουργεί σκόνη που καλύπτει όχι μόνο τα φυτά αλλά... και τους επισκέπτες.

■ Πεδίο του Αρεως

Αν και η όψη του μεγαλύτερου πάρκου της Αθήνας απέχει ακόμη πολύ από το να χαρακτηριστεί «ικανοποιητική», λίγες μόλις ημέρες πριν από



Ορισμένοι δεν διστάζουν να οδηγήσουν τα ΙΧ τους ακόμη και ως το ανοικτό θέατρο του Λόφου του Στρέφη

Θ. ΜΠΕΧΡΑΚΗΣ, πρόεδρος του ΔΣ του Δήμου Αθηναίων και πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της Επιτροπής Δημοσίων Κήπων

«Κομμάτι της Ιστορίας ο Εθνικός Κήπος»

“Για την κακή κατάσταση του ποτίσματος στον Εθνικό Κήπο κατέθεσα μήνυση κατά παντός υπευθύνου και τώρα βρίσκεται στη φάση της προανάκρισης. Πιέζουμε ώστε να γίνει υδρομέτρηση στο Γουδί, να οδηγηθεί το νερό πάλι στο πηγάδι. Πάντως υπάρχουν και αρκετά που εκτιμούν ότι μεγάλο μέρος αυτού του υδάτινου όγκου χύνεται τώρα σε υπονόμους. Επίσης πρέπει να εξεταστεί και η κατάσταση του αγωγού προκειμένου να μπορεί ο Κήπος να ποτίζεται επαρκώς. Πρέπει να δούμε τον Εθνικό Κήπο ως εθνικό μνημείο μεγάλης αξίας επειδή κλείνει μέσα του ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της ελληνικής ιστορίας. Η πολιτιστική κληρονομιά που αφήνει ανήκει όχι μόνο σε όλους τους Έλληνες αλλά και σε όλον τον κόσμο.”

Φ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ, προϊστάμενος της Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Διοίκησης Νομαρχίας Αθηνών - Πειραιώς

«Δεν έχουμε τα κονδύλια που απαιτούνται»

“Δεν μπορούμε να βάλουμε ένα χρονοδιάγραμμα για την ολοκλήρωση των εργασιών στο Πεδίο του Αρεως επειδή δεν έχουμε ακόμη τα κονδύλια που απαιτούνται. Στόχος μας είναι να δημιουργήσουμε ένα υποδειγματικό πάρκο αλλά δυστυχώς τα ποσά που απαιτούνται είναι πολύ μεγάλα. Θεωρώ ότι το πράσινο της Αθήνας δεν είναι αρκετό για τους κατοίκους της, γι' αυτό και πρέπει να αξιοποιήσουμε στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό αυτό που ήδη υπάρχει. Τα πάρκα πρέπει να είναι οάσεις για τους πολίτες, ιδιαίτερα για τα νέα παιδιά που μεγαλώνουν μέσα στην τσιμεντούπολη και έχουν τόσο μεγάλη ανάγκη αυτούς τους χώρους.”

τους Ολυμπιακούς και ενώ όλοι νόμιζαν ότι το πάρκο θα έμενε ως είχε, συνεργεία ανέλαβαν να του δώσουν το «φίλι της ζωής».

Αναπλάστηκε η είσοδος από το άγαλμα του Βασ. Κωνσταντίνου σε βάθος 200 μέτρων στον κεντρικό άξονα του πάρκου με πλακόστρωση και νέα παρτέρια. Μπήκαν καθίσματα και φωτιστικά και επισκευάστηκαν οι τρεις παιδικές χαρές, ενώ διπλά στην κεντρική είσοδο λειτουργούν πάλι ύστερα από χρόνια οι κεντρικές δημόσιες τουαλέτες. Τη φύλαξη, την καθαριότητα και τη συντήρηση έχουν αναλάβει έπειτα από διαγωνισμό ιδιωτικές εταιρείες ως το 2005. Οι «πειγούσες» εργασίες που έγιναν στοιχίσαν 1.250.000 ευρώ. Το κόστος βάσει της συνολικής μελέτης που κατατέθηκε ανέρχεται σε 16.000.000 ευρώ. Οι εμπορικές δραστηριότητες θα γίνονται στο εέως στη βόρεια πλευρά του πάρκου, στην πλατεία Πρωτομαγιάς.

■ Λυκαβηττός

Ο Λυκαβηττός έδειξε εφέτος το καλοκαίρι το ωραίο του πρόσωπο. Ο λόφος καθαρίστηκε, φυτεύθηκαν 835 νέα δένδρα, ενώ συνεχίζονται μικρά τεχνικά έργα για τη διάνοιξη άλλων διαδρόμων. Το σύστημα πυρασφαλείας ενισχύθηκε με 27 νέους κρουνοί και ο λόφος φωτιστηκε με νέα 280 φωτιστικά σώματα.

■ Φιλοπάππου

Στον λόφο του Φιλοπάππου περίπου 2.000 δένδρα είχαν ξεραθεί, κυρίως λόγω ασθeneιών. Ο δήμος έχει φυτέψει ως σήμερα 835 νέα δένδρα και οι αρμόδιοι φιλοδοξούν να ξεπεράσουν τα 1.500, ενώ κοντά στην πλευρά των Πετραλώνων θα δημιουργηθεί ένα «καθιστικό» για το κοινό. Το πάρκο επισκεφθήκαν χιλιάδες τουρίστες στη διάρκεια της Ολυμπιάδας.

■ Άλσος Χωροφυλακής

Το Άλσος Χωροφυλακής καθαρίστηκε, άνοιξαν μονοπάτια και κατασκευάστηκαν μικρές λίμνες. Κα-



Καθαρισμένο και σε καλή κατάσταση βρίσκεται το άλσος γύρω από την Ακρόπολη. Ο χώρος είναι από τους καλύτερους φυλασσόμενους της πόλης



Η έλλειψη νερού είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα του Εθνικού Κήπου, στο οποίο ο Δήμος Αθηναίων ελπίζει να δώσει προσωρινή λύση με γεωτρήσεις

Λιγότερα και πιο κακοσυντηρημένα πάρκα

από λίγους μήνες, αλλά σε όλα κυριαρχούν τα διαβρωμένα από τη βροχή κομμάτια μονοπάτια, το ελλιπές πότισμα, οι μισοκατεστραμμένες παιδικές χαρές, τα φθαρμένα παγκάκια και οι αμφίβολου καθαριότητας δημόσιες τουαλέτες. Με λίγα λόγια, τα πάρκα της Αθήνας δεν είναι φιλικά προς τους επισκέπτες τους. Έχει κανείς την εντύπωση ότι οι υπεύθυνοι για τον σχεδιασμό αυτής της

πόλης και κυρίως για τον σχεδιασμό των πάρκων της είναι πεπεισμένοι πως οι Αθηναίοι δεν αείζουν ένα πάρκο ή θεωρούν πως ένα σοστό πάρκο είναι πολύ μεγάλη πολυτέλεια. Δεν μπορεί να εξηγηθεί αλλιώς το γεγονός ότι, παρά τις κατά καιρούς εξαγγελίες και τα διάφορα κονδύλια και τις μελέτες, ένα πάρκο όπως αυτά που απολαμβάνουν οι κάτοικοι άλλων μεγαλουπόλεων

σε όλον τον κόσμο εδώ και πάρα πολλά χρόνια αποτελεί ακόμη όνειρο θερινής νυκτός για τους κατοίκους της Αθήνας. Την ίδια στιγμή διάφορες μελέτες για διαμόρφωση ελεύθερων χώρων μέσα στον αστικό ιστό της πόλης σε χώρους πρασίνου και αναψυχής παραμένουν στα συρτάρια των αρμοδίων υπηρεσιών και ουδείς φαίνεται διατεθειμένος να τις κάνει πραγματικότητα.

Μόνο 2,5 μέτρα πρασίνου αναλογούν σε κάθε κάτοικο της πρωτεύουσας

ταλαμβάνει έκταση 15 στρεμμάτων και προσφέρει καταφύγιο σε πάπιες, χήνες αλλά και σε σκυριανά άλογα. Έχουν προστεθεί φυτά και λειτουργούν χώροι ελεύθερης άθλησης.

■ Πάρκο Γουδίου

Ο χώρος του κολυμβητηρίου του Πάρκου Γουδίου περιέρχεται στη δικαιοδοσία του Δήμου Αθηναίων τον επόμενο μήνα. Η ποσία, την οποία μπορεί να χρησιμοποιεί το κοινό, έχει μήκος 50 μέτρων, ενώ λειτουργούν επίσης γήπεδα μπάσκετ και τένις. Στον χώρο, ο οποίος βρίσκεται σε πολύ καλή κατάσταση, βρίσκεται και το «Άλσος» που είναι η είσοδος του χώρου συμβολικά φύτεψαν εκεί τα μέλη της ΔΟΕ.

■ Ακαδημία Πλάτωνος

Σημαντική προσπάθεια γίνεται ώστε να αναβαθμιστεί το πάρκο της Ακαδημίας Πλάτωνος. Μεγάλος όγκος απορριμμάτων απομακρύνθηκε, προστέθηκαν καθίσματα, οι διάδρομοι καθαρίστηκαν και τα φυτά κλαδεύτηκαν ενώ φυτεύθηκαν 217 συνολικά νέα δένδρα.

■ Αλεπότρυπα

Ένα νέο πάρκο δημιουργήθηκε στην Αλεπότρυπα της Κυψέλης, σε μια γειτονιά που το είχε πολλή ανάγκη: βρίσκεται στο τέλος της οδού Μεγίστης και περιλαμβάνει δημοτικές αθλητικές εγκαταστάσεις. Έχουν φυτευθεί 365 δένδρα και 500 θάμνοι ενώ χαράχθηκε και νέος διάδρομος περιπάτου.

■ Θησείο

Στο στάδιο της μελέτης βρίσκεται η ανακατασκευή του πάρκου στο Θησείο. Στον χώρο, ο οποίος χρήζει άμεσα φροντίδας, λειτουργεί μικρό γήπεδο ποδοσφαίρου, αν και δεν είναι σε καλή κατάσταση. Οι αρμόδιοι μελετούν πρόταση ώστε ο χώρος να γίνει καταφύγιο πουλιών. Στα σχέδια περιλαμβάνεται

Μελέτες που παραμένουν στα αζήτητα

ΤΗΝ ΙΔΙΑ στιγμή που τα πάρκα της Αθήνας παρουσιάζουν αυτή την απογοητευτική εικόνα διάφορες μελέτες για την αξιοποίηση ελεύθερων χώρων και την κατασκευή νέων πάρκων είναι έτοιμες εδώ και πολλά χρόνια αλλά παραμένουν στο στάδιο των μελετών, χωρίς κανείς να κάνει τίποτε για την υλοποίησή τους.

■ **Φιέ - Πατισίων:** Υστερα από αλληπάλληλες αποφάσεις, κινητοποιήσεις και αλλαγές αποφάσεων την τελευταία στιγμή φαίνεται ότι οι κάτοικοι της περιοχής θα πρέπει να περιμένουν πολύ ακόμη προτού δουν το παλιό εργοστάσιο του Φιέ και τον περιβάλλοντα χώρο να μετατρέπονται σε πάρκο πρασίνου και αναψυχής. Αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει καμία πρόβλεψη για την αξιοποίηση του χώρου.

■ **Φιέ - Συγγρού:** Ο χώρος πρασίνου έκτασης 2.300 τ.μ. που θα διαμορφωνόταν γύρω από το εργοστάσιο του Φιέ στον Νέο Κόσμο, το οποίο το Κεντρικό Συμβούλιο Νεότερων Μνημείων έχει χαρακτηρίσει ιστορικό και διατηρητέο, μάλλον θα αργήσει και αυτός να υλοποιηθεί. Σήμερα ουδείς γνωρίζει το παραμικρό για τη χρονική αποπεράτωση του έργου.

■ **Πίσω από τον Αρειο Πάγο:** Στο μεγαλύτερο μέρος του χώρου πίσω από τον Αρειο Πάγο, εκεί όπου σύμφωνα με παλιότερες εξαγγελίες θα διαμορφωνόταν χώρος πρασίνου, κατασκευάζεται σήμερα νέο δικαστικό μέγαρο ενώ για το υπόλοιπο δεν υπάρχει καμία πρόταση αξιοποίησης.

■ **Πρόην Ιππόδρομος:** Ο χώρος που κατελάμβανε κάποτε ο Ιππόδρομος στο δέλτα του Φαλήρου συνολικής έκτασης 900 στρεμμάτων ανήκει στην Κυματική Υπηρεσία του Δημοσίου και ο Δήμος Καλλιθέας ζητεί να προκηρυχθεί ανοικτός διαγωνισμός για τη διαμόρφωση σε πάρκο πρασίνου και αναψυχής. Ουδείς όμως γνωρίζει τι μέλλει γενέσθαι.

«Υπάρχουν πολλοί ελεύθεροι χώροι στην Αθήνα το μέλλον των οποίων είναι αβέβαιο. Μελέτες υπάρχουν και μάλιστα σε αρκετές περιπτώσεις οι μελέτες αυτές έχουν γίνει και έχουν ξαναγίνει, οι χώροι αυτοί όμως παραμένουν σε καθεστώς αβεβαιότητας σχετικά με τη μελλοντική χρήση τους. Νομίζω ότι το μεγαλύτερο ίσως πρόβλημα είναι πως στην αξιοποίησή τους εμπλέκονται περισσότεροι από ένας φορείς, με αποτέλεσμα καμία μελέτη να μη γίνεται πραγματικότητα» τονίζει η πολεοδόμος κυρία Χρυσούλα Καπράλου.



Οχι, δεν πρόκειται για κάποιο σπάνιο είδος τροπικού λουλουδιού, αλλά για πλαστικές καρέκλες που ξεφυτρώνουν μέσα από την πυκνή βλάστηση σε κάποιο σημείο του Πεδίου του Αρεως

επίσης ενίσχυση του υπάρχοντος πρασίνου και διανοιγή νέου διαδρόμου περιπάτου.

■ Λόφος Λαμπράκη

Ο Λόφος Λαμπράκη, στον Νέο Κόσμο, καθαρίστηκε και φυτεύθηκε με 109 δένδρα, ενώ έγιναν και μικρά τεχνικά έργα για βελτίωση των υποδομών του.

■ Άλσος Ιλισίων

Το Άλσος Ιλισίων βρίσκεται σε ικανοποιητική κατάσταση. Ο χώρος καθαρίστηκε, το πράσινο ενισχύθηκε με 239 δένδρα, ενώ λειτουργούν και δύο παιδικές χαρές.

■ Λόφος Στρέφη

Ο γραφικός λόφος του Στρέφη εξακολουθεί να αποτελεί «προβληματικό σημείο» για τον δήμο. Και αυτό διότι, παρά το φυσικό κάλλος του και τις ευκαιρίες αναψυχής που προσφέρει (παιδική χαρά, μικρό ανοικτό θέατρο, περίπατο, καφετέρια), χρειάζεται καλύτερη φύλαξη προκειμένου να διατηρηθεί σε καλή κατάσταση.

■ Άλσος Σχολής Ευελπίδων

Το άλσος της Σχολής Ευελπίδων ύστερα από δικαστικές διαμάχες αρκετών ετών επανέρχεται στην αρμοδιότητα του δήμου. Προωθείται μελέτη για την αποκατάσταση των ζημιών που έχουν γίνει και οι οποίες είναι εμφανείς σε όλη σχεδόν την έκτασή του. Ο χώρος πρέπει να δενδροφυτευθεί αφού πολλά από τα δένδρα και τα φυτά έχουν ξεραθεί.

■ Αττικό Άλσος

Χώρος «με πολλές δυνατότητες» χαρακτηρίζεται το Αττικό Άλσος στο Γαλάτσι. Η φύλαξη έχει ενισχυθεί προκειμένου να διατηρηθεί καθαρό μεγάλο μέρος του, από το οποίο απομακρύνθηκαν τόννοι απορριμμάτων και μπαζών, ενώ φυτεύθηκαν και νέα δένδρα.

Μ. Γιαννάκου: «Θα εξετάζονται μόνο σοβαρές περιπτώσεις μετεγγραφών»

Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ Παιδείας κυρία **Μαριέττα Γιαννάκου** άφησε ανοιχτό το ενδεχόμενο να εξετασθούν μεμονωμένα σοβαρές περιπτώσεις φοιτητών που δεν τους καλύπτει ο νέος νόμος για τις μετεγγραφές.

Η υπουργός ερωτώμενη σε ιδιωτικό τηλεοπτικό κανάλι πώς θα αντιμετωπισθούν σοβαρές περιπτώσεις – όπως φοιτητές με πραγματικές σοβαρές ασθένειες ή προβλήματα που τους τυχαίνουν στη ζωή τους στο πρώτο και στο δεύτερο έτος σπουδών – απάντησε χαρακτηριστικά: «Εκεί που υπάρχει πραγματικό πρόβλημα θα το δούμε κατ' άλλον τρόπο. Θα τα δούμε *ad hoc*. Πάντως αυτός είναι ο νόμος και παραπέρα δεν μπορούμε να πάμε».

Ωστόσο εμφανίστηκε κατηγορηματική ότι, λόγους υγείας και άλλους κοινωνικούς λόγους που δίνουν τη δυνατότητα με νομιμοφάνεια να γίνεται όργιο, το υπουργείο Παιδείας δεν πρόκειται να τους αποδεχθεί. «Το υπουργείο δεν μπορεί να λειτουργήσει αν αρχίσει να κάνει τέτοιου είδους εκπώσεις στα επισημικά κριτήρια» τόνισε χαρακτηριστικά.

Για τις οικογένειες που αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα για να σπουδάσουν τα παιδιά τους η κυρία Γιαννάκου αναφέρθηκε σε πιθανή χορήγηση υποτροφιών, όπως και στην ύπαρξη φοιτητικών εστιών.

Εξηγήσεις για τη λογοκρισία διηγήματος της Δ' Δημοτικού ζητεί ο κ. Καλός

ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ Ζήτησε από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ο υφυπουργός Παιδείας κ. **Γ. Καλός** για τους λόγους αποκλεισμού αντιπολεμικού διηγήματος του Ηλία Βενέζη από τη διδακτική ύλη του Αναγνωστικού της Δ' Δημοτικού.

Όπως αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση του υπουργείου Παιδείας, το Τμήμα Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου σε συνεδρίασή του στις 9 Ιουνίου 2004 αποφάσισε ομόφωνα να μη διδαχθούν τα κείμενα «Ετσι είναι ο πόλεμος» και «Δριμάκος».

«Απευθύνθηκα ήδη στον πρόεδρο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και ζητώ να δοθεί πλήρης αιτιολογία της σχετικής απόφασης και να διευκρινισθεί αν το αρμόδιο τμήμα εμμένει σε αυτήν» δήλωσε χαρακτηριστικά ο κ. Καλός.

Εφοδος αστυνομικών σε σχολείο για σύλληψη αλλοδαπής μαθήτριας

ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΗ και ρατσιστική συμπεριφορά αστυνομικών του Τμήματος Αλλοδαπών εις βάρος αλλοδαπής μαθήτριας και καθηγητών του 3ου Εσπερινού ΤΕΕ Νέας Φιλαδέλφειας καταγγέλλει με ανακοίνωσή της η ΟΛΜΕ.

Σύμφωνα με τις καταγγελίες της ομοσπονδίας, αστυνομικοί έκαναν έφοδο στο σχολείο με τη δικαιολογία ότι η μαθήτρια δεν είχε άδεια παραμονής, έκαναν κατάσχεση των δικαιολογητικών εγγραφών της και απαίτησαν από τους εκπαιδευτικούς να τους ακολουθήσουν στο Τμήμα Αλλοδαπών, παρ' όλο που το ισχύον θεσμικό πλαίσιο προβλέπει την εγγραφή αλλοδαπών στα σχολεία ακόμη και με ελλιπή δικαιολογητικά.

ΠΕΡΙΕΡΓΟ ΔΥΣΤΥΧΗΜΑ ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΡΙΝΘΟ

Η τύχη τους συνόδευε μόνο στο πρώτο τροχαίο. Μια 64χρονη έχασε τη ζωή της και ένας 76χρονος τραυματίστηκε σοβαρά χθες στις 11.00 το πρωί στο 83ο χιλιόμετρο της εθνικής οδού Αθηνών - Πατρών στο ύψος της Κορίνθου όταν παρασύρθηκαν από διερχόμενο ημιφορτηγό κλειστού τύπου. Πρόκειται για τη **Λαμπρινή Καραθίνα** και τον **Ιωάννη Λέφα**. Η άτυχη γυναίκα έπεσε με το ημιφορτηγό της πάνω στο αυτοκίνητο του 76χρονου εργοδηγού – ο οποίος είχε σταθμεύσει στην εθνική για να τοποθετήσει κώνους και πινακίδες εν όψει της έναρξης εργασιών στον δρόμο – χωρίς κανείς από τους δύο να πάθει το παραμικρό. Αλλά ενώ οι δύο οδηγοί περίμεναν στην άκρη του δρόμου την Τροχαία για τη δήλωση του ατυχήματος, ένα τρίτο όχημα τους παρέσυρε. Το δεύτερο τροχαίο αποδείχθηκε μοιραίο... Στη φωτογραφία το σημείο όπου σημειώθηκε το δυστύχημα.



ΤΙ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Και ο ΕΟΦ συνιστά «μην παίρνετε το φάρμακο Vioxx»

ΝΑ ΔΙΑΚΟΨΟΥΝ τη λήψη του Vioxx και να συνεννοηθούν το ταχύτερο με τον γιατρό τους για την αντικατάστασή του φαρμάκου ζητεί η διοίκηση του Εθνικού Οργανισμού Φαρμάκων (ΕΟΦ) από τους χιλιάδες Έλληνες που ακολουθούσαν τη συγκεκριμένη θεραπευτική αγωγή.

Το Vioxx αποσύρθηκε από την παγκόσμια αγορά έπειτα από απόφαση της φαρμακευτικής εταιρείας Merck & Co.

Η απόφαση ελήφθη την περασμένη Πέμπτη μετά τα αποτελέσματα τριετούς κλινικής μελέτης, που έδειξαν ότι υπάρχει αυξημένος κίνδυνος σοβαρών θρομβωτικών καρδιαγγειακών επεισοδίων, όπως έμφραγμα του μυο-

καρδίου και αγγειακό εγκεφαλικό επεισόδιο στους ασθενείς που ελάμβαναν Vioxx για διάστημα μεγαλύτερο των 18 μηνών.

«Όλα τα φάρμακα, όπως είναι γνωστό, έχουν τις παρενέργειές τους» δήλωσε χθες ο καθηγητής Καρδιολογίας κ. **Δ. Κρεμαστινός**. «Αν καμιά φορά αυτές, και ύστερα από μακροχρόνια χρήση, εκδηλώνονται σε μεγαλύτερο βαθμό του αναμενόμενου, τότε το σκεύασμα αποσύρεται. Αυτό έγινε και στην περίπτωση του Vioxx. Δεν νομίζω να υπάρχει πρόβλημα για όσους έκαναν χρήση του φαρμάκου στην Ελλάδα. Μέχρι σήμερα δεν γνωρίζω να έχει δημιουργηθεί κανένα τέτοιο θέμα. Στο δικό μου τμήμα, πά-

ντως, στο Ωνάσειο, δεν έχουμε καταγεγραμμένες παρενέργειες που αφορούν το καρδιαγγειακό σύστημα από τη χρήση του συγκεκριμένου φαρμάκου».

Στην ανακοίνωση του ΕΟΦ αναφέρεται ότι η ουσία ροφεκοξίμπη, που περιέχεται στα φάρμακα Vioxx και Peroxx (το Peroxx κυκλοφορεί σε άλλες χώρες, σύμφωνα με τον πρόεδρο του Φαρμακευτικού Συλλόγου Αττικής κ. **Κ. Λουράντο**), χορηγείται για την αντιμετώπιση συμπτωμάτων οστεοαρθρίτιδας και ρευματοειδούς αρθρίτιδας.

Τα νέα δεδομένα αφορούν ειδικά τη ροφεκοξίμπη και όχι επί του παρόντος άλλα φάρμακα που ανήκουν στην ίδια κατηγορία (κοξίμπες).

ΑΠΟΦΑΣΗ ΣΤΕ ΓΙΑ ΑΠΟΦΟΙΤΟΥΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Χωρίς πρακτική στην Ελλάδα η άδεια άσκησης επαγγέλματος πτυχιούχων από χώρες της ΕΕ

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ απαραίτητη η πρακτική άσκηση στην Ελλάδα για να μπορέσουν να αποκτήσουν άδεια άσκησης επαγγέλματος στη χώρα μας οι απόφοιτοι ανώτερων τεχνολογικών ιδρυμάτων άλλων χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έκρινε το Συμβούλιο της Επικρατείας.

Το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο ακύρωσε ως παράνομη απόφαση του Συμβουλίου Επαγγελματικής Αναγνώρισης Τίτλων Εκπαίδευσης και Κατάρτισης που υποχρέωνε εργοθεραπευτριά που ήταν διπλωματούχος ευρωπαϊκής σχολής να κάνει 18μηνη πρακτική άσκηση στην Ελλάδα, προκειμένου να της χορηγηθεί άδεια άσκησης επαγγέλματος.

Επιστρέφοντας στην Ελλάδα η εργοθεραπευτριά, ύστερα από

τρία χρόνια σπουδών στη Γερμανία, υπέβαλε στο ΣΕΑΤΕΚ το διπλώμα της προκειμένου να της χορηγηθεί άδεια άσκησης επαγγέλματος.

Ωστόσο το ΣΕΑΤΕΚ έθεσε ως προϋπόθεση για τη χορήγηση της άδειας άσκησης επαγγέλματος την πραγματοποίηση 18μηνων πρακτικής άσκησης προσαρμογής στην Ελλάδα. Και αυτό γιατί, κατά την άποψή του, υπήρχε διαφορά επιπέδου σπουδών μεταξύ της γερμανικής και της ελληνικής εκπαίδευσης για το εν λόγω επάγγελμα και δεν αποδεικνυόταν η προϋπηρεσία της στο επάγγελμα, εκτός από την πρακτική άσκηση που είχε κάνει κατά την εκπαίδευσή της.

Το ΣτΕ, όπου προσέφυγε η εργοθεραπευτριά, τη δίκαιωσε κρί-

νοντας ότι δεν είναι νομίμως αιτιολογημένη η απόφαση του ΣΕΑΤΕΚ που την υποχρεώνει να κάνει πρακτική άσκηση, καθώς η διαφορά επιπέδου εκπαίδευσης και η έλλειψη προϋπηρεσίας δεν εμπίπτουν στις περιπτώσεις που δικαιολογούν την επιβολή πρακτικής άσκησης, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία (ΠΔ 231/1998).

Επιπροσθέτως, η απόφαση του ΣΕΑΤΕΚ πάσχει, καθώς δεν προσδιορίζει αν υπήρχε πραγματικά κάποια ουσιαστική διαφορά στο επίπεδο της εκπαίδευσης, η οποία θα μπορούσε να αναπληρωθεί από την επαγγελματική εμπειρία. Ετσι, το ΣτΕ εφάναστειλε την υπόθεση στο ΣΕΑΤΕΚ για να εξετάσει, με νόμιμο τρόπο, το αίτημα της εργοθεραπευτριάς.

Με αυτοχρηματοδότηση η ένταξη κατοικιών στο σχέδιο πόλεως του Δήμου Κερατέας

ΜΕ ΑΥΤΟΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ προχωρεί ο Δήμος Κερατέας για την ένταξη περιοχών β' κατοικίας, συνολικής έκτασης 8.650 στρεμμάτων, στο σχέδιο πόλεως, όπως προβλέπει ο νόμος 2508/97. Πρόκειται για έναν από τους πρώτους δήμους που εφαρμόζουν τον νόμο αυτόν και καλεί τους δημότες του να προκαταβάλουν τα νόμιμα για την εκπόνηση των μελετών πολεοδομικής ποσά που θα αφαιρεθούν από τις υποχρεώσεις των πολιτών σε καταβολή εισφοράς σε χρήμα, όταν οι ιδιοκτησίες τους ενταχθούν στο σχέδιο πόλεως.

Χρ. Ιακώβου: «Ο Σαμπάνης δεν έχει πάρει αναβολικά»

ΜΕ ΤΗΝ κατάθεση του προπονητή της εθνικής ομάδας άρσης βαρών κ. **Χρήστου Ιακώβου** άνοιξε χθες ο νέος κύκλος εισαγγελικών ερευνών που σχετίζονται με την υπόθεση «ντόπινγκ» και συγκεκριμένα αφορούν την υπόθεση του ολυμπιονίκη **Λεωνίδα Σαμπάνη**. Ο προπονητής του ολυμπιονίκη, που κατέθετε για δύο περίπου ώρες, υποστήριξε ενώπιον των εισαγγελέων ότι ο αθλητής του δεν έχει πάρει ποτέ αναβολικά και ότι δεν μπορεί να εξηγήσει πώς προέκυψαν οι εξαιρετικά αυξημένες τιμές τεστοστερόνης που βρέθηκαν κατά τον έλεγχο στον οποίο υπεβλήθη και που τελικά του στοίχισαν την απώλεια του χάλκινου μεταλλίου στην κατηγορία των 62 κιλών.

Δυστύχημα με το τραμ χθες στην Ποσειδώνος

ΗΛΙΚΙΟΜΕΝΟΣ έχασε τη ζωή του χθες στις 2.50 το μεσημέρι στη λεωφόρο Ποσειδώνος στο ύψος του Φλοίσβου όταν παρασύρθηκε από διερχόμενο συρμό του τραμ. Πρόκειται για τον **Γεώργιο Παυλαδάκη**, 70 ετών. Να σημειωθεί ότι είναι το δεύτερο δυστύχημα με παράσυρση πεζού από συρμό του τραμ μέσα σε δύο ημέρες.

Ενδεχόμενο επιβολής διοδίων στο κέντρο της Αθήνας

ΤΟ ΣΕΝΑΡΙΟ της κατάργησης του δακτυλίου και της επιβολής διοδίων για την είσοδο των ΙΧ στο κέντρο της Αθήνας συζητήθηκε – μεταξύ άλλων – χθες σε ευρεία σύσκεψη στο υπουργείο Μεταφορών, στην οποία συμμετείχαν διάφοροι εμπλεκόμενοι φορείς στο πλαίσιο του διαλόγου για τον οριστικό σχεδιασμό του νέου συγκοινωνιακού χάρτη της Αθήνας.

Η εφαρμογή του μέτρου αυτού στην Αθήνα – έχει τεθεί σε ισχύ στο Λονδίνο – είχε ξεσπικώσει στο παρελθόν αναδράσεις και θεωρήθηκε ότι παραβίαζε την αρχή της ισονομίας καθώς θα δημιουργούσε δύο τάξεις οδηγών, τους πλούσιους και τους φτωχούς, όπου οι πρώτοι θα μπορούσαν να εισέρχονται στο κέντρο όποτε το επιθυμούν και οι δεύτεροι αποκλείονται για οικονομικούς λόγους.

Στο μέτρο της επιβολής των διοδίων εμμένει κυρίως ο Σύλλογος Ελλήνων Συγκοινωνιολό-

Η κατάργηση του δακτυλίου και η εφαρμογή του μέτρου που ισχύει στο Λονδίνο συζητήθηκαν χθες σε σύσκεψη στο υπουργείο Συγκοινωνιών

γων (ΣΕΣ), αλλά δεν αναμένεται να υπάρξει σύντομα απόφαση για το θέμα από τα συναρμόδια υπουργεία. Στη συνάντηση συζητήθηκαν επίσης τα εξής θέματα: ● Δημιουργία ενιαίου φορέα αστικών συγκοινωνιών. ● Υιοθέτηση ενιαίας τιμολογιακής πολιτικής. ● Ανασχεδιασμός των λεωφορειακών γραμμών. ● Επέκταση του ωραρίου λειτουργίας των ΜΜΜ. ● Διερεύνηση των δυνατοτήτων επέκτασης του δικτύου των αστικών συγκοινωνιών. ● Τροφοδοσία των καταστημάτων στις μεταμεσονύκτιες ώρες. ● Εξέταση για την κατάργηση του δακτυλίου και τη θέσπιση λωρίδων μόνο για ταξί με επιβάτες και

ΙΧ με αυξημένο αριθμό επιβατών, πέραν των λεωφορειολωρίδων. ● Ενταξη της αστυνόμευσης σε σχέση με τη λειτουργία των λεωφορειολωρίδων και τη στάθμευση. ● Δημιουργία και εφαρμογή ολοκληρωμένου σχεδίου διαχείρισης της στάθμευσης στην ευρύτερη κεντρική περιοχή της Αθήνας αλλά και τους όμορους δήμους. ● Προώθηση κατασκευής νέων χώρων στάθμευσης και μετεπιβίβασης στα ΜΜΜ. ● Προώθηση λειτουργίας δημοτικής και διαδημοτικής συγκοινωνίας σε συντονισμό με τον ευρύτερο σχεδιασμό του ΟΑΣΑ.

Όπως δήλωσε ο υπουργός Μεταφορών και

Επικοινωνιών κ. Μιχάλης Λιάπης, «ο διάλογος αυτός που ξεκινήσαμε με την Τοπική Αυτοδιοίκηση θα συνεχιστεί και με άλλους φορείς, ώστε μετά την ολοκλήρωσή του να προχωρήσουμε στην οριστικοποίηση του νέου συγκοινωνιακού χάρτη, έτσι ώστε ο πολίτης να επιλέγει πλέον συνειδητά τα ΜΜΜ αφήνοντας το ΙΧ στο σπίτι του».

Στη συνάντηση υπό την προεδρία του υπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών κ. Μιχάλη Λιάπη συμμετείχαν από την πλευρά του ΥΜΕ ο γενικός γραμματέας κ. Γ. Γκόλιας, εκπρόσωποι του Συλλόγου Ελλήνων Συγκοινωνιολόγων, του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας (ΤΕΕ), της Μοτοσικλετιστικής Ομοσπονδίας Ελλάδος (ΜΟΤΟΕ), ειδικοί επιστήμονες, εκπρόσωποι της ΤΕΔΚΝΑ κ.ά.

Π. ΜΠΟΥΛΟΥΚΟΣ

Το κυνήγι του χαμένου εντομοκτόνου

Η μυστηριώδης εξαφάνιση δύο τόνων της νευροτοξικής ουσίας φένθιο δημιούργησε φόβους σε Έλληνες και αμερικανούς αξιωματικούς, ακόμη και για μαζική δηλητηρίαση του πόσιμου νερού της Ελλάδας

Μια περίεργη ιστορία με τη μυστηριώδη εξαφάνιση φορτίου δύο τόνων εντομοκτόνου που μετέφερε νταλίκα, στην περιοχή της Αράχοβας, αντιμετωπίζουν οι ελληνικές και ξένες αρχές ασφαλείας από την περίοδο των Ολυμπιακών Αγώνων! Οι Έλληνες αλλά και οι αμερικανοί αξιωματικοί που χειρίστηκαν με ιδιαίτερη προσοχή την υπόθεση εξέφραζαν – μέσα σε κλίμα υπερ-

βολής και κινδυνολογίας – φόβους ακόμη και για μαζική... δηλητηρίαση υδάτινων πόρων της χώρας (και κυρίως των ταμιευτήρων του Μόρνου και της λίμνης Μαραθώνα), από τους άγνωστους «κλέφτες» της δηλητηριώδους ουσίας στη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων. Μάλιστα για τον χειρισμό του περιστατικού κατέφθασαν στην Αθήνα ειδικοί του FBI, που αποφάν-

θηκαν ότι το εντομοκτόνο μπορούσε να έχει – με μια σχετική επεξεργασία – την ίδια χρήση και τα ίδια θανατηφόρα αποτελέσματα με το αέριο σαρίν, που διαχύθηκε το 1995 στο μετρό του Τόκιο, στην Ιαπωνία. Επί σειρά εβδομάδων η ΕΛ.ΑΣ. έχει αποδωθεί στο κυνήγι του... χαμένου εντομοκτόνου, μήπως γίνει υποτιθέμενο όπλο μαζικής καταστροφής στα χέρια επίδοξων τρομοκρατών.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ξεκίνησε με την εξαφάνιση ενός φορτηγού που μετέφερε 2 τόνους του εντομοκτόνου φένθιο (fenithion) που προοριζόταν για ψεκασμούς μεγάλης έκτασης ελαιώνων – για την καταστροφή του δάκου – σε περιοχές της Φωκίδας. Με το ίδιο φορτηγό μεταφερόταν και μεγάλη ποσότητα μελάσας που χρησιμοποιείται για την «προσέλευση» του δάκου, όπως και ηλεκτρικές συσκευές.

Το φορτηγό, που είχε και ρυμολκούμενο, εξαφανίστηκε το Επμέρωμα της 10ης Ιουλίου στην περιοχή της Αράχοβας. Το φορτίο με το φένθιο που είχε εισαγάγει πολυεθνική εταιρεία με έδρα στο Μαρούσι είχε φορτωθεί το μεσημέρι της 9ης Ιουλίου στις εγκαταστάσεις του υπουργείου Γεωργίας στην οδό Θεσσαλονίκης 56 στου Ρέντη και η μεταφορά του ήταν με ευθύνη ιδιωτικής εταιρείας που έχει έδρα την Αφρική. Ο οδηγός του φορτηγού αποφάσισε να διανυκτερεύσει στην Αράχοβα, πριν από την παράδοση του φορτίου το επόμενο πρωί στην πρωτεύουσα του Νόμου Φωκίδας.

Στη διάρκεια της διανυκτέρευσης του οδηγού στην Αράχοβα η διπλή νταλίκα με το εντομοκτόνο έκανε περίεργες «φρερά»!

Όπως αναφέρουν υψηλόβαθμοι αξιωματικοί της ΕΛ.ΑΣ. αλλά και μέλη της Επιτροπής για την Αντιμετώπιση Βιοχημικού Πλήγματος, αμέσως μετά την εξαφάνιση των 2 τόνων της ουσίας που ορίζεται και ως «νευροτοξική» σήμανε συναγερμός των αρμοδίων υπηρεσιών. Το φορτηγό ανακαλύφθηκε δύο ημέρες αργότερα στην περιοχή του Κορωπίου. Το ρυμολκούμενο βρέθηκε σε μικρή απόσταση, με σπασμένο τον άξονα των τροχών που εκτιμήθηκε ότι ήταν ο λόγος εγκατάλειψης του οχήματος από τους κλέφτες. Ωστόσο η ανεύρεση του φορτηγού, αντί να μειώσει τις ανησυχίες, φαίνεται να τις αύξησε. Και αυτό γιατί οι άγνωστοι «κλέφτες» του φορτηγού είχαν αφήσει πάνω στην νταλίκα τις μεγάλες ποσότητες μελάσας, αλλά και τις ηλεκτρικές συσκευές, και είχαν



Λίμνη Μαραθώνα: Έλληνες και αμερικανοί αξιωματικοί εξέφραζαν φόβους για δηλητηρίαση των ταμιευτήρων της ΕΥΔΑΠ με φένθιο

Επικίνδυνη για τον άνθρωπο χημική ουσία

Το ΕΝΤΟΜΟΚΤΟΝΟ φένθιο είναι χημική ουσία που κατατάσσεται στις νευροτοξικές και αποτελεί οργανοφωσφορική ένωση. Μπορεί να γίνει ιδιαίτερα επικίνδυνη για την υγεία του ανθρώπου. Υπάρχουν δύο μεγάλες εταιρείες στην Ελλάδα – η μια (πολυεθνική εταιρεία) με έδρα στο Μαρούσι, στην Αθήνα, και η άλλη στη Θεσσαλονίκη – οι οποίες έχουν την άδεια εισαγωγής αυτής της ουσίας στη χώρα μας. Εθνίως με επιβλεψη και παρέμβαση του

υπουργείου Γεωργίας διατίθενται στους ελαιοπαγωγούς περίπου 300 τόνοι φενθίου για καταστροφή του δάκου. Μάλιστα το 2002 σε ελέγχους του Γενικού Χημείου του Κράτους από δείγματα ελαιολάδου στην Κέρκυρα είχαν ανιχνευθεί υπολείμματα φενθίου σε συγκεντρώσεις άνω του μεγίστου επιτρεπτού ορίου. Στην Ελλάδα η χρήση του επιτρέπεται ως το 2007, με ειδική άδεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

αρπάζει με εξαιρετική επιμέλεια μόνο τα δοχεία με τους δύο τόνους του φενθίου! Αρχικά εκφραζόταν η άποψη ότι οι κλέφτες του φορτηγού στόχευαν μόνο στο όχημα και δεν γνώριζαν ή αδιαφορούσαν για το φορτίο. Ωστόσο αυτές οι εκτιμήσεις έδειχναν να διαψεύδονται.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες ξεκινούσαν σε λιγότερο από τέσσερις εβδομάδες και αμερικανοί αξιωματικοί που ασχολήθηκαν αμέσως με την υπόθεση διετύπωναν την άποψη ότι «δεν υπάρχει άλλος λόγος κλοπής

του φορτίου παρά μόνο για τη χρήση του σε τρομοκρατική ενέργεια», ενώ οι Έλληνες αξιωματικοί προσπαθούσαν να μην είναι τόσο... βέβαιοι και να συγκρατούν τους αμερικανούς συναδέλφους τους.

Στελέχη του υπουργείου Γεωργίας που συμμετείχαν στην Επιτροπή για την Αντιμετώπιση Βιοχημικού Πλήγματος επεσήμαναν ότι δεν έχει καταγραφεί ποτέ ξανά στην Ελλάδα περίπτωση τέτοιας κλοπής φορτίου φενθίου ή άλλου δηλητηριώδους φυτοφαρμάκου και τη χαρακτήρισαν

«ανεξήγητη». Στην Αράχοβα μετέβη κλιμάκιο της ΕΛ.ΑΣ. και αμερικανοί αξιωματικοί για να εξετάσουν τον οδηγό του φορτηγού αλλά και να διερευνήσουν άλλες παραμέτρους της περίεργης υπόθεσης με το άφαντο εντομοκτόνο. Στην Ελλάδα κατέφθασαν ειδικοί του FBI για να εξετάσουν τα ενδεχόμενα χρήσης του φενθίου, και ένας από τους «κινδύνους» που εντοπίστηκαν ήταν αυτός της δηλητηρίασης των ταμιευτήρων της ΕΥΔΑΠ. Έτσι λοιπόν από εκπρόσωπο της δημόσιας εταιρείας Ζη-

τήθηκε να ληφθούν εσπευσμένως έκτακτα μέτρα ασφαλείας, ιδίως για την περιοχή του Μόρνου – λόγω σχετικής γειτνίασης με το σημείο κλοπής του φορτίου – όπως και με τη λίμνη Μαραθώνα. Ακόμη άρχισαν να εκφράζονται φόβοι για το ενδεχόμενο πραγματοποίησης του σεναρίου που περιλαμβάνόταν στα τεύχη κινδύνου του Ολυμπιακού Κέντρου Πληροφοριών της ΕΛ.ΑΣ. για... ψεκασμό από μικρά αεροσκάφη επικίνδυνων βιοχημικών ουσιών μέσα σε πόλεις, με δεκάδες θύματα.

Η υπερβολή σε όλο της το μεγαλείο...

Οι έρευνες με τη συμμετοχή κλιμακίων της ΕΥΠ, της Διεύθυνσης Κρατικής Ασφαλείας αλλά και αστυνομικών υπηρεσιών σε όλη την Ελλάδα εντατικοποιήθηκαν για την ανεύρεση του φορτίου, χωρίς όμως αποτέλεσμα.

Όσο πλησίαζε η έναρξη των Ολυμπιακών Αγώνων αλλά και στη διάρκεια της εκδήλωσης, ο προβληματισμός και οι πιέσεις ξένων αξιωματικών για εκδήλωση βιοχημικού πλήγματος μεγάλωναν, αφού το φένθιο παρέμενε... άφαντο.

Ευτυχώς οι Ολυμπιακοί Αγώνες έληξαν χωρίς να επιβεβαιωθούν οι φόβοι αλλά και η αγωνία λιγότερων των Ελλήνων και περισσότερων των ξένων αξιωματικών, για χρήση του φενθίου σε τρομοκρατική επίθεση. Κάποια στελέχη του υπουργείου Γεωργίας υποθέτουν τώρα ότι ίσως το φένθιο εκλάπη για να πωληθεί σε μεγαλύτερες τιμές σε γεωργούς, λόγω και της σχετικής καθυστέρησης που υπήρξε εφέτος στη διανομή του στους ελαιοπαγωγούς. Δηλαδή δεν ήταν στόχος οι ολυμπιακές εγκαταστάσεις αλλά να εξοντωθεί σχετικά φθηνότερα και γρηγορότερα ο... δάκος. Η μοναδική εξέλιξη ήταν ότι με έγγραφο – στις 3 Σεπτεμβρίου 2004 – της αρμόδιας διεύθυνσης του υπουργείου Γεωργίας οριζόταν ότι έπρεπε να καταβληθούν περίπου 20.000 ευρώ από τους υπευθύνους της μεταφορικής εταιρείας για το χαμένο φορτίο.

Β. Γ. ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΓΡΑΦΕΙ Ο ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΑΡΚΑΓΙΑΝΝΗΣ

Αποκατάσταση ίσων όρων εργασίας στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα

Ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης, ο κ. Γ. Παπανδρέου, προκαλώντας την οργή μιας μερίδας του κόμματός του, διακήρυξε ότι ο ίδιος δεν είναι κρατιστής και ο σοσιαλισμός δεν είναι κρατισμός. Αλλά, στην ίδια ομιλία του, ήταν προφανής η αδυναμία του να περιγράψει τον σοσιαλισμό που δεν είναι κρατισμός, όπου το κράτος δεν θα έχει τον κεντρικό ρόλο, όχι τόσο στην παραγωγή όσο στη διανομή του πλούτου.

Η ίδια αδυναμία του κ. Γ. Παπανδρέου ήταν περισσότερο φανερά, παρά τις ρητορικές επικαλύψεις, στις δύο πρόσφατες συζητήσεις στη Βουλή. Στο (έστω περιορισμένο και «σοροπημένο») κυβερνητικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων (νομοφίλευθρο το αποκάλεσε) δεν μπόρεσε να αντιπαραθέσει ένα άλλο πρόγραμμα σοσιαλιστικών μεταρρυθμίσεων, που να μην καταλήγει στον κρατισμό. Έτσι, μοιραία εμφανίσθηκε ως υπεραποτιστής των «εκτεχνικών» της κρατικής συστημικής διαχείρισης του ΠΑΣΟΚ της περασμένης εικοσαετίας και ως συνεχιστής της λαϊκίστικης τακτικής του, υπολογίζοντας ότι θα εισπράξει την ποικιλία προσελεύσεως δυσανεξίας από τα κυβερνητικά μέτρα.

Ο κίνδυνος να βρεθεί η αντιπολίτευση σε ιδεολογικό κενό είναι προφανής. Ο πρωθυπουργός κ. Κώστας Καραμανλής και η κυβέρνηση του φαίνεται ότι προσεγγίζουν την ουσία της πολιτικής, το πραγματικό της αντικείμενο: τη ρύθμιση της σχέσης

μεταξύ εργασίας και κέρδους ή κοινωνικού περισσέυματος. Πολλά θα εξαρτηθούν από τη συνέχεια της μεταρρυθμιστικής παρέμβασης, από το βάθος και την ευρύτητα της και από τις δυνατότητες που θα κατορθώσει να συσπειρώσει. Ανεξαρτήτως της γνώμης που σχηματίζει κανείς και των συμφερόντων που θίγονται ή ευνοούνται, μπορούμε επιτέλους να μιλήσουμε για πολιτική και όχι για απλή διαχείριση. Η αντιπολίτευση κινδυνεύει να καθλωθεί, ιδεολογικά και πολιτικά, στην πλευρά της διαχείρισης.

Η συζήτηση για τη σχέση εργασίας και κέρδους είναι παλαιά και αναχωματώθηκε με τις ραγδαίες εξελίξεις της «παγκοσμιοποίησης».

Για πολλούς ισχύει ακόμη η κλασική μανιακίστικη αντίληψη ότι η πολιτική ασκείται είτε υπέρ της εργασίας και κατά του κέρδους είτε υπέρ του κέρδους και κατά της εργασίας. Ολόκληρη η σοσιαλιστική κοσμοθεωρία στηρίχθηκε στο πρώτο σκέλος αυτής της διάζευξης, ενώ η πρακτική του υπαρκτού σοσιαλισμού κατέληξε στην σχεδόν πλήρη αλλοτρίωση της εργασίας από τα κοινωνικά της χαρακτηριστικά, της σχέσης, της συναλλαγής και της επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων. Ούτε η σοσιαλδημοκρατία, παρά τον «ιστορικό συμβιβασμό» της με το κέρδος, απεμπόλησε την κρατικίστικη αντίληψη. Το «κράτος-πρόνοια», ως μηχανισμός ανειδίκευτων

του κοινωνικού περισσέυματος, δεν παύει να είναι γραφειοκρατικό κράτος, αυταρχικό και αυθαίρετο στις αποφάσεις του. Από τότε που το κόστος του άρσιου να αυξάνεται με ρυθμό ταχύτερο από τον ρυθμό της ανάπτυξης, περιέπεσε σε δεινή κρίση.

Φαίνεται όμως ότι οι σχέσεις μεταξύ εργασίας και κέρδους δεν ήταν ποτέ (ούτε στη σκέψη του Μαρξ), τόσο απλές ή απλοϊκές, όσο τις θέλει η μανιακίστικη αντίληψη. Δεν πρόκειται για την «καλή» εργασία και το «κακό» κέρδος, αλλά για δύο

Χωρίς ουσιαστικό αντίλογο και συγκεκριμένη αντιπρόταση, οι κυβερνητικές μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες.

πλάκες ουδέτερου ρυθμιστικού παράγοντες στη διαδικασία παραγωγής και διανομής του πλούτου, που ο ένας προϋποθέτει τον άλλο. Και αν ακόμα δεχτούμε ότι η εργασία είναι η μοναδική και αστειρευτική πηγή του κέρδους, αυτό δεν σημαίνει ότι το κέρδος είναι κοινωνική κλοπή, όπως επικράτησε να θεωρείται κατά την πρώτη πενταετία του ΠΑΣΟΚ. Ο ίδιος ο Μαρξ θέλησε να δώσει επιστημονικό χαρακτήρα στη διδασκαλία του, αφαιρώντας από τις έννοιες το ηθικό τους περιβλημα και αναλύοντας τον κοινωνικό τους ρόλο. Η ανατροπή του καπιταλισμού δεν ήταν ούτε «καλή» ούτε «κακή», αλλά αποτέλεσμα της ανάπτυξης του και του κοινωνικού του ρόλου. Εργασία και κέρδος συναντώ-

νται στην αγορά και μέσω αυτής υπόκεινται σε αυστηρό κοινωνικό έλεγχο. Όταν επιλέγει και αγοράζω ένα προϊόν, ταυτόχρονα αποφαίνομαι ότι η εργασία που διατέθηκε και τα κεφάλαια που επενδύθηκαν για την παραγωγή του δεν πήγαν χαμένα, ήταν κοινωνικά χρήσιμα. Ταυτόχρονα, αποφαίνομαι ότι ήταν τόσο όσα απαιτούνται και αντιστοιχούν στο εισόδημά μου.

Κάθε μέρα καταγράφονται στην αγορά εκατομμύρια πράξεις, με τις οποίες η κοινωνία ελέγχει τι θα παραχθεί και πόσο, ποια ποιότητα είναι ανώτερη και ποια κατώτερη και ποια είναι η αξία των προϊόντων, συγκρίνοντας το ένα με το άλλο και ιεραρχώντας τις ανάγκες. Με την ίδια διαδικασία διαμορφώνονται και τα εισοδήματα, όχι με κάποια ανύπαρκτη αρχή «ισότητας», αλλά

σύμφωνα με την ποσότητα και την ποιότητα της εργασίας που καταβλήεται ή του κέρδους που επενδύεται. Κανένας ηλεκτρονικός υπολογιστής δεν μπορεί να επεξεργαστεί και να ελέγξει τόσες πληροφορίες όσες η Αγορά, με τους αυτοματισμούς της. Και φυσικά, ούτε το κράτος όταν του ανατίθενται τέτοιες λειτουργίες.

Οι συζητήσεις αυτές αναχωματώ-

θηκαν σε όλη την Ευρώπη επειδή η «παγκοσμιοποίηση» τείνει να μεταβάλει ολόκληρο τον πλανήτη σε ενιαία Αγορά. Η εργασία που καταβλήεται σε ένα άγνωστο χωριό της Κίνας αφορά σε ολόκληρο τον πλανήτη και συγκρίνεται με την εργασία σε κάθε άλλη γωνιά της γης. Αυτή είναι η μεγάλη πρόκληση, που συχνά εκδηλώνεται σαν βάρβαρη επιδρομή. Είναι κρίμα που στη χώρα μας δεν τα συζητούμε αυτά, κολλημένοι καθώς είμαστε στα «εκτεχνικά», που απλώς μας παρέχουν την ασφάλεια της υπανάπτυξης. Θα έλεγε κανείς ότι η κριτική ανάλυση της καπιταλιστικής αγοράς από τον Μαρξ είναι η καταλληλότερη μέθοδος για να αποδαιμονοποιησουμε και να κατανοήσουμε τα φαινόμενα της «παγκοσμιοποίησης», σαν φυσικά φαινόμενα και όχι σαν παγκόσμια συνωμοσία.

Το μεγάλο «εκτεχνικό» στη χώρα μας και σε άλλες χώρες είναι ο αυθαίρετος διαχωρισμός της αγοράς εργασίας σε δημόσιο και σε ιδιωτικό τομέα, με διαφορετικούς όρους και συνθήκες. Στην πρώτη αγορά η εργασία βρίσκεται έξω από κάθε σύγκριση, δεν υπόκειται στον συγκριτικό έλεγχο της αγοράς, είναι μη ανταγωνιστική και παράγει (για την αγορά!) προϊόντα μη ανταγωνιστικά. Κρατικές τράπεζες, δημόσια νοσοκομεία, εκπαιδευση, τηλεπικοινωνίες, δημόσιες συγκοινωνίες και πολλοί άλλοι κρατικοί και ημικρατικοί τομείς παράγουν

προϊόντα μη ανταγωνιστικά επειδή συσσωρεύθηκε περισσότερη εργασία από όση χρειάζεται και επειδή το κόστος εργασίας είναι μεγαλύτερο από αυτό που συγκριτικά θα διαμορφωνόταν στην αγορά, όπως συμβαίνει στον ιδιωτικό τομέα. Αυτός ο διαχωρισμός είναι παράλογος, άδικος και καταστρεπτικός.

Δεν είναι μόνο η αγορά εργασίας που αυθαίρετα διχοτομείται ως προς τους όρους και τις συνθήκες. Διχοτομήθηκε και το συνδικαλιστικό κίνημα σε συνδικάτα του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Τα πρώτα είναι ισχυρά, δραστήρια και δρουν εκβιαστικά, ενώ τα δεύτερα είναι σχεδόν αδρανή. Είναι παράδοξο ότι οι... εργατομανείς, πολιτικοί και συνδικαλιστές, δεν εννοχλούνται από αυτόν τον διαχωρισμό και από το γεγονός ότι η εργασία στον ιδιωτικό τομέα είναι σχεδόν ανυπεράσπιστη συνδικαλιστικά.

Οι κυβερνητικές μεταρρυθμίσεις είναι μια... απλή παρέμβαση για την αποκατάσταση κάποιων ισορροπιών στους όρους εργασίας μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Καμία ιδεολογία, που δεν έχει οριστικά διαβρωθεί από τον κρατισμό, δεν μπορεί να ανεχθεί να να δικαιολογήσει αυτόν τον αυθαίρετο και παράλογο διαχωρισμό. Πιθανόν οι κυβερνητικές μεταρρυθμίσεις να μην είναι οι άριστες. Δεν έχουμε όμως καμία άλλη αντιπρόταση...

«Μέχρι πότε θα κανακεύουμε τον κατακτητή μας;»

Είμαι πεπεισμένος ότι εκφράζω αρκετούς από τους απλούς πολίτες αυτού του τόπου, υποστηρίζοντας ότι μέχρι στιγμής η ένταξη μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μας απέφερε τα αναμενόμενα. Το λέω αυτό με πλήρη επίγνωση, ρισκάροντας να κατηγορηθώ ακόμα και ως «ευρω-σκεπτικιστής». Θα έκομμε ελπίδα για κάτι καλό μόνο εάν η κυβέρνηση κάνει στροφή στην πολιτική της, υιοθετώντας μια διεκδικητική πολιτική, μια πολιτική εκμετάλλευσης της ένταξής μας, προς όφελος της εθνικής μας υπόθεσης. Διατυχώς, όμως, προς το παρόν δεν φαίνεται να υπάρχει τέτοια πιθανότητα. Αντί αυτού, συνεχίζεται το πηλίπλοιο του αντι-ευρωπαϊκού και απάνθρωπου σχεδίου Ανάν.

Δεν πρέπει ποτέ να μας διαφεύγει ότι επιδιώχθηκε η ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας για να ενισχυθούν οι προοπτικές για δίκαιη λύση του Κυπριακού. Με άρση της κατοχής και διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για όλους ανεξαιρέτως τους Κυπρίους. Αυτό που βλέπουμε όμως να συμβαίνει εντός της Ευρώπης είναι μόνο η συνεχής προσπάθεια για άρση της «απομόνωσης των Τουρκοκυπρίων». Λες και μόνο οι Τουρκοκυπριοί υποφέρουν και έχουν δικαιώματα σε αυτόν τον τόπο. Με τον κανονισμό του για εμπόριο μέσω της πρόσφατης γραμμής νομιμοποιήθηκε η εμπορία των κλεμμένων προϊόντων. Εάν μας έλεγαν πριν από πέντε χρόνια ότι θα φτάναμε στο σημείο να πωλείται κλεμμένο λάδι από την Καρπασία του Διεθνούς Έκθεσης Κύπρου, δεν θα το πιστεύαμε. Η προμεόληση ενός παράνομου καθεστώτος, πριν από την άρση της κατοχής, γίνεται ποικιλοτρόπως, με τις ευλογίες της Ε.Ε. και της κυπριακής κυβέρνησης. Ως εκ τούτου, σε λίγο δεν θα υπάρχει κίνητρο για τους οικονομικά σκεπτόμενους Τουρκοκυπρίους όσον αφορά τη λύση του Κυπριακού.

Θα ήταν άκαιρο να επικειρσώσουμε μια αναδρομή στις υπερφίλιες δηλώσεις των πολιτικών που «έκτισαν» τις μεγάλες προσδοκίες μας. Δυστυχώς, μέχρι στιγμής, αποδεικνύεται άνθρωπος ο θησαυρός. Ενα χρόνο μετά την ένταξη, ο μέσος Κύπριος πολίτης σύγγραφο προβληματίζεται. Δεν είδαμε ακόμα όφελος από την πολυθρόνη ένταξη μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ούτε στο Κυπριακό ούτε αλλού. Είμεις, οι απλοί πολίτες, αλλιώς το αντιληφθήκαμε. Νομίσαμε, οι αφελείς, ότι στην Ε.Ε. η μικρή Κύπρος θα μπορούσε να αγωνιστεί αξιοπρεπώς για τα δικαιώματά της. Τι βλέπουμε, όμως, να γίνεται; Η πλειοψηφία των ηγετών μας υιοθέτησε «τη θεωρία του μινιμαλισμού». Δεν μπορεί, λένε, η μικρή Κύπρος να βάζει «μαξιμαλιστικούς» στόχους, όπως τον πλήρη σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Ελλήνων της Κύπρου. Δηλαδή, τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι μόνο για τους υπόλοιπους Ευρωπαίους και όχι για μας, τους υποδεέστερους.

Στην κρίση ημερομηνίας της 17ης Δεκεμβρίου του 2004, όπου παιζόταν, υποτίθεται, το βέτο στην έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας, αρκεστήκαμε με την υπόσχεση της τελευταίας για την υπογραφή του πρωτοκόλλου της τελωνειακής ένωσης με τα νέα κράτη-μέλη. Το βέτο δεν είναι για τα μικρά κράτη, όπως μας είπε ο πρόεδρος της κατεχόμενης Κυπριακής Δημοκρατίας. Από την αυτονόητη προϋπόθεση της άρσης της κατοχής του κυπριακού ευρωπαϊκού εδάφους,

ξεπέσαμε στην υπόσχεση για την υπογραφή του πρωτοκόλλου.

Η κυπριακή κυβέρνηση επικαλείται πως η δήλωση της Τουρκίας ότι δεν αναγνωρίζει την Κυπριακή Δημοκρατία θα είναι μονομερής, δεν θα γίνει αποδεκτή και δεν θα έχει καμία νομική ισχύ. Γιατί δεν μπορούμε να δούμε την άλλη όψη του νομίσματος (αντί να στρουθοκαμηλίζουμε;). Κατά την άποψή μου, το δόλεν επίτευγμα της υπογραφής του πρωτοκόλλου από την Τουρκία, δεν έχει κανένα αντίκρυσμα. Εφ' όσον η συγκεκριμένη δήλωση της Τουρκίας αντανάκλα την αναλλοίωτη στάση της, διεραιώμασε ποια πρακτική αξία θα έχει η υπογραφή του πρωτοκόλλου. Όσο νομιμοφανής κι αν είναι η πράξη της υπογραφής, η ουσία είναι μία: Η Τουρκία δεν μας αναγνωρίζει κι εμείς όλο χώνουμε το κεφάλι μας στην άμμο. Επιπλέον, τι βοηθούμε κι εμείς και η Ελλάδα στην ενταξιακή της πορεία. Ανούσια, λοιπόν, η υπογραφή του πρωτοκόλλου και διεραιώμασε, οι πτωχοί τω πνεύματι, προς τι ο μεγάλος σαματάς.

Η Τουρκία συνεχίζει την κατοχή της Κύπρου, συνεχίζει να αναβαθμίζει τις κατοχικές δυνάμεις, συνεχίζει να προσπάθει να πετύχει αναγνώριση του παράνομου καθεστώτος του Ταλάτ. Και όλα αυτά τα παράνομα και παράτυπα εμπειδώνονται με τη δική μας ανοχή και εντός της Ευρώπης. Είμαι της άποψης ότι κανείς Ευρωπαίος δεν θα μας βοηθήσει, εάν εμείς πρώτα δεν βοηθήσουμε τους εαυτούς μας. Πού είναι το βέτο που υποτίθεται θα μπορούσαμε να βάλουμε στην πορεία; Μέχρι πότε θα κανακεύουμε τον κατακτητή μας;

ΠΑΝΙΚΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ

Λοσία - Κατεύομένη Αρμάδατος

Επιβολή του ΦΠΑ στις οικοδομές

Διάβασα στο ένθετο της 22ας Ιουνίου 2005 της «Καθημερινής», την πρόταση νόμου για την επιβολή του ΦΠΑ στις οικοδομές και πρόσθετα τις δυσκολίες που προκύπτουν και τις επιβαρύνσεις που αναμένονται.

Θεωρώ ότι όλα τα προβλήματα προέρχονται από έναν βασικό παράγοντα, ο οποίος δεν λαμβάνεται καθόλου υπ' όψιν. Ο παράγοντας αυτός αφορά το ότι οι μεταβιβαζόμενες ιδιοκτησίες περιλαμβάνονται στην αξία τους κατά ένα τμήμα την αξία του οικοπέδου που αντιστοιχεί σε αυτές και κατά το υπόλοιπο την αξία της κατασκευής τους, όπως αναφέρεται και σε όλα τα συμβόλαια μεταβιβάσεως.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν αυτήν την πραγματικότητα και δεδομένου ότι στη μεταβίβαση οικοπέδου δεν θα εφαρμόζεται ο ΦΠΑ (με ποια λογική άλλωστε;), αλλά θα εξακολουθήσει να ισχύει ο φόρος μεταβιβάσεως, θα μπορεί να υπολογίζεται για κάθε ιδιοκτησία ο αντίστοιχος φόρος που αφορά το ποσοστό οικοπέδου που της αναλογεί, στο δε υπόλοιπο που θα προκύ-

Οι θέσεις στον Ηρώδιο

Ο ραϊότατα μας περιγράφει πάντα η αγαπητή στήλη «Τίλεφος» και στα «Εμπιστευτικά», τις μουσικές εκδηλώσεις εις το Ωδείο Ηρώδου Αττικού. Είναι πράγματι μοναδικές οι βραδιές αυτές, κάτω από τον Ιερό Βράχο της Ακροπόλεως, με Έλληνες και ξένους καλλιτέχνες. Οσον αφορά όμως το Άνω Διάζωμα, πάλαι ποτέ Βραχάκια, είναι χώρος τώρα όχι πια αποκλειστικά για νέους και ερωτευμένους. Το αντίτιμο των 70 ευρώ, στη συγκεκριμένη συναυλία του Plácido Domingo, είναι αρκετά υπολογισμό για το βαλάντιο των νέων φιλομούσων και ολιγοτέρων ευπορών φοιτητών. Γι' αυτό και το κοινό στον χώρο αυτό δεν διέφερε, όσον αφορά ηλικία και τάξη, από τους υπόλοιπους θεατές.

Το θέμα, λοιπόν, είναι ότι επειδή οι θέσεις εις το Α.Δ. δεν είναι αριθμημένες, αναγκάζονται οι κάτοικοι των ερσιτηρίων να προσέρχονται και 1 ώρα προτού επιτραπεί η είσοδος (δηλαδή και 2 ώρες προ της έναρξης της συναλίας), με αποτέλεσμα να σχηματίζονται δύο ουρές από υπομονετικούς και πειθαρχημένους φίλους των θεαμάτων. Ερωτώ λοιπόν: γιατί να μην υπάρχει αριθμηση των θέσεων και στον χώρο αυτό που καλύπτει λίγο πολύ το μισό του όλου θεάτρου! Αλλά και κάτι άλλο. Γιατί οι διοργανωτές να μην τοποθετούν μερικά μέτρα κορδόνι, όπως συνθίζεται, ώστε να πλαισιώνονται οι αναμένοντες για να προστατευτούν από τους άλλους «εξυπνότετους» συμπατριώτες μας που προσερχόμενοι τελευταία στιγμή επιμένουν με αναίδεια να τους παραμερίζουν με τα γνωστά επακόλουθα... που χालούν τη διάθεσή. Η αξιολογία είναι δικαίωμα όλων.

ΖΩΗ ΚΑΡΑΤΣΟΛΗ

Λεοκάρου 3, Μείς

Πεδίο συναίνεσης

Υπάρχει ένα μεγάλο πρόβλημα με τον δημόσιο τομέα. Τόσο οι δημόσιες υπηρεσίες όσο και οι ΔΕΚΟ μας στοιχίζουν πολύ. Χρήματα που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν είτε παραγωγικά είτε κοινωνικά, ξεδύνουν σε μισθούς υπαλλήλων που δεν παράγουν ούτε και προσφέρουν. Όμως, ανακαλύψαμε ένα πρωτότυπο τρόπο να λύσουμε το πρόβλημα. Θα μειώσουμε τον αριθμό των υπαλλήλων, πληρώνοντας τους για να φύγουν. Αυτός ο τρόπος δημιουργεί άλλα προβλήματα. Γιατί να πληρώσουν οι αθώοι για να φύγουν οι υπεράριθμοι; Πού ξέρουμε ότι δεν θα φύγουν οι καλύτεροι και δεν θα μείνουν οι χειρότεροι; Ποιος μας διαβεβαιώνει ότι το πρόβλημα δεν θα εμφανισθεί πάλι, όταν θα σπεύσουν να ξαναδιορίσουν χιλιάδες άρρηστους υπαλλήλους;

Βεβαίως, είναι φανερό τι επιδιώκεται με την απόλυση χιλιάδων υπαλλήλων από τις ΔΕΚΟ. Το κράτος αναλαμβάνει κατά τον ένα ή τον άλλο τρόπο τη δαπάνη απόλυσης των υπαλλήλων, προσδοκώντας μεγαλύτερη τιμή πώλησης σε κάποιον ενδιαφερόμενο. Και αν δεν πωληθεί;

Και τι θα γίνει με τον καθαρά δημόσιο τομέα; Ποιος δεν έχει δει υπαλλήλους να πλέκουν, να μιλούν ατελείωτα στο τηλέφωνο, να δωροδοκούνται, να βασανί-

Τα ναρκωτικά είναι ο χειρότερος εχθρός μας

Οτι και να κάνουν οι αστυνομικές αρχές, όσο και αν προσπαθεί το κράτος να πατάξει την καλλιέργεια των κασιόδεσδων και των λοιπών «ευγενών» δενδρυλίων, τόσο περισσότερο θα ανθεί και θα ευρισκεί η τάξη των ανθρώπων που ασχολείται με το παρμένο αυτό είδος. Η μεγάλη δυσκολία που δίνεται, τελευταία, στην ανακάλυψη όλο και κάποιων που συλλαμβάνονται επί το έργον, αν και επιβεβαιώνει τον λόγο του αληθούς, είναι μάλλον παραπλανητική. Πού όμως οφείλονται όλα αυτά η στρόφη του πληθυσμού σε παραοικονομία, παρανομία και παρασιτισμό; Γιατί κανείς δεν τολμά να ομολογήσει;

Πρόσφατα στην Κολομβία, στην Τουρκία, στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας και οπουδήποτε αλλού ανά την υφήλιο, γιατί είναι πράγματι διεθνές το φαινόμενο της εξάρσης της καλλιέργειας και της χρήσης των ναρκωτικών, ομολογήθηκε ότι για όλα φταίει η κακή οικονομική κατάσταση του κόσμου και η ανέχεια στην οποία βυθίζεται όλο και μεγαλύτερο κομμάτι των κατοίκων της γης. Η δύσκολη θέση των ανθρώπων και η αδυναμία τους να εξασφαλίσουν τα προς το ζην τους στρέφει σε απαγορευμένες, αλλά επικερδείς ασχολίες. Μια από αυτές είναι και η ενασχόληση με τα ναρκωτικά. Τι να τους πει εκεί το κράτος; Τι να τους τάξει για

να σταματήσουν; Οποιοι είναι νόμιμοι πεθαίνει της πείνας. Με την καλλιέργεια των ναρκωτικών έχουν μια πιθανότητα να βρουν για παιδιά τους. Για την ακρίβεια, αν όλα πάνε καλά, μπορούν να γίνουν και πλούσιοι. Να ξεφύγουν μια για πάντα από τη φτώχεια. Τώρα, το αν πάντως και με μερικοί, το να γίνει αυτό έχει το ρίσκο, ο εύκολος πλουτισμός και η παρανομία. Για να μην πούμε ότι όλα γίνονται με την επίσημη υποστήριξη του κράτους; Και ότι δεν υπάρχει πιθανότητα ρίσκου. Αφού και τα ίδια αυτά κράτη δεν τα πηγαίνουν, όπως και οι υπάκοοί τους, και τόσο καλά με τα οικονομικά τους. Κοιτάξτε για παράδειγμα το Αφγανιστάν και την Τουρκία, από τη μια πουλάνε εκδομένη στους Δυτικούς ότι πολεμούν τα ναρκωτικά και από την άλλη κάνουν ότι μπορούν για να αυξάνουν την παραγωγή τους και τη κερδή τους φυσικά!

Μήπως, όμως, και η σημερινή Κολομβία, η Ταϊλάνδη, η Αλβανία και τόσα άλλα κράτη, δεν κάνουν το ίδιο; Αλλά για να μην πάμε μόνο στους άλλους, στην Ελλάδα τι γίνεται; Μπορεί κάποιος να μας πληροφορήσει υπεύθυνα; Λέγεται ότι δεν υπάρχει καταυλισμός ή γκέτο γιγαντών ή αλλοδαπών που να μην διακινεί ναρκωτικά. Δεν υπάρχει, κατά τη λέγόμενη πολλών, μυστόνι σε γόνιμες ελληνικές πεδιάδες που να μην καλλιεργούνται

ναρκωτικά!

Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω είναι η μεγάλη εξάρση των θανάτων από ναρκωτικά που έχει ενσκήψει και στην Ελλάδα. Εκατοντάδες υπολογίζεται ότι θα είναι και φέτος τα άτομα που θα χάσουν τη ζωή τους από τη χρήση τους. Και τα περισσότερα από αυτά είναι παιδιά. Είναι τα αθώα παιδικά μάτια που ψάχνουν για το καλύτερο και βασισμένοι πριν γευτούν τους καρπούς της ζωής. Μην πει κανείς ότι είναι τόσο δύσκολο να παταχθεί το φοβερό αυτό φαινόμενο! Αν υπάρχει θέληση όλα θα είχαν τακτοποιηθεί. Όμως για κοινωνικά τους. Κοιτάξτε για παράδειγμα το Αφγανιστάν και την Τουρκία, από τη μια πουλάνε εκδομένη στους Δυτικούς ότι πολεμούν τα ναρκωτικά και από την άλλη κάνουν ότι μπορούν για να αυξάνουν την παραγωγή τους και τη κερδή τους φυσικά!

Μήπως, όμως, και η σημερινή Κολομβία, η Ταϊλάνδη, η Αλβανία και τόσα άλλα κράτη, δεν κάνουν το ίδιο; Αλλά για να μην πάμε μόνο στους άλλους, στην Ελλάδα τι γίνεται; Μπορεί κάποιος να μας πληροφορήσει υπεύθυνα; Λέγεται ότι δεν υπάρχει καταυλισμός ή γκέτο γιγαντών ή αλλοδαπών που να μην διακινεί ναρκωτικά. Δεν υπάρχει, κατά τη λέγόμενη πολλών, μυστόνι σε γόνιμες ελληνικές πεδιάδες που να μην καλλιεργούνται

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΝΑΤΣΕΛΗΣ

Κερατοίνι

Εθνικός Κήπος και φύλακες

Μαζί με την έλλειψη νερού, που όσο προχωράει το καλοκαίρι, αρχίζει να γίνεται αισθητή στον Εθνικό Κήπο, παρά τις δημόσιες διαβεβαιώσεις του κ. Μπεγκράκη ότι «το πρόβλημα του νερού έχει λυθεί», προστίθεται τώρα και το πρόβλημα ανάρμοστης συμπεριφοράς των φυλάκων του. Τον εισερχόμενο από την οδό Ηρώδου Αττικού, απέναντι από το Προεδρικό Μέγαρο, τον υποδέχεται μουσική σκυλάδικων από το τρανζίστορ του φυλάκα. Οποιοι τολμήσουν να κάνουν παρατήρηση, καθυβρίζονται. Το αυτοκίνητό του εν λόγω κυρίου είναι παρκαρισμένο μέσα στον Κήπο, σε ένα από τα δρομάκια που σε παλιούς και αφελείς καιρούς σχεδίασαν σπουδαίοι ξένοι καλλιτέχνες. Κύριο έργο της Δημοτικής Αστυνομίας μάς λένε ότι είναι να περιφρουρεί την πόλη από τις

παράνομες σταθμεύσεις, όχι να σταθμεύει παρανόμως η ίδια και να περνάει τον χρόνο υπηρεσίας πάνω σκάν, και μάλιστα μετά μουσικής και τσιγάρου. Ο Κήπος χρειάζεται τους δικούς του, ειδικευμένους ανθρώπους. Η Δημοτική Αστυνομία, που πιθανώς εντυπωσιακά χωρίς να είναι και αποτελεσματικά αναλόγως, είναι για άλλα και για αλλού. Μια και εμπιστευθήκαν, όμως, τον ιστορικό πνεύμονα της Αθήνας σε ξένα χέρια, οι υπεύθυνοι δεν κάνουν οι ίδιοι ένα πέρασμα από κει χωρίς κάμερες, φανφάρες και πυροτεχνήματα, έτσι, αιφντιστικά, από απλή περιέργεια, Αθηνάιοι είναι και αυτοί, να πάρουν μια ιδέα τι γίνεται;

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΒΙΑ, Δημοσιογράφος

Εφιφύλις 17-19, Αθήνα

ΚΕΔΟ Α.Ε. Αποκλειστικοί Εισαγωγείς Land Rover



ADEL/SAATCHI & SAATCHI

Freelander 1.8 5dr "S": Εκπομπές CO₂ (gr/km): 248, κατανάλωση (lt/100km): αστικός κύκλος: 13,6, υπέρστικός κύκλος: 8,5, συνδυασμένος κύκλος: 10,4

Freelander.

Το κορυφαίο SUV.

Αποκτήστε το τώρα από **€27.200*** και έως **36 άτοκες δόσεις!**
*(Freelander 1.8 3dr S)

Ανακαλύψτε σήμερα την απόλυτη ελευθερία Freelander. Νιώστε την πιο συναρπαστική οδηγική εμπειρία και γνωρίστε τις εξαιρετικές επιδόσεις του, εντός και εκτός δρόμου. Η εντυπωσιακή του εμφάνιση και το πολυτελές εσωτερικό του σας τοποθετούν αυτόματα ένα σκαλοπάτι ψηλότερα από τους άλλους οδηγούς.



GO BEYOND

Ελάτε για ένα test drive στο επίσημο δίκτυο **Land Rover** και ζήστε την εμπειρία Freelander σήμερα!

www.landrover.gr

ΚΕΔΟ Α.Ε. Αποκλειστικοί Εισαγωγείς Land Rover. Διεύθυνση: 16ο χλμ. Ε.Ο. Αθηνών-Λαμίας & Ευρώτα, 145 64 Νέα Κηφισιά, Τηλ.: 210 800 2087, 210 800 2174, Fax: 210 800 2159

ΔΙΚΤΥΟ LAND ROVER: ΑΘΗΝΑ: Γ. ΤΖΩΡΤΖΗΣ Α.Ε., Λεωφ. Λαυρίου 31-33, Τηλ.: 210 6048819-20, ROLCAR A.E. (LAND ROVER CENTER), Λεωφ. Μεσογείων 191-193, Τηλ.: 210 6728696, ROLCAR A.E., Βουλιγαμένης 14, Τηλ.: 210 9603232, ΓΚΑΜΠΛΕΤΣΑΣ Α.Ε., Γρηγ. Λαμπράκη 17, Τηλ.: 210 2846518-20 • ΗΡΑΚΛΕΙΟ: ΝΙΒΑΛ Ο.Ε., Λεωφ. 62 Μαρτύρων 78, Τηλ.: 2810 254457 • ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: ROLCAR A.E., Εθν. Αντιστάσεως 114, Τηλ.: 2310 488650, ROLCAR A.E., Λαγκαδά 124, Τηλ.: 2310 508000 • ΙΩΑΝΝΙΝΑ: ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΡΙΑΡΧΗΣ, 5ο χλμ. Ε.Ο. Ιωαννίνων - Αθηνών, Τηλ.: 26510 67166 • ΚΑΛΑΜΑΤΑ: Γ. ΑΝΑΣΤΟΠΟΥΛΟΣ Α.Ε., Νέα Είσοδος Καλαμάτας, 241 00 Καλαμάτα, Τηλ.: 27210 99677, Fax: 27210 95208 • ΚΟΡΙΝΘΟΣ: ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ, Ισθμός Κορίνθου, Τηλ.: 27410 20301 • ΛΑΜΙΑ: Σ. & Ι. ΠΑΠΑΔΟΠΙΑΝΝΗΣ ΕΠΕ, 1ο χλμ. Ν.Ε.Ο. Λαμίας-Αθήνας, Τηλ.: 22310 47451 • ΛΑΡΙΣΑ: ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Α.Ε., 2ο χλμ. Λάρισας - Αθήνας, Τ.Θ. 1672 Λάρισα, Τηλ.: 2410 555545, Fax: 2410 555562, • ΞΑΝΘΗ: ΜΑΡΙΑ Ε. ΚΟΝΤΟΛΙΑ, 1ο χλμ. Εθνικής Οδού Ξάνθης - Λάγους, Τηλ.: 25410 71302 • ΠΑΤΡΑ: SERTON ΑΧΑΪΑΣ Α.Ε., Ν. Ε. Ο. Πατρών - Αθηνών 51, Τηλ.: 2610 433750 • ΧΑΛΚΙΔΑ: ΑΦΟΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Α.Ε., 5ο χλμ. Χαλκίδος - Αρτάκης, 341 00 Χαλκίδα, Τηλ.: 22210 45280, Fax: 22210 45283 • ΧΑΝΙΑ: Γ. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε., Κισσάμου 101, Τηλ.: 28210 71001

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΠΙΛΗΨΗ ΗΜΕΡΕΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 17 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2005

Ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ

Ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ

Τώρα που ο Κήπος
αλλάζει χέρια

Γιώργος Ν. Αναστασόπουλος

Αποκατάσταση τώρα

Μαρία Καραβία

Υπόγειες διαδρομές...

Ελευθερία Τραίου

Από χθες φυτεύω φοίνικες

Βάνα Μπούσε

Ο Κήπος και οι Αθηναίοι

Μάρω Καρδαμίτση Αδάμη

Κύκλοι ανθρώπων και εποχών

Μάρω Βασιλειάδου

Χρονολόγιο

Μάρω Βασιλειάδου

Η δροσερή καρδιά της Αθήνας

Γρηγόρης Τσουνής

Ζωγραφικά βλέμματα

Αφροδίτη Κούρια

Νηοίδες μνήμης σε
μια θάλασσα πράσινο

Ζέττα Αντωνοπούλου

Εξώφυλλο

Μνημειακό μέτωπο σχηματίζουν οι υπερασυνδεδεμένες ουσιαστικές στην κεντρική είσοδο του Εθνικού Κήπου. Μερικοί από τους φοίνικες αυτούς είναι πραγματικά μνημεία της Φύσης καθώς φυτεύτηκαν στα χρόνια της βασίλισσας Αμαλίας. Σε πρώτο πλάνο, το ηλιακό ρολόι, το γνωστότερο του είδους του στην Αθήνα. Στη μαρμάρινη βάση του αναγράφεται: «Το παρόν ηλιακόν ωρολόγιον εστήθη το πρώτον εις την παρά την μεσημβρινήν πλευράν των ανακτόρων μαρμαρίνη κλίμακα του Εθνικού Κήπου επί βασιλεύς Οθωνος. Μετεφέρθη δε ενταύθα κατά μήνα Απρίλιον του 1929» (φωτ.: Κανάρης Τσίγκανος).

Υπεύθυνη «Επτά Ημερών»
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΡΑΪΟΥ

epitaimero@kathimerini.gr

Ο ΕΘΝΙΚΟΣ Κήπος, έργο της βασίλισσας Αμαλίας, λίγα μόλις χρόνια μετά τη δημιουργία του στάθηκε επάξια δίπλα στα αντίστοιχα ευρωπαϊκά πάρκα. Το εγχείρημα δεν ήταν εύκολο στο φτωχό νεοσύστατο κράτος και στο γυμνό, σχεδόν, από βλάστηση αθηναϊκό τοπίο, που είχε αποψιλωθεί σε μεγάλο βαθμό στα χρόνια της πολιορκίας. Η ευτυχής κατάληξη οφείλεται στο πείσμα της Αμαλίας και στην πειθαρχημένη εργασία των κηπουρών της: του Βαυαρού γεωπόνου Σμάρατ, του συμπατριώτη του Φρ. Σμιτ, και του Γάλλου κηποτέχνη Φ. Λ. Μπαρό που έφτιαξε αργότερα τους περίφημους κήπους του Ντολμά Μπαξέ στην Κωνσταντινούπολη. Τον Απρίλιο του 1846, η Αμαλία γράφει στον πατέρα της Παύλο Φρειδερίκο Αύγουστο, Μέγα Δούκα του Ολδενβούργου: «Γνωρίζω όλα τα δέντρα και όλα τα φυτά, και κάνω σε όλα υποχρεωτικά την επίσκεψή μου. Και αλίμονο στον κηπουρό, αν έχει μεταφυτέψει ή κλαδέψει κανένα χωρίς να το γνωρίζω, θυμώνω τρομερά». Για την πορεία και τις περιπέτειες του Εθνικού Κήπου μέσα στον χρό-

Επιμέλεια αφιερώματος:

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΒΙΑ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΡΑΪΟΥ

νο θα μιλήσουν οι σελίδες του αφιερώματος. Στο σύντομο αυτό σημείωμα, εκτιμώντας ότι η παραχώρηση του Κήπου στον Δήμο Αθηναίων θα μπορούσε να αποτελέσει ένα νέο ξεκίνημα, θα αναφερθούμε μόνο στις δεσμεύσεις του αρμόδιου πλέον φορέα για τα προβλήματα που επιζητούν άμεση επίλυση. Το πρώτο ζητούμενο είναι ο εμπλουτισμός του Κήπου με φυτικό υλικό. Στο ιστορικό πάρκο, παρότι υπάρχει ετήσια απώλεια δέκα περίπου παλαιών και, συχνά, σπάνιων δέντρων, η βλάστηση δεν έχει ανα-νεωθεί εδώ και χρόνια. Ο κ. Θεόδωρος Μπεχράκης, πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Αθηναίων δήλωσε ότι το πρώτο βήμα θα είναι η φύτευση 200 μεγάλων δέντρων. Αισιόδοξη προοπτική για το μέλλον του Κήπου συνιστά η ανάθεση της προεδρίας του Δ.Σ. του νέου διαχειριστικού φορέα «Δήμος Αθηναίων-Εθνικός Κήπος» στον κ. Γιάννη Κωστόπουλο, πρόεδρο του Δ.Σ. της ALPHA BANK. Ο κ. Κωστόπουλος, με μεγάλη εμπειρία σε διοικητικά θέματα, έδωσε με τη λέξη πειθαρχία το στίγμα της νέας εποχής: «Χρειάζεται πειθαρχημένη εργασία, ώστε ο Κήπος να αποκατασταθεί στην αρχική του μορφή. Στις άμεσες προτεραιότητες είναι η πρόσληψη φυλάκων, η εκπαίδευση των γεωπόνων σε αντίστοιχους ιστορικούς κήπους του εξωτερικού και η επάνδρωση με ειδικευμένο προσωπικό που θα πονάει τον Κήπο».

Ε.Τ.

Τώρα που ο Κήπος αλλάζει χέρια



ΓΙΩΡΓΟΣ Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Πρέσβης της Ελλάδος στην ΟΥΝΕΣΚΟ*

ΜΕΙΖΟΝΕΣ μορφές εκφράσεως της τέχνης οι κήποι, όπως σημειώνει ο ιστορικός της τέχνης Ζερμέν Μπαζέν στο βιβλίο του «Κήποι, η αναζήτηση του χαμένου Παραδείσου». Η εκτίμηση δεν θα έπρεπε, ίσως, να θεωρηθεί υπερβολική. Γιατί, υπάρχουν ασφαλώς κήποι που συνδέονται με πολιτισμούς,

◀ **Μνημεία τον ποταμού και μνημεία της Φύσης σε αρμονική συντήρηση στον ιστορικό Κήπο της Αθήνας: αρχαία μάρμαρα με φόντο το οριζοντιόκλαδο κηπαρίοι, μνημείο της Φύσης αντί, καθώς είναι από τα πρώτα δέντρα που φυτεύθηκαν στον Εθνικό Κήπο (φωτ.: Νέλλη Σπυρογιάννη).**

κρίνονται αποκλειστικά στο πλαίσιο της αρχιτεκτονικής των κήπων, με την οποία αναπτύχθηκαν. Καταλέγονται στα πολιτιστικά μνημεία, που προσφέρουν ιδεατές εικόνες του κόσμου και της ιστορίας μιας εποχής.

Ο Εθνικός Κήπος δεν ανήκει στα μνημεία της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Αποτελεί, όμως, ιστορικό κήπο για την Ευρώπη του 19ου αιώνα, που με τη φροντίδα της βασίλισσας Αμαλίας και των Βαυαρών δημιουργών του απέκτησε τα δικά του χαρακτηριστικά και δημιούργησε τη δική του αξία. Πόσο τη θυμίζει σήμερα, σε περίοδο που, με την παραχώρησή του στον δήμο Αθηναίων, ετοιμάζεται για να αλλάξει εποχή;

Η εικόνα είναι, δυστυχώς, βαθύτατα μελαγχολική. Η περίοδος που ο κήπος έπλασε τον δικό του μύθο, έχει συνδεθεί με τα παλιά καλά χρόνια. Και το πολιτιστικό μνημείο, που πρόσφερε έναν χώρο ομορφιάς και δημιουργίας στα νιάτα και τις ώριμες ηλικίες των Αθηναίων, εμφανίζει μιαν εικόνα εγκαταλείψεως, που προκαλεί τη θλίψη και —ας μας επιτραπεί να προσθέσουμε— την οργή. Τα ίχνη των περιπετειών που πέρασε ο Εθνικός Κήπος τις τελευταίες δεκαετίες, όταν οι διάφορες κρατικές αρχές που ήταν αρμόδιες για την ανάπτυξή του, δεν έδειξαν την ευαισθησία που απαιτούσαν οι καιροί, προβάλλοντας ανάγλυφα στη σημερινή του όψη.

Πλίνθι και κέραμοι ατάκτως ερριμμένα εναλλάσσονται με πλάκες

από μπετόν για να μας θυμίζουν και την «εναρμόνιση» με την εικόνα της σύγχρονης μετενοουπόλεως, που συνιστά η πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους. Τα δέντρα έχουν λιγοστεύσει, η βλάστηση έχει μαραθεί, οι μελωδικές φωνές των πουλιών έχουν σχεδόν παύσει να ακούγονται και ακόμη και το νερό, που ζωντάνευε φυτά και δένδρα, μοιάζει να 'χει στερεύσει...

Επιβάλλεται να αλλάξει

Αυτάν την όψη η Ντόρα Μπακογιάννη μπορεί —και επιβάλλεται— να την αλλάξει. Αλλά χρειάζεται να ασχοληθεί συστηματικά η ίδια και να δώσει τον τόνο για να αποκατασταθεί με τον καιρό το μοναδικό αυτό στολίδι της πρωτεύουσας στην προτιμή του μορφή. Οχι, φυσικά, με τη δημιουργία νέων αναψυκτηρίων, που θα συρρικνώνουν ακόμη περισσότερο τον περιορισμένο χώρο του κήπου. Αλλά, με την ενίσχυση της βλαστικής και της δένδροφυτεύσεως και την εφαρμογή ολοκληρωμένων σχεδίων για μια καινούργια διαμόρφωση του κήπου — και καλοί ειδικοί στην αρχιτεκτονική των κήπων υπάρχουν ακόμη, δόξα τη Θεώ, στην Ελλάδα.

Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον μας για την αναμόρφωση του τόσο σημαντικού αυτού πολιτιστικού μας μνημείου συμπίπτει, άλλωστε, και με μια περίοδο κατά την οποία άρχισε να επιδεικνύεται ζωηρότερο από άλλοτε

διεθνές ενδιαφέρον για τα πάρκα και τους κήπους του πλανήτη μας. Η Κίνα και η Ιαπωνία πρωτοστατούν στην κατεύθυνση αυτή, χωρίς να απουσιάζουν οι Αραβες, αλλά ούτε και ορισμένοι Ευρωπαίοι. Το Συμβούλιο της Ευρώπης προχώρησε σε μια ευρωπαϊκή σύμβαση για το τοπίο, αλλά με πολύ γενικευμένες διατάξεις προστασίας του, ενώ ορισμένες οργανώσεις, όπως π.χ. η IFLA (Διεθνής Ομοσπονδία Αρχιτεκτόνων του Τοπίου) αποδείχθηκαν ακόμη πιο δραστήριες. Βραβεία, σαν εκείνο που θεσπίστηκε προς τιμήν της Μελίνας Μερκούρη για την προστασία των πολιτιστικών τοπίων, βοήθησαν να ενισχυθεί η κίνηση αυτή.

Το πιο ενδιαφέρον ίσως πρόγραμμα, που αναπτύσσεται μέσα σε αυτό το πλαίσιο, έχει σχεδιαστεί από την ΟΥΝΕΣΚΟ και καλύπτει την προστασία των πάρκων και των κήπων της Μεσογείου. Ο Εθνικός Κήπος θα μπορούσε αναμφίβολα να συνδεθεί με το πρόγραμμα αυτό. Αλλά ανεξάρτητα από τη σύνδεσή του αυτή ή κάποια άλλη, επιβάλλεται να αναμορφωθεί και να αποκτήσει άλλο ύψος και άλλη όψη, που να συγκρατεί την ιστορική μνήμη του αρχιτεκτονικού τοπίου της Αθήνας του 19ου αιώνα. Η δέσφραση Αθηναίων μπορεί να το πετύχει.

* Ο κ. Γιώργος Αναστασόπουλος ήταν πρώην υπουργός, αντιπρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και πρόεδρος της ΕΣΗΕΑ.



▲ **Πέργκολα με κιόσκι στον καιπαρσίνο Εθνικό Κήπο, ο οποίος έχει χαρακτηρη-ρομαντικού αγγλικού κήπου, ενώ στα νεότερα χρόνια θα αποκτήσει και στοιχεία κλασικού έθνους (φωτ.: Γιάννης Μπαρόπουλος).**

Αποκατάσταση τώρα

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΒΙΑ

Δημοσιογράφος - συγγραφέας

ΟΣΟΙ τον επισκέπτονταν μετά την εκθρόνισή του, στη Βαμβέργη κοντά στο Μόναχο, καταθέτουν ότι ο Οθωνας, χρησιμοποιούσε πάντα στη συζήτηση τη φράση «Εμείς οι Έλληνες...». Είχε άλλωστε ζητήσει να ταφεί με την ελληνική φουστανέλα. Δεν παρέλειψε όμως το 1863 να απαιτήσει από το ελληνικό κράτος 5.358.085 δρχ., ποσό που δαπάνησε από το προσωπικό ταμείο του για την ανέγερση των Ανακτόρων. Η αξία της λίρας ήταν 28 δραχμές και 590 λεπτά τότε. Τα πέντε εκατομμύρια αντιστοιχούσαν σε 187.402 χρυσές λίρες. Με τις σημερινές ισοτιμίες θα αντιστοιχούσαν σε 14.666.000 ευρώ! Ζητούσε επιπλέον 1.748.600 δρχ. ως έξοδα για τον Βασιλικό Κήπο. Ο Κήπος, ήταν πράγματι, πολυδάπανο έργο διάσπαρτων ξένων κηπουρών και κηποτεχνών που είχαν μετακληθεί από το βασιλικό ζεύγος. Επιπλέον είχε στοιχίσει στην ίδια την Αμαλία ατελείωτες ώρες απασχόλησης και απέραντη αγάπη. Όπως δήλωνε ο πρώην βασιλιάς διά των δικηγόρων του, το ποσό αυτό είχε δαπανηθεί μόνο, για ισοπέδωση και καθαρισμό του εδάφους, μεταφορά γονίμου χώματος, για αγορά δέντρων, φυτών και σπόρων, μηχανές και εργαλεία, για την περιφραγή και τον λαχανόκηπο...

Ο Κήπος ήταν, ίσως, το πολυτιμότερο που είχαν εγκαταλείψει στην πρωτεύουσα του μικρού βασιλείου. Μια όαση σπάνιων φυτών, λουλουδιών και δέντρων που η βασίλισσα δημιούργησε στο κέντρο της φτωχής Αθήνας, για να της προσδώσει ευρωπαϊκό πρόσωπο. Στην έκθεση, με τίτλο «Αμαλία», που της αφιέρωσαν πρόσφατα στη Γερμανία, στο Ολντεμπουργκ, ο Εθνικός Κήπος προβάλλεται ως κύριο έργο της, μαζί με τον κήπο του Πύργου της Βασιλίσσης και τον Βοτανικό Κήπο, παλαιό κονάκι του τρομερού βοεβόδα Αλή Χασεκί. Δημιουργική λάτρης του πρασίνου η Αμαλία, προσπάθησε να διδάξει την αγάπη των λουλουδιών και των φυτών στους Αθηναίους που έβγαιναν από την εξαθλίωση της Τουρκοκρατίας. Ακόμη υπάρχουν εδώ κι εκεί οι ανθεκτικές αγριοπιπεριές που φύτεψε στους δρόμους. Έκανε «μόδα» τους φοίνικες, που στόλισαν τους κήπους των νεοκλασικών σπιτιών και λένε ότι, ως σήμερα, στις πλακωτικές αυλές υπάρχουν λεμονιές και γλυσίνες, που προέρχονται από σπόρους και καταβολάδες των φυτών

που καλλιέργησε στον Κήπο της.

Οι διαπραγματεύσεις κράτησαν καιρό. Στο τέλος, με υπογραφή του υπουργού Οικονομικών Ευσταθίου Σίμου, η Αμαλία, γιατί ο Οθωνας είχε στο μεταξύ πεθάνει, έλαβε αποζημίωση 4.500.000 δρχ. Και σε αυτήν την περίπτωση, όπως και σε άλλες που ακολούθησαν πολλές δεκαετίες αργότερα, το θέμα δεν είναι τι καταβάλλει η Ελλάδα στους «τέως». Αλλά πώς μεταχειρίζεται τη βασιλική περιουσία, όταν αυτή γίνεται ακριβοπληρωμένο λαϊκό κτήμα. Ο Κήπος δεν είχε τη θλιβερή τύχη του Τατοΐου, που τα κτίσματά του έχουν παραδοθεί στις καταιγίδες και έχουν απογυμνωθεί από όσους άρπαξαν τις πόρτες και τα παραθυρόφυλλά τους. Αλλά έχει κι αυτός υποβαθμιστεί ανεπίτρεπτα. Η εγκατάλειψή του δεν μπόρεσε να κρυφτεί ούτε την εποχή των Ολυμπιακών Αγώνων. Το πρόβλημα είναι

γνωστό. Τα χιόνια στο κέντρο της πρωτεύουσας το 2002 που έσπασαν με το βάρος τους δέντρα και κλαριά, τα ακολούθησε πλήρης ξηρασία ενός έτους. Η κύρια πηγή υδροδότησης – το νερό από το αρχαίο υδραγωγείο του Πεισιστράτου, γνωστό στις μέρες μας ως Υδραγωγείο του Αγίου Θωμά, που εξασφάλιζε 1.210 κυβικά την ημέρα στον Κήπο, διακόπηκε, για να γίνει στο Γουδί το περιβόητο υπόγειο πάρκινγκ...

Παρελθούσες περιπέτειες

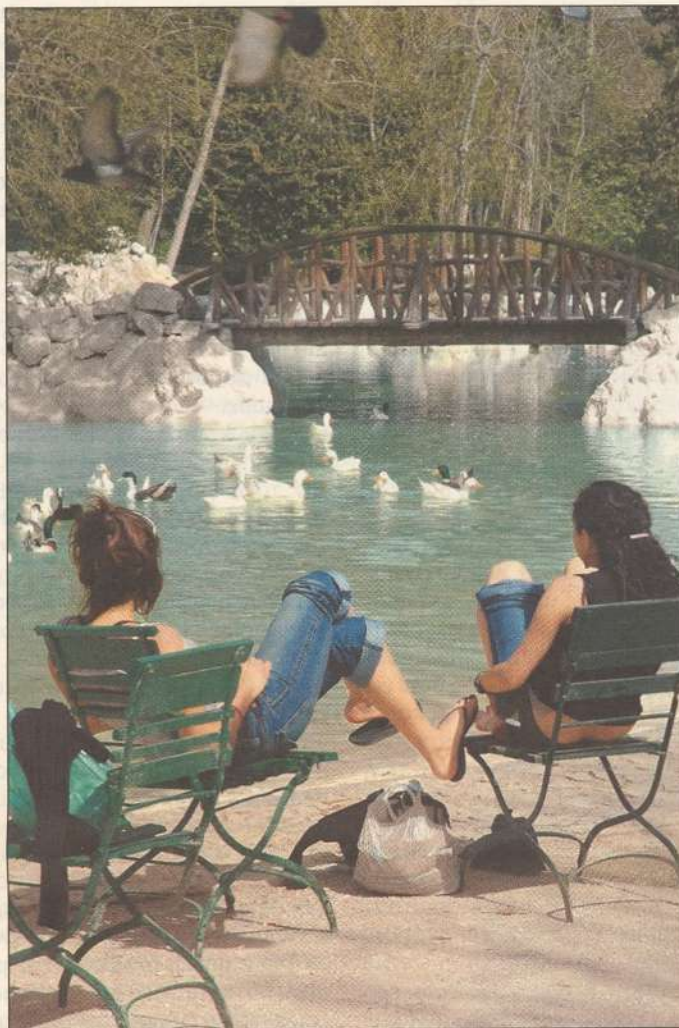
Στου Οθωνα τα χρόνια, αν και η Αθήνα ήταν μικρή και δεν είχε διαμορφωθεί ακόμα ως πόλη, η Αμαλία χρειάστηκε να κάνει πολλές απαλλοτριώσεις για να αναπτύξει τον Κήπο σε 155 στρέμματα. Ακόμα και ο Δαυίδ Πατσιφίκος, για τον οποίο κατέπλευσε στον Πειραιά η βρετανική κανο-

νιοφόρος, είχε μιαν έκταση εκεί κοντά, δώρο της Δουκίσσης της Πλακεντίας για να κτίσει συναγωγή... Η εξάπλωση της πόλης όμως άρχισε σύντομα να επιβουλεύεται το πράσινο, ως τις μέρες μας που το καφενείο, τα νέα κτίρια της προεδρικής φρουράς, τα έργα του μετρό και η αδιαφορία των αρμοδίων, το κουτσουρεύσαν. Υπήρξαν βέβαια και άλλα δεινά στην ιστορία του Κήπου. Το 1926 θυσιάστηκε ένα τμήμα του για τη διαπλάτυνση της λεωφόρου Αμαλίας. Κάποτε έγινε λόγος για... οικοπεδοποίησή του. Στην Κατοχή έγιναν σοβαρές ζημιές. Τις τραγικές μέρες των Δεκεμβριανών έγινε νεκροταφείο. Ο ισκίος εκείνων των νεκρών κι ακόμα πιο πολύ, η τρομακτική διαδικασία εκταφής και αναγνώρισης των πτωμάτων, άπλωσε για καιρό στην περιοχή πέπλο θανάτου. Τα χρόνια πέρασαν όμως. Οι σκηνές φρίκης ξεχάστηκαν. Ο Κήπος ξανάνοιξε από την ανατολή έως τη δύση του ηλίου. Το παγόνι άνοιξε πάλι τη φαντασμαγορική βεντάλια της ουράς του. Οι κύκνοι κολυμπούσαν αγέρωχοι στη λίμνη ανάμεσα σε φλύαρες πάπες. Οι ταλαιπωρημένοι Αθηναίοι ήρθαν ξανά στα παγκάκια να ανασάνουν. Να λιαστούν τον χειμώνα, να βρουν δροσιά το καλοκαίρι. Τα κλωμά μεταπολεμικά παιδιά, έφεραν τα τενεκεδένια κουβαδάκια τους να παίξουν. Ο Κήπος ήταν διαφυγή στο όνειρο και στο παραμύθι.

Το 1954 η Διεύθυνση Κήπων και Δενδροστοιχιών του υπουργείου Γεωργίας, όπου ανήκε ως πρόσφατα ο Κήπος, έδωσε στον Νίκο Χατζίσκο άδεια να εγκαταστήσει θέατρο μέσα στα δέντρα, για να ανεβάσει Σαίξπηρ. Το πρώτο έργο ήταν πράγματι «Ο Ρωμαίος και η Ιουλιέτα». Με Ιουλιέτα μάλιστα την Άννα Συνοδινού, που τη διαδέχτηκε η Αλίκη Βουγιουκλάκη. Η «Εστία» έγραψε προφητικά: «Μπάτε, Ρωμαίοι αλέστε!...» Σε λίγο, το θέατρο βρέθηκε στα χέρια του Μπουρνέλ... Χρειάστηκαν δίκες και πραξικοπηματικές επεμβάσεις όσων πονούσαν το πράσινο για να απομακρυνθεί. Αλλά ο Κήπος, έγινε σιγά σιγά και ανεπαισθήτως, στόχος του πνεύματος που σάρωσε τις μεταπολεμικές δεκαετίες τη νεοκλασική Αθήνα, εξάρθρωσε κάθε τι που συνδεόταν με την παράδοση και ποδοπάτησε τη μνήμη.

Σημερινοί κίνδυνοι

Ο Βασιλικός Κήπος που ονομάστηκε το 1927 Εθνικός με πρωτοβουλία του Αλεξάνδρου Παπαναστασίου, είναι φυτεμένος στα κράσπεδα της αρχαίας Αθήνας. Η περιοχή είναι ευαίσθη-



▲ Στιγμές ξεκούρασης στη μεγάλη Λίμνη των Κήπων. Οι πάπες, οι «χαϊδεμένες» των Λιλιπούτειων επισκεπτών, που βρίσκουν μεγάλη χαρά να τις τσιτίζουν, ανήκουν στις πιο δημοφιλείς – και πιο θορυβώδεις – παρονσίες (φωτ.: Γιάννης Μπαρόπουλος).

Το πολύτιμο δημιούργημα της Αμαλίας που υποβάθμισαν οι μοντέρνοι καιροί δικαιούται μια καλύτερη τύχη



▲ Τα ελικοειδή δρομάκια του Κήπου, δείγματα εκλεπτυσμένης κηποτεχνίας του 19ου αι., έχουν διαπλαινωθεί σε πολλά σημεία και έχουν στρωθεί με αμμοχάλικο, αναμένοντας τις επεμβάσεις των Δήμων Αθηναίων για πιο εκσυγχρονισμένες λύσεις, με χωμάτινη επίστρωση ειδικών προδιαγραφών (φωτ.: Νέλλη Σπυρογιάννη).

τη. Τολμάει κανείς να πει ιερή. Οι ρίζες των δέντρων του στην υπόγεια διαδρομή τους συναντούν την ιστορία της πόλης και γίνονται ένα μαζί της. Αγκαλιάζουν αρχαία ερείπια, μπερδεύονται με θραύσματα αγγείων, διεισδύουν σε αρχαία τείχη και τάφους, απομεινάρια ρωμαϊκών επαύλεων και τουρκικά κιούγκια, τμήματα υδραγωγείων που έφερναν στις παλιές κρήνες της πόλης νερό. Ο

Παλαμάς από το σπίτι του στην οδό Περιάνδρου, στην Πλάκα, ερχόταν να περπατήσει σε αυτά τα «αρχαία τα μονοπάτια», όπου αφουγκραζόταν τα βήματα του Σωκράτη και όπου, «στο πρώτο μοσχοβόλημα ενός ρόδου μακρυνού, του δάκρυζαν τα μάτια...». Κάθε ένα από τα παλαιά δέντρα χρειάζεται ειδικούς και επιστημονική αντιμετώπιση. Όπως χρειάζεται και ο ίδιος ο Κήπος αποτελεσματική φρο-

ντίδα, όχι μόνο ως κύριος πνεύμονας της πόλης, αλλά και ως ιστορικός χώρος και φυσικό μνημείο.

Τα ελικοειδή δρομάκια του εκφράζουν εκλεπτυσμένο κηποτεχνικό στυλ του 19ου αιώνα. Δεν έγιναν για να μπαίνουν βυτιοφόρα και φορτηγά, ούτε αυτοκίνητα ασφαλείας υψηλών προσώπων. Ο Κήπος είχε άλλοτε προσωπικό ογδόντα ατόμων αποτελούμενο από γεωπόνους, κηπου-

ΤΟ 1927 ο Εθνικός Κήπος κινδύνευσε να καταστραφεί από ξηρασία, όταν η άρδυσή του από το υδραγωγείο «Τσακουμάκου», έργο των χρόνων της τουρκοκρατίας, μειώθηκε κατά 75%, λόγω παράνομης άντλησης από ιδιώτες. Από τον Ιούνιο του 2003 και για έναν χρόνο, ο Κήπος κινδύνευσε και πάλι, λόγω προβλήματος στο ίδιο υδραγωγείο: κατά τις εργασίες κατασκευής υπογείου πάρκινγκ στην περιοχή Γουδί, εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων, η πορεία του νερού ανακόπηκε, καθώς αυτό εγκλωβιζόταν στο σκάμμα του εν λόγω έργου. Το αποτέλεσμα ήταν να μειωθεί δραματικά η ημερήσια παροχή των 1.200 cm³ νερού που έδινε ζωή στον Κήπο. Οι υπεύθυνοι για την κατασκευή του πάρκινγκ κατέφυγαν στη μεταφορά νερού με βυτιοφόρα οχήματα, λύση ανάγκης ούτως ή άλλως ανεπαρκή. Τον Αύγουστο του 2004 ο κ. Θεόδωρος Μπεχράκης, πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Αθηναίων, κατέθεσε μηνυτήρια αναφορά κατά παντός υπευθύνου και προχώρησε σε έξι γεωτρήσεις, οι οποίες, μαζί με μια παροχή από αγωγό της ΕΥΔΑΠ, στην πλευρά της Ηρώδους Αττικής, αντιμετώπισαν το πρόβλημα.

Τους τελευταίους μήνες η ποσότητα νερού από το υδραγωγείο «Τσακουμάκου» προσεγγίζει τα

1.000 cm³, καθώς, μετά την κατασκευή του υπογείου πάρκινγκ, τα νερά ανέβηκαν σταδιακά στο παλιό τους επίπεδο, ξαναβρίσκοντας έτσι την πορεία τους.

Η μεγάλη αυτή περιπέτεια χαρακτηρίστηκε ατύχημα. Το ερώτημα όμως που ανακύπτει είναι πώς θα διαφυλαχθεί ο Κήπος από παρόμοιους κιν-

Υπόγειες διαδρομές...

δύνους. Μήπως, εκτός από τον πρώτο σχεδιασμό της διαδρομής του υδραγωγείου «Τσακουμάκου» από τον κ. Νικ. Ταμβάκη, πρώην διευθυντή του Κήπου, θα πρέπει να υπάρξει ακριβής χαρτογράφηση και προστασία των παλιών υδραγωγείων, ώστε να αποφευχθούν ενδεχόμενες βλάβες στο μέλλον;

Για την ιστορία, οφείλουμε να υπενθυμίσουμε τη σημασία των παμπάλαιων αυτών κατασκευών για τον Κήπο. Το 1860 ο Φρ. Σμιτ, πρώτος διευθυντής του Κήπου, ανακάλυψε στο υπέδαφος αγωγό ο οποίος, σύμφωνα με τον αρχαιολόγο Α. Τραυλό, ήταν τμήμα του περιφνημού Πεισιστράτειου υδραγωγείου, 6ου αι. π.Χ. Από αυτό εξασφαλιζόταν ένα τμήμα της άρδευσης του Κήπου με τη βοήθεια μάγγανου που κατασκεύασε ο Σμιτ. Οσον αφορά το υδραγωγείο του Τσακουμάκου, τα νερά που μεταφέρει από πηγή κοντά στον Αγιο Γιάννη Θεολόγο και από το ύψος του Αγίου Θωμά ρέουν σε κτιστό αγωγό, είναι αυτά που κυρίως ποτίζουν τον Κήπο από το 1875.

Εως τη στιγμή που γράφονταν αυτές οι γραμμές, ο Κήπος παρουσίαζε σε ορισμένα σημεία του εικόνα ανεπαρκούς άρδευσης. Σύμφωνα με τον κ. Μπεχράκη, «αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ορισμένοι αγωγοί που περνάνε κάτω από δρομάκια του Κήπου έχουν φράξει επειδή έμειναν επί ένα χρόνο χωρίς νερό όταν κατασκευαζόταν το υπόγειο πάρκινγκ. Ετσι, ορισμένες περιοχές του Κήπου μένουν απότιστες. Η αποκατάσταση του προβλήματος αυτού είναι στις προτεραιότητες του Δήμου Αθηναίων».

E.T.



▲ Η οικογένεια Δραγούμη στον Εθνικό Κήπο, σε φωτογραφία του 1902. Στις αρχές του περασμένου αιώνα, αν και η πρόσβαση στον Κήπο ήταν περιορισμένη, κάποιες γνωστές αθηναϊκές οικογένειες διέθειναν κάρτα ελευθέρων εισόδων που προμήθευε το Αυλαρχείο (φωτ.: Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).



► Κυριακάτικο πρωινό στον Κήπο, 1920. Ο φακός του Φρεντ Μπουνασσόνά απαθανάτισε επισκέπτες να απολαμβάνουν τη λιακάδα και την ανάγνωση της εφημερίδας τους καθισμένοι στα χυτοσιδηρά παγκάκια, που διασώζουν κάποιο ύψος Αρ Νουβώ (φωτ.: Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).

ρούς, ειδικευμένους εργάτες και φύλακες με στολή και σφυρίκτρες, που καλούσαν αυστηρά στην τάξη στην παραμικρή παράβαση. Σήμερα, τις εποχικές εργασίες τις έχουν αναλάβει εργολάβοι. Ωρομίσθιοι με βενζινοπρίονα κλαδεύουν τα δέντρα που φύτεψαν μεγάλοι Ευρωπαίοι κηποτέχνες και τα αφεντικά πληρώνονται ανάλογα με τον όγκο ξερών κλαριών που απομακρύνονται! Αποτέλεσμα: η αποψίλωση, είναι ορατή διά γυμνού οφθαλμού.

Θα μπορούσε κάποιος να διανοηθεί την αποψίλωση του Χάιντ Πάρκ; Τι θα γινόταν αν έμεναν χωρίς νερό οι Κήποι των Βερσαλλιών; Οι ίδιοι οι πολίτες θα είχαν εισβάλει με ρόπαλα

στο Κοινοβούλιο. Εμάς, μας έχει απονευρώσει η περιρρέουσα ατμόσφαιρα γενικής έκπτωσης...

Ανάπλαση ή αποκατάσταση;

Με επίμονες προσπάθειες της κ. Ντόρας Μπακογιάννη, ο Κήπος παραχωρήθηκε τώρα στον Δήμο Αθηναίων κατά χρήση, για τα επόμενα ενενήντα χρόνια. Είναι βέβαιο ότι η σημερινή δήμαρχος θέλει να δώσει στον Εθνικό Κήπο την παλιά του αίγλη. Δεν θα είναι δήμαρχος για 90 χρόνια όμως. Ο κίνδυνος κάθε δήμαρχος να πραγματοποιεί έργα δικής

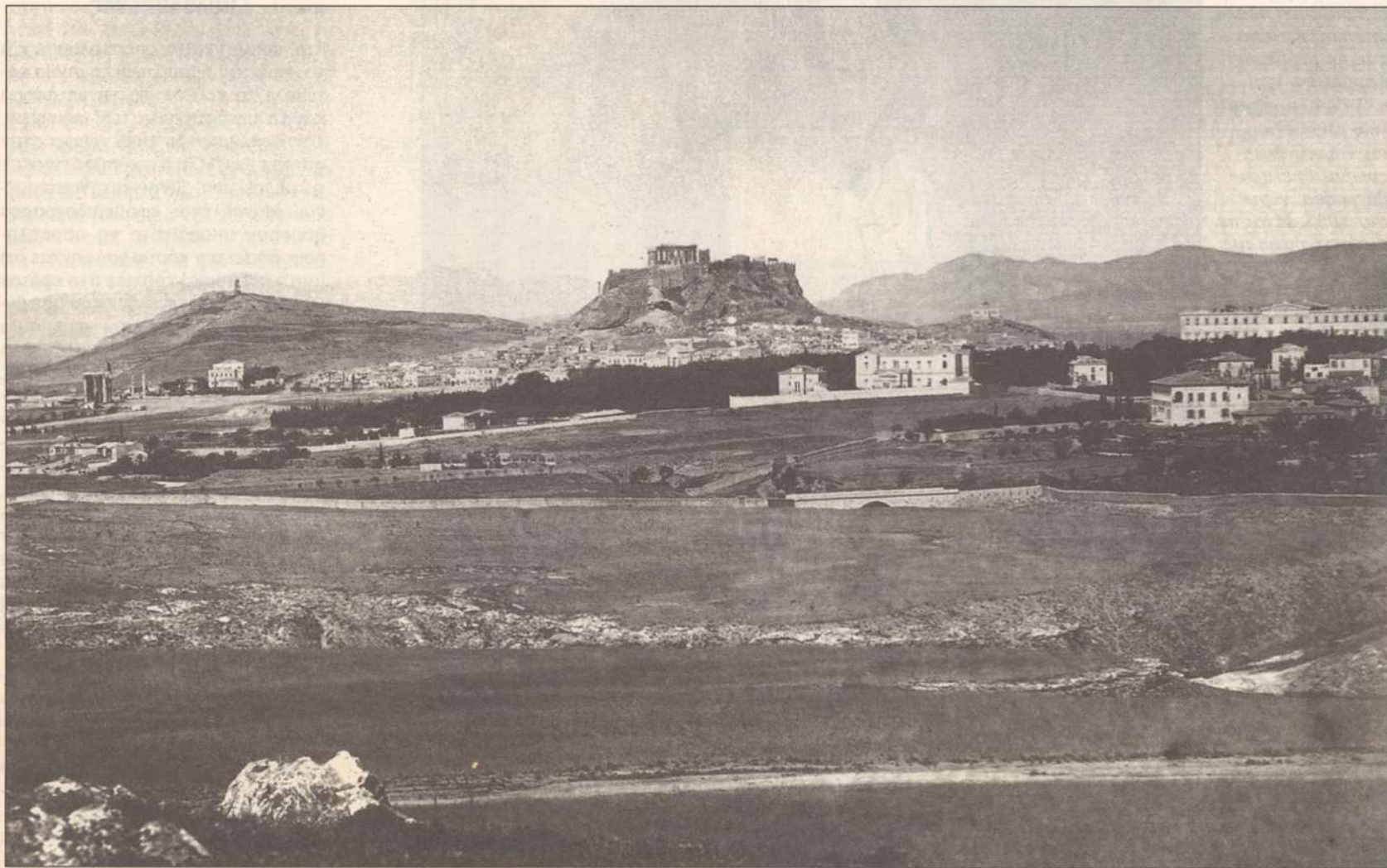
του εμπνεύσεως για να αφήσει τη «σφραγίδα» του, παραμονεύει. Γι' αυτό, τώρα πρέπει να ξεκαθαριστεί η εννοιολογική διαφορά ανάμεσα στην πονηρή λέξη «ανάπλαση» και την αποκαταστάση. Για τον Κήπο είναι γνωστές πάμπολλες λεπτομέρειες. Ποια δέντρα είχε, ποια φυτά και σε ποιο σημείο. Η βιβλιογραφία είναι μεγάλη. Υπάρχουν φωτογραφίες πολλές. Σχέδιά του φυλάσσονται σε ελληνικά και ξένα μουσεία. Ακόμα κι εκείνος ο πρώτος «χάρτης» με τον οποίο κυκλοφορούσε ανά χειράς η Αμαλία και φύτευε το περιβόλι της βρίσκεται στο συρτάρι Αθηναίου συλλέκτη. Αυτό που μένει είναι να αποκαταστήσουμε αυστηρά τον Κή-

πο, αποδεικνύοντας πως δεν είμαστε μόνο μαστροχαλαστές της παράδοσης, αλλά μπορούμε να ξαναφτιάξουμε έναν ιστορικό χώρο με ακρίβεια, σεβασμό και επίγνωση της αξίας του και να ξαναδώσουμε στην Αθήνα τη «δροσερή καρδιά» της.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

1. Τα στοιχεία για τη μετατρεψιμότητα των νομισμάτων αντλήθηκαν από το βιβλίο του αναπληρωτή καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών Μιχάλη Ρηγίνου, «Η κίνηση των συναλλαγμάτων και των νομισμάτων στις ελληνικές αγορές 1856-1912», έκδοση του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος.

Από χθες φυτεύω φοίνικες



ΒΑΝΑ ΜΠΟΥΣΣΕ

Φιλολόγος

ΣΤΟ ΑΡΧΕΙΟ της πόλεως του Ολδενβούργου φυλάσσονται οι επιστολές της Βασίλισσας Αμαλίας προς τον πατέρα της Παύλο Φρειδερίκο Αύγουστο, Μέγα Δούκα του Ολδενβούργου. Πρόκειται για 586 επιστολές, οι οποίες εκτείνονται σε τρεις περίπου χιλιάδες χειρόγραφες σελίδες. Η πρώτη από αυτές χρονολογείται στο τέλος του 1836, η τελευταία στις αρχές του 1853. Η ανέκδοτη¹ ακόμη αυτή ιστορική πηγή μάς παρέχει πολύτιμες πληροφορίες, κυρίως για την ελληνική εσωτερική και εξωτερική πολιτική, αλλά και για πολλές άλλες πτυχές της ζωής στην Ελλάδα των πρώτων χρόνων του ελληνικού κράτους. Όπως είναι φυσικό δεν λείπουν και οι πληροφορίες, οι σχετικές με τη δημιουργία και την πρόοδο του Εθνικού Κήπου.

Στην οικογένεια της Αμαλίας η δημιουργία και η συντήρηση πάρκων

και κήπων αποτελούσε παράδοση. Δεν εκπλήσσει λοιπόν που και εκείνη θέλησε να κοσμήσει την Αθήνα με ένα μεγάλο κήπο. Ως χαρακτηριστικό δέντρο του κήπου της διάλεξε τον φοίνικα, τον οποίο και περιγράφει με θέρμη στον πατέρα της. «Με πλήγωσε», γράφει, «ο τρόπος με τον οποίο σου περιέγραψαν τους φοίνικες. [...] Είναι ένα εκλεκτό, ωραίο δέντρο, μεγαλοπρεπές, αλλά όχι μελαγχολικό, λεπτό, κομψό, ό,τι μπορείς να φανταστείς, μόνον όχι μελαγχολικό».

Στα ανάκτορα, δηλαδή στο σημερινό κτίριο της Βουλής, μετακόμισαν ο Όθων και η Αμαλία, από την προσωρινή βασιλική κατοικία της Πλατείας Νομισματοκοπείου (σημερινή Πλατεία Κλαυθμώνος), τον Αύγουστο του 1843. Ο κήπος άρχισε να διαμορφώνεται νωρίς. Το αρχικό σχέδιο προέβλεπε ένα σχετικά μικρό κήπο, έκτασης 20 στρεμ.², ο οποίος θα ανήκε στο παλάτι, και ένα μεγαλύτερο, που θα αποτελούσε συνέχεια του και στον οποίο θα είχαν πρόσβαση οι πολίτες. «Τώρα πρόκειται να φυτευτεί ο κήπος στο καινούργιο παλάτι», γρά-

φει η Αμαλία στις 11/23 Δεκεμβρίου 1838, «θα γίνει πολύ μικρός, αλλά διπλά του θα γίνει ένας μεγάλος δημόσιος κήπος». Ωστόσο, το αρχικό αυτό σχέδιο γρήγορα εγκαταλείφτηκε και δημιουργήθηκε ένας μεγάλος κήπος, του οποίου η έκταση τελικά έφτασε τα 155 στρέμ.³ και ο οποίος ανήκε στο παλάτι. Ως δημόσιος κήπος φυτεύτηκε, μετά το 1846, ο χώρος της Πλατείας Συντάγματος⁴. Φαίνεται όμως ότι, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, επιτρεπόταν στους πολίτες να επισκεφτούν τον βασιλικό κήπο. Σύμφωνα με μια μαρτυρία του 1851 επιτρεπόταν στο κοινό η είσοδος στον κήπο τις ώρες κατά τις οποίες δεν βρισκόταν εκεί η Βασίλισσα Αμαλία, αν και οι επισκέπτες είχαν να αντιμετωπίσουν την αυθαιρετη συμπεριφορά των φρουρών.

Από χθες φυτεύω φοίνικες

Ο σημερινός Εθνικός Κήπος, άρχισε να φυτεύεται το φθινόπωρο του 1839. Τον Ιανουάριο του 1840 η Αμαλία ανήγγειλε στον πατέρα της ότι

▲ Πανόραμα της Αθήνας από την περιοχή των Παγκρατίων, 1864, από τον φακό του Henri Beck. Αριστερά, οι Στύλοι του Ολυμπίου Διός και ο Λόφος των Φιλονόων. Στο κέντρο, η Ακρόπολη. Δεξιά, τα Ανάκτορα, σημερινή Βουλή, πίσω από τα οποία απλώνεται ο Βασιλικός, σήμερα Εθνικός, Κήπος. Σε πρώτο πλάνο, δεξιά, το μέγαρο της Δουκίσσης Πλακεντίας, που στεγάζει σήμερα το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, και η γέφυρα του ποταμού Ιλισού. Εικοσιπέντε χρόνια χωρίζουν τη φωτογραφία από τη φύτευση των πρώτων δένδρων του Κήπου, ο οποίος εμφανίζεται ήδη σε πλήρη ανάπτυξη μέσα στο γυννό σχεδόν από βλάστηση αθηναϊκό ιούτο (φωτ.: Γεννάδειος Βιβλιοθήκη, από το λεύκωμα «Αθήνα 1839-1900. Φωτογραφικές μαρτυρίες», εκδ. Μουσείου Μπενάκη).

► Η Αμαλία ποζάρει στον κήπο της, φορώντας την ενδυμασία που πήρε το όνομά της. Την επινόησε η ίδια, συνδυάζοντας στοιχεία ιονικών ελληνικών ενδυμασιών. Η βασίλισσα πλαισιώνεται όχι από κάποια συμβατική παράσταση ιονίου, αλλά από πραγματική απεικόνιση των Κήπων. Επιχρωματισμένη λιθογραφία, γύρω στα 1855. Είναι πιστό αντίγραφο της ελαιογραφίας του Ernst Wilhelm Rietschel (1824 - 1860), ο οποίος επισκέφτηκε την Ελλάδα το 1853 και το 1854. Εθνικό Ιστορικό Μουσείο.



φυτεύονται τα πρώτα δέντρα: «Τα δέντρα που έφεραν για τον καινούργιο κήπο ήρθαν σε καλή κατάσταση. Τώρα τα φυτεύουν». Και ένα μήνα αργότερα: «Ο κήπος στο παλάτι έχει τώρα φυτευτεί σχεδόν ολόκληρος, και τα δέντρα βγάζουν βλαστούς». Ωστόσο, η βασίλισσα Αμαλία άρχισε να ασχολείται προσωπικά με τον κήπο μετά το 1843.

Τον Απρίλιο του 1845 προσδιορίστηκαν τα όρια του κήπου, ο οποίος είχε πρόσφατα επεκταθεί. Το 1845 άρχισαν να φυτεύονται και οι φοίνικες. «Όλον αυτόν τον καιρό, αυτό που με απασχολούσε ήταν ο κήπος. Γύριζα για να βρω θέσεις για τους φοίνικες, που έφτασαν επιτέλους», διαβάζουμε σε μια επιστολή του Φεβρουαρίου 1845, «πρέπει να ληφθούν υπόψη η Ακρόπολη και οι κίονες του Ολυμπίου Διός, η θάλασσα και το παλάτι».

Οι φοίνικες μεταφέρονταν από διάφορα μέρη του ελληνικού κράτους. Μερικοί από αυτούς είχαν ύψος μεγαλύτερο των είκοσι μέτρων. Οι ρίζες τους ήταν τεράστιες. Όταν προσπαθούσαν να τους ξεριζώσουν κοβόντουσαν τα πιο κοντρά καραβόσκοινα. Στην Ιο, όπου είχαν εντοπιστεί τρεις πολύ ωραίοι φοίνικες, χρειάστηκε να ανοιχτεί δρόμος μήκους δέκα περίπου χιλιομέτρων για να μεταφερθούν μέχρι την παραλία, όπου

τους φόρτωσαν σε πολεμικό πλοίο. Ολη αυτή η προσπάθεια διήρκεσε τρεις μήνες.

Δυσκολότατο ήταν και το εγχείρημα της μεταφοράς τους από τον Πειραιά στην Αθήνα. Η ευθύνη για τη μεταφορά τους ανετέθη στον αυλάρχη Κριεζή, τον κηπουρό Μπαρώ και τον αρχιτέκτονα Ρίντελ, ο οποίος είχε επιβλέψει και τη μεταφορά του μαρμάρου για την οικοδομή των ανακτό-

ντων, και αντικατέστησαν τα άλογα με σαράντα ναύτες. Η μεταφορά από τον Πειραιά στον κήπο, αν πράγματι ολοκληρώθηκε με αυτό το μέσον, θα πρέπει να διήρκεσε μέρες, διότι σε έξι ώρες προχωρούσαν μόνο λίγο περισσότερο από ένα χιλιόμετρο.

Αλλά και η φύτευση των τεραστίων αυτών δέντρων ήταν δύσκολη και επίπονη. «Από χτες φυτεύω φοίνικες», γράφει η Αμαλία, «και αυτό συ-

Η δημιουργία του Εθνικού Κήπου, μέσα από ανέκδοτες επιστολές της Αμαλίας προς τον πατέρα της

ρων και επομένως διέθετε την απαραίτητη πείρα. Χρειάστηκε ωστόσο να επιστρατεύσουν όλη τους την εφευρετικότητα, διότι μερικοί φοίνικες ήταν πολύ μεγάλοι. Ένας είχε μια τόσο τεράστια ρίζα, η διάμετρός της υπερέβαινε τα τρία μέτρα που, αφού καταστράφηκαν δύο αμάξια, κατασκευάστηκε για τη μεταφορά του ένα έλκρηρο, το οποίο μετακινούσαν τοποθετώντας από κάτω κυλίνδρους. Φόρτωσαν το φοινίκι πάνω στο έλκρηρο και επεχείρησαν να το σύρουν με δεκαοχτώ άλογα. Ήταν όμως αδύ-

ναπάγεται τόσο φόβο και μετά τόσο χαρά, που με έχει καταβάλει πολύ, ιδίως επειδή ήμουν όλη την ώρα παρούσα. Χθες φυτέψαμε έναν πολύ ωραίο, με μεγαλειώδες φύλλωμα, και σήμερα έναν γίγαντα ύψους 65 ποδών [...] Αλλά πόση δουλειά και πόσος κόπος απαιτείται, για να φυτευτεί ένας τέτοιος φοινίκας! Κατασκευάζεται ένα είδος τρίποδα και μετά με ένα πλήθος σχοινιά και βαρούλκα, ενώ τον τραβούν σαράντα άνθρωποι, και ενώ σείεται και τρέμει, σηκώνεται όρθιος».

Στις 24 Μαρτίου 1846 η βασίλισσα Αμαλία ανακοίνωσε στον πατέρα της: «Τον τελευταίο φοινίκι τον φυτέψαμε χθες. Το παλάτι άλλαξε τελείως, τόσο πολύ ομόρφυνε. Ένας φοινίκας που στέκεται μοναχός του έχει μια πραγματικά σπάνια ομορφιά. Φαίνεται από μακριά».

Πολυδάπανος

Την κοινή γνώμη απασχολούσε και το θέμα των χρημάτων, τα οποία κατέβαλε το κράτος για τη μεταφορά και τη μεταφύτευση των φοινίκων. Τον Νοέμβριο του 1845 γράφει στον πατέρα της: «Όλος ο κόσμος είναι με το μέρος μου. Είναι καταγοητευμένοι. Μόνον ένας εφημεριδογράφος θεώρησε απαραίτητο να παραπληροφορήσει τον κόσμο γράφοντας ότι [αυτή η ιστορία] κόστισε στο κράτος 60.000 δραχμές, ενώ δεν κόστισε βέβαια ούτε δεκάρα. Ολη η ιστορία θα πληρωθεί φυσικά από την τσέπη μας και δεν θα φτάσει ούτε τις 3.000, μαζί με το φιλοδώρημα για τους ναύτες κ.λ.π., κ.λ.π., διότι τα ίδια τα δέντρα κοστίζουν όλα μαζί 280 δραχμές. Ωστόσο η εργασία, η μεταφορά... Αλλά τι τον νοιάζει τον κόσμο, που δίνουμε σε φτωχούς ανθρώπους την ευκαιρία να κερδίσουν κάτι! Δεν είναι Έλληνες αυτοί που παίρνουν τα χρήματα; Δεν μένουν τα χρήματα στη χώρα, και δεν είναι [οι φοίνικες] αφάνταστα ωραίο στολίδι για την πόλη;»

Την ίδια εποχή αναφέρει η βασίλισσα Αμαλία και μία διαφωνία που είχε με τον αυλάρχη Κριεζή, ο οποίος προφανώς θεωρούσε ότι υπήρχαν περισσότερο επείγουσες ανάγκες, που έπρεπε να καλυφθούν από το Ανακτορικό Ταμείο, από τα διαρκώς διογκούμενα έξοδα του κήπου: «Τώρα διεξάγω ανοικτό πόλεμο με τον Κριεζή, επειδή θέλω να φυτέψω ένα σημείο, ενώ αυτός αντιθέτως θέλει να αγοράσει έπιπλα. Πιστεύω ότι θα συμφωνήσουμε υπό την έννοια ότι θα παραιτηθώ του χρόνου από την επιστροφή των χρημάτων». Στα Γενικά Αρχεία του Κράτους σώζεται πάντως εντολή του Οθωνα, η οποία φέρει την ημερομηνία 6 Απριλίου 1846 και με την οποία χορηγείται έκτακτη πίστωση 5.236,50 δρχ. για τη μεταφορά και μεταφύτευση τριών φοινίκων από την Ιο «και ετέρου εκ του κήπου του κ. Καλλιγά».

Από όλον τον κόσμο

Από παντού αγόραζε η Αμαλία φυτά για τον κήπο. Και ύστερα από ένα διάστημα η φήμη του κήπου είχε απλωθεί τόσο, ώστε της έστελναν φυτά από διάφορα μέρη της υπηλίου. «Σαράντα μικροί φοίνικες από το Sennar [του Σουδάν] φυτεύτηκαν σε φυτώριο και προορίζονται για τους αιώνες που θα έρθουν», γράφει τον Απρίλιο του 1846. Και σε μία άλλη επιστολή του Νοεμβρίου 1851: «Σήμερα θα ανοίξουν στον κήπο τα κιβώτια με τους ωραιότατους, κάθε λογής σπόρους, που έλαβα από την αυτοκράτειρα της Βραζιλίας. Τα αειθα-

λή μόνο δέντρα είναι εβδομήντα πέντε. Περιέχουν επίσης φοίνικες, φτέρες, ορχιδέες».

Φυτά για τον κήπο είχαν σταλεί από τον κήπο του σουλτάνου και τον κήπο ενός πασά του Λιβάνου. Μπανιές είχαν σταλεί από την Αίγυπτο. Μία ακακία ήταν από την Ταϊτή. Ακόμη και μία ιτιά, μία κλαίουσα, από τον τάφο του Μεγάλου Ναπολέοντα στη νήσο της Αγίας Ελένης, είχε βρει τη θέση της στον υπέροχο αυτό κήπο, ο οποίος περιείχε επίσης φυτά από τα ελληνικά βουνά.

«Ο κήπος μου προσδεδεί γρήγορα», γράφει τον Ιανουάριο του 1849, «κάθε μέρα έρχονται τρία αμάξια γεμάτα με αειθαλή φυτά από τα βουνά». Παντού όπου έβλεπε ιδιαίτερα ωραία φυτά, φρόντιζε η Αμαλία να τα εξασφαλίσει για τον κήπο της. Όταν, στις αρχές του 1849, ο απεσταλμένος της Αγγλίας Edmund Lyons ανεκλήθη και έφυγε από την Αθήνα, η Αμαλία έσπευσε να πάρει από τον κήπο του μερικά ωραία δέντρα που, όπως γράφει, εποφθαλμιούσε από καιρό.

Με την υπερβολή και την επιμονή που τη χαρακτήριζαν κατάστρωνε τολμηρά σχέδια, προκαλώντας κάποτε και τα ειρωνικά σχόλια του Οθωνα. «Με τον καιρό θα φέρω φοίνικες από την Αίγυπτο», γράφει στον πατέρα της τον Νοέμβριο του 1845. «Ο Οθων με ρώτησε αν δεν είναι υπερβολικά κοντινό και εύκολο πράγμα αυτό με την Αίγυπτο, αν δεν θα προτιμούσα να ψάξω για φοίνικες στα Ιμαλάια. Έτσι με κοροϊδεύουν». Περήφανη για τους φοίνικες της, συμπλήρωνε: «Ελπίζω ότι κάποτε θα μου δώσει η ιστορία τον τίτλο της βασιλίσσας των φοινίκων».

Η Αμαλία επέβλεπε προσωπικά τις κηπουρικές εργασίες. «Τώρα φροντίζω κυρίως, για να έχουμε νερό το καλοκαίρι», γράφει τον Απρίλιο του 1846, «στη βόρεια μεριά έβαλα και φυτεύουν λεύκες, για να κρατούν τον κακό βοριά. Καθώς βλέπεις, αγγελικέ μου πατέρα, ο κήπος με διασκεδάζει πολύ και ο άντρας μου, μου αφήνει πλήρη ελευθερία στη διαχείρισή του. Γνωρίζω όμως και όλα τα δέντρα, και όλα τα φυτά, και κάνω σε όλα υποχρεωτικά την επίσκεψή μου. Και αλίμονο στον κηπουρό, αν έχει μεταφύτσει ή κλαδέψει κανένα χωρίς να το γνωρίζω, θυμώνω τρομερά».

Κτίσματα

Στον κήπο υπήρχαν και διάφορα κτίσματα. Η βασίλισσα Αμαλία αναφέρει σε μια επιστολή του Ιανουαρίου 1948 ένα σπιτάκι από πέτρα Υμηττού: «Με διασκεδάζει τρομερά ένα σπιτάκι που έβαλα να χτίσουν στον κήπο. Ο Οθων το πρωτοείδε, αφού τελείωσε. Είναι πραγματικά πολύ χαριτωμένο. Είναι από πέτρα του Υμηττού, που μοιάζει με κόκκινο και μπλε μάρμαρο, και έχει σκέπαστρα. Θυμίζει ελβετικό σπίτι. Στη βόρεια πλευρά έβαλα να φυτέψουν έλατα, για να κάνω την ομοιότητα ακόμη μεγαλύτερη». Το μεγάλο μωσαϊκό ρωμαϊκής

εποχής, το οποίο σώζεται ακόμη στον Εθνικό Κήπο, αν και παραμελημένο, είχε διαμορφωθεί κατάλληλα και χρησιμοποιείτο από τον Οθωνα και την Αμαλία για τα γεύματα, όταν το επέτρεπε ο καιρός. «Θα φάμε στο μωσαϊκό, που το έφτιαξαν και τελείωσε χθες», γράφει η Αμαλία στις 13 Ιουλίου 1850. Εκεί που σήμερα βρίσκεται το στρατόπεδο της Προεδρικής Φρουράς, ήταν τότε το σπίτι του φυλάκα, επίσης ο χώρος στον οποίο ζούσαν τα ζώα που διατηρούσε η Αμαλία στον κήπο και, στο πλησιέ-

στερο προς τη Λεωφόρο Βασιλίσσης Σοφίας (τότε Κηφισίας) τμήμα, οι στάβλοι.

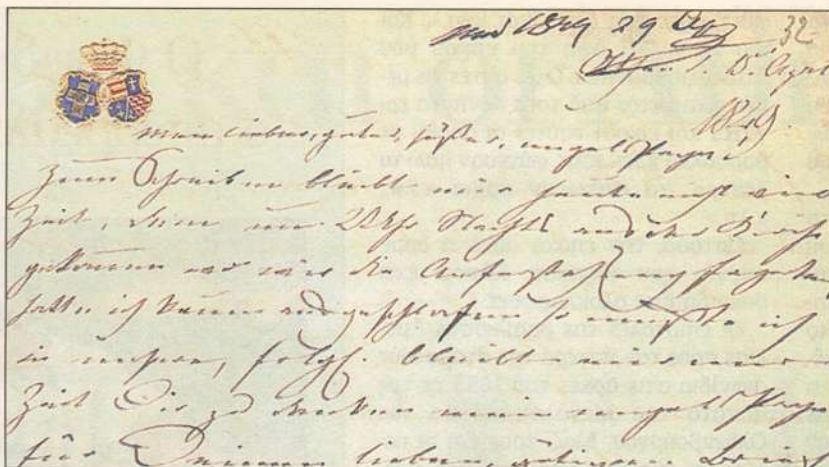
Σε διάφορα σημεία του κήπου ήταν εγκαταστημένες αντλίες. Ο κήπος χρειαζόταν πολύ νερό. Μια τουλάχιστον από τις αντλίες ετίθετο σε κίνηση από ένα άλογο. Το 1849 τοποθετήθηκε στον κήπο μια αντλία με ατμομηχανή, ενώ υπήρχε και ένα αρτεσιανό φρέαρ: «Το αρτεσιανό μας φρέαρ προσδεδεί αργά αλλά σταθερά. Θα έχει τώρα ήδη πενήντα μέτρα βάθος περίπου. Έχει πολύ νερό, που

όμως δεν αναβλύζει», διαβάζουμε σε μια επιστολή του Ιουνίου 1851.

Οι πολυάριθμες αρχαιότητες που ήλθαν στο φως κατά τη διάρκεια των εργασιών για τη διαμόρφωση του κήπου τοποθετούνταν κατά κανόνα στο σημείο όπου είχαν βρεθεί».

Με το σχέδιο στο χέρι

Το αργότερο το 1848 υπήρχε ένα σχέδιο του κήπου. Το σχέδιο αυτό ήταν έργο του Γερμανού αρχιτέκτονα Ρί-ντελ, αλλά δεν υπάρχει αμφιβολία ότι



► Απόσπασμα επιστολής της Αμαλίας προς τον πατέρα της Παύλο Φρειδερίκο Αύγουστο, Μέγα Δούκα του Ολδενβούργου. Αρχίζει με την προσφώνηση «Αγαπημένε, καλέ, γλυκέ, αγγελικέ μου πατέρα». Πάνω αριστερά, οι θυρεοί της Ελλάδας και του Ολδενβούργου. Δεξιά η ημερομηνία 15 Απριλίου 1849 και, από άλλο χέρι (τον πατέρα της), η ημερομηνία παραλαβής της επιστολής, 29 Απριλίου. Αρχείο της Πόλης του Ολδενβούργου.

► Επιχρωματισμένο σχέδιο του Βασιλικού Κήπου. Το κείμενο είναι στα γαλλικά και εκάζεται ότι είναι έργο του Γάλλου κηπουρού Μπαρό. Πρόκειται ενδεχομένως για το σχέδιο που έδωσε η βασίλισσα Αμαλία στον αδελφό της Νικόλαο Φρειδερίκο Πέτρο κατά την επίσκεψή του στην Αθήνα το 1854, για να το δείξει στον πατέρα της, ο οποίος δεν την επισκέφθηκε ποτέ. Το σχέδιο φυλάσσεται στο «Μουσείο Οθων Βασιλιάς της Ελλάδας» τον Otto von Bismarck, Μόναχο. Αφημοσύνη με την ευγενή άδεια του διευθυντή του μουσείου, καθηγητού Jan Murken.



ο σχεδιασμός του κήπου ήταν έργο της ίδιας της Αμαλίας. «Πολύ αστειό είναι, όταν κάθε πρωί ανεβοκατεβαίνω παντού με το σχέδιο του κήπου στο χέρι και κοιτάζω τι έχει γίνει», γράφει η Αμαλία τον Ιανουάριο του 1849.

Το σχέδιο του Εθνικού Κήπου το οποίο φυλάσσεται στο Μουσείο του Ottobrunn⁸, είναι αποτύπωμα του κήπου, όπως είχε ήδη πραγματοποιηθεί, και όχι αρχιτεκτονικό σχέδιο προς εκτέλεση. Πρόκειται ενδεχομένως για το σχέδιο το οποίο έδωσε η βασίλισσα Αμαλία στον αδελφό της Νικόλαο Φρειδερίκο Πέτρο κατά την επίσκεψή του στην Αθήνα, την άνοιξη του 1851, για να το δείξει στον πατέρα της, οποίος, παρά τις συνεχείς παρακλήσεις της, δεν ήρθε ποτέ στην Ελλάδα.

Το καλοκαίρι του 1851 ο κήπος είχε ολοκληρωθεί και τα διάφορα δέντρα και φυτά είχαν μεγαλώσει τόσο, ώστε να προκαλούν το θαυμασμό των επισκεπτών και τη δίκαιη περηφάνια της βασίλισσας Αμαλίας. «Ο κήπος μου είναι πραγματικά έκτακτος», γράφει τον Ιούνιο του 1851, «ίβισκοι ύψους δέκα, δώδεκα ποδών φτάνουν μέχρι τα χαμηλότερα κλαδιά των δέντρων, και γίνονται ένα με αυτά κρύβοντας τους κορμούς. Απλώνονται και ενώνονται πάνω από τα μονοπάτια. Είναι ήδη τόσο πυκνοί, που χθες κρύφτηκα στον κήπο, έφιππη και για πολλή ώρα, και οι άλλοι δεν μπορούσαν να με βρουν».

Ενα χρόνο αργότερα όμως, τον Οκτώβριο του 1852, μια φοβερή κακοκαιρία επέφερε μεγάλες καταστροφές σε ολόκληρη την Αθήνα, συμπεριλαμβανομένου και του κήπου, καθώς και σε πολλά άλλα μέρη του ελληνικού βασιλείου. «Την 14η - 26η του μήνα» γράφει η Αμαλία «είχαμε εδώ μια φοβερή θύελλα, που ομοιά της δεν είχε σημειωθεί ποτέ. Ευτυχώς γνωρίζουμε ότι εμείνουν μόνοι στις ανατολικές ακτές της Ελλάδας. Στον κήπο μου, καθώς και σε όλη τη γύρω περιοχή, ξεριζώσε όλα τα μεγάλα δέντρα. Εριξε την κιονοστοιχία που είναι στον κήπο. Όσα μικρά δέντρα δεν ξεριζώθηκαν έχουν καμ-

φθεί, ούτε ένα δεν είναι ίσιο». Και πιο κάτω: «Η όψη του κήπου μου ήταν αξιοθρήνητη. Όλες αυτές τις μέρες είχα εκτός από τους πενήντα εργάτες και είκοσι ναύτες οι οποίοι με βαρούλκα κ.λπ., κ.λπ. φύτευαν πάλι τα δέντρα, τα σήκωναν όρθια κ.λπ., κ.λπ.».

Ωστόσο, την εποχή αυτή η δημιουργία του Εθνικού Κήπου έχει οπωσδήποτε ολοκληρωθεί.

Οι επιστολές της βασίλισσας Αμαλίας προς τον πατέρα της σταματούν αιφνίδια στις αρχές του 1853 με τον θάνατο του Μεγάλου Δούκα του Ολδενβούργου. Μαζί τους και οι πολύτιμες πληροφορίες που μας προσφέρουν για τη δημιουργία και την πρόοδο του Εθνικού Κήπου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Οι επιστολές της Αμαλίας στον πατέρα της θα εκδοθούν προσεχώς στα ελληνικά από τη γράφουσα, από το Βιβλιόπωλειον της Εστίας.

2. Περβ. Margarethe Pauly, «Königin Amalie und ihr Gartenreich - Briefe nach Deutschland», στο συνοδευτικό τόμο της αφιερωμένης στην Αμαλία έκθεσης, «Amalie», Ολδενβούργο 2004, σελ. 84, υποσημ. 6

3. Περβ. Αλεξάνδρου Παπαγεωργίου Βενετιά, «Der Königliche Garten zu Athen», στον συνοδευτικό τόμο της αφιερωμένης στην Αμαλία έκθεσης, Amalie, σελ. 46

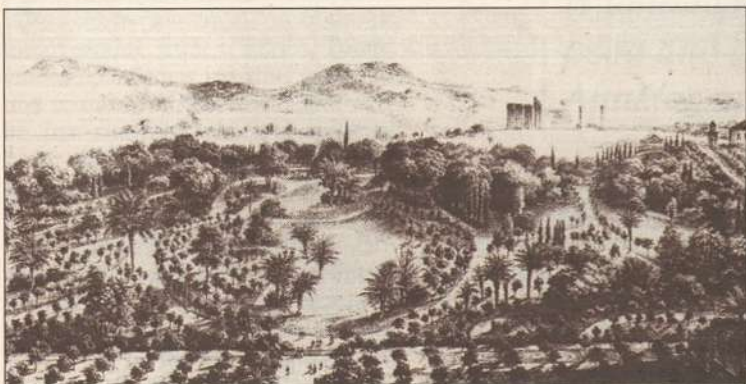
4. Όπως πληροφορούμεθα από τις επιστολές της, τον Ιανουάριο του 1847 η Αμαλία έστειλε στην αδελφή της το σχέδιο της Πλατείας Συντάγματος. Στον πατέρα της είχε στείλει προγενέστερα διαγεγραμμένη, στην οποία απεικονίζετο και η Πλατεία Συντάγματος, με τη φύτευση ημετέλη.

5. Βλ. Αιχ. Δεμενεγί Βιριόακη, «Παλαιά Ανάκτορα Αθηνών 1836 - 1986», Αθήνα 1994, σελ. 230, υποσημείωση 17.

6. Εκεί που σήμερα βρίσκονται τα αποχωρητήρια.

7. Reinhard von Dalwigk, «Briefe aus Rom und Athen 1850 - 51», Ολδενβούργο και Λειψία, σελ. 98

8. Δημοσιεύεται στον ανωτέρω αναφερθέντα τόμο, «Amalie».



▲ Γενική άποψη του Κήπου από το μεσημβρινό προαύλιο των Ανακτόρων, σημερινή Βουλή. Στο βάθος το Ολυμπίον. Πάνω δεξιά ένα τμήμα της οδού Αμαλίας και η Πέλη του Αδριανού. Από το λείκωμα του Μαρτίνου Π. Βρεϊού «Αι νέαι Αθήναι», 1860.

Ο Φρειδερίκος Σμιτ και ο υπερρεαλιστής εγγονός του



▲ «Ο παππούς μου ο Φρειδερίκος Σμιτ», διά χειρός Νίκου Εγγονόπουλου.

ΩΣΤΑ ΒΑΘΙΑ γεράματα, τις μέρες του τις περνούσε στον Κήπο ο παλαιός κηπουρός. Λέγεται μάλιστα ότι τον είχε χτυπήσει κεραυνός κάποτε, δίπλα σ' ένα δέντρο που αγαπούσε. «Η μεγαλύτερά μας χαρά», γράφει για τα παιδικά του χρόνια ο πρίγκιπας Νικόλαος στα Απομνημονεύματά του, «ήταν να βασανίζουμε τον αρχικηπουρό, έναν γέροντα ονομαζόμενο Σμιτ, ο οποίος εκρονολογείτο από της εποχής του βασιλέως Οθωνος και τον οποίον αντιπαθούσαμε, όσο κι αυτός μας μισούσε...». Τον Φρειδερίκο Σμιτ, από το Ντεσάου της Πρωσίας είχε προσλάβει η Αμαλία το 1843 όταν αποφασίστηκε η επέκταση του Κήπου. Αλλά πρόσφερε τις υπηρεσίες του και στον Γεώργιο Α', όχι μόνο γιατί ήταν άριστος στη δουλειά του και θερμός φιλέλληνας, αλλά και γιατί είχε κάνει στην Ελλάδα πολυμελή οικογένεια. Είχε παντρευτεί την Υδραία αρχόντισσα Αθανασούλα Βούλγαρη και είχε αποκτήσει μαζί της εννιά κόρες και ένα γιο, τον γεωπόνο Αντώνιο Σμιτ, στον οποίο οφείλεται η φύτευση του Κήπου του Ζαππειού. Ο Φρειδερίκος Σμιτ καλοπάντρεψε όπως φαίνεται τις εννιά θυγατέρες του με γόνους γνωστών οικογενειών της πρωτεύουσας. Τα πάμπολλα εγγόνια και δισέγγονά του είναι δύσκολο να τα εντοπίσουμε όμως στην αθηναϊκή κοινωνία. Κάποια χάθηκαν. Αλλά, «φτασμένα» και προβεβλημένα, φαίνεται ότι συγχέουν τους σπουδαίους κηποτέχνες του 19ου αιώνα με αυτό που λέμε σήμερα «κηπουρός» και παραλείπουν τον Σμιτ από το γενεαλογικό τους. Από τους κατιόντες του γερο-Φρειδερίκου πάντως, γνωρίζουμε τον επιχειρηματία και συλλέκτη κ. Κρίτωνα Ιωαννίδη, την κ. Λένα Τριανταφύλλη, ιδιαίτερα γραμματέα του Κωνσταντίνου Καραμανλή από τα πρώτα χρόνια της πρωθυπουργίας του ως την τελευταία ημέρα της παραμονής του στην Προεδρία της Δημοκρατίας, και τον ζωγράφο Νίκο Εγγονόπουλο, γιο της κόρης του Σμιτ, Εριέττης.

Ο Εγγονόπουλος περηφανευόταν γι' αυτόν τον παππού, που φύτευε δέντρα και λουλούδια. Στο ατελιέ του είχε μια μεγάλη, άβολη κόκκινη πολυθρόνα, που προερχόταν από το νοικοκυριό του Σμιτ κοντά στην Πύλη του Αδριανού και την έδειχνε με καμάρι. Πίστευε ότι η αρμονική συμβίωση του παππού και της γιαγιάς του, που απέδωσε δέκα παιδιά, οφειλόταν στο ότι ο Φρειδερίκος δεν γνώριζε ελληνικά και η Αρβανίτισσα Αθανασούλα δεν ήξερε γερμανικά... Ο βασιλικός κηπουρός ενέπνευσε πάντως στον υπερρεαλιστή εγγονό του ένα έργο, με λαμπρά χρώματα, που το τιτλοφορεί περήφανα «Ο παππούς μου ο Φρειδερίκος Σμιτ». Αν και είναι ζωγραφισμένο με τον χαρακτηριστικό εγγονοπουλικό τρόπο, στις μικρές διαστάσεις του -40x50 εκ. περίπου- έχουν χωρέσει η Πύλη του Αδριανού, ο Κήπος και μερικά ακόμα σύμβολα, που παραμένουν ανεμνήνευτα. Το δημοσιεύουμε με την ευγενική άδεια της κόρης του ζωγράφου κ. Εριέττης Εγγονοπούλου.

Μ. Κ.

Ο Κήπος και οι Αθηναίοι

ΜΑΡΩ ΚΑΡΔΑΜΙΤΣΗ ΑΔΑΜΗ

Αν. Καθηγήτρια
Αρχιτεκτονικής Σχολής ΕΜΠ

ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΜΑ της βασίλισσας Αμαλίας, ο Βασιλικός (τώρα Εθνικός Κήπος) είναι σίγουρα ο πιο όμορφος και πλούσιος κήπος που διαθέτει η Αθήνα. Με δική της πρωτοβουλία δενδροφυτεύθηκαν οι μεγάλες λεωφόροι και οι πρώτες πλατείες της πόλης. Η ίδια φρόντισε και για τις πρώτες προσπάθειες αναδάσωσης του Λυκαβηττού, του Αρδηντού, του λόφου των Νυμφών.

Το 1851, γράφει στον αδερφό της Πέτρο: «Το φθινόπωρο θα φυτέψω μια δεντροστοιχία από την Αθήνα προς το Φάληρο με vernis japon, το ονομαζόμενο δένδρο του ουρανού. Θα είναι πολύ ωραία». Πρόκειται για την «περίκομπση, δενδρόφυτον» λεωφόρο Αμαλίας, τη λεωφόρο με τις πιπεριές, όπως την έλεγαν οι Αθηναίοι, που περπάταγαν αργά τα καλοκαιρινά βράδια κάτω από τα δροσερά φυλλώματα και τα μικρά κόκκινα τσαμπιά τους.

Η Αμαλία ασχολήθηκε προσωπικά με τον κήπο και συχνά πείραζε τον Οθωνα λέγοντάς του ότι στο δικό της μοναρχικό βασίλειο τα πράγματα προχωρούν γρηγορότερα απ' ό,τι στο δικό του το συνταγματικό! Στη φάση της δενδροφύτευσης ήρθε στο φως, στη ΒΑ πλευρά του κήπου, ρωμαϊκό μωσαϊκό (με παραστάσεις πουλιών, ανθών, φύλλων κισσού κ.λπ.), που στόλιζε κάποτε το δάπεδο ρωμαϊκών λουτρών. Πάνω από το μωσαϊκό κατασκεύασε η Αμαλία ένα χαμηλό μεταλλικό περίπτερο που γρήγορα ονομάστηκε το «σαλό-νι του κήπου». Κάτω από τις περικοκλάδες του προγευμάτιζαν οι βασιλείς, ενώ συχνά παρέθεταν εκεί γεύ-

ματα σε επίσημους προσκεκλημένους.

Περιορισμένη πρόσβαση

Ο κήπος ήταν απρόσιτος έως το 1854, οπότε αποφασίσθηκε να ανοίγει κάποιες ώρες για το κοινό, όταν δεν έκαναν τον περίπατό τους οι βασιλείς. Φαίνεται όμως ότι δεν ήταν πολλοί οι Αθηναίοι που το επιχειρούσαν.

Η Σουηδέζα Frederika Bremer, που επισκέφτηκε την Ελλάδα το 1859, περιγράφει ότι τα ζεστά καλοκαιρινά απογεύματα ο κήπος της βασίλισσας είναι το μόνο καταφύγιο γης μετά τις τέσσερις τ' απόγευμα, οπότε η είσοδος είναι ελεύθερη για το κοινό. Σπάνια όμως, εκτός από τις Κυριακές, συναντάει και άλλους περιπατητές εκτός από τον νεαρό υπασπιστή του Οθωνα Γενναίο Κολοκοτρώνη και έναν Αβυσσινό ακόλουθο της βασίλισσας που με τη χρυσοπόρφυρη φορεσιά του έμοιαζε με πρίγκιπα του παραμυθιού. Φαντάζομαι ότι αυτό θα συνέβαινε γιατί τις ώρες αυτές, όπως παρατηρούν πολλοί ξένοι επισκέπτες, όσοι Αθηναίοι δεν εγκατέλειπαν την πόλη για να βρουν δροσιά στο Φάληρο, στη Σαλαμίνα, στο Μαρούσι και στην Κηφισιά, προτιμούσαν να μένουν στη δροσιά του σπιτιού τους και να απολαμβάνουν τον μεσημεριάτικο ύπνο τους για να ξανα-



▲ Επισκέπτες στο γεφνράκι του Εθνικού Κήπου ποζάρουν στον φακό του Πέτρου Ποιλίδη, το 1924. Το γραφικό ξέλινο γεφνράκι της Λίμνης αποτελούσε αγαπημένο φόντο αναμνηστικών φωτογραφιών για μικρούς και μεγάλους. Αρχείο Π. Ποιλίδη, ΕΡΤ Α.Ε.



► «Στον Βασιλικό Κήπο», 1891. Φωτογραφία του Ν. Κονιογιαννάκη. Μικρές Αθηναίες παίζουν τσέρκι στα δρομάκια του Κήπου, ο οποίος, σύμφωνα με τουριστικούς οδηγούς των αρχών του 20ού αι., άνοιγε τις πόρτες του στο κοινό δύο μόνο ώρες κάθε Τετάρτη και Παρασκευή. Εθνικό Ιστορικό Μουσείο.

► Δεκαετία 1920.
Το αθηναϊκό παζάρι
Λουλουδιών, μπρο-
στά στον Κήπο, κά-
τω από τις αγριοπι-
περιές που και αυτές
είχαν φύτευτεί με τη
φροντίδα της Αμα-
λίας. Παιδιά, περα-
στικοί και τσολιάδες
θαύμαζαν τα άνθη
και παζάρευαν, συν-
θέτοντας ένα πολύ-
χρωμο, χαρούμενο
θέαμα. Αρχείο Π.
Ποντίδη, ΕΡΤ Α.Ε.



βγούν όταν ο ήλιος έχει πια πέσει. «Ανενόηλη», θα γράψει, «ακούω το χαρούμενο κελάνδημα των μικρών πουλιών στις σκιερές αλές ή κάθομαι σ' ένα ψηλό σκιερό κιόσκι, στο κέντρο του οποίου μια χαριτωμένη νύμφη βγαίνει από ένα καλάθι με λουλούδια χύνοντας αδιάκοπα νερό από μια υδρία πάνω στα λουλούδια και τα φύλλα... Αχ με τι αφθονία ανθίζουν οι τριανταφυλλίες μετά τη βροχή. Πόσο ωραία μοσχομυρίζουν γλυκό αμύγδαλο οι μεγάλες γιαπωνέζικες μουσμουλιές...». Στον βράχο αυτό είχε τοποθετήσει η Αμαλία μια σιδερένια ομπρέλα όπου έμπλεκαν αγριοτριανταφυλλίες και από κάτω μια σιδερένια πολυθρόνα. Εκεί συνήθιζε να κάθεται για να διαβάσει και να απολαμβάνει τη θέα προς την Ακρόπολη.

Αντίο περιβόλι ξακουστό

Τον λάντρευε η Αμαλία τον κήπο της. Λέγεται ότι όταν εγκατέλειψε οριστικά την Ελλάδα το 1862, έκλαψε πολύ γι' αυτόν. «Αντίο περιβόλι στον κόσμο ξακουστό... Σ' αφήνω γεια και φεύγω, δεν θα σε ξαναδώ!», έλεγε λαϊκό τραγουδάκι της εποχής.

Και ο Γεώργιος Α', όμως, που διαδέχθηκε τον Οθωνα, αγάπησε τον κήπο και συνέχιζε να τον φροντίζει με τη βοήθεια του Βαυαρού γεωπόνου Φρειδερίκου Σμιτ. Με τις φροντίδες του Σμιτ μεταφυτεύθηκαν στον κήπο σπάνια φυτά που έφερε ο Γεώργιος από το Μονπελιέ και το Φοντενεμπλώ, καθώς και μια ποικιλία από εξωτικές ορχιδέες, δημιουργώντας έτσι το πρώτο θερμοκήπιο.

Μέσα στον κήπο κυκλοφορούσαν ελεύθερα πολλά πουλιά, κάποιοι κύκνοι, φλαμίγκος στις λιμνούλες, πα-

γώνια στις αλές. Αργότερα προστέθηκαν και άλλα ζώα. Δημιουργήθηκε έτσι σταδιακά ένας μικρός ζωολογικός κήπος της Αθήνας. Κάποια από αυτά μεταφέρθηκαν αργότερα στον Ζωολογικό Κήπο του Παλαιού Φαλήρου.

Στις αρχές του 20ού αι., όπως μας πληροφορούν οι τουριστικοί οδηγοί της εποχής, ο κήπος είναι ανοικτός για το κοινό Τετάρτη και Παρασκευή μόνο απογεύματα 4-6 το καλοκαίρι και 3-5 τον χειμώνα. Οι δύο ώρες τη μέρα σίγουρα δεν ήταν αρκετές για να χαρούν οι Αθηναίοι αυτήν την πράσινη οάση στην καρδιά της Αθήνας. Ίσως γι' αυτό, στο άρθρο του «Νέα Αθήνα» στο Λεύκωμα «Η Ελλάς κατά τους Ολυμπιακούς αγώνες του 1896», ο Γεώργιος Κ. Πωπ γράφει: «Δεν έχει ίσως (ή πρωτεύουσα) πάρκα, αλλά έχει τους ανθοβριθείς αγρούς και εις κάθε σπίτι ένα μικρόν κήπο αναψυχής».

Ορισμένες μόνο γνωστές οικογένειες είχαν το προνόμιο να διαθέτουν κάρτα εισόδου που τους προμήθευε το Αυλαρχείο. Παρ' όλα αυτά υπήρχαν κάποιοι που επισκεπτόντουσαν συχνά τον κήπο και μάλιστα τις πρωινές ώρες. Ο Δ. Σκουζές αφηγείται ότι κάποιοι από τους μαθητές του Εθνικού Λυκείου και του Εκπαιδευτηρίου Μακρή, δύο από τα καλύτερα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια στη δεκαετία 1910, όταν δεν ξέρανε καλά το μάθημα και παρά να θεωρηθούνε κουμπούρες, καταφέρνανε να κωθούν λαθραία από την πλευρά της οδού Ηρώδη Αττικού που ήταν τότε έρημη, από δύο σπασμένα ξύλινα κάγκελα. Ο κήπος αρχικά είχε ένα απλό ξύλινο κιγκλίδωμα. Το σημερινό σιδερένιο με τους μαρμαρινούς πεσσούς κατασκευάστηκε αργότερα, το 1927, κατά

τη διαπλάτυνση της Βασ. Αμαλίας, οπότε και κόπηκαν αρκετά δένδρα. «Καμιά φορά», λέει ο Σκουζές, «σαν μαθητές, συναντούσαμε στον Κήπο τον Βασιλέα Γεώργιο με ναυτική στολή και το κλασικό του μπαστούνι καθώς και τους νεαρούς πρίγκιπες».

Δημόσιο αγαθό

Το 1917 μετά την παραίτηση του βασιλέα Κωνσταντίνου η βασιλική οικογένεια εγκαταλείπει την Ελλάδα. Ο Κήπος παύει, εκ των πραγμάτων, να είναι Βασιλικός. Και έτσι θα εννοείται και μετά την επιστροφή της βασιλικής οικογένειας. Τα ανάκτορα έχουν μετατραπεί σε νοσοκομείο, εκτός από τα πρώην βασιλικά διαμερίσματα όπου εγκαθίσταται για μικρό χρονικό διάστημα (1920-22) η βασιλομήτωρ Ολγα. Η υπόλοιπη βασιλική οικογένεια κατοικεί στα Ανάκτορα του διαδόχου στην Ηρώδη Αττικού (σημερινό Προεδρικό Μέγαρο). Έτσι από το 1923 ο κήπος χαρακτηρίζεται κρατικός και ορίζεται να παραμένει ανοικτός από την ανατολή μέχρι τη δύση του ηλίου.

Τοποθετήθηκαν τότε πολλά παγκάκια και σιδερένια καθίσματα, ενώ διαπλάτυνθηκαν και διευθετήθηκαν τα μονοπάτια του έτσι ώστε να μπορούν να φιλοξενήσουν μεγάλο αριθμό επισκεπτών. Πάντοτε, όμως, μέσα στο πνεύμα της αρχικής σύλληψης των δημιουργών του, χωρίς να αλλοιωθεί ο ρομαντικός χαρακτήρας του κήπου. Σε ορισμένα μόνο σημεία και κυρίως επειδή, ως δημόσιος πλέον κήπος, έπρεπε να έχει πολλές εισόδους, συμπληρώθηκε με στοιχεία περισσότερο αυστηρά κλασικού ρυθμού.

Μετά το άνοιγμα του κήπου, οι

Αθηναίοι έσπευσαν να τον χαρούν. Ιδιαίτερα τα κυριακάτικα πρωινά ο κήπος γέμιζε από κόσμο που, φορώντας τα γιορτινά του, σουλατσάριζε στις σκιερές αλές του.

Ο Κ. Δημητριάδης περιγράφει με χιούμορ και συγκίνηση τους ευσταλείς ευέλπιδες, «τα καναρίνια», τους καμαρωτούς δόκιμους του Β. Ναυτικού με τα σπαθάρια και τα λευκά γάντια να ανταλλάσσουν ματιές, πειράγματα και γλυκόλογα με τις νεαρές αθίδες και τα νεαρά ζευγάρια περήφανα με τους απογόνους στο καρότσι ή κρατώντας τους το ένα χέρι και το τσέρκι στο άλλο.

Τις καθημερινές ο κήπος ήταν πιο ήσυχος. Στις καρέκλες και τα παγκάκια του ξεκουράζονταν απόστρατοι, συνταξιούχοι και παλιοί πολιτικοί που κουβέντιαζαν και ανταλλάσσαν απόψεις για την ελληνική και τη διεθνή πολιτική, γκουβερνάντες, οι φοβεροί αυτοί «φύλακες Αγγελοι» του Μαρσέλ Πρεβώ, με τα βλασταράκια της φυλής, και ερωτευμένα ζευγάρια.

Είναι πολλοί οι λογοτέχνες και οι ποιητές που ύμνησαν τον κήπο. Ο Πορφύρος, ο Μαλακάσης, ο Μωραΐτης, ο Λαπαθιώτης, ο Ορφανίδης και βέβαια ο μεγάλος μας Κωστής Παλαμάς, που «σκυφτός με τα δασά του φρύδια, με το πιστό του μπαστούνι, τα κουμπωτά παπούτσια του συνήθιζε να κάνει τακτικά μονάχος τον πρωινό του περίπατο στα δρομάκια του».

Πόσο κοντά είναι η αφήγηση του Δημητριάδη στις δικές μου παιδικές αναμνήσεις, όταν η Ελβετίδα δασκάλα μου, η Μιμή, με οδηγούσε στον κήπο για να ταΐσω τα παπάκια και τα χρυσόψαρα και ν' αφήσω το караβάκι μου, φτιαγμένο από σπιρτόκουτα,

να ταξιδέψει στα ρυάκια που κυλούσαν δίπλα στα μονοπάτια.

Κηποθέατρο

Λίγο πριν, λίγο μετά, λειτουργήσαν στον κήπο από την πλευρά της Βασ. Αμαλίας το πρώτο κηποθέατρο (αντίστοιχα κηποθέατρο λειτουργήσε και στο Πεδίον του Αρεως), που ξεσήκωσε θύελλα αντιδράσεων από τον γνωστό αρχιτέκτονα και διευθυντή του Σχεδίου Πόλεως του Δήμου Αθηναίων Κώστα Μπίρη. Παρότι σήμερα θα συμφωνούσα μαζί του σε πολλά, τότε πρέπει να παραδεχτώ ότι ήμουν πανευτυχής που απολάμβανα «τον εξαισιό αυτό χώρο τον περιστοιχισμένο από δένδρα, τον λουσμένο στην δροσιά κι όπου τραγουδούν γρύλλοι κι απδόνια...», όπως έγραψε ο Άλκης Θρύλος, χωρίς βέβαια να είμαι τόσο απαιτητική όσο η εξαιρετική αυτή κριτικός για την απόδοση των ηθοποιών. Άλλωστε, ο Ν. Χατζίσκος, ιδρυτής του πρώτου αυτού κηποθέατρου κατά το πρότυπο των αγγλοσαξονικών κηποθεάτρων, ήταν από τους καλύτερους ηθοποιούς μας. Δεν θυμάμαι την πρώτη παράστασή του, το 1954, το «Ρωμαίος και Ιουλιέττα», ούτε αυτές του 1955, τον «Ερωτόκριτο» και τον «Αμλετ». Θυμάμαι όμως το «Ονειρο Καλοκαιρινής Νύχτας», τη «Στρίγγλα που έγινε αρνάκι», καθώς και «τον Μιμικό και τη Μάϊρη» της τρίτης περιόδου. Επίσης, την επιβλητική βυζαντινή τραγωδία του Αγγέλου Σικελιανού, τον «Διγενή» (1957), με σκηνικά και κοστούμια του Γιάννη Τσαρούχη και μουσική του Μάνου Χατζιδάκι.

Στα χρόνια που ακολούθησαν, και

δεν είναι και λίγα, σχεδόν μισός αιώνα, επισκέφθηκα άπειρες φορές τον Εθνικό Κήπο. Περιπάτησα στα δρομάκια του. Στάθηκα μπροστά στις προτομές του Ι. Καποδίστρια, του Ι. Γ. Εϋνάρδου, του Δ. Σολωμού, των Ζαν Μορεάς και Αρ. Βαλαωρίτη. Είδα να γεννιούνται το Βοτανικό Μουσείο με τη βοήθεια της Νίκης Γουλανδρή, η παιδική βιβλιοθήκη με πάνω από δύο χιλιάδες τόμους βιβλίων, ο μικρός ζωολογικός κήπος και το καφενείο, στα μέσα της δεκαετίας του '80, αξιοποιώντας τα πέντε κτίσματα που υπήρχαν στον χώρο του. Παρακολούθησα για ένα διάστημα την εγκατάλειψή του από την Πολιτεία, τα κατεστραμμένα παγκάκια, το ρωμαϊκό ψηφιδωτό να καλύπτεται από λιμνάζοντα νερά, τα φυτά να αργοπεθαίνουν από την έλλειψη νερού στα τέλη της δεκαετίας του '90. Πολλές φορές αγανάκτησα, θύμωσα, οργίστηκα. Παρ' όλα αυτά ο κήπος ξέρει πάντα να με γαληνεύει.

Βιβλιογραφία:

Κ. Δημητριάδης, «Στην Αθήνα την Παλιά», εκδ. Μ.Ι. Σαλιβέρον 1944

Γ. Λάιου, «Ο Πύργος της Βασιλίσσης», Αθήνα 1977.

Στ. Λίνερ, «Μια Σουηδέζα στην Ελλάδα τον 19ο αιώνα», Προσκήνιο, Αθήνα 1997.

Χρ. Αντ., «Στην Αθήνα τον 1847 - 1848», Ερμής 1991.

Κ. Μπίρης, «Για τη σύγχρονη Αθήνα. Μελέτες και αγωνίες», εκδ. Αστήρ, Αθήνα 1958.

Δ. Γ. Σκουζές, «Η Αθήνα που έφυγε», Αθήνα 1964.

Μοναχικός περιπατητής



▲ Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής στον Εθνικό Κήπο, με τον φακό του φωτορεπόρτερ Παναγιώτη Δεληκάρη που έκανε μερικά από τα πιο ενδιαφέροντα πορτρέτα του. Οι φωτογραφίες εκείνες δημοσιεύτηκαν σε ελληνικές εφημερίδες και περιοδικά και έγιναν «θέμα» στο αμερικανικό περιοδικό «Βογκ».

Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Καραμανλής, που στη διάρκεια της μακρόχρονης αυτοεξορίας του η «Εστία», αποκαλούσε χαιρέκακα «μοναχικό περιπατητή του Δάσους της Βουλώνης», δεν άλλαξε συνήθειες όταν επέστρεψε στην Ελλάδα. Κάθε πρωί από το διαμέρισμα της οδού Ηρώδου Αττικού όπου φιλοξενείτο πήγαινε στο γραφείο του, στη Βουλή, διασχίζοντας τον Εθνικό Κήπο. Από την είσοδο του Ζαππείου έμπαινε με απόλαυση στο μεγάλο αθηναϊκό περιβόλι, πολλές φορές κρατώντας στο χέρι φακέλους με επείγοντα θέματα, που είχε πάρει την προηγούμενη για κατ' οίκον εργασία. Και έφτανε ως τις μαρμαρίνες κλίμακες που οδηγούν στη νότια πλευρά του Κοινοβουλίου, την αρχική έξοδο των Ανακτόρων προς τον Κήπο. Ας σημειωθεί ότι ο Καραμανλής χρησιμοποιούσε για φιλοξενία ξένων επισήμων το Μέγαρο Μαξίμου τότε. Αλλά και αργότερα, ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν είχε διανυκτερεύσει ποτέ στο Προεδρικό Μέγαρο. Σαν παλιός πολιτικός θεωρούσε το Κοινοβούλιο σπίτι του, κάτι που έγινε σαφές μόλις πάτησε το πόδι του στην Ελλάδα μετά τη δικτατορία. Είναι γνωστό ότι εκείνη τη νύχτα, χαμένος στην ανθρωποθάλασσα της υποδοχής του, μπήκε στο πρώτο αυτοκίνητο και ξεκίνησε για την Αθήνα. «Πού να σας πάω κύριε Πρόεδρε;», ρώτησε ο οδηγός. Τότε, όπως διηγόταν ο ίδιος συνειδητοποιήσε ότι κι εκείνος, όπως και πολλοί από τους παλιννοστούντες «εμigréδες» δεν είχε σπίτι. «Στη Βουλή να με πάτε», είπε...

Ο πρωτεργάτης της αποκατάστασης της Δημοκρατίας έδειχνε ιδιαίτερη αγάπη και ενδιαφέρον γι' αυτό το παλιό βασιλικό περιβόλι. Ανθρωπος που γεννήθηκε στην επαρχία και δεν απαρνήθηκε ποτέ την αγροτική προέλευσή του, είχε με τη Φύση βαθύ δεσμό. Γι' αυτό και σ' αυτές τις πρωινές διελεύσεις, καλούσε συχνά τους φύλακες, κάποτε και τον ίδιο τον τότε διευθυντή κ. Ν. Ταμβάκη για να συζητήσει θέματα που αφορούσαν το νοικοκυριό και την καλή λειτουργία του Εθνικού Κήπου, την περιποίηση των δέντρων και προπαντός, την ασφάλεια των μικρών του φίλων - των παιδιών.

Μ.Κ.



◀ «Ρωμαίος και Ιουλιέττα», με τον Νίκο Χαιζίσκο και την Άννα Συνοδινού στους επώνυμους ρόλους, στην πρώτη παράσταση που ανέβασε το Κηποθέατρο τον Εθνικό Κήπον το 1954.

Κύκλοι ανθρώπων και



▲ Η πυκνή βλάστηση μειώνει τους θορύβους και την ατμοσφαιρική ρύπανση μέσα στα όρια των Εθνικών Κήπων, ο οποίος, μαζί με τις ομορφιές του, προσφέρει στους επισκέπτες τον ηθικό και περισσότερο οξυγόνο (φωτ.: Γιάννης Μπαρδόπουλος).



▲ Στιγμές χαλάρωσης δίπλα στο υπεραιώνιο οριζοντιόλαδο κυπαρίσσι. Χάρη στην πυκνή βλάστηση, το καλοκαίρι η θερμοκρασία στον Κήπο είναι χαμηλότερη κατά 2-3 βαθμούς από εκείνη της πόλης, γεγονός που τον καθιστά καυκάριο δροσίς (φωτ.: Γιάννης Μπαρδόπουλος).

ΜΑΡΚ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ

ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ στην Αθήνα του 1853. Η νεαρή πρωτεύουσα προσπαθεί να αποκτήσει την ταυτότητά της και τον χαρακτήρα μιας ευρωπαϊκής πόλης. Οι βασιλείς κατοικούν πλέον στα ανάκτορα -εκεί όπου σήμερα βρίσκεται η Βουλή- και η δραστήρια Αμαλία, η οποία κατάγεται από μια οικογένεια με παράδοση στη δημιουργία πάρκων, θέλει να στολίσει την πόλη με έναν κήπο αξέχαστο, δίπλα ακριβώς στην κατοικία της. Οι εργασίες έχουν ήδη προχωρήσει και μάλλον ξαφνιασμένοι οι Αθηναίοι παρακολουθούσαν τα προηγούμενα χρόνια τις τεχνικές εργασίες αποκατάστασης του χώρου, τη μεταφορά των δέντρων και των φυτών από το εξωτερικό. Ήδη, και υπό ειδικές προϋποθέσεις, μπορούν να κάνουν σύντομους περιπάτους στον Κήπο που σύντομα θα σταθεί επάξια δίπλα στους ευρωπαϊκούς.

Μια τρυφερή φοινικιά

Τα σπουδαία και μεγάλα που συνέβαιναν στην πόλη της πρέπει να έφτασαν στα αυτιά της χήρας Αγγελικής Ταβάναινας, φτωχής και ταλαίπωρης κατά τα φαινόμενα. Η γυναίκα απευθύνθηκε στη φιλευσπλαχνία της βασίλισσας Αμαλίας, που λάτρευε ως γνωστόν τις φοινικιές, για να την πείσει να αγοράσει τη δικιά της. Μια φοινικιά «τεσσαράκοντα πέντε ετών, υψηλήν αρκούντως και τρυφερήν», το μόνο της περιουσιακό στοιχείο, ώστε να βοηθήσει «την ορφανήν οικογένειάν της». Η πληροφορία προέρχεται από έγγραφο του Γενικού Αρχείου του Κράτους (φ.229) με ημερομηνία 26-1-1853, που ανακάλυψε στο Οθωνικό Αρχείο ο Ν. Ταμβάκης, γεωπόνος και ειδικός κηποτεχνής, ο οποίος διατέλεσε για πολλά χρόνια διευθυντής του Εθνικού Κήπου. Στο βιβλίο του «Κατάλογος καλλωπιστικών φυτών του Εθνικού Κήπου» που εκδόθηκε από την Επιτροπή Δημοσίων Κήπων και Δενδροστοιχιών βρίσκει κανείς όλα τα στοιχεία για την ιστορική εξέλιξη, την κηποτεχνική σύνθεση και τη φυτική συγκρότηση του μοναδικού τέτοιας έκτασης και παράδοσης αστικού πάρκου της χώρας.

«Στον Κήπο η δουλειά γινόταν πάντοτε με τα χέρια. Εργάτες χρειαζόμασταν, μεράκι και απλά εργαλεία. Και όχι επειδή παλαιότερα δεν υπήρχαν ειδικά μηχανήματα, τρακτέρ ή αλυσσοπρίονα. Όσοι εργάζονταν εδώ, κηπουροί και τεχνίτες, αγαπούσαν τον χώρο, τον σέβονταν και τον πονούσαν. Το προσωπικό ήταν εκπαι-

εποχών

Πρακτικοί κηποτεχνες, καλλιτέχνες στο είδος τους, δημιουργήσαν στον Κήπο παράδοση κηπουρικής



◀ Το καφενείο των Εθνικών Κήπων, μια γωνιά γαλήνης για όσους αναζητούν την ανάσα μιας ανάπαυλας μέσα στο πολύβιο κέντρο της Αθήνας (φωτ.: Κανάρης Τσίγκανος).

δευμένο, ο καθένας ήξερε το πόστο του. Από τον Κήπο ξεκίνησε η παράδοση της κηπουρικής, και πέρασε κατόπιν από γενιά σε γενιά. Οι πρακτικοί κηποτεχνες που εργάζονταν εδώ, έμαθαν τη δουλειά τους δίπλα σε κάποιον παλαιότερο, ήταν καλλιτέχνες στο είδος τους. Τα μικρά γλαστράκια στο θερμοκήπιο ποτίζονταν με το ποτιστήρι ένα ένα στη σειρά, οι τεράστιες ουσαιγκτόνιες της κεντρικής εισόδου καθαριζόνταν με τα χέρια σκαρφαλώνοντας στην κορυφή με μια τροχοφόρο σκάλα, ξύλινη στην αρχή, αργότερα σιδερένια. Υπήρχε ένας ολόκληρος κύκλος ανθρώπων και εποχών, μια δουλειά που προϋπέθετε κόπο και προσωπική φροντίδα», σχολιάζει ο Ν. Ταμβάκης συνταξιούχος πια, αλλά πάντα μεγάλος λάτρης και γνώστης του χώρου.

«Τα φυτά είναι η ψυχή...»

«Η κύρια εργασία σε έναν κήπο είναι τα φυτά του. Αυτά είναι η ψυχή του, αυτά αναζητεί ο περιπατητής και μετά τα καλοστρωμένα δρομάκια και τα παγκάκια. Είναι λοιπόν απαραίτητα η συνεχής ανανέωση του φυτικού υλικού: οι μπορντούρες που στολίζουν την άκρη των μονοπατιών και εμποδίζουν τους περαστικούς να μπουν στον χώρο των δέντρων πρέπει να είναι συμπληρωμένες πάντα, τα κλαδέματα σωστά, ανάλογα με την εποχή αλλά όχι υπερβολικά, έτσι ώστε το μάτι του επισκέπτη να μην μπορεί να «περάσει» από τη μια χρι την άλλη άκρη του Κήπου, να απολαμβάνει διαρκώς το πράσινο. Στο παρελθόν η υπηρεσία είχε φυτοπαραγωγική ικανότητα. Διαθέταμε

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

1836: Καθορίζεται η αρχική μορφή και η έκταση του Βασιλικού Κήπου από τον Βαυαρό αρχιτέκτονα Φρ. Γκόρντερ, ο οποίος σχεδίασε επίσης τα ανάκτορα του Οθωνα (σημερινή Βουλή).

1839: Νέο σχέδιο του Κήπου από το μηχανικό Χοκ, περιορίζει την έκτασή του στην επέκταση της μεσημβρινής πλευράς του μεγάρου των ανακτόρων. Τις πρώτες φυτευτικές εργασίες οργανώνει ο Βαυαρός γεωπόνος Σμάρατ και ο βοηθός του Φρ. Σμιτ.

1852: Ανακαλύπτεται μωσαϊκό δάπεδο ρωμαϊκής έπαυλης.

1854: Ολοκληρώνεται ο βασικός κηποτεχνικός σκελετός από τον Γάλλο κηποτεχνη Φρανσουά Λουί Μπαρό, ο οποίος στη συνέχεια θα δημιουργήσει τους περίφημους κήπους του Ντολμά Μπαζέ στην Κωνσταντινούπολη. Τη διεύθυνση του Κήπου αναλαμβάνει ο Φρ. Σμιτ.

1860: Συντάσσεται το οριστικό πολεοδομικό σχέδιο της Αθήνας, το οποίο καθορίζει τα τελικά όρια του Κήπου, όπως περίπου διατηρούνται σήμερα.

1868: Εγκαθίσταται στη Β.Α. γωνία η βασιλική, μετέπειτα προεδρική, φρουρά σε έκταση 4,5 στρεμ.

1900: Ο Κήπος έχει φτάσει σε ικανοποιητικό επίπεδο αισθητικά και λειτουργικά χάρη στη συστηματική συντήρηση. Τα φυτά έχουν μεγαλώσει αρκετά και οι διακοσμητικές κατασκευές τονίζουν τα χαρακτηριστικά τοπία του.

1923: Ο Βασιλικός Κήπος χαρακτηρίζεται κρατικός δημόσιος και έκτοτε παραμένει ανοικτός για τους επισκέπτες του από την ανατολή μέχρι τη δύση του ήλιου.

1927: Ιδρύεται η Επιτροπή Δημοσίων Κήπων και Δενδροστοιχιών, νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, υπό την εποπτεία του υπουργού Γεωργίας. Το ίδιο νομοθετικό διάταγμα καθιερώνει την ονομασία «Εθνικός Κήπος».

1927 - 1940: Ο Κήπος ξεπερνά κινδύνους (ξηρασία, οικοπεδοποίηση), πλησιάζει με φυτικό υλικό, εξωραϊζεται (λίμνες, πέργκολες κ.ά.). Βελτιώνεται επίσης η τεχνική υποδομή του. Την άνοιξη του 1931 βαριά χιονοπτώση προκαλεί τόσο μεγάλες καταστροφές στη βλάστηση του Κήπου, ώστε το Ζάππειο είναι ορατό από τη λεωφόρο Β. Σοφίας. Ανάλογες απώλειες προκαλεί τον χειμώνα του 1934 το δριμύ ψύχος. Καταστρέφονται τα περισσότερα εσπεριδοειδή.

1941-1944: Η περίοδος της Κατοχής υπήρξε καταστροφική και για τον Κήπο: εγκατάλειψη, καταστροφή μεγάλου αριθμού φυτών, σοβαρές ζημιές στα τεχνικά έργα (υδραυλικά δίκτυα, θερμοκήπια, αποχετεύσεις). Το πάρκο απειλείται από ξηρασία.

1956: Ο Κήπος ξαναβρίσκει την προπολεμική καλή του εμφάνιση χάρη στις προσπάθειες ανασυγκρότησης μετά την απελευθέρωση.

1978: Σφοδρή ανεμοθύελλα (130 χλμ./ώρα) προξενεί μεγάλες καταστροφές στον Κήπο. Ξεριζώνονται 65 δέντρα ηλικίας 30-130 ετών και 650 θάμνοι.

1984: Αρχίζει τη λειτουργία του το Βοτανικό Μουσείο. Στεγάζεται σε κομψό περίπτερο του Ερν. Τσίλνερ που χρησιμοποιείται ως γραφείο του Γεωργίου Α'. Εδώ και χρόνια παραμένει κλειστό.

Ιδρύεται η Παιδική Βιβλιοθήκη που στεγάζεται στο πρώην κυνηγετικό περίπτερο του Οθωνα. Διαθέτει περίπου 6.000 βιβλία και στον χώρο της λειτουργούν δύο αναγνωστήρια και αίθουσα παραμυθιού και μουσικής ακρόασης. Λειτουργεί Τρίτη - Σάββατο, 9π.μ. - 2.30μ.μ.

Ο Κήπος αποκτά το καφενείο του, κοντά στην πρώτη είσοδο του στην πλευρά της Ηρώδους Αττικής. Λειτουργεί καθημερινά από τις 9 π.μ. έως τη δύση του ήλιου.

1997: Ο Εθνικός Κήπος περνάει στην αρμοδιότητα της Περιφέρειας Αττικής.

2004: Τον Οκτώβριο ψηφίζεται ο νόμος που παραχωρεί τον Εθνικό Κήπο για 90 χρόνια στον Δήμο Αθηναίων.

2005: Στις 28 Μαρτίου συγκροτείται το νομικό πρόσωπο «Δήμος Αθηναίων - Εθνικός Κήπος», αρμόδιο για τη διοίκηση και τη διαχείριση του Κήπου, και ορίζεται το 11μελές Δ.Σ. με πρόεδρο τον κ. Γιάννη Κωστόπουλο, πρόεδρο του Δ.Σ. της ALPHA BANK.



▲ Το μωσαϊκό δάπεδο ρωμαϊκής έπαυλης στη ΒΑ πλευρά του Κήπου. Στο μεταλλικό περίπτερο που κατασκευάστηκε επάνω του με εντολή της Αμαλίας, προγεννιάζαν οι βασιλείς και παρέθειαν γεύματα σε επισήμους. Το μνημείο είναι πλέον απαλλαγμένο από την οχληρή αυτή κατασκευή, αλλά μοιάζει να έχει αφηθεί στο έλεος των στοιχείων της Φύσης (φωτ.: Κανάρης Τσίγκανος).

► Η Παιδική Βιβλιοθήκη του Εθνικού Κήπου, στο πρώην κενητικό περίπτερο του Οθωνα, διαθέτει για τους μικρούς επισκέπτες της δύο αναγνωστήρια, αίθουσα παραμυθιού και μονοκίβης ακρόασης (φωτ.: Γιάννης Μπαρδόπουλος).



ένα μεγάλο φυτώριο 60 στρεμ. κοντά στην Παλλήνη με δική του γεώτρηση, όπου πολλαπλασιάζαμε όλα τα φυτά που ήταν κατάλληλα για το πάρκο. Συνήθως μάλιστα τα αφήναμε να μεγαλώσουν αρκετά πριν τα μεταφυτεύσουμε για να διατηρηθεί ο χαρακτήρας του πάρκου. Το φυτώριο αυτό απαλλοτριώθηκε σταδιακά από τον Δήμο Παλλήνης και σήμερα έχει μείνει μια ελάχιστη έκταση. Έτσι όσα δέντρα χρειάζονται ανανέωση πρέπει να αγοράζονται από εξωτερικά φυτώρια. Επίσης, μέσα στον χώρο του Κήπου υπήρχαν δύο θερμοκήπια όπου γινόταν η ανθοπαραγωγή για τα παρτέρια του, αλλά και για τα λουλούδια που στόλιζαν τα παρτέρια στον Αγνώστο Στρατιώτη. Κάθε χρόνο ανανεώνονταν μερικές εκατοντάδες φυτά και αυτό θα ήταν εξαιρετικά πολυδάπανο, αν ο Κήπος δεν είχε την οικονομία του, έτσι ώστε σπάνια χρειαζόταν να απευθυνθούμε αλλού,

παρά μόνον για κάτι εξαιρετικό.

Το πάρκο έχει έκταση 158 στρέμ. και το στύλ του, ο γραφικός χαρακτήρας ρομαντικού ρυθμού κατά τα αγγλικά πρότυπα, προϋποθέτει πυκνή βλάστηση. Πόσω μάλλον που η προσαρμογή του στις ελληνικές κλιματολογικές συνθήκες συνεπάγεται πιο σκιερὰ δρομάκια, ψηλότερα δέντρα, λιγότερο χλοοτάπητα και περισσότερους θάμνους και χαμηλά φυτά. Για να συντηρηθεί και να διατηρήσει τη μορφή του χρειάζεται προγραμματισμός: ποιοι σπόροι πρέπει να γίνουν πραγματικά στο εξωτερικό, ποια φυτά θα διατηρηθούν και ποια πρέπει να αλλάξουν γιατί "αδυνατίσαν" με τα χρόνια. Παλαιότερα εργάζονταν εδώ σαράντα ή και πενήντα κηπουροί, σήμερα μόνο δέκα. Πώς μπορεί ένας άνθρωπος να φροντίσει δεκαπέντε στρέμματα πάρκου, όταν ούτε να τα περπατήσει δεν προλαβαίνει καλά καλά σε μια μέρα;»

Χώρος μαγικός

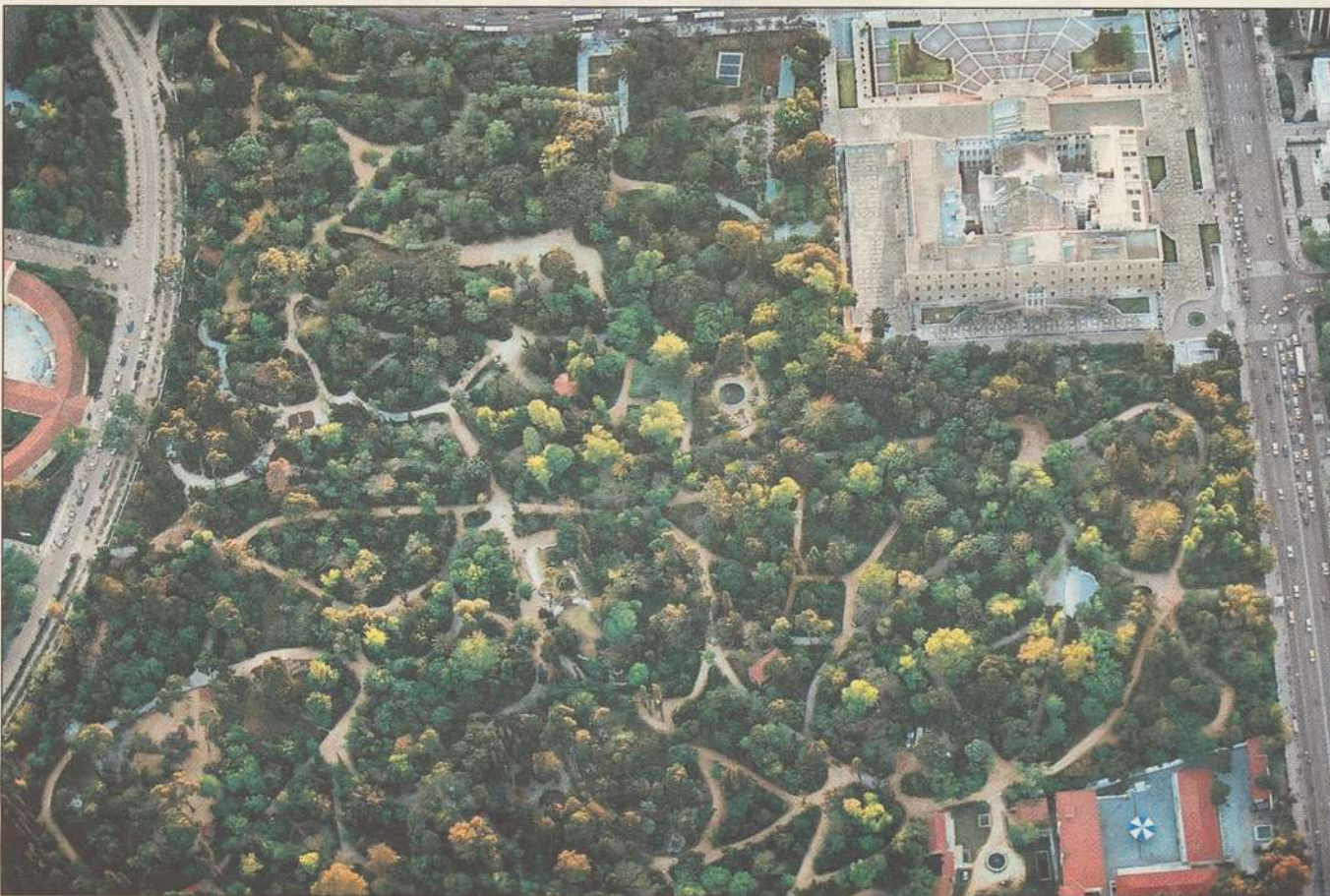
Η «MANIA» ήταν μια μοντέρνα εκδοχή της τραγωδίας του Ευριπίδη «Βάκχες». Η πρωταγωνίστρια της ταινίας, μια σύγχρονη Αγαθή, που στη σημερινή της απόδοση ενσαρκώνεται από μια αυστηρή τεχνοκράτη, μπαίνει στο πάρκο και αρχίζει να παρασύρεται από τη μυστική, παγανιστική ζωή του. Σιγά σιγά κάνει την προσωπικότητά της μέσα στη φύση για να οδηγηθεί, όπως και η ηρώδα της τραγωδίας, να σκοτώσει το παιδί της. Αυτή ήταν η βασική ιδέα πάνω στην οποία ο Γιώργος Πανουσόπουλος σκηνοθέτησε την ταινία του «Μανία» που γυρίστηκε μέσα στον Εθνικό Κήπο το καλοκαίρι του 1984 και αποτύπωσε σε φιλμ αυτήν την άλλη, αθέατη όπως λέει ο ίδιος, όψη του πάρκου. «Μια φύση που μάχεται στην καρδιά της πόλης, αυτό ήταν το θέμα μου. Η ταινία ζούσε μέσα στον Κήπο, το πάρκο μέρα τη μέρα γινόταν τεράστιο. Όταν πλέον η πρωταγωνίστρια μεταμορφώνεται σε μαινάδα, ο κήπος δεν έχει όρια, η πόλη εξαφανίζεται. Ηθελα αυτός ο χώρος όπου εκδιδώνεται η ιερή μανία της αρχαίας λατρείας του Βάκχου να βρίσκεται δίπλα μας: ένας τόπος κλειστός, φαινομενικά οικείος, όπου παρ' όλα αυτά ο άνθρωπος της πόλης μπορεί να χάσει τα λογικά του. Αλλωστε για μένα ο Κήπος είναι πραγματικά ένας χώρος μαγικός, ιδίως τη νύχτα. Είναι μια νησίδα σιωπής, τα φώτα της πόλης μόλις διακρίνονται ανάμεσα στα δέντρα, όσο χρειάζεται για να χάσεις τον προσανατολισμό σου».

Τα γυρίσματα της ταινίας μέσα στον Εθνικό Κήπο διήρκεσαν ένα μήνα. Τους βασικούς ρόλους είχαν η Αλεξάνδρα Βάνζη, ο Άρης Ρέτζος και ο Αντώνης Θεοδωρακόπουλος. Η «Μανία» συμμετείχε εντός συναγωνισμού στο Φεστιβάλ Βερολίνου.



▲ Σκηνή από την ταινία «Μανία» του Γιώργου Πανουσόπουλου. Μεγάλο μέρος των γυρισμάτων έγινε μέσα στον Εθνικό Κήπο, το καλοκαίρι του 1984.

Η δροσερή καρδιά της Αθήνας



◀ Αεροφωτογραφία του Εθνικού Κήπου. Αριστερά, διακρίνεται το Ζάππειο. Επάνω δεξιά η Βουλή των Ελλήνων, δηλαδή τα παλιά ανάκτορα και κατοικία της βασίλισσας Αμαλίας, έργο της οποίας υπήρξε ο Κήπος. Κάτω δεξιά, οι εγκαταστάσεις της Προεδρικής Φροντράς σε έκταση 4,5 στρεμμ. (φωτ.: Νίκος Δαυηλίδης).

▼ Γράφημα του Εθνικού Κήπου με τα πιο χαρακτηριστικά στοιχεία του: δένδρα, λίμνες, μνημεία, προτομές, κτίρια κ.ά. (Πηγή: Εθνικός Κήπος).

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΤΣΟΥΝΗΣ

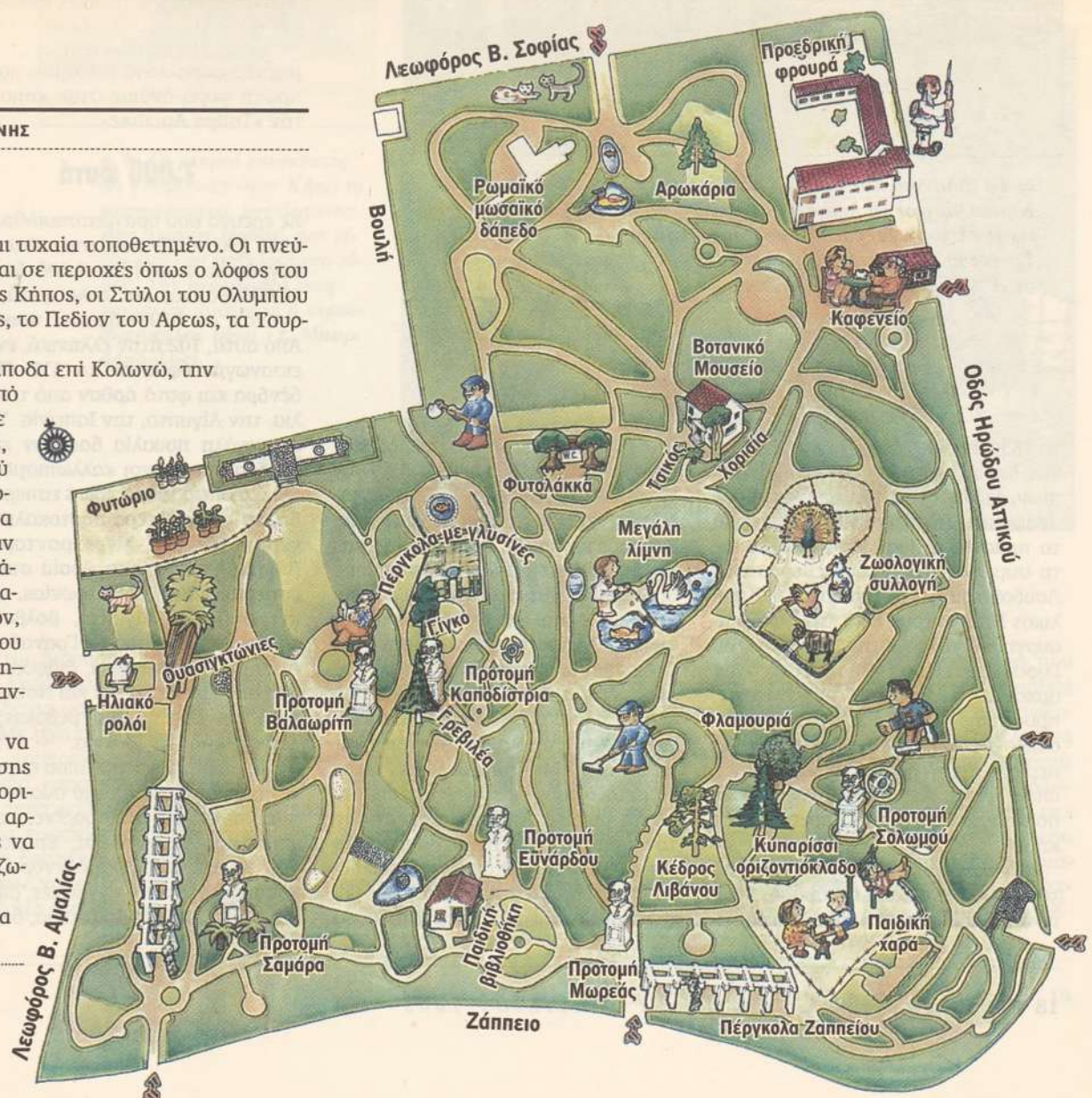
Βιολόγος

ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ της Αθήνας είναι ελάχιστο και τυχαία τοποθετημένο. Οι πνεύμονες πρασίνου στην πόλη περιορίζονται σε περιοχές όπως ο λόφος του Φιλοπάππου, η Αρχαία Αγορά, ο Εθνικός Κήπος, οι Στύλοι του Ολυμπίου Διός, η Ακρόπολη, ο Αρδηντός, ο Λυκαβητός, το Πεδίον του Αρεως, τα Τουρκοβούνια.

Να πώς περιγράφει ο Σοφοκλής, στον Οιδίποδα επί Κολωνώ, την περιοχή του Κολωνού, που δεν είναι άλλη από το σημερινό κέντρο της Αθήνας. «Έχεις, ξένη έρθει στα πιο όμορφα μέρη μὲς σ' ὅλη τη γῆς, στον ἄσπρο Κολωνό μας, ὅπου πιο ἀπ' αὐτοῦ συκνάζοντας τ' ἀπδόνι γλυκοκελαδάει σ' ὁλόκληρα ρουμάνια...». Ωστόσο, και τότε η Αθήνα «ἦτο μὲν εὐάνδρος, οὐκὶ δε και εὐγεως», ἦταν δηλαδή ἄγονη. Γύρω ἀπὸ την πόλη, οἱ πεδιάδες, οἱ λόφοι και τὰ βουνά ἦταν ἀδενδρα και καλύπτονταν ἀπὸ χαμηλοὺς θάμνους. Ο Πλάτων, στον Κριτία, αναφερόμενος στον Ὑμηττό –που στις μέρες του ἔχει υποστεί βαριά ἀποψίλωση– τον παρομοιάζει με «σκελετὸν νοσήσαντος ἀνθρώπου».

Ὅταν, στα μέσα του 18ου αἰ., η πόλη ἄρχισε νὰ γίνεται σημεῖο ἀναφοράς και πηγὴ ἐμπνεύσεως γιὰ περιηγητὲς, ποιητὲς, λογοτέχνες και ιστορικούς, ὅλοι μιλοῦσαν γιὰ την ομορφιά και την αρμονία των χρωμάτων, δεν παρέλειπαν ὅμως νὰ αναφερθοῦν στὴ φτωχὴ βλάστηση, τον γκριζωπό ελαιώνα και τὰ περιβόλια τριγύρω του.

Ἐτσι, ὅταν η Αθήνα ὀρίστηκε πρωτεύουσα





Τα φυτά του Εθνικού Κήπου

Α/Α	Κατηγορία φυτών	Αριθμός ειδών - ποικιλιών		Σύνολο
		Ξενικά	Ελληνικά	
1	Δένδρα	105	35	140
2	Θάμνοι	76	24	100
3	Αναρριχώμενα	48	6	54
4	Παχύφυτα	34	—	34
5	Φυτά εσωτ. χώρων	42	1	43
6	Ποώδη πολυετή	59	26	85
7	Ετήσια - διετή	53	10	63
Σύνολο		417	102	519

Πίνακας: Νικ. Χ. Ταμβάκης, 1981

◀ Οι άνθρωποι που δημιούργησαν τον Κήπο, κηποιτέχνες και κηπουροί με μεράκι, δεν υπάρχουν πια. Μερικά όμως από τα δέντρα που φύτεψαν (μέσα 19ον αι.), επιβιώνουν ως τις μέρες μας. Αριστερά, υπεραιώνόβια καζουαρίνα, δεξιά βραχυχίωνα, δέντρα προερχόμενα από την Αυστραλία (φωτ.: Γ. Μπαρδόπουλος, Γρ. Τσούνης).



▲ Το Βοτανικό Μουσείο, με πλούσια συλλογή από φυτά του Κήπου, άρχισε να λειτουργεί το 1984, αλλά εδώ και χρόνια είναι κλειστό. Στεγάζεται σε κομψό περίπτερο που σχεδίασε ο Ερνέστος Τσίλλερ και χρησιμοποιείται ως γραφείο του Γεωργίου Α' (φωτ.: Γρηγόρης Τσούνης).

7.000 δένδρα και 40.000 θάμνοι καθιστούν τον Εθνικό Κήπο πνεύμονα ζωής στο ασφυκτικό κέντρο της πόλης

μια νέα παραλλαγή τουλίπας, που για πρώτη φορά άνθισε στον κήπο του, την «Tulipa Amaliae».

7.000 φυτά

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 1981 (βλέπε πίνακα), στον Κήπο καταγράφηκαν περίπου 7.000 δένδρα, 40.000 θάμνοι και άλλα φυτά, που ανήκαν σε 519 είδη και ποικιλίες. Από αυτά, 102 ήταν ελληνικά, ενώ τα εισαγωγής έφθαναν τα 417. Πολλά δένδρα και φυτά ήρθαν από την Ιταλία, την Αίγυπτο, την Ιαπωνία. Υπήρχε μεγάλη ποικιλία δασικών ειδών, δένδρα και θάμνοι καλλωπισμού και μερικά οπωροφόρα, ιδίως εσπεριδοειδή, τα περισσότερα πορτοκαλιές και νεραντζιές, και λίγες μανταρινιές. Επίσης, υπάρχει μια ωραία συλλογή εσπεριδοειδών της Ιαπωνίας, φοινίκες από την Αίγυπτο, βολβοί και τριανταφυλλίες από τη Γρανάδα, την Ασία και την Αμερική, διάφορα δένδρα από την Κεντρική και Νότια Αμερική, την Ευρώπη και, βεβαίως, πολλά είδη από την Ελλάδα.

Ο επισκέπτης του Κήπου περπατάει σήμερα ανάμεσα από ουσαινογόνους, αρίες και καζουαρίνες, οριζοντιόκλαδα κυπαρίσσια, βραχυχίτωνες, λιβιστόνες, βρωμόδενδρα, κουτσουπιές, ίταμους, αγγελικές, βιβούρνα, πεύκα, λεύκες, πλατάνια, δάφνες,

αγριλιές, φυτολάκες, αθάνατους, μπαμπού. Η χαμηλότερη βλάστηση περιλαμβάνει πυξάρια, δενδρολίβανα, πυράκανθα, άκανθα και μολόχες.

Πολλά από τα δένδρα είναι σφισταγαλλιασμένα από αιωνόβιους κισσούς. Τα 75% των δένδρων είναι αειθαλή και το 25% φυλλοβόλα. Πολλά από τα πρώτα δένδρα που φυτεύθηκαν στον Κήπο, ζουν ακόμα και αποτελούν «Φυτικά Μνημεία», ανάμεσά τους οι ουσαινογόνους της εισόδου και μία αριά ηλικίας 160 χρόνων. Επίσης, οι βραχυχίτωνες, η καζουαρίνα, τα οριζοντιόκλαδα κυπαρίσσια, οι κανάριοι φοινίκες, η φλαμουριά κ.ά.

Την άνοιξη, όταν ανθίζουν οι τριανταφυλλιές, οι ιριδες και άλλα καλλωπιστικά φυτά, δημιουργείται μια πανδαισία χρωμάτων και αρωμάτων. Και τις θερμές καλοκαιρινές μέρες, οι Αθηναίοι βρίσκουν καταφύγιο και δροσιά στον Κήπο τους, αφού η θερμοκρασία εδώ είναι χαμηλότερη κατά 2-3 βαθμούς.

Στις λίμνες κοντά στην είσοδο της λεωφόρου Βασιλίσσης Σοφίας κολυμπούν κυπρίνοι και νεροχελώνες, ενώ την άνοιξη ανθίζουν νούφαρα. Είναι βέβαιο ότι από τη μεγάλη λίμνη πέρασαν σε κάποια ηλικία όλοι οι Αθηναίοι και έχουν ταίσι με κουλουράκια τις Πρασινοκέφαλες Πάπιες που κολυμπούν στα νερά της. Λίγο πιο πέρα οι μικροί Αθηναίοι μπορούν

το 1834, έπρεπε να διαμορφωθεί, καθώς δεν ήταν παρά ένας σωρός ερειπίων, χωρίς δρόμους, χωρίς κήπους αναψυχής. Πρώτη ενδιαφέρθηκε για το πράσινο η βασίλισσα Αμαλία, με τη συμπαράσταση του πεθερού της, Λουδοβίκου Α' της Βαυαρίας. Ο Βασιλικός Κήπος, έργο δικό της, θα δημιουργηθεί κοντά στην περιοχή του Ιλισσού, εκεί που βρίσκονταν στην αρχαιότητα οι κήποι του Λυκείου, προσφιλής τόπος σκόλης και περισυλλογής των αρχαίων Αθηναίων. Η περιοχή ήταν βραχώδης και άγονη, όπως όλη η Αττική, και χρειάστηκε πολλοί κόποι για να μετατραπεί σε κήπο.

Στη φύτευση και στην καλλιέργειά του βοήθησε αρχικά ο Βαυαρός γεωπόνος Σμάρατ, τον οποίο έστειλε ει-

δικά γι' αυτόν τον λόγο ο Λουδοβίκος, ύστερα από παράκληση της Αμαλίας. Εργάστηκαν επίσης ο Γάλλος κηποτέχνης Φρανσουά Λουί Μπαρώ και ο Βαυαρός κηπουρός Φρειδερίκος Σμιτ. Σύμβουλοι της Αμαλίας ήταν επίσης οι διάσημοι βοτανολόγοι της εποχής Κάρολος Φράαλ και Θεόδωρος Ορφανίδης. Ο προσωπικός κήπος του Ορφανίδη βρισκόταν στον χώρο που εκτείνεται από τη λεωφόρο Αμαλίας ως την πλατεία Ζαπτείου και χωριζόταν από τον υπόλοιπο Κήπο με ξύλινο φράχτη. Μια πορτούλα επέτρεπε τη μεταξύ τους επικοινωνία. Από την πόρτα αυτή η Αμαλία επισκεπτόταν τον καθηγητή να ζητήσει συμβουλές για τα φυτά της. Ήταν σε μια από αυτές τις επισκέψεις που ο μεγάλος βοτανολόγος αφιέρωσε στη βασίλισσα

Ιδέες - προτάσεις

- Δημιουργία κέντρου περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ενημέρωσης
- Επαναλειτουργία του Βοτανικού Μουσείου
- Ομάδα οικοξεναγών για τα φυτά, τα πουλιά, τα ζώα και την ιστορία του κήπου
- Να τοποθετηθούν τεχνητές φωλιές και ταΐστρες για να βοηθηθούν οι φτερωτοί μας φίλοι
- Βελτίωση του χώρου όπου ζουν τα οικόσιτα ζώα
- Να τοποθετηθούν και πάλι ταμπελάκια στα δέντρα και στους θάμνους (επιστημ. όνομα, κοινό όνομα, χώρα προέλευσης)
- Καλύτερη φύλαξη



◀ ▶ Πάπιες, χήνες και παγώνι. Οι συνθήκες ζωής για τα οικόσιτα ζώα δεν είναι οι καλύτερες στις εγκαταστάσεις του Εθνικού Κήπου. Ο χώρος χρειάζεται βελτιώσεις (φωτ.: Γ. Μπαρδόπουλος).

να γνωρίσουν πολλά οικόσιτα ζώα (κότες, χήνες, πάπιες, φραγκόκοτες, παγώνια, κουνέλια) και τον άρχοντα των Λευκών Ορέων της Κρήτης, το Αγριοκάτσικο, ένα από τα απειλούμενα θηλαστικά της χώρας μας.

Ακούραστοι και μελωδικοί

Ο Εθνικός Κήπος είναι μια όαση μέσα στην τσιμεντένια μεγαλούπολη για τα πουλιά της Αθήνας. Οι πιο γνωστοί φτερωτοί ένοικοι του είναι η δεκαοχτούρα, ο κοκκινολαιμνος, ο κότσυφας, ο μυγοχάφτης, ο δενδροφυλλοσκόπος, η καρακάξα, ο σπίνος και ο καλόγερος.

Μερικά από τα πουλιά που φωλιάζουν μόνιμα εδώ είναι: η δεκαοχτούρα, ο κότσυφας, η ωχροστριτίδα, ο μαυροτσιροβάκος, ο μυγοχάφτης, το απδόνι, ο καλόγερος, η γαλαζοπαπαδίτσα, ο σπίνος, η καρδερίνα, ο φλώρος, το σκαρθάκι, η καρακάξα, το σπουργίτι, το απδόνι...

«Τότε αντηχεί εν άσμα ουράνιον... Είναι αι Αηδόνες, αι οποίαι από των πυκνοφύλλων δένδρων του Βασιλικού Κήπου ψάλλουν άμα τη εσπέρα και δι' όλης της νυκτός, ακούραστοι και μελωδικώταται. Ω, τι είναι εκείνο το άσμα! Ποιος λάρυγξ θα το μιμηθή, ποιον μουσικόν όργανον θα το αποδώσῃ!...». Έτσι πλέκει ο Γρηγόριος Ξενόπουλος στο «Άσμα της Αηδόνας» -στις «Αθηναϊκές επιστολές», 9/5/1898- το εγκώμιο της άνοιξης και του Αηδονιού που ψάλλει μέσα από τα πυκνά φυλλώματα του Κήπου.

Τα πουλιά που ξεχειμωνιάζουν στον Εθνικό Κήπο είναι ο θαμνοψάλτης, ο μαυροσκούφης, ο δενδροφυλλοσκόπος, ο χρυσοβασιλίσκος, ο βασιλίσκος, ο κοκκινολαιμνος, η τσίχλα, οι παπαδίτσες, το λούγαρο, το φλυτζούνι. Εμφανίζονται επίσης ο καμποδενοδροβάκος, ο στραβολαίμνος, ο τσαλαπετεινός που φωλιάζει στο θέα-



▲ ▶ Οι μικροί επισκέπτες θα γνωρίσουν στον Κήπο το αγριοκάτσικο, τον άρχοντα των Λευκών Ορέων, που είναι σήμερα απειλούμενο είδος. Την περιέργειά τους κεντρίζει ιδιαίτερα η σιτρονθοκάμηλος (φωτ.: Γ. Μπαρδόπουλος).



τρο του Διονύσου, τα βραχοκιρκινέζα της Ακρόπολης, οι σταχτάρες και τα χελιδόνια που φωλιάζουν στην Πλάκα. Με λίγη τύχη μπορεί να δει κανείς την κουκουβάγια, το κουκουρισιτή, κάποιο «παραστρατημένο» ξεφτέρι, την ποντικοβαρβακίνα. Στον Εθνικό Κήπο εμφανίζονται τακτικά και κάποιοι δραπέτες παπαγάλοι, που αναζητούν να φυλάξουν την ελευθερία τους με στα πυκνά φυλλώματά του.

Τα πουλιά έρχονται στον Κήπο γιατί βρίσκουν πνοή, πλούσια τροφή και χώρους για φώλιασμα, αν και μετά τις φυσικές καταστροφές των τελευταίων χρόνων πολλά δένδρα έπεσαν, και χάθηκαν χώροι πρόσφοροι για φώλιασμα. Είναι πια καιρός, πιστεύουμε, τα πουλιά του Κήπου να βοηθηθούν με τεχνητές φωλιές και με ταΐστρες, για να ενθαρρυνθεί η ζωή μέσα σε έναν πνεύμονα πρασί-

νου, όπου την άνοιξη, σαν τώρα, που τα λουλούδια ξεσπούν σε εκρήξεις χρωμάτων και αρωμάτων, εμφανίζονται οι πεταλούδες, οι λιβελλούλες «αιωρούνται» κοντά στο νερό, στους φλοιούς των δένδρων σκαρφαλώνουν με φούρια οι σαύρες και μες στο χορτάρι των μονοπατιών ο περιπατητής πιάνει με την άκρη του ματιού την αργή βιασύνη της χερσοχελώνας.

Ζωγραφικά βλέμματα

► «Ο Βασιλικός Κήπος με την Ακρόπολη στο βάθος και το λόφο του Φιλοπάππου». Ελαιογραφία του Γεωργίου Ιακωβίδη, 1901, ενδεικτική της δεσποζουσας θέσης που κατείχαν τα μνημεία στην τοπογραφία του 19ου αι. Η σκοτεινή περιοχή των δέντρων ωθεί το βλέμμα προς τον Ιερό Βράχο. Συλλογή Ιδρύματος Ευριπίδη Κονελίδη.



ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΚΟΥΡΙΑ

Ιστορικός της Τέχνης

ΣΤΟ ΡΕΠΕΡΤΟΡΙΟ των Ελλήνων ζωγράφων του 19ου και του 20ού αιώνα πολύ σπάνια συναντάμε έργα που αναφέρονται στον Εθνικό Κήπο, είτε ιδωμένον με καθαρά τοπογραφικό ενδιαφέρον είτε σε σχέση με τους κατοίκους της Αθήνας και με συμπεριφορές της καθημερινής τους ζωής που άπτονται της διαχείρισης του ελεύθερου χρόνου τους μέσα στο περιβάλλον της πόλης, έξω από τον κλειστό, ιδιωτικό χώρο του σπιτιού.

Θα πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι η πρώτη τοπογραφία εστιάζει στα αρχαία μνημεία, με δεσπόζουσα, όπως είναι φυσικό, την Ακρόπολη. Η θεώρηση, η πρόσληψη του ελληνικού τοπίου, καθώς και του δομημένου χώρου της Αθήνας καθορίζεται από τις αρχαιότητες, οι οποίες νοματοδοτούν και «ενεργοποιούν» με

► «Βασιλικός Κήπος», πίνακας του Νικολάου Ξένου, στον οποίο απεικονίζονται τα ναλόφρακτα θερμοκήπια του Κήπου. Το έργο, πολύτιμη και σπάνια από θεματική άποψη εικονογραφική μαρτυρία, δημιουργήθηκε πρόσφατα από τον Πέτρο Βέργο.





◀ «Νταντάδες στον Εθνικό Κήπο», ελαιογραφία του Θεόφραστου Τριανταφυλλίδη, φιλοτεχνημένη στη δεκαετία του 1930. Συλλογή Ιδρύματος Ευρυκλίου Κοντλίδη.

συνειρμούς και φανταστικές προβολές στον χρόνο το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζουν και δρουν οι Νεοέλληνες. Η ιδεαλιστική πρόσληψη του τοπίου με ρομαντικές-κλασικιστικές φορτίσεις, η τοπιογραφία των ερειπίων επιβιώνει ακμαία ως το τέλος του 19ου αι., με ένα σταθερό, εγγυημένο από παλιά, αγοραστικό κοινό. Σε ό,τι αφορά τον Εθνικό Κήπο, είναι ασφαλώς ενδεικτικός ο πίνακας του Γεωργίου Ιακωβίδη «Ο Βασιλικός Κήπος με την Ακρόπολη στο βάθος και τον λόφο του Φιλοπάππου» (1901). Σ' αυτό το ακαδημαϊκά δουλεμένο τοπίο η σκοτεινή περιοχή των δέντρων ωθεί το βλέμμα προς τον Ιερό Βράχο, ο οποίος περιβάλλεται από ένα υποβλητικό φως.

Η βλάστηση του Κήπου είναι και-ριο συνθετικό στοιχείο και στα δύο μικρά, ομόθεμα έργα του Οδυσσέα Φωκά «Αποψη των Παλαιών Ανακτόρων από την πλευρά του Εθνικού Κήπου», όπου πλαισιώνει το επιβλητικό κτίριο. Εδώ όμως έχουμε μια διαφορετική προσέγγιση. Τα έργα αυτά με την πιο φωτεινή χρωματική παλέτα, είναι καρποί μιας πιο φρέσκιας και ανεπιτήδευτης ματιάς, και πιστοποιούν την εγρήγορση του ζωγράφου απέναντι στις εκάστοτε ατμοσφαιρικές συνθήκες σε ό,τι αφορά το χρώμα και το φως με την αμοιβαία δράση τους. Το φως είναι ρυθμιστικός παράγοντας και στον πίνακα του Νικόλαου Ξένου, που προσφέρει μια σπάνια από θεματική άποψη και πολύτιμη εικονογραφική μαρτυρία. Ο καλλιτέχνης με καταγραφικό βλέμμα και λεπτόλογη γραφή απεικονίζει τη θερμότητα του Κήπου.

Μπορεί πάντως να υποστηριχτεί πως ο ίδιος ο Εθνικός Κήπος με την πλούσια βλάστησή του σε μια πολυ-

φωνική γκάμα του πράσινου στις άπειρες ποιότητες του και με τις συνεχείς εναλλαγές τους κάτω από την επενέργεια του φωτός στη διάρκεια της ημέρας, ελάχιστα διεκδίκησε την προσοχή των Ελλήνων δημιουργών ως καθαρά ζωγραφικό θέμα, ως πρώτη ύλη προς επεξεργασία, όπως βλέπουμε στον μαστορικά δουλεμένο πίνακα της Θάλειας Φλωρά-Καραβία. Υπαιθριστικοί προβληματισμοί στη ζωγραφική εκδηλώνονται στα τέλη του 19ου αι., ενώ ο ιμπρεσιονισμός, που εστιάζει στη ρευστή πραγματικότητα των ατμοσφαιρικών φαινομένων και του ορατού κόσμου, ουσιαστικά δεν ευδοκίμησε στον ελληνικό χώρο με τη γλυπτική αιχμηρότητα του τοπίου κάτω από το ανελέητο φως και τη διαύγεια του ξηρού κλίματος.

Απόντες οι θαμώνες

Κοινός παρονομαστής σε όλα τα έργα που αναφέρθηκαν παραπάνω είναι η πλήρης απουσία του ανθρώπινου στοιχείου. Πού είναι οι θαμώνες, οι «χρήστες» του Κήπου, οι Αθηναίοι αστοί που έχουν απαθανατιστεί σε παλιές φωτογραφίες, όπως βλέπουμε, για παράδειγμα, στις δύο φωτογραφίες του Ν. Κοντογιαννάκη, του 1891; Η απουσία τους στα έργα της ζωγραφικής ως το Μεσοπόλεμο, δεν θα πρέπει να ξαφνιάζει. Η εξεικόνιση της αστικής τάξης—πέρα από τις επίσημες προσωπογραφίες της—στην καθημερινότητά της, στις συνθήκες της, σε συλλογικές συμπεριφορές και «δράσεις», δεν ανήκε ακόμη στις προτεραιότητες των Ελλήνων καλλιτεχνών, οι οποίοι στη μεγάλη πλειοψηφία τους παρέμεναν σταθερά προσανατολισμένοι στον αγροτικό και

παραδοσιακό χώρο, το προνομιακό πεδίο της ηθογραφίας. Απεικονίσεις της αστικής ανθρωπογεωγραφίας με τη δυναμική της, με κοινωνιολογικές και ψυχολογικές προεκτάσεις εμφανίζονται στον προχωρημένο Μεσοπόλεμο, όταν πλέον η πόλη, η Αθήνα, είτε ως τοπίο είτε ως πλαίσιο και χώρος μιας συλλογικής κοινωνικότητας είτε ως ατομικά βιωμένη εμπειρία, κατακτά τη θέση της στον ορίζοντα και στη συνείδηση των Νεοελλήνων ζωγράφων. Αξίζει εδώ να μνημονευτεί το «Ζάππειο» του Σπύρου Βασιλείου (ιδ. συλλογή), ένα μνημειακών διαστάσεων πανόραμα με το πλήθος των Αθηναίων όλων των ηλικιών σε ποικίλα στιγμιότυπα κάτω από τα δέντρα, με φόντο το κτίριο του Ζαπείου. Πρόκειται για ένα εμβληματικό έργο της αστικής αφηγηματικής ηθογραφίας. Διαφορετική είναι η οπτική (κυριολεκτικά και μεταφορικά) του χαμηλόφωνου, intimiste ζωγράφου Θεόφραστου Τριανταφυλλίδη στους



▲ «Εθνικός Κήπος». Σκίτσο του Γιάννη Μιγάδη, με ημερομηνία: 31.7.1955. Παρελθόν και παρόν σε έναν άτυπο διάλογο, καθώς δίπλα στη γλυπτή μορφή που διακοσμούσε τον 19ο αι. εικονίζεται η μοναχική φιγούρα σύγχρονου νέου. Συλλογή του καλλιτέχνη.

ατμοσφαιρικούς πίνακές του «Νταντάδες στον Εθνικό Κήπο» και «Γυναίκες στον Εθνικό Κήπο», καμωμένους—όπως και το «Ζάππειο»—στη δεκαετία του 1930. Ο Κήπος έχει μια υπαινικτική παρουσία, με τις σιλουέτες των δέντρων που οριοθετούν τον χώρο και πλαισιώνουν τις μορφές.

Αρκετά χρόνια αργότερα, κάποια σκίτσα του Γιάννη Μιγάδη με την αμεσότητα και τον αυθορμητισμό τους μιλούν για τη δική του, και όχι μόνο, βιωματική σχέση με τον Εθνικό Κήπο. Αποσπασματικές εικόνες, που έχουν αιχμαλωτίσει την «αύρα» κάποιων προσωπικών στιγμών μέσα στο ειδυλλιακό φυσικό περιβάλλον. Στο σκίτσο με ημερομηνία 31/7/55, που δημοσιεύεται εδώ, ο ζωγράφος με λεπτό χιούμορ συνταίριασε σε έναν άτυπο διάλογο το παρελθόν με το παρόν, τη χαρακτηριστική γλυπτή μορφή του διακοσμητικού σιντριβανιού του 19ου αι. με τη μοναχική φιγούρα του καθισμένου νέου.

Νησίδες μνήμης σε μια θάλασσα πράσινο

► Τα αποκαλυπτήρια της προτομής του Διονυσίου Σολωμού, 1924. Η προτομή, έργο του γλύπτη Θωμά Θωμόπουλου, βρίσκεται σε προνομιακή θέση του Κήπου. Τον πανηγυρικό εξεφώνησε ο Κωστής Παλαμάς. Στην τελετή παραβρέθηκαν δάσκαλοι, καθηγητές και αντιπροσωπείες μαθητών αθηναϊκών σχολείων (φωτ.: Αρχείο Πέτρον Πουλίδη, ΕΡΤ Α.Ε.).



▼ Η προτομή του Αριστοτέλη Βαλαωρίτη (1926), έργο του Φωκίωνα Ρωκ. Ο μεγάλος Επιανήσιος ποιητής υπήρξε και βουλευτής της Ιονίου Βουλής, και αγωνίστηκε για την Ένωση των Επτανήσων με την Ελλάδα (φωτ.: Νέλλη Σπυρογιάννη).



ΖΕΤΤΑ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ

Αρχαιολόγος - Μsc ΕΜΠ

ΑΝΑΜΕΣΑ στα μνημεία της αρχαιότητας –όπως το ρωμαϊκό ψηφιδωτό και τα διάσπαρτα αρχιτεκτονικά μέλη– και τα μνημεία της φύσης –όπως οι νανοφοίνικες των 200 ετών και η παλαιότερη γιούκα–, στον Εθνικό Κήπο είναι παρούσα και η νεοελληνική γλυπτική αντικατοπτρίζοντας με το δικό της τρόπο στιγμές της νεότερης ιστορίας της πόλης των Αθηνών.

Ο Εθνικός Κήπος ήταν ο πρώτος κήπος της πρωτεύουσας με τα χαρακτηριστικά ενός ευρωπαϊκού κήπου: άριστες κηποτεχνικές διαμορφώσεις, χωμάτινα μονοπάτια, μελετημένη κάραξη και σύνδεση με την πόλη. Με τη δημιουργία του κήπου του Ζαπφείου στη νότια πλευρά του, δημιουργήθηκε μια μοναδική ζώνη πρασίνου, στην οποία περιλαμβάνονται αρχαιότητες αλλά και αριστουργήματα του νεοκλασικισμού. Η διακόσμηση των κήπων με έργα τέχνης, συναντάται στην Ευρώπη ήδη από τον 16ο αι. Ήταν επόμενο λοιπόν, ανάλογη μέριμνα να υπάρξει και για τους κήπους –ελευθέρους χώρους της νεοσύστατης ελληνικής πρωτεύουσας. Με τη διαφορά ότι η Αθήνα, με μια ισχυρή επιθυμία να απεικονίσει την ιστορία του έθνους και τους πρωταγωνιστές της,

πρωτίστως κοσμήθηκε με ανδριάντες και προτομές και έπειτα με διακοσμητικά γλυπτά ελεύθερης θεματολογίας με σκοπό την τέρψη. Ο Εθνικός Κήπος σε αντίθεση με τον κήπο του Ζαπφείου φιλοξενεί μόνο προτομές.

Ο επισκέπτης, ακολουθώντας τα μονοπάτια του κήπου από την κεντρική είσοδο της Λ. Αμαλίας, συναντά τις επιβλητικές και μεγαλοπρεπείς προτομές των Ι. Καποδίστρια και Ι. Εϋνάρδου, αλλά και τις ταπεινότερες των Αρ. Βαλαωρίτη, Δ. Σολωμού, Σπ. Σαμάρρα. Και εκεί κοντά στην έξοδο προς τον κήπο του Ζαπφείου τον αποκαίρει η νεότερη ορειχάλκινη προτομή του Ζαν Μωρεάς.

Πρωτεργάτες του Αγώνα

Ο Ιωάννης Γ. Εϋνάρδος (1775-1863), Ελβετός τραπεζίτης και προσωπικός φίλος του Καποδίστρια, τάχθηκε στο πλευρό των Ελλήνων από το ξεκίνημα της Ελληνικής Επανάστασης, ενισχύοντας τα οικονομικά του Αγώνα τόσο μέσω διπλωματικών επαφών, όσο και από τους δικούς του πόρους. Ανιδιοτελής και παθιασμένος με τα ελληνικά ιδεώδη, ανακηρύχθηκε με ψήφισμα στην Γ' Εθνοσυνέλευση της Τροιζήνας μέγας ευεργέτης και επίτιμος Έλληνας πολίτης. Η απόδοση τιμής στους πρωτεργάτες της Ελληνικής Επανάστασης, ήρωες, φιλέλληνες, ευεργέτες, αποτελούσε

προτεραιότητα για το νεοσύστατο ελληνικό κράτος. Η γλυπτική αυτής της περιόδου όχι μόνο ενισχύει τη μνήμη, αλλά παράλληλα νουθετεί και παραδειγματίζει για τα ιδανικά της πατρίδας, της ανιδιοτελείας και της προτεραιότητας του συνόλου.

Στο ίδιο πλαίσιο κινήθηκε και η ανέγερση της προτομής του Ιωάννη Καποδίστρια (Κέρκυρα 1776 - Ναύπλιο 1831), του πρώτου κυβερνήτη της Ελλάδας. Οι προτομές φιλοτεχνήθηκαν το 1866 από τον κλασικιστή γλύπτη Ιωάννη Κόσσο (1832-1878), που υπήρξε από τους πρώτους μαθητές του Σχολείου των Τεχνών και δέκτης πολλών παραγγελιών εκείνη την εποχή.

Εθνικοί ποιητές

Στα μέσα της δεκαετίας του '20 και ενώ ο κήπος ήταν ανοικτός πλέον για το κοινό, έγιναν τα αποκαλυπτήρια των προτομών των ποιητών Διονυσίου Σολωμού (1798-1857) και Αριστοτέλη Βαλαωρίτη (1824-1879). Η πρωτοβουλία ανέγερσής τους ανήκε στον Κώστα Ελευθερουδάκη –ιδρυτή του ομώνυμου εκδοτικού οίκου–, ο οποίος κάλυψε και τη σχετική δαπάνη. Θα μπορούσε κανείς να συμπεράνει πως η γλυπτική στους δημόσιους χώρους της πόλης ξεπερνά τη θεματολογία των χρόνων της Ελληνικής Επανάστασης και στρέφεται στους ανθρώπους του πνεύματος. Αυτό πράγματι

συμβαίνει στα χρόνια του Μεσοπολέμου, καθώς ο λογοτεχνικός και καλλιτεχνικός κόσμος της τότε Αθήνας επιζητεί τα δικά του σημεία αναφοράς στην πόλη.

Στην περίπτωση των προτομών του Εθνικού Κήπου η διάκριση αυτή δεν είναι ξεκάθαρη. Τόσο ο Διονύσιος Σολωμός όσο και ο Αριστοτέλης Βαλαωρίτης χαρακτηρίζονται «εθνικοί ποιητές», καθώς η ποίησή τους εμπνεύστηκε από τον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα. Ο ποιητής του «Ύμνου εις την Ελευθερία» και των «Ελευθέρων Πολιορκημένων», με τα οποία άγγιξε την ελληνική λαϊκή ψυχή, ανακηρύχθηκε ποιητής του έθνους, ενός έθνους που αναζητούσε την ανεξαρτησία του, τη γλώσσα του και την εθνική του ταυτότητα. Ο Σολωμός εκφράζει την εθνογένεση. Ο Κωστής Παλαμάς, μελετητής του σολωμικού έργου και κορυφαία πνευματική μορφή, συγκινημένος στην



▲ Η προτομή του Ζαν Μωρεάς, εξέχουσας μορφής του γαλλικού Συμβολισμού, από τον γλύπτη Ε. Α. Μπουρντέλ (φωτ.: Βασ. Βασιλειάδης - Αρχείο Δήμου Αθηναίων).

τελετή των αποκαλυπτηρίων, προτρέπει τους νέους πατριωτιστές με τη γνωστή ρήση του Σολωμού: «Κλείστε μέσα στην ψυχή σας την Ελλάδα και θα αισθανθείτε μέσα σας να λατρεύει κάθε είδους μεγαλείο». Και φαίνεται πως αυτόν ακριβώς τον οραματισμό στο γεμάτο από πόθο και προσδοκία βλέμμα θέλησε να απεικονίσει ο γλύπτης και καθηγητής του Πολυτεχνείου Θωμάς Θωμόπουλος (1881-1938), στον οποίο ανατέθηκε η φιλοτέχνηση της προτομής.

Αντίστοιχα, ο Αριστοτέλης Βαλαωρίτης από τη Λευκάδα, ακολουθεί στη γλώσσα και στην τεχνολογία τη σχολή του Σολωμού και εξυμνεί με ενθουσιασμό τα αρματολικά χρόνια με μια ποίηση επική και ταυτόχρονα ρομαντική. Με τα ποιήματά του «ο βράχος από το κύμα», ο «Σαμουήλ», «ο Αστροπόνηαννος», «η κυρά Φροσύνη», αλλά και με τους φλογερούς του λόγους, συγκίνησε τα πλήθη και θεωρήθηκε ο σημαντικότερος Επτανήσιος ποιητής μετά τον Σολωμό. Ο Βαλαωρίτης είχε και πολιτική δράση.

Εκλέχτηκε κατ' επανάληψη βουλευτής της Ιονίου Βουλής, θέση από την οποία αγωνίστηκε για την ένωση των Επτανήσων με την Ελλάδα. Την προτομή του φιλοτέχνησε ο Φωκίων Ρωκ (1886 - 1941), μαθητής του Θωμόπουλου και του Κώστα Δημητριάδη.

Οι τοποθετήσεις των προτομών του Σολωμού και του Βαλαωρίτη αποτέλεσαν την αφετηρία για τη μετέπειτα παρουσία των ανθρώπων της νεοελληνικής γραμματείας στην υπαίθρια γλυπτική. Στη διάρκεια της δεκαετίας του '30 τοποθετήθηκαν στον κήπο του Ζαπφείου οι προτομές των Αχ. Παράσχου, Γ. Σουρή, Ι. Πολέμη, Κ. Παπαρηγόπουλου, ενώ στα χρόνια που ακολούθησαν προτομές των ανθρώπων του πνεύματος, της τέχνης και της επιστήμης κόσμησαν διάφορα σημεία της πόλης.

Μωρεάς - Σαμάρρας

Ο Ιωάννης Παπαδιαμαντόπουλος (1856-1910), γόνος σημαντικής οικογένειας, εμφανίστηκε από νωρίς στους φιλολογικούς κύκλους. Εγκαταστάθηκε οριστικά στο Παρίσι και ακολούθησε μια λαμπρή σταδιοδρομία στο γαλλικό λόγο με το φιλολογικό ψευδώνυμο Ζαν Μωρεάς. Η προτομή του συγγραφέα του «Μανιφέστου του Συμβολισμού», κυτευμένη σε ορειχάλκινο, είναι έργο του

διακεκριμένου Γάλλου γλύπτη Εμίλ Αντουάν Μπουρντέλ, κοντά στον οποίο μαθήτευσαν πολλοί Έλληνες γλύπτες. Ο Μπουρντέλ (1861-1929) συνδέεται φιλικά με τον Ζαν Μωρεάς. Η συναναστροφή του με τους λογοτεχνικούς κύκλους του συμβολισμού και η αγάπη του για την Ελλάδα επηρέασαν βαθύτατα την τέχνη του και γενικότερα την καλλιτεχνική του πορεία.

Τέλος, η προτομή του Σπύρου - Φιλίσκου Σαμάρρα (1861-1917) από την Κέρκυρα, έργο του ακαδημαϊκού Μιχάλη Τόμπρου (1889-1974), ήταν η πρώτη απόδοση τιμής σε άνθρωπο της τέχνης, σε δημόσιο χώρο της πό-



▲ Η προτομή του Ιωάννη Εϋνάρδου (1866), από τον Ιωάννη Κόσσο. Ο Ελβετός φιλέλληνας, που ονέδραμε στον Αγώνα τον 1821, ονέβαλε επίσης καθοριστικά στην ίδρυση Εθνικής Τράπεζας, το 1841 (φωτ.: Νέλλη Σπυρογιάννη).



▲ Η προτομή του Ιωάννη Καποδίστρια (1866), πρώτου Κυβερνήτη της Ελλάδας, από τον γλύπτη Ι. Κόσσο (φωτ.: Νέλλη Σπυρογιάννη).

λης. Είχε αρχικά (1920) τοποθετηθεί στο προαύλιο του Δημοτικού Θεάτρου, όπου ο κορυφαίος Επτανήσιος μουσουργός είχε εκτελέσει τις σημαντικότερες δημιουργίες του. Στο ευρύ κοινό είναι γνωστός ως ο συνθέτης του Ολυμπιακού Ύμνου. Η προτομή, μετά την κατεδάφιση του θεάτρου, μεταφέρθηκε προσωρινά στην πλατεία μπροστά από την Εθνική Τράπεζα, για να καταλήξει, πιθανόν στα μέσα του 20ού αι., στο πλαίσιο διαφόρων επεμβάσεων για τον εξωραϊσμό της πόλης, στον Εθνικό Κήπο.

Ποια είναι τελικά η σχέση όλων αυτών των ανθρώπων με τον Εθνικό Κήπο;

Ίσως ο ίδιος ο χαρακτήρας του κήπου, αρχικά προορισμένος για τη βασιλική οικογένεια, μετέπειτα δημόσιος, στέκει των διανοουμένων της εποχής. Ένας ιστορικός τόπος με έντονη ρομαντική ατμόσφαιρα και θύμηση από τα πρώτα χρόνια της νεότερης Αθήνας. Ταυτόχρονα ένας χώρος αναψυχής για τους σύγχρο-

νους Αθηναίους, που απαιτεί και έχει κερδίσει το σεβασμό τους. Δεν θα μπορούσε να βρεθεί καταλλήλότερος χώρος για τις προτομές των ποιητών, γαλλήνων και απόλυτα αθηναϊκών. Ο Εθνικός Κήπος αντιπροσωπεύοντας την εποχή στην οποία έζησαν όλοι οι παραπάνω, αποτελεί το μέρος όπου συνεχίζεται ο διάλογος και η διδασκαλία τους προς τις επόμενες γενιές, αυτή τη φορά μέσα από την τέχνη.

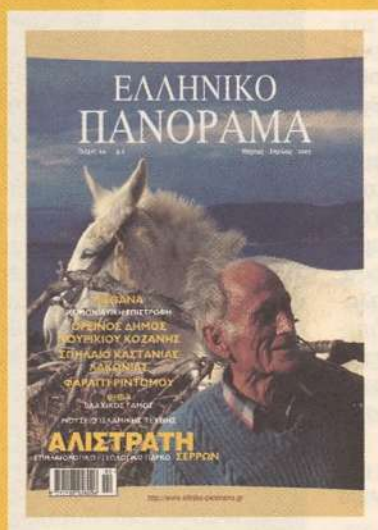
Βιβλιογραφία:

1. Αντωνοπούλου Ζ., «Τα γλυπτά της Αθήνας, Υπαίθρια γλυπτική 1834-2004», εκδ. Ποταμός, Αθήνα 2003.
2. Γιαννουδάκη Τ., «Τα υπαίθρια γλυπτά του Δήμου Αθηναίων 1832-1922», μεταπτυχιακή εργασία ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη 1994.
3. Χαρίστον Χρ. - Κονμβαλάη Μ., «Νεοελληνική Γλυπτική 1800-1940», εκδ. Εμπορικής Τράπεζας, Αθήνα 1982.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ

Το περιοδικό που
γνωρίζει την Ελλάδα.

Ταξιδέψτε μαζί του



Στο τεύχος που κυκλοφορεί :

ΑΛΙΣΤΡΑΤΗ ΣΕΡΡΩΝ : Σπηλαιολογικό - Γεωλογικό Πάρκο

ΜΕΘΑΝΑ: Χειμωνιάτικη επιστροφή

ΟΡΕΙΝΟΣ ΔΗΜΟΣ ΜΟΥΡΙΚΙΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ

ΣΠΗΛΑΙΟ ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

ΦΑΡΑΓΓΙ ΡΙΝΤΟΜΟΥ

ΒΛΑΧΙΚΟΣ ΓΑΜΟΣ ΣΤΗ ΘΗΒΑ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΙΣΛΑΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Και, όπως πάντα, οι φιλολογικές στήλες και οι πρωτότυπες συνταγές της Ελληνικής κουζίνας.

Γίνετε συνδρομητές
Τηλεφωνήστε στο 2310 33.13.15-16

Με κάθε διετή συνδρομή (63 €)

δώρο ένας ταξιδιωτικός - ορειβατικός σάκος εξαιρετικής ποιότητας!

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΤΑ ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ